

Karmiĉke veze

svezak II

SD 236

Rudolf Steiner

KARMIČKA RAZMATRANJA U ODNOSU NA POVIJEST ČOVJEČANSTVA

1	Predavanje 1 Dornach, 6 travnja 1924	7
	Bacon od Verulama i Amos Comenius. Marx i Engels. Otto Hausner.	
2	Predavanje 2 Dornach, 12 travnja 1924	16
	Ezoterni trend u antropozofskom pokretu. Interakcija karmički povezanih duša u predzemaljskoj egzistenciji. Učinak Baconovih impulsa kod Leopolda von Ranke-a i Comeniusa u Schlosseru. Jedna inkarnacija ima učinak na drugu. Conrad Ferdinand Meyer.	
3	Predavanje 3 Dornach, 23 travnja 1924	27
	Proučavanje povijesti mora imati središte u čovjeku. Ranije epohe u kasnije epohe prenosi sam čovjek. Pestalozzi, Conrad Ferdinand Meyer, Emerson, Herman Grimm.	
4	Predavanje 4 Dornach, 26 travnja 1924	39
	Reinkarnacija ranijih posvećenika. Razlike u uzastopnim zemaljskim životima, nužnost prilagodbe novoj civilizaciji i fizičkim uvjetima. Prethodno znanje je potopljeno, ali nije izgubljeno; ponovno se pojavljuje na drugačiji način. Bliskoistočni misteriji u prvim stoljećima naše ere. Stara mudrost inicijacije iz ranijih zemaljskih života sada potiče na poetsko umjetničko stvaranje. Ibsen, Frank Wedekind, Holderlin, Hamerling.	
5	Predavanje 5 Dornach, 27 travnja 1924	48
	Divne stvari u svakodnevnom životu. Oblikovanje ljudskih likova iz povijesnih događaja, koji postaju impulsi duše za sljedeće zemaljske živote. Prijestolonasljednik Rudolf. Dobro i zlo u svijetlu karme. Pitanje sudbine kao moralnog iskustva čovjeka. Važnost arhitekture hrama, kulta i meditacije koja prolazi kroz slike: produbljeno unutarnje znanje i izliječena osjetilna percepcija. Goetheansko obraćenje bilo je obrazovanje za karmičko gledanje.	

KARMIČKA RAZMATRANJA POJEDINAČNOG LJUDSKOG ŽIVOTA

6	Predavanje 6 Dornach, 4 svibnja 1924	58
	<p>Kroz objektivno razmatranje karme, živi etos se ulijeva u konstituciju naše duše. Mnogim ljudima nedostaje sposobnost da se odvoje od sebe i da se predaju drugim stvarima; pojačani egoizam je opasnost za duhovno stremljenje. Karmička ravnoteža u suživotu karmički povezanih ljudi u vremenu između smrti i novog rođenja. Karma baca svoje sjene ili svijetlo ispred sebe. Praktične vježbe za viziju karme. Kroz razmišljanje o fizičkom čovjeku, impulsi Saturna, Sunca i Mjeseca postaju vidljivi iza njega.</p>	
7	Predavanje 7 Dornach, 9 svibnja 1924	68
	<p>Unutarnji rad duše kako bi se naučilo gledati karmu. Početak puta spoznaje je stjecanje ispravnog stajališta prožimanjem sebe s mudročću svijeta. Onda treba imati snage čekati. Uvid u karmičke veze može se potaknuti prikazom nečega doživljenog tijekom dana; tijekom noći astralno tijelo daje oblik slici u vanjskom eteru koje je impregnira vlastitom supstancom; slika se dalje razrađuje tijekom drugog i trećeg dana i noći od strane eterskog tijela, a zatim se prima u fizičko tijelo, produhovljuje i transformira. Duhovni napor je bitan ako se volja želi preobraziti u viziju. U proučavanju karme mora prevladati apsolutna jasnoća i zdrava glava i srce.</p>	
8	Predavanje 8 Dornach, 10 svibnja 1924	78
	<p>Karmička razmatranja s obzirom na vanjski oblik, fizionomiju, izraz lica, ljudskog bića. Materija je vanjska objava duše i duha; oblik čovjeka i njegove mogućnosti kretanja, slika su duhovnog svijeta. Glava, ritmički sustav, metabolički sustav udova, u toku karmičkog razvoja.</p>	
9	Predavanje 9 Dornach, 11 svibnja 1924	91
	<p>Unutarnja konfiguracija karme. Oblikovanje karme povezano je s iskonskim učiteljima čovječanstva koji sada imaju svoje prebivalište na Mjesecu. Slike čovjekovih djela u 'negativu'. Snažni dojmovi u svijetu duša na povratnom putovanju nakon smrti. U području mjesečevih bića slike zemaljskih iskustava prožete su kozmičkom tvari. Čitanje pisma svijeta s deset Aristotelovih koncepata. Promatranje puta unatrag nakon smrti dviju individualnosti: prototipa Stradera iz Misterijskih drama i Jacoba Frohschammera. Preobrazba čovjekova bića nakon smrti u sferi stvarnosti koja je potpuno drugačija od zemaljske stvarnosti. Klica karme, slike 'negativa' unesene u svjetski eter, apsorbiraju se u zemaljsku volju kada se vratite.</p>	

OBLIKOVANJE KARME NAKON SMRTI

10	Predavanje 10 Dornach, 16 svibnja 1924	102
	<p>Razlike u učincima zemaljskog i izvanzemaljskog svijeta u formiranju karme. Prijelaz iz života koji se dijeli s mjesečevim bićima u život koji se dijeli s višim hijerarhijama. Prolazak kroz planetarne sfere. U području djelovanja Sunca duhovni su zakoni i prirodni zakoni jedno. Ono što je u biti ljudsko proizlazi iz egzistencije Sunca; zemaljsko je samo slika. Loša karma je ostavljena prije nego što čovjek uđe u egzistenciju Sunca; ponovno se nalazi u sferi Mjeseca po povratku iz kozmičkog postojanja. Homunculus u Goetheovom <i>Faustu</i>. Predispozicija za zdravlje nastaje u egzistenciji Sunca; predispozicija za bolesti stvara se u području ispod egzistencije Sunca. U svijetu druge hijerarhije prirodni zakoni su bez valjanosti. U području prve hijerarhije duhovni zakoni se pretvaraju u fizičke.</p>	
11	Predavanje 11 Dornach, 18 svibnja 1924	112
	<p>Sudjelovanje bića iz duhovnog kozmosa u ljudskoj karmi. Veza između ljudi i zemaljskih bića. Što se tiče prostora, ona u sebi nosi bića vanjske prirode, u pogledu vremena, viših hijerarhija. Karmički zahtjevi i ispunjenja. Nerođenost, besmrtnost. Moderna pamet i neuspjeh u pružanju podrške u kasnijim godinama života. Konkretna stvarnost čovjekovog odnosa prema višim hijerarhijama.</p>	
12	Predavanje 12 Dornach, 29 svibnja 1924	123
	<p>Interveniranje hijerarhija i refleksije duhovnih bića planetarnog sustava. Imaginativno i inspiracijsko znanje o životu nakon smrti. Područja Mjeseca, Merkura i Venere, egzistencija Sunca, područja Marsa, Jupitera i Saturna. Razrada karme u suradnji s višim bićima. Voltaire, Eliphas Levi, Victor Hugo.</p>	
13	Predavanje 13 Dornach, 30 svibnja 1924	132
	<p>Razumijevanje karmičkih veza može se steći samo promatranjem onoga što se događa iza obične svijesti, odnosno promatranjem ljudskog bića koje proizlazi iz nadosjetilnog znanja. Kroz vježbe o pregledavanju života, može se razbiti unutarnja kohezija duhovnog života s fizičkim tijelom – unatoč zaglavljenosti iznutra – kako u imaginativnom tako i u inspirativnom znanju. Tada se može uočiti ono što je bilo u fizičkom tijelu. Fizičko tijelo se tada pojavljuje kao nositelj duhovnih bića. Našu karmu oblikuju bogovi koji su u nama. Sloboda nastaje samo razvojem duše svijesti; to je jedna strana, druga je strana hijerarhija. Ljudska sudbina je stvar bogova. Spokojno prihvaćanje sudbine daje najjače duhovne impulse. Scene u Misterijskim dramama Rudolfa Steinera.</p>	

KOZMIČKI OBLIK KARME

I INDIVIDUALNO RAZMATRANJE KARMIČKIH VEZA

14	<p>Predavanje 14 Dornach, 4 lipnja 1924</p> <p>Misao o Pedesetnici kao temelju osjećaja za razumijevanje karme. Osjetljivost za nadosjetilno u kozmosu. Nebesko plavetnilo, zvjezdano - svjetlosna konfiguracija, duhovno jastvo.</p>	142
15	<p>Predavanje 15 Dornach, 22 lipnja 1924</p> <p>Osjećaj odgovornosti prema porukama iz duhovnog svijeta. Biografija u smislu znanosti duha. Na koji način čovjekova karma živi u višoj viziji? Pretvaranje djela dovršenih preko dana u karmu, uranjanje na iskustva sjećanja na individualni zemaljski život tijekom spavanja. Hijerarhije žive iza misli svijeta, baš kao i pojedinačno ljudsko biće iza sjećanja. Karma je sadržana u 'odjeljku' kozmosa koji su svakome od nas dodijelile hijerarhije koje se osvrću na naše prethodne zemaljske živote. Kozmos čovjeku donosi prvi oblik karme.</p>	
16	<p>Predavanje 16 Dornach, 27 lipnja 1924</p> <p>Karmički povezane skupine ljudi. Kako hijerarhije funkcioniraju u životima ljudi. Povezanost vanjskih prirodnih pojava s karmom čovječanstva. Utjecaj procesa karme na vanjsku prirodu u vulkanskim erupcijama, potresima, poplavama i tako dalje. Iza i kroz djelovanje Sunca tkaju bića druge hijerarhije. 'Ponoćno Sunce'. 'Svitanje zore'. Treća hijerarhija djeluje na površini Zemlje, tijekom našeg sna, u tragovima naših misli. U tkanje i djelovanje druge hijerarhije upada prva hijerarhija, ove dvije hijerarhije zajedno se bave našim astralnim tijelom i egom. Imaginativno - slikovni pogled na inicijaciju i kult.</p>	
17	<p>Predavanje 17 Dornach, 29 lipnja 1924</p> <p>Karma sa stajališta sadašnjeg povijesnog trenutka. Društveni poredci nastaju pod utjecajem materijalističkih ideja. Elementarni događaji u prirodi i elementarni događaji u civilizaciji. Luciferske i Ahrimanske snage igraju ulogu u djelima koja su bogovi učinili za čovjeka. Razlika u karmičkim posljedicama prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih civilizacijom. Intervencije u prirodnu evoluciju Zemlje od strane sila drevnog mjesečevog razdoblja koje su preostale na Zemlji i koje koriste Ahrimanske snage. Smrću mladih ljudi u elementarnim katastrofama, zemaljske stvari teku u duhovne svjetove. Karmička posljedica prirodnih katastrofa i katastrofa koje je donijela civilizacija je jačanje intelektualnih sposobnosti i sposobnosti volje, u sljedećem zemaljskom životu. U slučaju civilizacijskih aberacija, unosi se luciferski element, koji djeluje kao gusta tama u duhovnom svijetu nakon smrti. To može koristiti Ahriman da transformira mjesečevu evoluciju koja je još preostala na Zemlji. Destruktivni kulturni impulsi pretvaraju se u vulkanske erupcije, potrese i tako dalje. U nastojanju dobrih bogova da ove sudbine vrate na pravi put, ljudska sudbina se povezuje sa sudbinom bogova tijekom duhovne borbe. Znanje o karmi je sveto duhovno tlo na kojem hvatamo Božju ruku.</p>	

KARMIČKA RAZMATRANJA U ODNOSU NA POVIJEST ČOVJEČANSTVA

Predavanje 6 travnja 1924

I

Dopustite mi da se sada vratim na ono što sam nedavno rekao o karmi. Pokazao sam vam kako se kroz povijest duhovni impulsi ljudskih bića protežu od jednog zemaljskog života u drugi, tako da se ono što ljudi sami donose nosi iz jedne epohe u kasniju epohu.

Ovakvoj ideju ne bi trebalo pristupiti samo teoretski, takva bi misao trebala zahvatiti samo naše srce i dušu. Trebali bismo osjetiti kako smo mi, koji smo u osnovi bili takvi kakvi jesmo, mnogo puta unutar zemaljskog postojanja, svaki puta kad smo bili tu, upijali u svoju dušu ono što je bila civilizacija oko nas. To smo povezali sa svojom dušom. Uvijek smo to prenosili u sljedeću inkarnaciju nakon što smo to preradili s duhovne točke gledišta između smrti i novog rođenja, tako da, kada pogledamo unatrag, zapravo osjećamo da smo sve više unutar ukupnosti čovječanstva. I kako bismo to osjetili, kako bismo, da tako kažem, na sljedećim predavanjima mogli prijeći više na ono što nas se tiče intimno i približava karmičkom kontekstu, da bi se to moglo dogoditi, treba pokazati konkretne primjere. I pokušao sam koristiti takve konkretne primjere da pokažem kako je ono što je neka osoba iskusila u drevnim vremenima funkcioniralo, ostalo djelotvorno do danas, jer je stajalo unutar karme.

Naprimjer, osvrnuo sam se na Harun al Raschida, istaknuo kako je Harun al Raschid, taj čudni Muhamedov sljedbenik u 8. i 9. stoljeću naše ere, bio u središtu divnog kulturnog života, kulturnog života koji je daleko nadmašivao sve što je u isto vrijeme bilo u Europi. Jer ono što je u to vrijeme bilo u Europi zapravo je bila primitivna kultura. Za vrijeme dok je Karlo Veliki vladao Europom, tamo na Orijentu, na dvoru Harun al Raschida, teklo je sve što je moglo teći zajedno, u životu azijske civilizacije, oplodeno Europom: procvat onoga što je grčka kultura, što su drevne orijentalne kulture proizvele u svim područjima života. Arhitektura, astronomija kakva se tada prakticirala, filozofija, mistika, umjetnost, zemljopis, poezija, cvjetali su na dvoru Harun al Raschida.

A Harun al Raschid je oko sebe okupio najbolje od onih koji su u to vrijeme nešto značili u Aziji. Većina njih su bili oni koji su svoje obrazovanje našli u školama inicijacije. A Harun al Raschid je imao osobnost u svom okruženju – samo želim spomenuti ovu jednu osobnost – koja je u to vrijeme – mi već i za Orijent stojimo u Srednjem vijeku – u početku bila u stanju apsorbirati na više intelektualan način

divno duhovno blago koje je prenio iz starih vremena u novije vrijeme. Tamo je na dvoru Harun al Raschida osoba koja je bila inicirana u mnogo starijim vremenima.

Čuli ste od mene da se lako može dogoditi da kada se neka osobnost koja je bila posvećenik vrati – jer mora koristiti tijelo koje mu je dostupno, mora koristiti obrazovne ustanove koje su tada dostupne – da se takva inicirana osobnost ne pojavi kao posvećenik, unatoč činjenici da u svojoj duši nosi sve one stvari koje je stekla tijekom svog života kao posvećenik.

Tako smo kod Garibaldija vidjeli kako je postao vrsta vidovnjaka u životu volje, prepušten uvjetima u neposrednom okruženju. Ali na njemu se vidi kako, stavljajući se u te uvjete svoje okoline, on ipak u sebi nosi druge impulse od onih koje je običan čovjek mogao dobiti svojim odgojem, okolinom. Impuls koji je došao od irske inicijacije bio je na djelu u Garibaldiju. Samo je to bilo zataškano, a vjerojatno da je Garibaldi doživio neki poseban udar sudbine ili nešto što bi ga izbacilo iz onoga što je mogao doživjeti u to vrijeme, onda bi sve to odjednom izbilo iz njega u obliku imaginacije, sve što je nosio od svoje irske inauguracije.

Tako je uvijek bilo do danas. Netko može biti posvećenik u nekoj epohi, a budući da u kasnijoj epohi mora koristiti tijelo koje ne prima ono što je uključeno u duši, dotična osoba se ne pojavljuje kao posvećenik u ovom dobu, već inicijacijski impuls živi u djelima ili nekim drugim odnosima. Tako je na dvoru Harun al Raschida živjela osoba koja je nekoć bila viši posvećenik. Ta osobnost, iako nije bila u stanju prenijeti sadržaj inicijacije u kasnije vrijeme, u vrijeme Haroun al Raschida na način da se to otkriva izvana, ipak je bila jedna od najsajajnijih ličnosti unutar orijentalne kulture u 8. i 9. stoljeću. Bila je, da tako kažem, organizator svega što je postojalo u znanosti i umjetnosti na dvoru Harun al Raschida.

Već smo govorili o tome kojim putem je individualnost Harun al Raschida išla kroz stoljeća. Kad je prošao kroz vrata smrti, u njemu je ostao poriv da dođe više na zapad, da ono što je arabizam proširio na zapad, prenese svojom vlastitom dušom. Tada je Harun al Raschid, koji je imao viziju sveukupnosti pojedinačnih orijentalnih grana znanja i umjetnosti, pronašao svoju reinkarnaciju kao slavni Bacon od Verulama, organizator i reformator novijeg filozofskog i znanstvenog intelektualnog života. Vidimo ono što je Harun al Raschid vidio oko sebe, takoreći, i kada se to prevede u zapadni svijet, kako se opet pojavljuje u Baconu.

A sada, dragi moji prijatelji, idite putem kojim je Harun al Raschid krenuo od Bagdada, iz svoje azijske domovine, do Engleske. Iz Engleske se ono što je mislio Bacon s obzirom na organizaciju znanosti, proširilo Europom na jači, intenzivniji način nego što se obično misli [vidi crtež, crveno].

Sada se može reći, naprimjer: ove dvije ličnosti, Harun al Raschid i njegov veliki savjetnik, visoka osobnost koja je u ranijim vremenima bila visoki posvećeni, razišli su se; ali su se u osnovi razišli radi zajedničkog posla nakon što su prošli kroz vrata smrti. Sam Harun al Raschid, koji je živio u sjajnoj kneževini, odabrao je put koji sam vam pokazao, sve do Engleske, kako bi djelovao kao Bacon od Verulama u odnosu na znanost. Druga duša, duša njegovog savjetnika, izabrala je put preko [zelena strelica], da se unutar Srednje Europe susretne s onim što je došlo od Bacona. Vrijeme se sasvim ne podudara, ali to ništa ne govori, jer nije od velike važnosti, nema dubljeg značenja; jer neke stvari, često stoljećima razdvojene, rade zajedno u kasnijoj civilizaciji.

Savjetnik Harun al Raschida, tijekom svog života između smrti i novog rođenja odabrao je put kroz Istočnu Europu u Srednju Europu. I ponovno se rodio u Srednjoj Europi, u srednjoeuropskom duhovnom životu, kao *Amos Komenski*.

I tako imamo ovaj izvanredan, veliki, značajan spektakl, u povijesnom zbivanju koji Harun al Raschid razvija kako bi pokrenuo kulturni tok od zapada prema istoku koji je apstraktan, vanjski- osjetilan; a s istoka je *Amos Komenski* razvio svoju djelatnost u *Siebenbürgen* [Siebenbürgen= to je i naziv za Transilvaniju ali ovo se ne odnosi na današnju Rumunjsku, nap.pr.], u današnjoj Čehoslovačkoj, do Njemačke, a onda je bio u nizozemskom izgnanstvu. Amos Komenski je – svatko tko prati njegov život vidjeti će ga kao reformatora nove moderne pedagogije tog vremena i kao autora takozvane 'Pansofije' – prenio ono što je bio na dvoru Haruna al Raschida iz ranije inicijacije. U vrijeme kada je osnovan red 'Moravske braće', također u vrijeme kada je nekoliko stoljeća djelovalo ružokrižarstvo, kada se pojavilo 'Alkemijsko vjenčanje', 'Reformacija cijelog svijeta' Valentina Andreae, Amos Komenski, taj veliki, važan duh 17. stoljeća, u sve što je dolazilo iz istog izvora unosio je svoje važne sugestije.

I tako vidite tri smisljena zemaljska života koja leže jedan iza drugog – i onda na osnovu ovih smislenih zemaljskih života možete proučavati manje značajne

zemaljske živote, a zatim se opet popeti gore da biste razumjeli vlastitu karmu – tako da vidimo ove tri smislene inkarnacije koje leže jedna iza druge: Prije svega, duboko u Aziji, vidimo istu individualnost koja se kasnije pojavljuje kao Amos Komenski, na drevnom misterijskom mjestu, upijajući svu mudrost starih vremena u Aziji. Ona prenosi ovu mudrost u sljedeću inkarnaciju, u kojoj živi na dvori Harun al Raschida, ovdje se razvijajući u velikog organizatora svega što je cvjetalo pod zaštitom Harun al Raschida. Zatim se ponovno pojavljuje, da upozna Bacona od Verulama, koji je reinkarnirani Harun al Raschid, i da se s njim ponovno sretne s obzirom na ono što oboje moraju izliti u europsku civilizaciju, unutar ove europske civilizacije.

Ovo što ovdje govorim je od velike važnosti. Jer samo pratite pisma koja su napisana, i koja su se probila – naravno, na složeniji način nego što je to slučaj s pismima danas – ako pratite pisma od strane baconovaca ili ljudi koji su na bilo koji način povezani s Baconovom kulturom, i sljedbenika škole Komenskog, mudrosti Komenskog. U pismima i odgovorima možete pratiti ono što sam s nekoliko crta skicirao na ploči [crtanje na ploči].

Pisma napisana od zapada prema istoku i od istoka prema zapadu, predstavljaju živi spoj dviju duša koje su se susrele na ovaj način nakon što su postavile osnovu za ovaj susret kada su na Orijentu u 8. i 9. stoljeću zajedno djelovale i zatim se ponovno ujedinili kao bi radili iz suprotnog smjera a opet skladno surađujući.

Vidite, tako se može proučavati povijest, tako vidimo žive ljudske snage koje djeluju u povijesti!

Ili uzmimo drugi slučaj. Dogodilo se da su osobite okolnosti privukle moju pažnju na izvjesne događaje koji su se, rekli bismo danas, zbili na sjeveroistoku Francuske, isto u 8. i 9. stoljeću, ali malo kasnije od vremena od onoga o čemu smo sada govorili. Tamo su se odigravali posebni događaji. Bilo je to vrijeme kada još nisu postojale velike formacije država, stoga se to događalo u manjim krugovima čovječanstva.

Tada je osoba energičnog karaktera imala određenu količinu imovine u onome što bismo danas nazvali sjeveroistokom Francuske. Taj je čovjek upravljao imovinom izuzetno uredno, za ono vrijeme, želim reći, iznimno sustavno. Znao je što želi i bio je čudna mješavina svrhovite i pustolovne naravni, tako da je s manje ili više uspjeha od svog posjeda pravio male pohode s ljudima koji su, privučeni kao ratnici. Bila je to mala vojska s kojom se izlazilo i pokušavalo zarobiti ovo ili ono.

Sa skupinom takvih ratnika krenuo je iz sjeveroistočne Francuske. A stvar je bila u tome da je neka druga osobnost, malo manje avanturistička od njega samog, ali energično, za vrijeme odsutnosti vlasnika imanja – danas se čini paradoksalno, u to vrijeme se moglo dogoditi tako nešto – preuzela posjed i cijelo vlasništvo. Kad se vratio kući – bio je sam – otkrio je da mu je drugi uzurpirao imanje. I situacija je

bila takva da nije bio ravan sadašnjem vlasniku. Bio je moćniji, imao je više ljudi, imao je više ratnika oko sebe. Nije mu se suprotstavio.

Sad, stvari nisu bile takve da ako ne možete živjeti da pobjegnute iz svoje domovine, da se odmah preselite u strane krajeve. Svakako je ova osobnost bila avanturist; ali nije imao prilike za to, tako da je osoba koja se brinula za veliki broj sljedbenika čak postala neka vrsta kmeta na farmi u svojem bivšem vlasništvu. Sada je morao raditi kao kmet s gomilom onih koji su s njim išli u avanture dok su mu otimali imanje.

Tada se dogodilo da se kod svih ovih ljudi koji su bili gospodari, pojavio određeni stav uma, posebno štetan za načelo vladavine. A u tim područjima koja su bila šumovita, noćima su gorjele vatre gdje su se ljudi sastajali, i raspravljalo se o svakakvim zavjerama protiv onih koji su uzurpirali imovinu.

Naprosto, dotični, koji je od velikog vlasnika postao više-manje kmet, rob, sada je ostatak života, osim što je morao raditi, ispunio i planovima, kao naprimjer, kako bi mogao ponovno doći do imovine i vlasništva. Onaj koji je sada posjedovao posjed bio je omražen.

Pa vidite, ove dvije ličnosti iz tog vremena prošle su kroz vrata smrti sa svojim individualnostima, u duhovnom svijetu prošle kroz sve u čemu se moglo sudjelovati, i ponovno se pojavile u 19. stoljeću. Onaj koji je izgubio kuću i imanje i postao kmet pojavio se kao Marl Marx, utemeljitelj modernog socijalizma. A onaj drugi koji mu je tada uzeo imanje pojavio se kao njegov prijatelj Engels. Ono s čime su se u to vrijeme morali suočiti bilo je oblikovano porivnom da nadoknade ono što su jedno drugom učinili tijekom dugog putovanja između smrti i novog rođenja.

I pročitajte što se odvijalo između Marxa i Engelsa, promatrajte osobitu konfiguraciju uma Karla Marxa, i povežite to s činjenicom da su u 8. i 9. stoljeću postojale iste individualnosti, baš kao što sam rekao. Tada ćete, mogao bih reći, vidjeti novo svjetlo na svakoj rečenici kod Marxa i Engelsa, i nećete riskirati da na apstraktan način kažete da je jedno u povijesti uzrokovano ovim, a drugo onim, već vidite ljude koji nešto prenose u drugo vrijeme, što se sigurno čini potpuno drugačijim, ali opet ima određenu sličnost s prethodnim.

Što bi drugo očekivali? 8. i 9. stoljeću ljudi su sjedili oko šumskih vatri, govorili drugačije nego u 19. stoljeću, gdje je djelovao Hegel, gdje je sve bilo posloženo dijalektikom. Ali samo pokušajte zamisliti šumu u sjeveroistočnoj Francuskoj u 9. stoljeću: tamo sjede zavjerenici, bijesne, proklinju na jeziku tog doba. A ako to prevedete u matematičko- dijalektički način govora 19. stoljeća, onda imate ono što dolazi do izražaja kod Marxa i Engelsa.

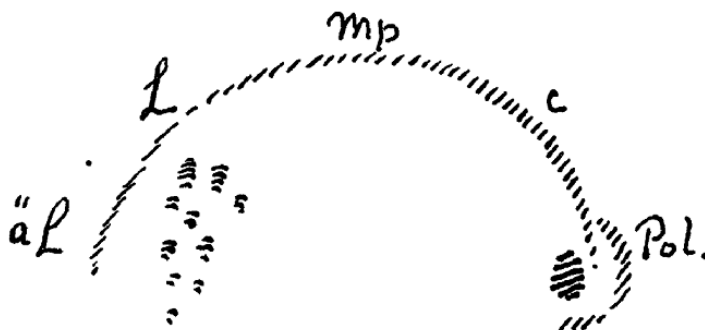
To su stvari koje odvede od pukog senzacionalizma, koje se lako mogu spojiti s idejama o konkretnim reinkarnacijskim odnosima i dovesti do razumijevanja života

povijesti. A najbolji način da izbjegnute pogreške je ako ne idete na senzacionalno, ako ne želite samo znati: što je s detaljima reinkarnacije – već ako pokušate razumjeti sve što je povezano s blagostanjem i jadom, s patnjom i radošću čovječanstva u povijesnom razdoblju iz ponavljanja zemaljskih života pojedinih ljudi.

Za vrijeme dok sam još živio u Austriji, unatoč činjenici da ste u Austriji doista unutar Njemačkog svijeta, posebno je zanimljiva bila jedna osoba koja je član poljskog Reichsrata. Mislim da će se mnogi od vas sjetiti da sam često govorio o članu austrijsko- poljskog Reichsrata Ottu Hausneru, koji je bio posebno učinkovit 1870-ih. Oni koji su ovdje dugo sjetit će se. I stvarno mi stoji, otkako sam krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih stalno iznova čuo i vidio Otta Hausner u austrijskom Reichsratu, ovaj čudan čovjek mi je uvijek stajao pred očima: Na jednom oku ima monokl; drugim okom gledao je pametno, ali tako da je drugim okom, koje je gledalo kroz monokl, mogao uočiti slabosti neprijatelja. I zatim je, dok je pričao, provjeravao je li strijela pogodila.

On, koji je imao vrlo čudne brkove – nisam želio ulaziti u te detalje u opisu svog života – mogao je na čudan način popratiti ono što je rekao ovim brkovima, tako da bi ti brkovi činili neku vrstu euritmije govora kojeg bi bacio u lice protivničkom zastupniku na opisani način.

Sada je bila zanimljiva slika. Zamislite: krajnja ljevica, ljevica, srednja stranka, češki klub, zatim ekstremna desnica, poljski klub; ovdje je stajao Hausner, a ovdje su svi njegovi protivnici bili na krajnjoj lijevoj strani. Tu su bili svi; a najzanimljivije je bilo to što je Hausner, kada je povremeno bio na pitanju okupacije Bosne, dobio buran pljesak onih ljudi s lijeve strane. Kada je govorio o izgradnji Arlbergbahn-a, imao je apsolutno neslaganje s istim ljudima s krajnje lijeve strane. I ta je kontradikcija ostala sa svime što je kasnije rekao.

No, dosta toga što je Otto Hausner rekao sedamdesetih i osamdesetih kao opomenu, kao prorok, doslovno se do naših dana ispunilo. Danas se osobito ima razloga često prisjećati onoga što je Otto Hausner tada rekao.

Pa, jedno je izlazilo na vidjelo u gotovo svakom govoru Otta Hausnera, a za mene je, uz još nekoliko drugih, opet ne baš važnih stvari u Hausnerovu životu, bio poticaj da slijedim karmički tijek ove ličnosti.

Otto Hausner teško bi mogao održati govor, a da ne drži svojevrsni panegirik, kao u zagradama, o Švicarskoj. Austriji je uvijek predstavljao Švicarsku kao model. Budući da se tri nacionalnosti dobro slažu u Švicarskoj i da su uzorni u vezi sklapanja ugovora, on je također želio da trinaest austrijskih nacionalnosti uzmu Švicarsku kao model, i da se ovih trinaest slažu na isti način, federalni, kao ove tri nacionalnosti u Švicarskoj. Vraćao se tome, bilo je čudno. Hausnerovi govori bili su ironični, imali su smisla za humor i unutarnju logiku; ne često, i panegirik o Švicarskoj. Uvijek se mogao vidjeti razvoj čiste simpatije; to ga bocka, to želi reći. Tada je znao posložiti svoje govore na način da zapravo nije bilo nikoga osim skupine s ljevice, liberalnih zastupnika, tko ne bi bio isprovociran ili ljut time. Bilo je vrlo zanimljivo vidjeti, kada je neki lijevo- liberalni zastupnik govorio, kako bi Otto Hausner ustao za protu- govor i ne bi skrenuo pogled s njega svojim okom s monoklom, nego bi pustio da se na ljevicu izlije bujica poruge. Tamo je bilo važnih ljudi, ali nikog ne bi poštedio. A njegova su gledišta uvijek bila sjajna, u osnovi; bio je jedan od najobrazovanijih ljudi u austrijskom Reichsrats-u.

Karma takve osobe može vas zanimati. Sada sam pretpostavio da je imao su strast da se uvijek vraća na hvalospjeve Švicarskoj, i onda da je jednom u govoru '*Njemačko i njemački reich*', koji je također objavljen kao brošura, uz podmuklost, ali domišljato, rekao sve o onom Njemačkom i protiv Njemačkog Reicha. Ima zaista nečeg grandiozno proročkog u ovom govoru koji je održan početkom osamdesetih, u kojem je potapan Njemački Reich nazivajući ga rušiteljem pravog njemačkog bića i prirode. I te su se rečenice dokazale. To je bila druga stvar, njegova osebujna, želim reći, 'ljubavna mržnja' i njegova 'mrzeća ljubav' prema svemu što je istinski Njemačko i prema njemačkom carstvu.

I treća stvar je bila, kako je Otto Hausner govorio tada s ogromnom živahnošću, kada se trebao graditi tunel Arlberg, željeznica koja će ići od Austrije do Švicarske i

tako povezati Srednju Europu sa Zapadom. Naravno, tada je hvalio Švicarsku, jer je željeznica trebala voditi u Švicarsku. No, kada je održao ovaj govor, koji je bio poslan i zapapren, ali na zaista delikatan način, zaista ste imali osjećaj: čovjek koji zna krenuti od stvari koje su morale biti u njemu na čudan način u prethodnom zemaljskom životu.

Tada su svi pričali o grandioznoj prednosti koju bi europska civilizacija imala od njemačko- austrijskog saveza. U to je vrijeme Otto Hausner u austrijskom parlamentu – naravno, svi su ga pokušavali slomiti – razvio ideju da se Arlbergbahn mora graditi, jer će država Austrija po uzoru na Švicarsku, ujediniti trinaest nacija i po volji birati saveznike; ako joj odgovara Austrija ima Njemačku, a ako joj odgovara mora imati strateški put iz Srednje Europe prema Zapadu da bi mogla imati Francusku za saveznika. Naravno, kada bi se to govorilo u tadašnjoj Austriji, to je, kako bi rekli u Austriji, 'već ispeglano'. Ali to je doista bio govor koji je bio čudesan i pun začina. Ovaj govor, pokazivao je prema Zapadu.

I dok sam te stvari držao na okupu, pronašao sam individualnost Otta Hausnera, kao da luta od zapada prema istoku sjevernom Švicarskom, u vrijeme kada su se Gallus i Columban također preselili. Trebao bi donijeti kršćanstvo. Prešao je s onima nadahnutim irskim posvećenjem. Trebao bi s njima presaditi kršćanstvo. Na putu, otprilike na području današnjeg Alzasa, silno su ga privukle starine germanskog poganskog bića, privuklo ga je sve što je bilo u Alzasu, što u germanskim krajevima, što u Švicarskoj ovdje u drevnim sjećanjima na bogove, bilo je prisutno štovanje bogova, slike bogova, kipovi bogova. On je to shvatio na duboko smislen način.

I tada se u njemu razvilo nešto što se, s jedne strane, može nazvati sklonošću germanskom biću, ali se s druge strane razvila suprotna sila: osjećaj da je tada otišao predaleko. I ono što je doživio u ogromnoj unutarnjoj transformaciji, u ogromnoj unutarnjoj metamorfozi, tada se pojavilo u ovim sveobuhvatnim stajalištima. Mogao je govoriti o onoj Njemačkoj i Njemačkom Reichu kao nešto tko je nekoć bio intimno uključen u sve te stvari, ali tko zapravo za tim nije imao potrebu. Trebao je širiti kršćanstvo. On je, da tako kažem, ušao u to bez svoje potrebe – to se moglo čuti iz njegovih govora – i želio se vratiti kako bi nadoknadio te stvari. Otuda njegova strast prema Švicarskoj, otuda i strast za gradnjom Arlbergbahna. Moglo bi se reći da se čak i u vanjskom obliku, ako ga pogledate – zapravo nije izgledao Poljski. A i Hausner je u svakoj prilici govorio da nije Poljak ni po tjelesnom podrijetlu, nego samo po civilizaciji i odgoju, da su mu se 'rätisch-germanske' kuglice krvi, kotrljale venama. Ali iz ranije inkarnacije je preuzeo činjenicu da je uvijek gledao na područje gdje je nekada bio, u koje se preselio s Columban-om i svetim Gallus-om, gdje je želio širiti kršćanstvo, ali se zapravo čvrsto držao germanizma. Tako je pokušao, da tako kažem, ponovno se roditi u obitelji što je moguće manje Poljskom, i držati se podalje od oblasti iz prošlog života, ali se pritom čeznutljivo suočio s onim u čemu je nekad bio potpuno.

Vidite, dragi moji prijatelji, ovo su primjeri koje sam vam danas želio dati da skrenem pažnju koliko je čudan tijek karmičkog razvoja. Sljedeći put ćemo detaljnije o tome kako se dobro i zlo razvijaju kroz ljudske inkarnacije i povijesni život. Međutim, tako ćemo moći rasvijetliti više stvari iz svakodnevnog života, posebice važnijih primjera s kojima se susrećemo u povijesti.

Predavanje 12 travnja 1924

II

Pomalo je teško nastaviti ono što je dano na zadnjim predavanjima, jer se pojavilo mnogo prijatelja koji nisu učestvovali u prethodnim razmatranjima. No, s druge strane, nije baš moguće započeti nešto novo danas, kada se ranijim predavanjima ima puno toga dodati, tako da će prijatelji koji su sada stigli morati prihvatiti da ako se neke misli danas pokažu teške za razumjeti, to je zato jer su povezana – iznutra, a ne izvana – sa prethodnim predavanjima. Samodostatni ciklus predavanja trebao bi se održati na Uskrs i to će tada biti razumljivo samo po sebi. Ali danas moram dati nastavak onog što je bilo prije. Nikako se nije moglo predvidjeti da će se danas pojaviti toliko prijatelja, što je, s druge strane, zadovoljstvo.

Na nedavnim predavanjima radilo se o konkretnim karmičkim vezama, ne o tome da nađemo nešto senzacionalno u odnosu na uzastopne zemaljske živote, već da postupno dođemo do pravog razumijevanja sudbinskih veza u ljudskom životu. I opisao sam uzastopne zemaljske živote, jednostavno opisao kako se one najprije mogu promatrati u više povijesnih ličnosti kako bi se dočarao koncept – što nije osobito lako – kako jedan zemaljski život utječe na drugi. Uvijek se mora imati na umu da je od božićne konferencije u Dornachu došlo do novog trenda u antropozofskom pokretu. O tome bi želio reći nekoliko uvodnih riječi.

Znate, dragi moji prijatelji, nakon 1918. bilo je svakakvih napora unutar Antropozofskog društva. Ti su pothvati imali vrlo specifično podrijetlo. Kada je 1913. osnovano Antropozofsko društvo, radilo se zapravo o postavljanju pitanja iz temeljnog okultnog impulsa: Hoće li se ovo Antropozofsko društvo dalje razvijati snagom koju je do tog trenutka steklo u svojim članovima? Samo je jedan način bio za taj test. Do tada, ja, kao generalni tajnik, imao sam vodstvo Njemačke sekcije teozofskog društva, što je bila forma u kojoj je Antropozofski pokret postojao unutar Teozofskog društva. Jedini način za mene je bio da više ne držim u ruci vodstvo Antropozofskog društva, već da gledam i vidim kako se ovo Antropozofsko društvo razvija sada svojom vlastitom snagom.

Vidite, dragi moji prijatelji, to je drugačije od onoga što bi bilo da sam tada, baš kao na božićnoj konferenciji, rekao da želim sam preuzeti vođenje Antropozofskog društva. Jer naravno, Antropozofsko društvo mora biti nešto sasvim drugo kada ga vodim ja, ili kad ga vodi netko drugi. A iz određenih razloga, Antropozofskim društvom se moglo i bolje upravljati, a da ja nisam bio zadužen za administraciju, da

tako kažem. Da su srca progovorila, mogle su se dogoditi neke stvari koje se tada nisu dogodile, u stvarnosti, koje nisu učinjene, a koje su čak, pod protivljenjem antropozofa, učinjene izvana.

I tako se dogodilo da – za vrijeme rata, naravno, nije bilo mogućnosti za razvijanje snage u svim smjerovima – pa se dogodilo da su nakon 1918. godine, skoro bih rekao, iskoristili situaciju sa svih mogućih strana da naprave ovo ili ono. Da sam tada rekao da se to ne bi smjelo dogoditi, onda bi naravno, današnji razgovor išao ovako: pa, da ste to dopustili, danas biste imali uspješne pothvate na sve strane.

Zato je oduvijek bio običaj, želim reći, da vođe okultnog pokreta daju onima koji su htjeli nešto učiniti, da tako kažem, da to učine, da se uvjerenja mogu razviti iz činjenica. To je jedini način da se razvijaju uvjerenja. A to se moralo dogoditi i u ovom slučaju.

A sve je to dovelo do toga da je od 1918. oporba narasla na način da je dovela do sadašnjeg stanja. Jer 1918. godine još nismo imali ovu opoziciju. Naravno da smo imali individualne protivnike. Nije nam bilo stalo i nismo se trebali brinuti o njima. Ali zapravo protivnici pucaju tek od 1918. godine. I to je dovelo do sadašnje situacije, pod čijim utjecajem je meni nemoguće, naprimjer, držati javna predavanja na području Njemačke.

Ništa od toga ne treba skrivati, osobitu u antropozofskom pokretu. Na to treba gledati s velikom jasnoćom, jer nećemo ići naprijed ako radimo s nejasnoćama.

Ali također su provedeni različiti pokusi. Razmislite samo o svim pokusima koji su napravljeni kako bi uvijek bili, da tako kažemo, 'znanstveni', naravno prema karakterima onih o kojima se radi. Znanstvenici koji također učestvuju u našem društvu naravno žele biti znanstveni. Ali to samo nervira protivnike. Jer ako im kažete da se ovo ili ono može znanstveno dokazati, onda oni dođu sa svojim znanstvenim tvrdnjama i onda se naravno naljute. Moramo biti vrlo jasni u vezi toga. Ništa nije više živciralo protivnike nego činjenica da su naši članovi željeli raspravljati o istim temama kao i oni, i na isti način, jedino, uz mali 'priljev' antropozofije. Upravo je to prizvalo naše protivnike u tako velikom broju.

Opet, najjače griješimo protiv uvjeta života antropozofije, ako se odamo iluziji da možemo pridobiti ljude različitih vjerskih uvjerenja govoreći isto ili slično onome što oni govore, samo puštajući da malo antropozofije 'utječe u to'.

Pa, u svemu što se dogodilo na polju antropozofije od božićne konferencije, zacijelo je nastao potpuno novi trend. Oni koji su primijetili način na koji je antropozofija sada predstavljena ovdje, kako je bila zastupljena u Pragu, kako je sada opet zastupljena u Stuttgartu, vidjet će da sada postoje impulsi koji prizivaju nešto sasvim novo, čak i što se tiče naših protivnika. Jer ako želite biti 'znanstveni' u običnom smislu riječi, kao što nažalost mnogi žele biti, onda pretpostavljate, da tako

kažem, da se o tome može raspravljati s protivnicima. Ali ako uzmete predavanja koja su održana ovdje, predavanja koja su održana u Pragu, predavanja koja su održana u Stuttgartu: možete li i na trenutak pomisliti da se može raspravljati s protivnikom? Naravno, ne može se raspravljati s protivnicima kada se govori o tim stvarima, jer kako se može raspravljati s bilo kime iz današnje civilizacije da se duša Muawija ponovno pojavila u duši Woodrow Wilsona!

Dakle, u cijelom antropozofskom pokretu sada postoji jedna osobina koja ne može upućivati ni na što drugo osim na činjenicu da se to neraspravljanje s protivnicima konačno shvaća ozbiljno. Što se tiče rasprava, one ionako ne vode nigdje. I konačno će se vidjeti, u odnosu na protivnike, da se može raditi samo o odbacivanju kleveta, neistina i laži. Ne treba se odati iluziji da se o takvim stvarima može raspravljati. Moraju se širiti vlastitom inherentnom snagom. O njima se ne može odlučiti dijalektički.

To je ono što će možda sada, kroz stav antropozofskog pokreta, kakav je od Božića, sve se više vidjeti, čak i od naših članova. I zato je već sada slučaj da se antropozofski pokret oblikuje na način da ne uzima u obzir ništa više osim onoga što zahtijeva duhovni svijet.

Vidite, s ove točke gledišta sada sam napravio razna razmatranja karme, a oni koji su bili tamo, ili koji su zadnji puta bili na mom predavanju u Stuttgartu, sjetit će se da sam pokušao pokazati kako su se te individualnosti, koje su bile prisutne tamo u Aziji u 8. i 9. stoljeću naše ere na dvoru Harun al Raschida, nakon smrti razvijale u različitim smjerovima i potom igrale određenu ulogu u njihovim reinkarnacijama. U onome što također možemo nazvati dobom *Tridesetogodišnjeg rata*, nešto ranije, s jedne strane imamo individualnost Harun al Raschida, ponovno utjelovljenu u engleskom Baconu od Verulama, i imamo velikog organizatora na dvoru Harun al Raschida, koji je tu živio, ne kao inicirani, već kao reinkarnacija iniciranog, koji je pronašao svoju individualnost u Amosu Komenskom. Tada je više djelovao u Srednjoj Europi. Ali iz ove dvije struje zapravo je poteklo mnogo toga u duhovnom aspektu moderne civilizacije. Tako da je u duhovnom dijelu novije civilizacije živio Bliski Istok iz post-muhamedanskog razdoblja, s jedne strane preko reinkarniranog Harun al Raschida u Baconu od Verulama, s druge strane preko Amosa Komenskog, njegovog velikog savjetnika.

Sada, danas, želimo naglasiti da se razvoj čovjeka ne događa samo kada je ovdje na Zemlji, nego da se razvoj u biti odvija i kada se čovjek nalazi između smrti i novog rođenja. Tako da se može reći: i Bacon i Amos Komenski, nakon što su, da tako kažem, utvrdili arabizam iz dva različita kuta u europskoj civilizaciji, nakon smrti ušli su u život između smrti i novog rođenja. Tamo su oni, i Bacon i Amos Komenski, bili zajedno s različitim dušama koje su bile kasnije od njih na Zemlji, koje su umrle u 17. stoljeću i potom živjele u duhovnom svijetu. Tada su duše došle

na Zemlju u 19. stoljeću; od 17. do 19. stoljeća bile su zajedno s dušama Bacona i Amosa Komenskog u duhovnom svijetu.

Postojale su duše koje su se uglavnom okupljale oko Baconove duše, koja je davala ton, i duše koje su se okupljale oko Amosa Komenskog. I premda je ovo slikoviti način govora, ne smijemo zaboraviti da, naravno, pod potpuno drugačijim uvjetima, postoji vodstvo i slijeđenje, da tako kažem, u duhovnom svijetu kroz koji ljudi prolaze između smrti i novog rođenja. I takve individualnosti nisu djelovale samo kroz ono što su donijele ovdje na Zemlju, na primjer kroz Baconove spise ili kroz spise Amosa Komenskog, ili kroz ono što je živjelo u tradiciji ovdje na Zemlji, već su ti vodeći duhovi također djelovali dopuštajući da nešto vrlo posebno nikne u duhovnom svijetu u dušama koje su poslali, ili s kojima su bili zajedno i koje su poslale. I tako među ljudima 19. stoljeća postoje duše, koje su veću predzemačskom životu postale ovisne o jednom od dva duha, neinkarniranom Amosu Komenskom, neinkarniranom Baconu.

A onda – kao što rekoh, jer želim sve više uvoditi način na koji karma konkretno djeluje – želio bih skrenuti pozornost na dvije ličnosti 19. stoljeća, čija će imena biti poznata većini, od kojih je na jednu koja je u predzemačskom životu bila osobito pod utjecajem Bacona, a da drugu je utjecao Amos Komenski.

Ako pogledamo Bacona, kako je stajao unutar zemačske civilizacije u svom zemačskom životu kao lord kancelar u Engleskoj, moramo reći: Radio je na takav način da možete osjetiti kako je iza njegovog rada posvećenik. Cijela polemika o Baconu i Shakespeare-u, budući da je po vanjštini vode povjesničari književnosti, pomalo je turobna, jer se iznose svakakvi lijepi argumenti koji bi trebali pokazati, naprimjer, da glumac Shakespeare zapravo nije napisao svoje drame uopće, već se kaže da ih je napisao filozof i državni kancelar Bacon i slično.

Sve ove stvari, radeći vanjskim metodama, traže sličnosti u načinu razmišljanja Shakespearovih drama i Baconovih filozofskih djela, sve su te vanjske stvari zapravo turobne jer uopće ne pristupaju materiji, jer istina je da je u vrijeme kad su Bacon, Shakespeare, Jakob Böhme i još neki bili na djelu, tada je postojao posvećenik koji je zapravo progovorio kroz svu četvoricu. Otuda njihova sličnost, jer seže do istog izvora. Ali naravno ljudi koji se svađaju vanjskim argumentima ne spore oko posvećenika koji je iza toga stajao, budući da je ovaj posvećenik, poput nekih modernih posvećenika, prikazan u povijesti kao prilično dosadan. Ali on nije bio samo to. Nema sumnje da je ponekad bio takav u svojim vanjskim postupcima, ali nije bio samo to. Bio je individualnost iz koje su proizlazile ogromne snage i koja je iza Baconovih filozofskih djela i kao i Shakespeareovih drama, djela Jacoba Böhme-a, djela isusovca Jakob Bälde-a. Ako se to uzme u obzir, već se u Baconu, na području filozofije, mora vidjeti poticaj goleme, široke struje vremena.

Ako se sada želi vizualizirati što se može dogoditi s dušom koja je dva stoljeća bila pod utjecajem Bacona u životu izvan Zemlje – to je vrlo zanimljivo pitanje – onda treba pogledati Bacona nakon što je proživio svoju smrt. Kada se razmatra ljudska povijest, postati će važno da se uzmu u obzir ne samo ljudi koji žive na Zemlji do svoje smrti, već i u njihovom radu nakon smrti, gdje oni, posebno kada su značajni u duhovnom području, nastavljaju raditi za duše, koje se potom spuštaju na Zemlju.

Te stvari su, naravno, ponekad pomalo šokantne za današnje ljude. Primjerice, sjećam se – ovo je samo mala digresija – da sam stajao na stanici jednog manjeg njemačkog sveučilišnog grada, s liječnikom, poznatim liječnikom koji se dosta bavi okultizmom. Oko nas je bilo mnogo drugih ljudi. Zagrijao se i od svog oduševljenja rekao mi je pomalo glasnim tonom, tako da su mnogi namjernici mogli čuti: Dat ću vam biografiju Roberta Bluma, ali ona počinje tek kad on umre. To je bilo izgovoreno glasno da je za promatrače već bilo pomalo šokantno. Danas nije tako lako ljudima reći: dajem vam biografiju osobe, ali ona tek počinje smrću.

No, osim ove biografije u dva sveska Roberta Bluma, koja ne počinje rođenjem već smrću, malo se toga dogodilo u tom smjeru, da se biografski govori o ljudima nakon što su umrli. Obično se počinje rođenjem, a završava smrću. Još nema mnogo djela koja počinju smrću.

Ali sada, postoji nešto neizmjerljivo važno a stvarne događaje upravo u onome što čovjek čini nakon smrti, kada rezultate onoga što je učinio na Zemlji prenosi u duhovno, na duše koje silaze nakon njega. I uopće se ne razumiju posljedice nekog doba ako se ne pogleda i ova strana života.

Za mene je to bila stvar gledanja na one individualnosti koje su bile oko Bacona nakon njegove smrti. A oko Bacona su postojale takve individualnosti koje su se rodile kao prirodoslovci u razdoblju koje je slijedilo, ali i takve individualnosti koje su rođene kao povjesničari. A ako sada pogledate utjecaj pokojnog lorda Bacona na te duše, vidite kako je ono što je on utemeljio na Zemlji, materijalizam, puko istraživanje u svijetu osjetila – sve ostalo je za njega 'Idol' – kako se to, prevedeno u duhovno, pretvara u radikalizam. Tako da zapravo te duše usred duhovnog svijeta primaju impulse koji, nakon svog rođenja, daju važnost samo činjenicama koje se mogu percipirati osjetilima.

Sada bih htio govoriti na pomalo popularan način, ali vas molim da moje riječi ne shvaćate doslovno, jer je tada, naravno, strašno lako reći: ovo je groteskno. - Među tim dušama su bile i one za koje se pretpostavlja da su, prema svojim ranijim sklonostima, prema dispozicijama svojih ranijih zemaljskih života, postali povjesničari. Jedan od njih bio je – mislim, tamo u pred- zemaljskom životu – jedan od najvažnijih. Sve su te duše rekle pod dojmom impulsa lorda Bacona: Ne smije se više pisati povijest kako se ranije pisala, da se imaju ideje, da se istražuju veze, nego se moraju istraživati stvarne činjenice.

Sada vas pitam: Što u povijesti znači koristiti stvarne činjenice? - Najvažnije u povijesti su namjere ljudi koje nisu stvarne činjenice. Ali tada te duše više nisu dopuštale da se to istražuje a najmanje od svih, ta duša koja se ponovno pojavila kao jedan od najvećih povjesničara 19. stoljeća, Leopold von Ranke, pred- zemaljski učenik lorda Bacona, koji se ponovno pojavio kao Leopold von Ranke.

Ako netko slijedi zemaljsku povijest Leopold von Ranke-a, koji je njegov princip? Rankeov princip kao povjesničara je sljedeći: ništa se ne smije napisati u povijesti osim onoga što se čita u arhivima; cijela priča se mora složiti iz arhiva, iz diplomatskih pregovora.

Ranke, koji je njemački protestant, ali koji je potpuno ravnodušan prema svom osjećaju za stvarnost, radi objektivno, odnosno arhivskom objektivnošću piše povijest papa, najbolju povijest papa, koja je napisana iz čisto arhivskog stajališta. Kad čitate Rankea, malo ste iznervirani, zapravo užasno iznervirani. Jer pomalo je turobno misliti na ovog živahnog gospodina, koji je bio okretan i aktivan do starosti, kako samo sjedi i skuplja ono što su diplomatski pregovori. To uopće nije prava priča. Ali to je priča koja računa samo s osjetilnim činjenicama, s arhivama.

I tako, s gledišta uzimanja u obzir izvanzemaljskog života, imamo priliku razumjeti ga: zašto je Ranke postao ovakav?

Ali ako se to uzme u razmatranje, može se također osvrnuti na Amosa Komenskog, kako radi na pred- zemaljskoj volji duša koje su se kasnije spustile. I kao što je Leopold von Ranke postao najvažniji Baconov student nakon smrti, tako je i Schlosser nakon smrti postao najvažniji student Amosa Komenskog.

A sada kod Schlossera, kada čitate njegovu povijest, uzimate cijeli stil, cijeli ključnu notu: moralist govori posvuda, onaj koji želi zgrabiti ljudske duše, ljudsko srce, koji želi govoriti srcu. Ponekad mu je teško jer ima pedantnu crtu. Pa, on se obraća srcima na pedantan način, ali govori srcima jer je on pred- zemaljski učenik Amosa Komenskog, jer je od njega upio nešto što je bilo u ovom Amosu Komenskom, koji je zbog osobitosti svog duha bio toliko karakterističan.

Promislite samo, on ipak dolazi iz muhamedanstva. On je nešto sasvim drugačije od, recimo, duhova koji su se pridružili lordu Baconu; ali je i Amos Komenski otišao u stvarni vanjski svijet u svojoj inkarnaciji Amosa Komenskog. Svugdje je zahtijevao jasnoću u obrazovanju, sve se treba temeljiti na slikama. Zahtijeva intuiciju, naglašava se čulima opazivo, ali na drugačiji način. Jer Amos Komenski je ujedno i jedan od onih koji su u doba Tridesetogodišnjeg rata entuzijastično očekivali 'tisućljetno carstvo'; on je taj koji je u svojoj 'Pansofiji' napisao velike, globalne ideje, koji je stoga imao za cilj utjecati na obrazovanje ljudi. To je također utjecalo na Schlossera, to je unutar Schlossera.

Spomenuo sam ove dvije figure, Ranke i Schlossera, da vam pokažem kako se može razumjeti ono što se čini da duhovno proizvodi u ljudima samo ako se uzme u obzir i izvanzemaljski život. Tek kada čovjek to razumije, kao što smo mi razumjeli neke stvari gledajući ponovljene zemaljske živote.

Sada je postalo primjetno u razmatranjima koja sam ovdje pred vas iznio u prethodnim satima da postoji čudan učinak od jedne inkarnacija do druge, i kao što sam već rekao, ove primjere spominjem iz razloga: da se onda može ući u način na koji se može razmišljati o vlastitoj karmi. Prije nego što se uđe u način na koji dobro i zlo prelaze iz jedne inkarnacije u drugu, kako djeluju bolesti i slično, prvo se mora steći predodžbu o tome što onda izlazi na vidjelo u stvarnom duhovnom životu civilizacije.

Mogu priznati, dragi moji prijatelji, da mi je jedna od najzanimljivijih ličnosti s obzirom na njihovu karmu iz nedavnog života bio Conrad Ferdinand Meyer. Jer tko god gleda Conrad Ferdinand Meyera u njegovoj figuri, kako je živio kao pjesnik Conrad Ferdinand Meyer, vidi da su najljepša postignuća Conrada Ferdinand Meyera utemeljena na činjenici da je uvijek postojalo nešto poput tendencije za ego i astralno tijelo da pobjegnu od fizičkog i eterskog tijela.

Patološka stanja javljaju se kod Conrada Ferdinand Meyera, dosežući granicu mentalnog poremećaja. To su stanja koja, samo u nešto ekstremnijem obliku, donose ono što je zapravo uvijek prisutno u njemu u nastajanju, u '*status nascendi*': stvarna duhovna duša želi van i samo laganom vezom drži fizičko- etersko.

I u tim stanjima, gdje duhovno- duševno drži fizičko- etersko blagom vezom, Conrad Ferdinand Meyer stvara najljepša svoja postignuća, kako najljepšu od svojih većih pjesama, tako i najljepšu od svojih manjih pjesama. Moglo bi se reći da su pjesme Conrada Ferdinand Meyera nastale na pola puta izvan tijela. Postojala je vrlo neobična struktura između četiri člana ljudske prirode u Conrada Ferdinand Meyeru. Doista postoji razlika između takve osobnosti i prosječne osobe današnjice. S prosječnom osobom materijalističkog doba, obično se radi o vrlo čvrstoj vezi između duhovnog i fizičkog i eterskog. Duhovno- duševno je duboko usađeno u fizičko- etersko, potpuno sjedi u njemu. To nije bio slučaj kod Conrada Ferdinand Meyera. Postojao je delikatan odnos između duhovno- duševnog i fizičkog i eterskog. A opisati psihu ove osobe zaista je jedna od najzanimljivijih stvari koje se mogu učiniti, kada se proučava nedavni duhovni razvoj. Iznimno je zanimljivo vidjeti kako neke stvari koje dolaze s Conrada Ferdinand Meyerom izgledaju kao zamagljeno sjećanje, ali koje je postalo lijepo kroz zamagljenost. Uvijek imate osjećaj: kada Conrad Ferdinand Meyer piše, on se nečega sjeća, ali ničeg točno. To mijenja, ali mijenja u nešto lijepo i savršeno oblikovano. To se vidi na divan način, dio po dio, u nekim njegovim pjesmama.

Sada, karakteristika je unutarnje karme osobe kada postoji vrlo specifičan odnos između četiri člana ljudske prirode, fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela i ega. Ova čudno intimna veza sada se može pratiti unatrag. Prvo se vraćate u doba Tridesetogodišnjeg rata. To mi je prvo bilo jasno u vezi s ovom osobnošću: postoji nešto od prijašnjeg zemaljskog života u vrijeme Tridesetogodišnjeg rata. Zatim opet daljnji prethodni zemaljski život koji seže u pred- karolinško doba i jasno seže u talijansku povijest.

No, prateći karmu Conrad Ferdinand Meyera, želio bih reći da se osebujna zamućenost njegovog bića, koja se zauzvrat pojavljuje u tako savršenom obliku, prenosi na istraživanje, i tada čovjek ima osjećaj: ulazi se u zbrku. Nema drugog nego da opišem te stvari kako nastaju. Ako se vratite u doba 7. ili 8. stoljeća u Italiji, imate osjećaj: ulazite u nešto izvanredno neizvjesno. Uvijek se iznova vraćate natrag i tek se postupno uočava da to nije zbog nas, nego je to zbog stvari: da postoji nešto u duši, u individualnosti Conrad Ferdinand Meyer, što vas zbunjuje kada ga istražujete. Jer kada istražujete takvo što, morate se uvijek iznova vraćati u sadašnju inkarnaciju, odnosno u najnoviju prethodnu inkarnaciju, morate se povući i onda opet vraćati.

A sada se dogodilo sljedeće. Morate misliti: sve što je živjelo u ljudskoj duši u prethodnim inkarnacijama izlazi na vidjelo u najrazličitijim oblicima, u sličnostima koje se nekad ne mogu utvrditi izvana. Već ste to vidjeli u drugim inkarnacijama koje sam ovdje razvio ovih tjedana.

I tako dolazi se do utjelovljenja u Italiji u prvim kršćanskim stoljećima, dakle na početku druge polovine prvog kršćanskog tisućljeća. Tu prvo treba stati. Nalazimo da duša živi u Italiji, uglavnom u Ravenni. Ali sada čovjek dolazi u zabunu jer se mora zapitati: što je živjelo u toj duši? I onda to odmah nestane. Dolazi se do iskustva koje ima ova duša dok je živjela na dvoru u Ravenni; dolazimo do tih iskustava, mislimo da ih imamo, onda se opet gase. A onda vas tjeraju natrag do nedavno živućeg Conrad Ferdinand Meyera, sve dok ne dođete do zaključka da u ovom kasnijem životu briše sadržaj duše iz ranijeg života. I zaista, potrebno je puno truda da se shvati kako stvar funkcionira. Tada dolazite do zaključka: Conrad Ferdinand Meyer, odnosno individualnost koja je živjela u njemu, živio je tada u Italiji u određenom odnosu prema Papi koji je tu individualnost s drugima poslao u Englesku u katoličku misiju. Tako je ta individualnost, koja je postala Conrad Ferdinand Meyer, najprije upila sav onaj divni osjećaj za formu koji se mogao apsorbirati u Italiji u to vrijeme, o čemu govori mozaična umjetnost u Italiji, o čemu govori starije talijansko slikarstvo, što je najvećim dijelom propalo – to je stalo – a onda je otišao Anglosaksoncima u katoličku misiju.

Njegov drug osnovao je biskupiju u Canterbury-u. A ono što se dogodilo u Canterbury-u slijedilo je iz ovoga osnova. Individualnost koja se kasnije pojavila kao Conrad Ferdinand Meyer, samo je bila prisutna, ali ta je individualnost bila vrlo

aktivna i izrazila negodovanje kod Anglosaksonskog vođe te je ubijena na poticaj ovog Anglosaksonskog vođe. To je nešto što prvo nađete. Ali bilo je nešto u duši Conrad Ferdinand Meyera dok je boravio u Engleskoj što je nije usrećilo u životu. Ta je duša zapravo bila ukorijenjena u talijanskoj umjetnosti tog vremena, ako je želite tako nazvati, u talijanskom duhovnom životu. Nije bila zadovoljna misionarskim radom u Engleskoj, ali se ipak intenzivno posvetila tom misionarskom radu, tako da je ubojstvo bilo čak i reakcija na to.

Ta stalna nesretnost, budući da je bio odbijen od nečega što je svejedno činio svom snagom i predanošću iz drugog impulsa u svom srcu, djelovala je na takav način da je, kada je prošao kroz svoj sljedeći zemaljski život, došlo do kozmičkog zamagljivanja njegovog sjećanja. Unutarnji impuls je bio tu, ali se više nije podudarao ni s jednim jasnim konceptom.

I tako je došlo do toga da je u inkarnaciji Conrad Ferdinand Meyera zavladao neodređeni impuls: bio sam aktivan u Engleskoj, nešto ima veze s Canterbury-em, ubijen sam zbog moje veze s Canterbury-em.

Na to sada djeluje vanjski život inkarnacije Conrad Ferdinand Meyera. Conrad Ferdinand Meyer proučava englesku povijest, proučava Canterbury, proučava sve što se događa u vezi s engleskom poviješću i Canterbury-em. Naišao je na Thomasa Becketa, kancelara kralja Henrika II u 12. stoljeću, na ovoj neobičnoj sudbini Thomasa Becketa, koji je najprije bio kancelar Henrika II, a zatim je ubijen na poticaj Henrika II. Zatim, u životu Conrad Ferdinand Meyera, Conrad Ferdinand Meyer je u tom Thomasu Becketu vidio svoju vlastitu, napola zaboravljenu sudbinu – u podsvijesti mislim, napola zaboravljenu, jer naravno govorim o podsvijesti koja se pojavljuje. I tu opisuje svoju sudbinu iz starih vremena opisujući je u priči koja se dogodila u 12. stoljeću između kralja Henrika II i Thomasa Becketa od Canterbury-a, opisujući tu sudbinu u svojoj pjesmi 'Svetac'. Upravo je tako – samo što se sve odvija u podsvijesti, što uključuje uzastopne zemaljske živote – sve je kao da je, naprimjer, osoba u jednom zemaljskom životu doživjela nešto u vezi s nekim mjestom u ranoj mladosti, možda je dalje u trećoj godini života doživio nešto što je tada zaboravio, što se ne pojavljuje. Tada se javlja još jedna slična sudbina, mjesto se imenuje: to mjesto priziva da dotična osoba ima posebnu simpatiju prema ovoj drugoj sudbini i osjeća tu drugu sudbinu drugačije nego netko tko nekako ne ulazi u asocijaciju ideja s tim mjestom. Kao što se to može dogoditi u zemaljskom životu, tako se događa i u ovom konkretnom slučaju, koji vam dajem: djelo u Canterbury-u, ubojstvo osobe povezane s Canterbury-em – jer je Thomas Becket nadbiskup Canterbury-a – od strane engleskog kralja. Spajajući ove motive zajedno, opisuje svoju sudbinu onime što predstavlja.

Ali sada se nastavlja s Conrad Ferdinand Meyerom – to je ono zanimljivo: on je ponovno rođen u doga Tridesetogodišnjeg rata, ponovno rođen kao žena, kao aktivna, duhovno zainteresirana žena rođena u vrijeme Tridesetogodišnjeg rata,

svjedoči mnogim avanturama. Ova se žena udaje za čovjeka koji je u početku sudjelovao u svim previranjima koja su se tamo događala tijekom Tridesetogodišnjeg rata, ali mu je to bilo previše glupo i emigrirao je u Švicarsku, u Graubünden, i tamo živio nekako filistarsku egzistenciju. No njegova je žena bila pod dubokim utjecajem svega što se događa u Graubündenu pod utjecajem Tridesetogodišnjeg rata.

Ovo je također zamračeno, kao da je prekriveno slojem. Jer ono što je u ovoj individualnosti, mogao bih reći, lako se kozmički zaboravlja, a opet izbija u promijenjenom obliku, i tada postaje sjajnije, intenzivnije. A iz onoga što je ova žena doživjela u svojoj inkarnaciji proizlazi divna karakterizacija 'Jürg Jenatsch-a', čovjeka iz Graubündena. I tako ako pogledate ovog Conrad Ferdinand Meyera, nemate objašnjenja za njegovu posebnost ako ne možete ući u njegovu karmu. Jer zapravo moram reći – to se, naravno, govori 'cum grano salis', jer ta riječ baš i ne pristaje – zapravo zavidim ljudima koji tako olako razumiju Conrad Ferdinand Meyera. Kad nisam poznavao njegovo prethodno utjelovljenje, shvatio sam samo da ga ne razumijem. Jer ta divna zatvorenost forme, ta unutaranja radost u obliku, ta čistoća oblika, ta moć, nasilje koje živi u 'Jürg Jenatsch-u', ta neizmjereno osobna i divna osobina koja živi u 'Svecu' – moraš biti malo površan ako misliš da ga razumiješ bez daljnega.

Ali kad primijetite: Ravenski mozaici žive u prekrasnim oblicima, koji u isto vrijeme imaju nešto linearno, nešto strogo, koji su oslikani i opet nisu oslikani; U 'Svecu' živi priča kroz koju je nekada prolazila i sama individualnost, ali nad kojom se širila izmaglica duše, pa je iz duševne izmaglice nastao drugačiji oblik – i ako se zna: ono što živi u Graubündner-skoj poeziji 'Jürg Jenatsch' preuzeo je ženski um, a u nekim šokantnim stvarima ove Graubündner-ske poezije opet živi ratnik iz Tridesetogodišnjeg rata, koji je prilično filistarski gospodin, međutim, još uvijek ratnik; Kada se zna: ono tamo što oživljava u duši u osebnom obliku to dolazi iz prethodnih zemaljskih iskustava – tek tada zapravo počinje shvaćati. I tada čovjek sebi kaže: u davnim vremenima ljudske evolucije ljudi su bez stida govorili o načinu na koji su se duhovi odozgo spustili na Zemlju, ili kako su ljudi na Zemlji našli svoj put gore i radili u duhovnom svijetu, i to je nešto što se mora ponovno pojaviti, inače se čovjek neće podići iz sadašnjeg pogleda gliste. Jer ono što se danas naziva znanstveni svjetonazor je svjetonazor je glista.

Ljudi zapravo žive na Zemlji kao da ih se samo Zemlja tiče, i kao da cijeli kozmos ne djeluje na zemaljsko i ne živi u čovjeku, i kao da prijašnja vremena ne žive dalje, utoliko što smo mi sami prenijeli u kasnija vremena ono što smo apsorbirali u ranijim. A razumjeti karmu ne znači moći nekako konceptualno govoriti o uzastopnim zemaljskim inkarnacijama, nego razumjeti karmu znači osjetiti u svom srcu ono što se može osjetiti kada se u kasnijim epohama u ljudskim dušama vidi

ono što je teklo u prošlosti. Kad vidite kako karma funkcionira, onda ljudski život poprima sasvim drugačiji sadržaj. Osjećate se potpuno drugačije u ljudskom životu.

Pojavljuje se duh poput Conrad Ferdinand Meyera i osjeća prijašnje zemaljske živote kao temeljni ton u svom biću, kao podtonove koji tamo odjekuju. Shvaćate što postoji tek kada razvijete razumijevanje ovih temeljnih tonova. A napredak čovječanstva u duhovnom životu temeljit će se na tome da se život može promatrati na taj način, da će se doista moći ući u ono što kroz same ljude teče iz ranijih epoha svjetskog razvoja u kasnije epohe svjetskog razvoja. Objašnjavati ono što je svojstveno nekim dušama, kao što to rade psihoanalitičari, na glup način iz 'skrivenih duševnih provincija' – sve se može pripisati skrivenom – to će prestati i tražit će se pravi uzroci. Bez sumnje psihoanaliza u određenim aspektima čini dobre stvari. Ali ponekad podsjećaju na to kako bi netko rekao: godine 1749. rođen je sin određenom patriciju koji se kasnije pokazao darovitim. Još danas možemo pokazati na mjesto u Frankfurtu gdje je rođena ta osoba, koja se kasnije pojavila kao Wolfgang Goethe. Prokopajmo to mjesto da vidimo kroz koje emanacije su nastale njegove predispozicije. - Takvim se ponekad čine psihoanalitičari! Oni kopaju u zemlju duše, u 'skrivenne provincije', koje sami hipotetski otkrivaju, dok u stvari treba tražiti prijašnje zemaljske živote i živote između smrti i novog rođenja. Tada se otvara razumijevanje ljudskih duša. Ljudske duše su stvarno previše bogate da bi mogli razumjeti njihov sadržaj iz jednog zemaljskog života.

Predavanje 23 travnja 1924

III

Želio bih tijekom ovih nekoliko dana reći nešto posebno za prijatelje koji su došli ovdje da prisustvuju uskrsnom tečaju, i koji nisu čuli nešto od onoga što je ovdje rečeno u posljednje vrijeme, iz područja karmičkih veza. Za one koji su bili ovdje na prethodnim satima prije Uskršnje konferencije, neke stvari će možda biti ponovljene, ali to je vjerojatno neophodno u ovim okolnostima.

U posljednje vrijeme posebno naglašavam da se proučavanje povijesnog života čovječanstva mora približiti samom čovjeku. Svi naši naponi usmjereni su na to da čovjeka stavimo u središte naših kontemplacija o svijetu. Time se postižu dvije stvari: prvo, tek kroz to postaje moguć pogled na svijet, jer sve što čovjek vidi oko sebe u prirodi, to je samo dio, određeno područje svijeta. Pogled na svijet koji je ograničen na ovo područje prirode, izgleda kao pogled na biljke bez gledanja dalje od korijena, zelenog lišća i stabljike, a da se nikad ne pogleda na cvijet i plod. Takvo razmatranje jednostavno ne daje cijelu biljku. Možete li zamisliti biće koje se uvijek rađa u jednom trenutku i živi u vrijeme kada biljka raste samo do zelenog lišća, koje nikad ne vidi cvijet, koje umire kada bi trebao doći cvijet, i ponovno izlazi kada ima samo korijena i zelenog lišća? Takvo biće nikada ne bi upoznalo u potpunosti, cijelu biljku, govorilo bi o biljci kao o biću koje ima samo korijenje i lišće.

Moderan materijalistički stav doveo se u sličan položaj u odnosu na cjelokupni pogled na svijet. On razmatra samo širu osnovu života a ne ono što izvire iz sveukupnosti zemaljskog postojanja i bića: samog čovjeka. Naše promišljanje prirode mora biti takvo da se priroda promatra u njezinoj širini, ali nam se u isto vrijeme čini kao da iz sebe mora stvoriti čovjeka. Kao rezultat, čovjek se doista pojavljuje kao mikrokozmos, kao koncentracija svega što se može naći u prostranstvu kozmosa.

Međutim, čim se ova vrsta razmatranja primjeni na povijest, više nismo u stanju čovjeka promatrati jednostavno da na njega koncentriramo snage povijesti, i u čovjeku vidimo jednolično kohezivno biće, moramo uzeti u obzir činjenicu da on prolazi kroz različite zemaljske živote, jer je s jednim životom povezan u starije vrijeme a drugim u kasnije vrijeme. A činjenica da je to tako, opet stavlja čovjeka, ali sada cjelokupnost čovjeka, individualnost čovjeka, u središte razmatranja. To jedino postizemo takvim pogledom na prirodu i povijest.

Druga stvar je, da upravo kada se čovjek stavi u središte razmatranja, ono što će se etički postići jest da će se u ljudskom karakteru pojaviti određena skromnost. Neskromnost zapravo proizlazi samo iz nedostatka ljudskog znanja. Zasigurno iz cijelog, sveobuhvatnog poznavanja neće proizlaziti da se čovjek precjenjuje, već će rezultirati time da se čovjek objektivnije shvaća. Pogotovo kada čovjek ne poznaje sebe, u njemu se javljaju oni osjećaji koji dolaze od nepoznatog u njegovom vlastitom biću. Iz njega proizlaze instinktivno emocionalni impulsi, a ti instinktivno emocionalni impulsi, koji su ukorijenjeni u podsvijesti, zapravo čine ljude neskromnima, oholima i tako dalje. S druge strane, kada se svijest sve više spušta u one oblasti u kojima čovjek prepoznaje da pripada prostranstvu svemira i nizu povijesnih događaja, u čovjeku će se razviti, jednostavno prema unutarnjem zakonu, skromnost. Jer prilagodba pripadnosti svijetu uvijek izaziva poniznost, a ne aroganciju. Sve što se u antropozofiji radi kao zbiljsko, istinsko razmatranje, definitivno ima i svoju etičku stranu, rađa etičke impulse. Antropozofija neće proizvesti koncept života kao što to radi moderno materijalističko vrijeme, koje ima etiku, moral, kao nešto izvanjsko, već će etika, moral, biti nešto izvedeno iz svega što se razmatra.

Sada bih želio pokazati pomoću primjera, kako ranije epohe u kasnije epohe prenosi sam čovjek. Imamo, mogu reći, vrlo uvjerljiv primjer koji nas može navesti na razmišljanje, u ovim dijelovima Švicarske.

Skrećemo pogled na osobu iz predkršćanskog doba, otprilike jedno stoljeće prije osnutka kršćanstva, i tamo nalazimo – govorim što se može naći duhovno-znanstvenim istraživanjem – osobnost koja je svojevrstni nadglednik robova, koja je, kao što sam rekao, stoljeće prije nego je u južnoj Europi utemeljeno kršćanstvo, bio neka vrsta nadzornika robova.

Ne treba zamišljati nadglednika robova tih vremena s osjećajima koji se odmah probude na te riječi. U davna vremena ropstvo je bilo nešto što se smatralo uobičajenom praksom, a u vrijeme o kojem govorim zapravo je već uvelike ublaženo, a nadglednici robova bili su obrazovani ljudi. U to vrijeme učitelji vrlo važnih ljudi često su bili robovi, jer je među robovima prevladavala i tadašnja naobrazba, književna i znanstvena kultura tog vremena. Dakle, treba doći do zdravijih pogleda na ropstvo, a da ga, naravno, ni najmanje ne branimo, ako razmatramo aspekt života u drevna vremena.

Dakle, imamo takvo osobnost čiji je posao da se bavi raspodjelom posla, dodijeli posao nizu robova. Ali ova osobnost, koja je izvanredno ljubazna, blaga osobnost, koja čini sve kako bi robovima život bio ugodan, sada je podložna gruboj, pomalo brutalnoj osobnosti. Prema način današnjim običajima, mi bismo tu osobnost nazvali nadređenim. I taj nadređeni je odgovoran za mnoge stvari koje izazivaju ogorčenost kod robova. I onda se događa, da kada osobnost o kojoj govorim, prođe kroz vrata smrti, ona je u vremenu između smrti i novog rođenja okružena svim

dušama koje su s njim bile ujedinjene na Zemlji, dušama robova koje je nadgledao. Ali individualnost te osobnosti bila je posebno snažno povezana s tom nadređenom, naime zato jer je, dok je bila vođa robova, morala slijediti tog nadređenog, jer takav je bio društveni odnos. To je uspostavilo dublju karmičku vezu. Ali također je uspostavljena dublja karmička veza, odnosa koji je postojao u fizičkom svijetu između nadglednika robova, moglo bi se reći, i učitelja robova jer je u mnogim aspektima on bio i njihov učitelj, i grupe robova.

Stoga moramo zamisliti da se sada razvija drugi život između smrti i novog rođenja, između svih ovih individualnosti o kojima sam govorio.

Zatim je oko 9. stoljeća nove ere individualnost ovog vođe robova ponovno rođena, u Srednjoj Europi, ali sada kao žena. Dakle, sada imamo posla s reinkarnacijom tog vođe robova u ženu, jer su takve karmičke veze, upravo kao žena onog nadređenog koji se ponovno rađa kao muškarac. I između njih dvoje razvija se ne baš briljantan bračni odnos, bračni odnos, koji, međutim, nadoknađuje ono što je karmički uspostavljeno u vrijeme odnosa podređeni- nadređeni u stara vremena početkom prvog stoljeća prije kršćanskog doba. Ovaj nadređeni sada živi, oko 9. stoljeća, u Srednjoj Europi unutar zajednice čiji su članovi u iznimno intimnim odnosima. Tamo radi kao svojevrsni službenik, ali je svačiji sluga i ima dosta zlostavljanja.

Dolazimo do zaključka, kada istražujemo cijelu stvar, da su članovi ove nešto proširene zajednice svi robovi koji su nekad bili vođeni, tretirani na način koji sam spomenuo, kojima je bio dodjeljivan posao. Tako je nadređeni postao, da tako kažem, sluga svih, i mora podnijeti veliku količinu karmičkog ispunjenja onoga što im je učinio svojom brutalnošću preko vođe robova.

Njegova je supruga, međutim, sada ponovno rođeni vođa robova, koja, mogu reći, pati u stanovitom tišem, povučenijem načinu života koji sada proizlaze iz stalnog nezadovoljstva nadređenog u novoj inkarnaciji, i svakako se može pratiti kako se ovdje ispunjava karmička sudbina.

Ali s druge strane vidimo kako ova karma nipošto nije ispunjena, nije ispunjena u svojoj sveukupnosti. Samo dio te karme je ispunjen. Samo ono što se dogodilo između ove dvije osobe, vođe robova i njegovog nadređenog, ovaj karmički odnos u biti je iscrpljen srednjovjekovnom inkarnacijom u 9. stoljeću; jer žena je zapravo otplatila ono što je doživjela u vlastitoj duši kroz brutalnost svog bivšeg nadređenog, koji joj je sada bio suprug.

Ali ova žena, inkarnacija bivšeg vođe robova, ponovno je rođena, i sada se događa da je najveći broj duša koji su jednom bili robovi i ponovno se okupili u velikoj zajednici, duše u čijoj sudbini je ova individualnost dvaput igrala ulogu, da su došle ponovno kao djeca o čijem odgoju posebno vodi računa ova individualnost. Jer ova inkarnacija je *Pestalozzi*. I vidimo kako Pestalozzi-ev beskonačni humanizam,

njegov entuzijazam za odgoj u 18. stoljeću, karmičko je ispunjenje u odnosu na ljudska bića s kojima je dva puta bio povezan, karmičko ispunjenje onoga što je doživljeno i pretrpljeno u ranijoj inkarnaciji.

Ono što se događa u osobnostima postaje transparentno, predstavlja se pred dušom u shvatljivoj objektivnosti, kada se promatra kako se raniji zemaljski životi pojavljuju u pozadini sadašnjeg zemaljskog života. A ponekad se u nekom zemaljskom životu pojavljuju osobine koje ne sežu samo u prethodnu inkarnaciju, nego često u još raniju, pa čak i dalje unatrag. Vidimo kako s određenom unutaršnjom duhovnom dosljednošću djeluje ono što se nastanilo u pojedinačnim inkarnacijama i nastavlja svoje postojanje, u tome čovjek živi kroz zemaljski život, ali i kroz život između smrti i novog rođenja.

U tom smislu, posebno je fascinantno pogledati zemaljski život o kojem sam govorio onima koji su bili ovdje u Dornachu prije Uskrsne konferencije, život *Conrad Ferdinand Meyera*.

Conrad Ferdinand Meyer predstavlja posebnu zagonetku svakome tko gleda svoj život iznutra, a ujedno se može diviti njegovoj poeziji. Pjesme *Conrad Ferdinand Meyera* imaju stil koji je izvanredno skladan, tako da se može reći: ono što živi u *Conrad Ferdinand Meyeru* zapravo uvijek stilski malo lebdi iznad ovozemaljskog, također i po cjelokupnom načinu razmišljanja i osjećanja. I primjećuje se, kada uđemo u djela *Conrad Ferdinand Meyera*, kako je on ugrađen u duhovno- duševno koje je stalno na rubu odvajanja od fizičkog i tjelesnog. Sami sebi kažemo, ako pred sebe stavimo plemenitije pjesme *Conrad Ferdinand Meyera*, uključujući i njegove pjesme u prozi, i pogledamo ih: ima tu nečeg kreativnog, što uvijek pokušava prerasti vezu s fizičkim tijelom. - To je izraženo činjenicom da je *Conrad Ferdinand Meyer* doista morao živjeti u patološkim stanjima u svojoj inkarnaciji *Conrad Ferdinand Meyera*, u kojoj je duhovno- duševno bilo odvojeno od fizičkog- tjelesnog u visokom stupnju, tako da su se javljala stanja ludila, ili barem stanja koja su bila slična stanjima ludila. Opet, izvanredna je stvar u tome da je najljepše ono što je stvorio u takvoj odvojenosti duhovno- duševnog od fizičkog- tjelesnog.

Sada, s *Conrad Ferdinand Meyerom*, ako pokušate istražiti karmičke veze kroz zemaljski život, dovedeni ste u svojevrsnu zbrku. Nećete se odmah snaći ako želite povući nit od inkarnacije *Conrad Ferdinand Meyera* do ranijih inkarnacija. Najprije ste prebačeni u 6. stoljeće nove ere, ali onda opet bačeni u 19. stoljeće, u inkarnaciju *Conrad Ferdinand Meyera*, jer vas promatranje same stvari dovodi u zabludu da vas odvede na krivi put. Možete samo zamisliti kako je nevjerojatno teška prava borba za znanje u ovoj oblasti. Onima koji se zadovoljavaju fantazijom naravno je lako, mogu nešto smisliti. Ali ako niste zadovoljni fantazijom na ovom području, nego zapravo prijeđete na onu točku svog istraživanja gdje možete pouzdano pronaći strukturu duše dok istražujete, zapravo je jako teško slijediti te stvari, pogotovo u tako složenom slučaju individualnosti kakva je u *Conrad Ferdinand*

Meyeru. A kada se ispituju karmičke veze kroz niz zemaljskih života, nije od velike pomoći promatrati posebno značajne stvari. Ono što vas najviše dojmi kod ljudi, što uočite kada upoznate ljude ili naučite o njima neto kroz povijest, to obično dobiju od zemaljskog okruženja. Kao osoba čovjek je mnogo više nego se to misli proizvod svog zemaljskog okruženja. Ono što živi u zemaljskom okruženju upija se kroz obrazovanje. Samo finije, intimnije crte osobe, uzete sasvim specifično, vode natrag u prijašnje zemaljske živote, kroz život između smrti i novog rođenja.

U takvom istraživanju možda je važnije sagledati način na koji osoba čini svoje geste, kako ima nešto kao stalnu naviku, nego razmatrati ono što može učiniti kao poznata ličnost. Način na koji netko nešto drži, ili kako uobičajeno odgovara na stvari – ne što odgovara, nego kako odgovara, naprimjer, u početku uvijek odbaci i prizna tek kad više ne može ništa drugo, ili se odriče nečega u svakoj prilici i tako dalje – te osobine su one koje su važne, a ako ih se posebno pogleda, one se stavljaju u središte razmatranja i iz njih mnogo toga dođe. Gledate kako netko nešto uzima, činite to potpuno objektivnim, umjetnički razradite; tada prestajete s kontemplacijom geste, već je gesta strukturirana i oko geste se oblikuje drugo ljudsko biće.

Može se dogoditi sljedeće. Ima ljudi koji imaju navike, recimo naviku, naprave neki pokret prije nego počnu micati rukama. Upoznao sam ljude koji nisu mogli raditi bez da prethodno spoje ruke. Ako takvu gestu vizualizirate potpuno objektivno, ali s unutarnjim umjetničkim smislom, tako da je plastično pred vama, onda skrećete pažnju s osobe koja pripada ovoj gesti. Ali ova gesta nije sama. Prerasta u drugačiji oblik. I ako sada pristupite ovoj gesti, onda je ova gesta nešto što barem ukazuje na nešto u prethodnoj inkarnaciji ili u još ranijoj inkarnaciji. Može se dogoditi da se ova gesta primjenjuje na nešto što nije bilo prisutno u prethodnoj inkarnaciji, recimo na uzimanje knjige i slično. Ali takva gesta ili navika mora biti ono što moramo imati da bi se vratilo.

Pa, s takvom individualnošću kao što je ona *Conrad Ferdinand Meyera*, upravo je to ono što je značajno, što stvara s određenom sklonošću – želim to precizno izraziti – da se duhovno- duševno odvoji od fizičkog- tjelesnog. To je trag, ali s druge strane i trenutak lakog odstupanja.

Dakle, sada smo potjerani u 6. stoljeće. U početku čovjek ima osjećaj: tu mora biti. Pronalazi se osobnost koja je živjela u Italiji, koja je u toj inkarnaciji prošla različite sudbine u Italiji i koja je tamo živjela u nekoj vrsti dvostruke prirode, s jedne strane posvećena s iznimnim entuzijazmom onome što je gotovo nestalo u kasnijem dobu, ali je tada bilo na vrhuncu; tek iz preostalih primjera mozaika možemo zaviriti u tu umjetnost. U tom umjetničkom miljeu u Italiji krajem 5. i početkom 6. stoljeća živjela je ta individualnost, na koju smo potaknuti. Ovako to izgleda, na prvu.

Ali sada se ova cijela slika zamrači, i opet smo bačeni natrag na *Conrad Ferdinand Meyera*. I tama koja je zatamnila viziju čovjeka 6. stoljeća sada je preko slike *Conrad Ferdinand Meyera* iz 19. stoljeća. I opet smo prisiljeni pogledati što *Conrad Ferdinand Meyer* sada radi u 19. stoljeću.

Privlači nas činjenica da se u svojoj priči '*Der Heilige*' [Svetac] bavio engleskim kancelarom Henrika II, Thomas Becketom. Osjećate da je to iznimno važno. Čovjek također ima osjećaj da je osjećaj iz ove ranije inkarnacije upravo potaknuo ovaj čin *Conrad Ferdinand Meyera*. Ali sada nas opet gura u 6 stoljeće, i to ta činjenica ne objašnjava. I tako smo često gurani naprijed- natrag između ove dvije inkarnacije, upitne inkarnacije u početku 6. stoljeća i inkarnacije *Conrad Ferdinand Meyera*, sve dok se ne dođe do zaključka da se kod *Conrad Ferdinand Meyera*, priča o Thomasu Becketu jednostavno temelji, da je cijela nastala priča pomalo podsjeća na ono što je on sam doživio u 6. stoljeću, kada je također otišao iz Italije u Englesku kao član katoličke misije koju je u Englesku poslao papa Grgur iz Italije. Drugo biće dvostruke prirode *Conrad Ferdinand Meyera* nalazi se unutar prethodne inkarnacije. S jedne strane, u prethodnoj inkarnaciji u 6. stoljeću bio je oduševljeni štovatelj svega što je bilo u toj umjetnosti, što je potom prešlo u mozaik – otuda i njegov veliki talent za forme. S druge strane, on je međutim, bio oduševljeni predstavnik katoličanstva, koji je zbog toga pristao na ovu misiju. Upravo su članovi ove misije osnovali Canterbury, mjesto gdje je nastala Canterbury biskupija.

Individualnost koja je tada živjela u *Conrad Ferdinand Meyeru* ubio je anglosaksonski dvoranin, pod izuzetno zanimljivim okolnostima. Bilo je nešto pravno- klevetničkog i suptilnog, u onome što se dogodilo kada je ta individualnost ubijena.

Pa znate, dragi moji prijatelji, kako čak i u običnom životu zvuk nečega ostaje s vama. Možda ste čuli neko ime bez da ste posebno obratili pažnju na to ... ali kasnije kada se to ime spomene pojavi se čitav niz asocijativnih ideja. Ali kroz posebne okolnosti, kako je ovaj član katoličke misije u Engleskoj bio povezan s onim što je kasnije postalo nadbiskupija Canterbury, grad Canterbury je kao što sam rekao osnovan od ove misije, ta iskustva su živjela, zapravo živjela u zvuku imena Canterbury. I tako je opet živio u unutaršnjem zvuku tog imena Canterbury u inkarnaciji *Conrad Ferdinand Meyeru*.

To je dovelo *Conrad Ferdinand Meyera* u asocijaciju na Thomasa Becketa, kancelara od Canterbury-ja, koji je bio kancelar Heinrich II iz kuće Plantagenet i koji je ubijen na suptilan način. Nakon što je u početku bio miljenik, kasnije ga je ubio Heinrich II, jer se nije slagao s nekim mjerama. Te slične- različite sudbine značilo je da je ono što je *Conrad Ferdinand Meyer* doživio u ranijoj inkarnaciji u 6. stoljeću, u to vrijeme daleko od svoje domovine, reproducirao u potpuno drugačijim likovima.

Ali pomislite kako je to zanimljivo! Kad ga jednom imate, više niste bacani naprijed- natrag. Ali onda vidite kako se upravo zato jer u *Conrad Ferdinand Meyera*, i u 19. stoljeću, živi svojevrsna dvojna priroda, njegova duša i duh lako se odvajaju od fizičkog i tjelesnog. Budući da u njemu živi svojevrsna dvojna priroda, ono što je doživljeno u stvarnom životu zamjenjuje se drugom stvari koja je slična, kao što se često slike izmjenjuju u ljudskoj mašti. U običnoj fantaziji osobe tijekom zemaljskog života, slike u fantaziji se mijenjaju na način da fantazija stvara slobodno. U tijeku života na Zemlji stvar se mijenja na način da na mjesto istinitog događaja dolazi drugi povijesni događaj, koji ima veze s onim relevantnim samo po svojoj slikovitosti.

Sada ta individualnost, koja je to doživjela i stala, nastavlja djelovati kroz dva života između smrti i novog rođenja, što je izašlo na vidjelo u priči '*Der Heilige*' [Svetac] – sada je ta individualnost, naime u vrijeme Tridesetogodišnjeg rata, ponovno rođena, ali sada žena. Trebamo se samo prisjetiti koji su kaotični uvjeti bili prisutni posvuda u Srednjoj Europi u vrijeme Tridesetogodišnjeg rata, i neće biti teško razumjeti osjećaje i emocije dojmive, osjetljive žene koja živi usred kaosa, kao žena pedantnog, uskoumnog čovjeka. Umoran od života u zemlji koja je kasnije postala Njemačka, emigrirao je i našao dom u Švicarskoj, u Graubünden-u. Zapravo je vođenje doma prepustio svojoj ženi. On je sam bio više mrzovoljan. Žena je, međutim, imala priliku promatrati mnoge, mnoge stvari; šira povijesna perspektiva, čudni uvjeti u Graubünden-u, imali su utjecaj na dušu. A ono što se zapravo događalo u duši ove žene, obojeno, nijansirano iskustvima s filistarskim, građanskim muškarcem, sada se opet povlači u podzemlje individualnosti i živi u životu između smrti i novog rođenja. Imamo posla s inkarnacijom osobe iz šestog stoljeća koja je kasnije postala *Conrad Ferdinand Meyer*, za vrijeme Tridesetogodišnjeg rata, kao žene. Ova individualnost oživjela je u *Conrad Ferdinand Meyer*. A ono što su tada doživjele žene, maštovito je preobraženo u priči '*Jürg Jenatsch*' od *Conrad Ferdinand Meyera*.

Dakle, imamo nešto što nastavlja djelovati na ovu dušu *Conrad Ferdinand Meyera*, koju smo sastavili iz detalja njegovih prethodnih inkarnacija. Kao čovjek pera, *Conrad Ferdinand Meyer* izgleda kao individualnost potpuno u sebi, jer je on kao umjetnik ima konačne i fiksne osobine. Ali u stvari to je ono što izaziva konfuziju, jer je pažnja odmah usmjerena od ovih konačnih osobina do nedostižne, dvostruke prirode njegova bića.

Pogledate li samo pjesnika *Conrad Ferdinand Meyera*, slavnu ličnost koja je stvarala djela, sigurno nećete saznati ništa o ranijim inkarnacijama ove ličnosti. Treba gledati kroz ono što je poetsko do onoga što je ljudsko; onda je ono što se pojavljuje u pozadini slike ono što predstavlja formacije prethodnih inkarnacija.

Pa vidite, koliko god se ljudima i danas činilo paradoksalno, ljudski život se može produbiti samo ako se produbi na način da se usmjeri prema povijesnom, ovom

izvanjski povijesnom, što se danas često naziva promišljanjem čovjeka u povijesti. Ali se ne može smatrati da pripada samo jednom dobu, da živi samo u jednom zemaljskom životu, već se može promatrati samo na način da se vidi kako individualnost prelazi iz zemaljskog života u zemaljski život, i kako onda taj život djeluje između smrti i novog rođenja, transformirajući upravo ono što je više u podsvijesti zemaljskog života, ali je upravo povezano sa stvarnim formiranjem ljudske sudbine. Jer to formiranje sudbine ne odvija se u onom što je jasno u intelektualnom, nego se događa u onome što tka i počiva u podsvijesti.

Želio bih ukazati na primjer takvog učinka u povijesti kroz ljudske individualnosti. U prvom stoljeću, u Tacitu, imamo izuzetno važnog rimskog pisca, odnosno stotinjak godina nakon pojave kršćanstva.

Uz druga djela, posebno u svojoj '*Germaniji*' Tacit je pokazao, kako zna pisati izuzetno konciznim, kratkim stilom; kako povijesne činjenice i zemljopisne opise unosi predivno zaokruženim rečenicama koje se doimaju epigramskim, stvarno epigramskim djelima. Možemo se podsjetiti i da on, svjetski velikan, koji zapravo zna sve što se tada smatralo vrijednim poznavanja, koji je živio stoljeće nakon osnutka kršćanstva, jedva spominje Krista, kao nekoga koga su Židovi razapeli, što zapravo nema posebnog značenja. Pa ipak je Tacit jedan od najvećih Rimljana.

Sada, Tacit je bio prijatelj s tom osobom koja je u povijesti poznata kao Plinije Mlađi, koji je napisao mnoga pisma i koji je bio veliki obožavatelj Tacitovog stila, tako da je zapravo ovaj Plinije Mlađi, koji je i sam bio pisac, bio potpuno zaokupljen divljenjem Tacitu.

Pa, prvo razmotrimo ovog Plinija Mlađeg. Ovaj Plinije Mlađi, on naravno prolazi kroz vrata smrti, prolazi kroz život između smrti i novog rođenja, i ponovno se rađa u 11. stoljeću nove ere kao princeza Toskane u Italiji, koja se udala za srednjoeuropskog princa; njegova je zemlja bila opljačkana od Heinricha Crnog iz franačko-salijske carske obitelji i koji za sebe želi ponovno osigurati posjed u Italiji. Ova Beatrix posjeduje dvorac Canossa, gdje je Heinrich II Crni, morao izvršiti svoju čuvenu Canossa- pokoru za papu Grgura.

Pa ova grofica Beatrix je izvanredno aktivna osoba, zainteresirana za sve što se tamo događa. Moralo je sve zanimati, jer Heinrich Crni koji je protjerao njenog muža Gottfrieda iz regije Alsace U Italiju prije nego se oženio s njom, nastavio je svoj progon. Heinrich je vrlo energičan gospodar koji jednostavno smjenjuje svoje prinčeve i poglavare iz susjedstva jednog za drugim, koji uglavnom radi što želi, koji jednostavno nije zadovoljan kad jednom nekoga protjera, onda to radi opet kada se žrtva opet negdje pojavi. Dakle, kao što rekoh, radi se o vrlo energičnom gospodaru, gospodaru velikog formata iz srednjeg vijeka. Uostalom, kada se Gottfried smjestio u Toskani, već je nastavio, i ovaj je morao i groficu voditi sa sobom u Njemačku.

Kao rezultat toga, u njezinoj je glavi strukturirano suptilno razmatranje situacije u Italiji i situaciju u Njemačkoj. Tako da u toj osobnosti imamo reprezentativnu osobnost tog vremena, pronicljivu, izrazito aktivnu, energičnu ženu koja je u isto vrijeme imala širinu srca, i širinu vizije.

Kada je Heinrich IV morao na svom pokorničkom putovanju doći u Canossu, tamo je bila kći Beatrix, Mathilde, vlasnica Canosse, ona se jako dobro slagala sa svojom majkom, spojila je najbolje karakteristike majke, i zapravo je bila još nadarenija. To su bile dvije iznimno simpatične žene koje su zbog svega što se događalo pod Heinrichom III i Heinrichom IV, bile duboko zainteresirane za povijest.

Udubite li se u to, shvatit ćete nešto čudno: Grofica Beatrix je reinkarnirani Plinije Mlađi, a kćer Mathilde je reinkarnirani Tacit. Dakle, nađete Tacita, koji je pisao povijest u stara vremena, nađete ga – uostalom, kada žena ima veličinu u sebi, onda je tako nadarena za promatranje – ne samo kao promatrač povijesti, već kao sudionik, kao neposredni sudionik; jer Mathilde je vlasnica Canosse, poprištu događaja od neizmjerne važnosti u Srednjem vijeku. Nalazimo ga kao promatrača povijesti.

Između ove dvije osobnosti razvija se prisna veza, majka i kći, a njihovo staro pisanje omogućava im da u svom nesvjesnom stanju shvate povijesne događaje u svom njihovom intenzitetu i tako budu instinktivno povezani s procesima svijeta, kako u prirodi tako i u povijesnom životu.

I sada se, kasnije, događa sljedeće. Vidimo kako se Plinije Mlađi, koji je u Srednjem vijeku bio grofica Beatrix, ponovno rađa u 19. stoljeću u miljeu romantike. Apsorbira ovu romantiku, ne može se baš reći s entuzijazmom, ali s estetskim zadovoljstvom. S jedne strane ima ovu ljubav za romantično, a s druge, zbog obiteljskih veza, prilično akademski stil; nalazi svoj put u akademski stil pisanja. To međutim, ne odgovara njegovoj prirodi. Uvijek želi izaći, odbaciti ovaj stil.

Ova osobnost, koja je dakle reinkarnirani Plinije Mlađi i reinkarnirana grofica Beatrix, Beatrice, ta osobnost jednom je, kako je pokazala sudbina, posjetila nekoga, listala englesku knjigu koja leži na stolu i bila zarobljena stilom, i odmah osjetila: onaj drugi stil, koji sam stekla okolnostima, ne odgovara mi. Ovo je moj stil, stil koji mi treba, divan je, moram to steći!

On postaje književnik, postaje imitator ovog stila, naravno umjetnički imitator, a ne pedantni imitator, u najboljem smislu riječi, u estetsko- umjetničkom smislu, oponašatelj ovog stila.

I vidite, knjiga koja je tamo bila otvorena, čitajući je što je brže moguće i kasnije i sve što se moglo dobiti od ovog pisca, ta knjiga je bila Emersonov 'Representative

Men'. A dotični je usvojio stil iz nje, odmah iz nje preveo dva eseja, postao veliki obožavatelj Emersona i nije posustajao sve dok ga nije upoznao u stvarnom životu.

Ovaj čovjek, koji je zaista tek sada našao sebe, pronašao svoj vlastiti stil, ova reinkarnacija Plinija Mlađeg i grofice Beatrix, nije nitko drugi nego Hermann Grimm. I u Emersonu imamo posla s reinkarniranim Tacitom, reinkarniranom groficom Mathilde.

I opet: u njegovom divljenju književniku Emersonu i cijelom načinu na koji je Hermann Grimm upoznao Emersona, ponovno nalazimo odnos Plinija Mlađeg prema Tacitu. Iz svake rečenice koju Hermann Grimm tada piše, možemo vidjeti kako se ovaj stari odnos između Plinija Mlađeg i Tacita ponovno diže. I vidimo da se divljenje koje je Plinije Mlađi gajio prema Tacitu, ponovno pojavljuje u potpunom slaganju, u divljenju koje je Hermann Grimm ima prema Emersonu.

I tek sada ćemo shvatiti na čemu se temelji veliki Emersonov stil, kako Emerson na poseban način otkriva što je Tacit pokazao na svoj način. Kako Emerson radi? Oni koji su posjetili Emersona saznali su kako on radi. Bio je u jednoj prostoriji, bilo je mnogo stolica, nekoliko stolova. Posvuda su bile otvorene knjige, a Emerson je hodao između njih. Ponekad bi je uzeo u ruke i pročitao rečenicu: od nje bi formirao svoje, ako se može reći, tako velike, opširne, epigramske rečenice, od kojih bi potom formirao svoje knjige. I možete točno vidjeti što je Tacit imao u životu, posvuda je stizao, sve u životu dohvaćao. Emerson promatra život u knjigama. Sve ponovno oživi.

I imamo tu nepobjedivu želju u Hermannu Grimmu da dođe do Emersona. Sudbina ga je dovela do 'Representative Men'. Odmah je vidio: Moraš ovako pisati, to je tvoj stil. - Kao što sam rekao, imao je znanstveni stil od strica Jakoba Grimma, od oca Wilhelma Grimma. On to ostavlja. Sudbina ga vodi u potpuno drugačiji stil.

I konačno vidimo kako se u sadržaju djela Hermanna Grimma pojavljuju povijesni interesi Hermanna Grimma, koji spajaju određeni unutarnji duhovni odnos s Njemačkom s dubokim zanimanjem za Italiju.

Ovo nam pokazuje kako takve stvari funkcioniraju. A što dovodi do takvih stvari? Da, vidite, radilo se o stjecanju dojma, oko kojeg se stvar kristalizira. Prvo je nastala ideja o tome kako Hermann Grimm, otvara Emersona, otvara 'Representative Men'. Pa, Hermann Grimm je čitao na čudan način. Hermann Grimm je pročitao i odmah se odmaknuo od onog što je pročitao. Mora da je to tada učinio, jer je ta gesta kao da je progutao ono što je pročitao rečenicu po rečenicu. Ova unutarnja gesta gutanja rečenica ono je što je vodilo od Hermanna Grimma do njegovih ranijih inkarnacija. A šetnja ispred otvorenih knjiga i pomalo ukočeno rimsko držanje ono je s čime se Hermann Grimm prvo susreo kada su se prvi puta susreli u Italiji, to je ono što sada vodi natrag od Emersona do Tacita. Osoba mora imati živu intuiciju da bi se bavila ovim stvarima.

I vidite, ovo bi vam trebao biti primjer kako se povijesna razmatranja mogu produbiti. I takvo se produblјivanje mora pojaviti među nama. Jer te stvari moraju biti rezultat osobine koja mora ući u naše Antropozofsko društvo kroz božićnu konferenciju. U budućnosti moramo ići hrabro i smjelo naprijed u proučavanje velikih duhovnih veza; moramo stajati tamo gdje se stvarno gledaju duhovne veze. Za to nam je prije svega potrebna ozbilјnost, ozbilјnost u našem antropozofskom životu.

A ta ozbilјnost će se useliti u Antropozofsko društvo kada će oni koji stvarno žele nešto učiniti sve više uzimati u obzir ono što sada svaki tjedan izlazi u krugove svih naših antropozofa, što sadrži 'Obavijesti' priložene uz 'Das Goetheanum'. One opisuju kako je zamišljeno, u duhu božićne konferencije, da se u podružnicama, na općim skupštinama odvija rad, poučavanje i djelovanje, i također prikazuju što se događa. Zovu se: '*Što se događa u Antropozofskom društvu*'. I ove obavijesti žele prenijeti zajednički način razmišljanja u cijelo Antropozofsko društvo, prenijeti zajedničku atmosferu na tisuće antropozofa. Ako će netko živjeti u takvom zajedničkom ozračju, shvatiti što znači da bi 'načela vodilje' trebala potaknuti razmišljanje i ako se shvati da kroz njih, zapravo, Goetheanum treba staviti u središte inicijativa ezoternog odbora – moram stalno naglašavati da sada imamo posla s *Upravnim odborom* koji svoj rad shvaća kao inauguraciju ezoterije – ako to ispravno shvatimo, onda će sve što bi trebalo teći kroz antropozofski pokret biti nošeno na pravi način. Jer antropozofski pokret i antropozofsko društvo trebaju postati jedno. Antropozofsko društvo mora svoju stvar učiniti svojom vlastitom.

I već se može reći: Ako ova stvar bude tamo, koja funkcionira kao zajedničko mišljenje, onda ona također može biti sposobna nositi sveobuhvatno, dalekosežno znanje. I tada će u Antropozofskom društvu zapravo živjeti sila koja bi trebala živjeti u njemu, jer naša civilizacija, ako ne želi potpuno propasti, treba snažan uzlet.

Ono što je rečeno u vezi uzastopnih zemaljskih života ove ili one individualnosti isprava se može činiti paradoksalno, ali ako pobliže pogledate, ako pogledate napredak napravljen od ljudskih bića o kojima smo u vezi ovoga govorili, vidjeti ćete da je ono što je rečeno utemeljeno na stvarnosti; vidjeti ćete kako se može zaviriti u stvarnost života i tkanje bogova i ljudi kada s okom duha na ovaj način pokušamo shvatiti duhovne snage.

To bih, dragi moji prijatelji, želio staviti u vaše duše, htio bih to potopiti u vaše srce i volio bih da to ponesete sa sobom kao osjećaj i s ove Uskršnje konferencije ovdje. Onda će ova Uskršna konferencija biti nešto kao oživljavanje božićne konferencije. Da bi božićna konferencija funkcionirala na pravi način uvijek se mora osvježavati, kao da je prisutna u nama, kroz sve što se iz nje razvija.

Neka se iz ove božićne konferencije razvije puno toga. I neka se razvije prije svega kroz ispravne, srdačne, hrabre duše antropozofa, koje stoje u životu predstavljajući

antropozofsku stvar. Ako hrabrost u dušama, u srcima naših antropozofskih prijatelja sve više raste kroz ono što se događa, onda je ono što je potrebno u Antropozofskom društvu – kao tijelu – za antropozofsku dušu: hrabro predstavljanje svijetu otkrivenja duha zajamčenog u dobu svijetla koje je sada osvanulo nakon Kali-Yuge. Ako osjećate da živite u toj svijesti, također ćete hrabro djelovati iz nje. I neka svaki naš susret bude poticaj takvoj hrabrosti. To može biti tako ako ozbiljno shvatimo stvari koje se čine paradoksalnim i glupim onima koji često danas daju ton. Ali konačno, ono što je davalo ton često je zamijenjeno upravo onim što je potiskivano. Neka prepoznavanje prave prirode povijesti, i ono kako je vezana s vanjskim odvijanjem života ljudi, rezultira hrabrošću antropozofskog rada koji je neophodan da daljnji napredak ljudske civilizacije.

Predavanje 26 travnja 1924

IV

Razmatranja koja interveniraju u ljudsku karmu – naravno, interveniraju kontemplacijom – moraju se prihvatiti sa svom ozbiljnošću i iznutra asimilirati. Jer nije važno samo poznavanje nekih karmičkih veza, već ono što iz tih razmatranja proizlazi za vitalizaciju ljudskog bića, za cjelokupno postavljanje u životu. Takva razmatranja mogu biti plodonosna samo ako ne rezultiraju većom ravnodušnošću prema čovjeku nego što je to inače slučaj, već naprotiv, ako nadahnjuju ono što je ljubav i razumijevanje čovjeka, u višem stupnju nego je to slučaj kada, gledajući na ljudsko biće, samo se predajemo dojmovima jednog zemaljskog života.

Tko god pogleda uzastopne epohe ljudskog razvoja, steći će dovoljan dojam da se mnogo toga promijenilo u načinu razmišljanja, u načinu osjećanja, u svim pogledima na svijet i život. Zasigurno, prošlost ne ostavlja na ljude onaj duboki dojam kao ono što dolazi, za što temelje tek treba položiti. Ali tko s potrebnom dubinom shvati kako su se ljudske duše mijenjale tijekom razvoja Zemlje, neće se suzdržavati da tu promjenu u svom umu prihvati kao nešto nužno, ne samo jedan zemaljski život nekog pojedinca, već niz zemaljskih života, utoliko što mogu ući unutar vizije, onoliko koliko su transparentni.

I mislim da primjeri poput onih koje smo pogledali prošli puta, Conrad Ferdinand Meyer, Pestalozzi i tako dalje, mogu pokazati kako čisto ljudsko razumijevanje ličnosti i ljubav prema toj osobnosti mogu rasti ako se promatra posljednji zemaljski život nasuprot pozadini iz koje je nastao ovaj posljednji zemaljski život.

Sada, da bi naša proučavanja stvarno bila plodonosna, želio bih se vratiti na pitanje koje sam već dotaknuo, za mnoge od onih koji ovdje sjede. Pitanje koje se nameće iz činjenice da je, posebno kada se promišlja znanost duha, često potrebno govoriti o tome koliko je vidovitih, iniciranih osoba postojalo u drevno doba, ličnosti koje su umjele prenijeti tajne duhovnog svijeta tj. inicirane osobe. Očito se iz ovoga nameće pitanje: Gdje ti inicirani žive u naše doba? Što je s njihovom reinkarnacijom?

Da bi se odgovorilo na ovo pitanje, nužno je ukazati na to koliko se sljedeći zemaljski život može razlikovati od prethodnog, s obzirom na znanje, s obzirom na spoznaju, također i s obzirom na druge aktivnosti koje proizlaze iz čovjekove duše;

na to koliko različiti uzastopni zemaljski životi mogu biti u ovom odnosu. Jer se u vremenu koje osoba proživi između smrti i novog rođenja, u trenutku kada se ta osoba treba spustiti na Zemlju, sjediniti s fizičko- eterskom organizacijom, događa mnogo toga. Dugo se određuje smjer prema obitelji, ljudima i tako dalje; ali odluka da se izvrši ova ogromna promjena egzistencije, koja se sastoji u prijelazu iz duhovno- duševnog svijeta u fizički svijet, ova odluka, čini mnoge stvari nužnima. Zato što morate uzeti u obzir, dragi moji prijatelji: ovdje na Zemlji, gdje ljudi zapravo, kada žive normalnim životom, postupno postaju slabi, nakon svih svojih iskustava na Zemlji, zapravo će imati malo toga s odlukom da se uđe u različit oblik egzistencije kada se prođe kroz vrata smrti. Ova promjena dolazi, da tako kažem, preko čovjeka, probija se kroz njega.

Ovdje na ovoj Zemlji smrt je nešto što provaljuje. Potpuno je drugačije kada silazite iz duhovnog svijeta. Riječ je o potpuno svjesnoj aktivnosti, o promišljanju koje proizlazi iz svih najdubljih temelja duše. Tu promatramo golemu promjenu koja se događa u čovjeku kada treba zamijeniti duhovno- duševni oblik života pred- zemaljske egzistencije za zemaljsku egzistenciju. I tu, spuštajući se, čovjek vidi kako se jednostavno mora prilagoditi uvjetima kulture i civilizacije, a također i tijelima koje pojedina epoha može dati, u kojima posvećeni može živjeti na stari način kako je živio. A kada se približi vrijeme kada ljudska duša, također i ona starog posvećenika, mora koristiti ljudsko tijelo, onda je stvar prihvaćanja da to tijelo uzmemo kakvo jest, i urastemo u okruženje i u oblik obrazovanja. Ali ono što je nekad bilo u ovoj duši nije za dušu izgubljeno. Samo se izražava na drugačiji način. Osnovna konfiguracija duše ostaje, ali izlazi na drugačiji način.

Vidite, još je u 3. i 4. stoljeću naše ere, ljudska duša mogla uvelike probuditi sebe kroz poznavanje istina inicijacije, jer tijela u 3. i 4. stoljeću nove ere, posebno u Južnoj Europi i na Bliskom istoku, slijedila su dušu, jer su tijela iznutra obavljala svoje organske funkcije tako da mogu slijediti dušu. Danas netko tko je s dušom okrenutom unutra, vrlo mudrom dušom, možda još uvijek živio kao posvećenik u prvim kršćanskim stoljećima, mora uroniti u ljudska tijela, koja su prije okrenuta vanjskom svijetu, kao rezultat razvoja od tada, žive u vanjskom svijetu. Fizički učinak je da velika koncentracija, ta velika unutarnja koncentracija duševnih snaga, nije više moguća, a koja je još bila moguća u 3. i 4. stoljeću nakon pojave kršćanstva. I tako bi se u evoluciji Zemlje moglo dogoditi sljedeće. Samo govorim stvari koje proizlaze iz gledanja.

Zamislite, dragi moji prijatelji, misterijski centar Bliskog istoka, tipično mjesto sa svim svojstvima koje je mjesto misterija na Bliskom istoku imalo u prvim stoljećima nakon osnutka kršćanstva. Posvuda su postojale tradicije u ona drevna vremena, kada su sudionici bili duboko inicirani u te misterije. Svugdje je, međutim, bilo i više-manje svjesnosti o pravilima koja se mora primijeniti na dušu da bi se steklo određeno znanje, koje je vodilo duboko u dno ljudske duše i u kozmos. I upravo je u

tim bliskoistočnim misterijima u prvim stoljećima nakon pojave kršćanstva veliko pitanje zaokupljalo te misterije.

Te su misterije vidjele kako beskrajna mudrost struji kroz njihova svetišta. A trebate samo pogledati ono što je opisano u mojoj knjizi '*Kršćanstvo kao mistična činjenica*', u kojoj mjeri se to moglo okarakterizirati u tadašnjoj knjizi, vidjeti ćete da su sve te tajne mudrosti u konačnici težile razumjeti otajstvo Golgote. I tada je postojalo veliko pitanje u ovim bliskoistočnim misterijima: kako će se ogromna veličina sadržaja, stvarnosti, koji je kroz otajstvo Golgote dotjecao na Zemlju, dalje razvijati kroz ljudske umove? Kako će se stara, drevna mudrost koja se uzdizala do bića zvijezda, koja je uključivala znanje o božansko- duhovnim bićima najrazličitijih vrsta, koja vode kozmos i ljudski život, kako će se ta drevna mudrost sjediniti s onim, što je tu bilo koncentrirano, stisnuto u otajstvu Golgote, s impulsom koji je, proizlazeći od visokog sunčevog bića Krista, sada uliven u čovječanstvo? - To je bilo goruće pitanje ovih bliskoistočnih misterija.

Postojao je posvećenik na čiju je misterijsku mudrost i na čije je misterijsko iskustvo ovo pitanje ostavilo posebno dubok dojam. Mogu reći da ostavlja strahovito šokantan dojam kada se u potrazi za karmičkim vezama naiđe na jednu osobu koja je u prvim kršćanskim stoljećima doista bila upućena u takav bliskoistočni misterij. Ima nešto šokantno u tome, jer je bio potpuno ispunjen razumijevanjem, sa svime što je imao u svojoj inicijacijskoj znanosti u to vrijeme, utjecajem otajstva Golgote: što će se sada dogoditi? Kako će ove slabe ljudske duše to moći apsorbirati?

I vidite, ovaj posvećeni, pogođen gorućim pitanjem o sudbini kršćanstva u svojoj duši, otišao je jedan dan dalje, izvan svoj misterijskog središta, i doživio nešto što je na njega ostavilo strahovito šokantan dojam. Svjedočio je, kao posvećeni, kako je *Julija Apostata* ubila neka osoba. Sa znanjem živio je kroz taj događaj.

Znao je da je *Julije Otpadnik* u određenoj mjeri bio iniciran u drevne misterije, da je želio na duhovni način širiti ono što se njegovalo u drevnim misterijima i što je tamo živjelo, da je želio ujediniti kršćanstvo sa starom misterijskom mudrošću, da je objavio u smislu stare misterijske mudrosti: pored fizičkog Sunca nalazi se duhovno Sunce, a tko poznaje duhovno Sunce, poznaje Krista. Ali to je bilo nešto što se smatralo zlim u vrijeme kada je *Julije Otpadnik* bio živ i što je dovelo do atentata tijekom njegova pohoda na Perziju. Taj značaj simptom svjetske povijesti je proživio posvećeni o kojem govorim.

Oni koji se već duže bave raznim stvarima koje se odnose na karmičke veze u svjetskoj povijesti, sjetit će se da sam jednom prilikom u Stuttgartu držao predavanje – spomenuo sam to i ovdje na božićnoj konferenciji – o nekoliko poglavlja okultne povijesti i da sam spomenuo cijelu tragediju položaja *Julija Apostata* u povijesti čovječanstva.

To je doživio ovaj posvećeni, u kojem je, mogu reći, cijela znanost inicijacije koju je upio na mjestu misterija na Bliskom istoku, bila zasjenjena i natopljena pitanjem: što će biti s kršćanstvom? - I kroz ovaj simptom sada se razjasnilo pred njegovom dušom: doći će vrijeme kada će kršćanstvo u početku biti pogrešno shvaćeno, kršćanstvo će živjeti samo u tradicijama; ništa se neće znati o uzvišenost sunčevog duha Krista, koji je živio u Isusu iz Nazareta.

Sve je to položeno u dušu ove osobe. I do kraja života u to vrijeme, s obzirom na razvoj kršćanstva, bio je tužnog i elegičnog raspoloženja. Na njega je utjecao ovaj simptom i osjetio je užasnutost s kojom tako nešto utječe na posvećenika. Bio je svjestan nečega strašno šokantnog. I onda idemo dalje. Bio je to dojam koji je dotični posvećenik stekao, koji se dopustio inkarnirati tek u vrijeme Tridesetogodišnjeg rata; kada se čovječanstvu dogodilo toliko mnogo izvanrednih, zanimljivih inkarnacija, koje igraju veliku ulogu u povijesnom razvoju.

Ponovno se utjelovio kao žena, zapravo prije vremena Tridesetogodišnjeg rata, početkom 17. stoljeća. Živio je u vrijeme konflikta i bio je u kontaktu s određenim pokušajima koji su napravljeni od strane ružokrižara da isprave tendencije tog doba i na duhovni način se pripreme za budućnost. Taj rad je, međutim, bio uvelike zasjenjen i potopljen divljaštvom i brutalnošću koja je prevladavala tijekom Tridesetogodišnjeg rata. Trebate se samo sjetiti 'Alkemijskog vjenčanja Kristijana Rosenkreuza' koje je nastalo neposredno prije izbijanja Tridesetogodišnjeg rata. Osim toga, bilo je mnogo značajnih impulsa koji su tada ušli u čovječanstvo, prije nego je Tridesetogodišnji rat sve izbrisao i brutalizirao.

A onda je došlo 19. stoljeće. Ova osobnost, koja je kao posvećeni doživjela ovaj značajan simptom u vezi *Julija Apostata*, ova osobnost koja je tada prošla kroz žensku inkarnaciju u 17. stoljeću, ponovno je rođena. A sada se izlilo i sve što je postalo unutarnje kroz žensku inkarnaciju, izlilo se sve što je tada imala, ne u inicijacijskom mudrosti, nego u šokantnom emocionalnom sadržaju, preko ovog simptoma, koji je zahvatio iniciranu dušu. U posljednjoj trećini 19. stoljeća, sve se to pretočilo u osebujan način gledanja na svijet, u svjetonazor koji je duboko zalazio u diskrepancije u ljudskoj egzistenciji.

Upravo ovo sadašnje doba je takvo da je za nekog tko nosi drevnu mudrost inicijacije iz ranijeg zemaljskog života u život 19. i 20. stoljeća, teško učinkovito djelovati kroz djela. Stoga, želim reći, sve što je snažno preobraženo, naizgled eksternalizirano, ali ipak ostaje iznutra, ono što se gura iz srca čovjeka, gdje je živjela drevna mudrost inicijacije, prema osjetilima i percepciji, sve vas to tjera sada da se izrazite kao pjesnik i kao književnik.

Zato smo u posljednje vrijeme imali stvarno sjajne uzorke – samo su nesuvisli, takvi kakvi jesu, vrijeme ih uopće ne razumije – jer ih je stvarala osobnost koja ne samo da je prisutna krajem 19. i početkom 20 stoljeća, već su dodatni faktor neka

iskustva u prošlom životu kao što je ono koje sam ispričao, koja su na posvećenog imala potresni učinak, iako posvećenog u već dekadentne misterije. Taj emocionalni šok nastavlja djelovati, istječe u poetsko- umjetničkom stvaralaštvu, i ono što tako djeluje na osebujan način živi u osobnosti *Ibsena*.

A kad čovjek sada ima tu viziju, onda ljudska evolucija živi u svojim tajnama u onom što, pogotovo na kraju 19. stoljeća, ne može biti čovjekovo djelo, već osoba stoji tako da se kroz nju izražavaju ranija zemaljska doba.

Treba samo pokrenuti ovakvu temu i zapravo nećemo izgubiti poštovanje ni prema razvoju svjetske povijesti ni prema individualnoj osobnosti koja svojom veličinom stoji ispred čovječanstva. Čovjek doživi šokantne stvari na ovom području kada se stvari provode s potrebnom ozbiljnošću.

I vidite, često ste čuli da je postojala neka vrsta alkemičara, Basilius Valentinus, prilično rano u Srednjem vijeku. U razmatranju svjetsko- povijesnih karmičkih veza, koje se mogu nadovezati na Basilius Valentina, benediktinskog redovnika koji je obavio golem medicinsko- alkemijski posao, pojavljuje se nešto vrlo čudno, što doista pokazuje koliko je teško razumjeti naše vrijeme.

U naše vrijeme se doživi toliko toga što je često ne samo neshvatljivo, što je odbojno, ružno, u nekim aspektima užasno, i zbog čega se nešto gadi, ogorčeni smo i tako dalje, ako netko gleda samo neposredno osjetilima opaziv život, nemoguće je ne osjećati indignaciju i odvratnost.

Ali tako stvari ne stoje za one koji vide ljudsko- povijesni kontekst. Stvari nikako nisu onakve kako izgledaju! I ponekad se danas dogodi nešto u nekom području života o čemu ljudi koji to vide samo gundaju na potpuno razumljiv način, smatraju da je to jednostavno odvratno, užasno, a ipak ima nešto u tome odvratnom, užasnom, što može biti prilično fascinantno. To će sve više biti slučaj.

Pa, u ranom Srednjem vijeku nalazimo Basilius Valentinus-a, benediktinskog redovnika, koji puno radi u svom samostanskom podrumu u laboratoriju, koji obavlja brojna istraživanja. Zatim postoje neki ljudi koji su njegovi učenici, koji odmah zapisuju ono što im je rekao Basilius Valentinus. I tako zapravo jedva da postoje pravi spisi Basilius Valentinus-a; ali postoje spisi studenata koji iz njegove mudrosti, iz njegove alkemijske mudrosti donose mnoge prave stvari.

Kad sam u jednom trenutku mog života ugledao jednog od učenika Basilius Valentinus-a, koji me posebno dojmio, shvatio sam: on je opet ovdje, ali tu je bila čudna metamorfoza na djelu. - I opet se vratio u 19. i početkom 20. stoljeća.

Ali ono što je živjelo u alkemijskim elementima nastalo je na neuredan način, usmjereno prema osjetilima, u svjetonazoru u kojem se, da tako kažemo, alkemijski pojmovi, neprestano pretapaju u osjetilno promatranje, tako da osjetilo promatranje

ove osobnosti daje vanjske činjenice o tome što ljudi rade, kako razgovaraju jedni s drugima, što je na mnogo načina odbojno. Ali to je odvratno jer je dotična osoba u prethodnoj inkarnaciji radila na alkemiji pod Basilius Valentinom i sada to baca u život. Kako se ljudi odnose jedni prema drugima u životu, što govore jedni drugima, što rade, on na to ne gleda kao običan filistar danas – daleko je od toga da na to gleda kao običan filistar – nego gleda s onim što je od njegove duše postalo jer je još sadržavalo impulse iz svog alkemijskog vremena. Ovdje on pravi zbrku od događaja koji se događaju među ljudima, pravi od njih drame i postaje *Frank Wedekind*.

Ove stvari, nije li istina, moraju se uzimati samo s stajališta težnje za istinskim ljudskim znanjem, tada život neće postati siromašniji, nego uistinu bogatiji. Uzmite njegovu 'Hidallu' ili bilo koju drugu dramu *Franka Wedekinda*, u kojoj vam se mozak vrti ako želite spojiti ranije s kasnijim. Ali čovjek može biti i fasciniran time na neobičan način, tako da je sasvim siguran: nije riječ o tome da u parteru sjede filistri i daju svoje presude. One su potpuno opravdane, uzimajući to zdravo za gotovo s filistarskog stajališta, ali to uopće nije poanta. Umjesto toga, stvar je u tome da je svjetska povijest postigla nešto izvanredno: da se alkemijsko razmišljanje, izbačeno već stoljećima, primjenjuje na ljudski život i ljudska djela i ljudski govor, kada je alkemija već bila u padu, supstance se miješaju i testiraju njihovi učinci.

I ljudski životi su također određeni, čak i s obzirom na točku u vremenu u kojoj se pojavljuju ovdje na Zemlji, kroz sudbinske, karmičke veze. Kako bih vam pokazao primjer koji to potvrđuje, želio bih istaknuti sljedeće.

Vratimo pogled na vrijeme kada je u Grčkoj postojala *Platonova škola*: Platon okružen brojnim učenicima. Ti su Platonovi učenici doista bili najrazličitiji karakteri, a ono što sam Platon opisuje u dijalozima, gdje se najrazličitiji likovi pojavljuju kao ličnosti koje međusobno raspravljaju, u mnogočemu je slika *Platonove škole*. U ovoj školi je u različito vrijeme bilo najrazličitijih likova.

Sada, u ovoj su Platonovoj školi postojale dvije ličnosti koje su svaki na svoj način, primale ono što je njegovim učenicima na tako grandiozan način dolazilo od Platonovih usta, i također se razvijalo u razgovorima s učenicima.

Jedna od te dvije osobnosti bila je osobnost rijetke osjetljivosti i profinjenosti. Bila je posebno prijemčiva na sve što je Platon učinio, kroz svoje učenje o *idejama*, da podigne umove i srca ljudi iznad zemaljskih stvari. Posvuda nalazimo Platona koji potvrđuje da nasuprot prolaznosti pojedinačnih događaja u čovjekovom životu i okruženju stoje *vječne ideje*. Materijalni svijet je prolazan; ali to je samo slika vječne ideje koja prolazi kroz vremenski prolazne pojave kao ono vječno u uzastopnim metamorfozama. Tako je Platon podigao svoje učenike od promišljanja prolaznih, vanjskih, osjetilnih stvari do *vječnih ideja* koje su, takoreći, lebdjele kao nebesko nad zemaljskim.

U ovom platonskom razmatranju zanemareno je samo ljudsko biće. Jer kod ljudi, kod kojih odmah ideja postaje živa i objektivna, ne može se pravilno primijeniti platonov način razmišljanja: on je previše individualan. Kod Platona su *ideje*, da tako kažem, nešto što lebdi iznad stvari. Minerali, kristali kvarca, odgovaraju ovoj *ideji*, kao i druge vanjske stvari beživotnog svijeta osjetila. S Goetheom je također slučaj da on slijedi izvornu biljku, gleda tipove. Isto možete učiniti i sa životinjama. Ako kod ljudi je slučaj da se u svakoj pojedinačnoj ljudskoj individualnosti također mora slijediti živa individualnost ideja. Aristotel, a ne Platon, učinio je da se *ideja* u čovjeku smatra jednako učinkovitom kao i 'entelehija'.

Ali bio je sada jedan od učenika, koji je zapravo uvijek s punim žarom i predanošću pratio ovaj let u nebo u platonizmu, koji je, s obzorom na svoje duhovne nazore, doista moga sudjelovati samo u ovom letu u nebo, u ovo izdizanje, u ovo izdizanje iznad Zemlje, i zaista, mogu reći, slatkim riječima u *Platonovoj školi* govorio je o uzvišenosti ideje koja živi i lebdi iznad pojedinačnih stvari. Ovaj učenik, koji se zapravo uvijek s dušom dizao do tih ideja, sada je, ako nije u to zurio, ako je živio srcem i umom, kako je to volio činiti, šetajući među Grcima, imao najtoplije zanimanje za svaku osobu koju je sreo. Svoje osjećaje je mogao samo okrenuti prema ljudima koje je toliko volio. Kada je ponovno bio u životu, njegov je osjećaj bio usredotočen na ljude, koje je toliko volio; jer bi ga njegova vizija uvijek otrgnula od Zemlje. Imao je mnoge koje je volio. I tako je kod ove jedne ličnosti među Platonovim učenicima postojala određena podvojenost između emocionalnog života naspram živih ljudi i gledanja duše prema *vječnim idejama* u smislu Platona, kada je ovaj učenik u akademiji slušao riječi Platona, ili kada je svojim slatkim, zrelim riječima formulirao ono što mu je dao platonizam kada bi podigao pogled. Nešto je neobično osjetljivo ušlo u ovu osobnost.

A sada je ova osobnost bila prijatelj s još jednom iz kruga učenika *Platonove škole*, intiman prijatelj. Ali tijekom toga, kako se to sve više razvijalo, drugačiji trend karaktera, koji ću ukratko opisati, razvio se u tom prijatelju, i oni su se razišli. Ne zato jer se ljubav ohladila, već im se način razmišljanja razdvojio, život ih je razdvojio. Isprva su se dobro razumjeli, ali se kasnije nisu mogli razumjeti. Tako da je ovaj drugi kojeg sam maloprije opisao postao 'iritantan', kako bismo danas rekli, kada bi govorio onako kako bi mu došlo.

Drugi učenik nije bio manje sklon ugledati se na vječne ideje koje su bile tako živopisne u *Platonovoj školi*. Mogao je također i izaći iz zemaljskog, ali onaj intenzivan emocionalni interes za druge ljude jedan je imao, drugi nije. S druge strane, drugoga su iznimno zanimali stari mitovi o bogovima, legende o bogovima koji su živjeli među ljudima i koji su mu bili dobro poznati. Bio je duboko zainteresiran za ono što danas zovemo grčkom mitologijom, likovi Zeusa, Atene i tako dalje. On je više-manje prolazio pored živih ljudi, da tako kažem, ali se duboko, beskrajno duboko zanimalo za bogove koji su, prema njegovom stajalištu, nekada

živjeli na Zemlji i koje se mora smatrati praroditeljima sada živih ljudi. Stoga je htio primijeniti ono što je doživio u svojoj duši pri uspinjanju, naime razumjeti duboke sage o bogovima i herojima. Odnos prema sagama o bogovima i herojima bio je naravno, potpuno drugačiji u Grčkoj, gdje je sve još bilo živo, gdje nije bilo dostupno samo u knjigama i kroz tradiciju, kao danas.

Ta druga osobnost također je prerasla prijateljstvo s prvom, s kojim je bila intiman prijatelj. Oboje su prerasli to prijateljstvo. Ali pripadali su zajedno kao članovi *Platonove škole*. I bilo je nešto neobično u ovoj *Platonovoj školi*. Njeni su učenici razvili sile koje su ih donekle odmaknule jedne od drugih, sile koje su ih, nakon što su neko vrijeme bili zbijeni u *Platonovoj školi*, htjele malo razdvojiti. I kao rezultat toga nastale su tako različite individualnosti koje su bile duhovno i intimno povezane, ali koje su se potom razilazile.

Ove dvije osobnosti, rođene su kao žene tijekom renesanse u Italiji, i došle ponovno na Zemlju u moderna vremena. Prva prerano, duga prekasno. To je povezano sa snažnom odlučnošću koja je potrebna za silazak u inkarnaciju.

S jednim od njih, naime prvim kojeg sam opisao, bio je slučaj da kada je prošao kroz vrata smrti – jer je uvijek sa svojim duhom lebdio u nezemaljskom, ali bez punoće ljudske prirode koja se mogla izraziti u punoći ljudskog bića, mogao je shvatiti samo u mislima – zato je između smrti i novog rođenja vjerojatno mogao dokučiti sve što je tamo živjelo, recimo u prvoj hijerarhiji: Serafine, Kerubine, Prijestolja – također nešto iz druge hijerarhije, ali ne i hijerarhiju najbližu čovjeku, kroz koju se uči kako je ljudsko tijelo organizirano ovdje na Zemlji.

Tako je postao osobnost koja je u pred- zemaljskoj egzistenciji razvila malo uvida u konstituciju i prirodu ljudskog bića; stoga, kada je opet bio rođen, nije primio u sebe posljednji impuls. Nepotpuno se spustio u ljudsko tijelo, nije potpuno potopljen, nego je zapravo uvijek nešto izvana ostajalo plutati.

Prijatelj iz *Platonove škole* čekao je s inkarnacijom. Do čekanja je došlo jer njih dvoje, da su se upoznali, da su postali neposredni suvremenici, ne bi podnosili jedno drugo. Ali ipak, onaj koji je beskonačno mnogo pričao o svojim susretima s ljudima, prepričavajući to sa šarmom i slatko drugima, drugi koji se bavio samo mitovima i legendama o bogovima, prva osobnost koja je ostavljala značajan dojam na druge, morala je prethoditi, drugi je slijedio.

Druga osobnost, uronivši u imaginacije bogova, sada je u visokom stupnju razvio shvaćanje svega što je povezano s čovjekom. Prema tome želio je produžiti svoje vrijeme u duhovnom svijetu i steći impulse koji bi mu omogućili da duboko zahvati tijelo. Onda mu se dogodilo da ga je zahvatio presnažno, preduboko uronio u njega.

I tako imamo dvije različite konfiguracije sudbine, dva pripadnika *Platonove škole*, jedan premalo zahvaća svoje tijelo u drugoj inkarnaciji, drugi ga previše

snažno zahvaća. Čovjek ne može u potpunosti ući u svoje tijelo, potaknut je na to u mladosti, a zatim ubrzo izbačen i mora ostati vani. To je *Hölderlin*.

Drugi je toliko duboko ušao u svoje tijelo, uronjen na poseban način, preduboko je uronio u svoje organe i razbolio se gotovo doživotno. To je *Hamerling*.

I tako imamo velike ljudske sudbine s prijelaza vremenskih epoha i njihove impulse pred nama, i možemo dobiti ideju o tome kako duhovni impulsi zapravo djeluju. Jer moramo jasno staviti pred dušu: takva individualnost kao što je *Hölderlin*, koji, izlazeći iz *Platonove škole*, ne može ući u svoje tijelo, mora ostati vani, on u tuposti ludila doživljava pripremne impulse za dolazak zemaljskog života, impulse koji ga predodređuju za veličinu. Isto tako i onaj drugi, *Robert Hamerling*, kroz bolest svog tijela.

Naravno, bolest i zdravlje izgledaju vrlo drugačije kad se promatraju u kontekstu sudbine nego kada se promatraju u granicama jednog zemaljskog života.

Mislim, dragi moji prijatelji, može se dogoditi da se stvori sveto strahopoštovanje za tajanstvene događaje koje donosi duhovni svijet upravo kroz ovakav način gledanja na stvari. Zaista, moram to ponavljati uvijek iznova: ova razmatranja nisu napravljena da bi se zadovoljila potreba za senzacijom, nego da bi sve dublje ušli u spoznaju duhovnog svijeta. I samo tim dubljim prodiranjem u duhovni život može se objasniti vanjski, osjetilni život, život ljudi.

Sutra ću nastaviti s razmatranjima.

Predavanje 27 travnja 1924

V

Sada smo razmotrili niz međusobno povezanih odvijanja sudbine koje mogu biti prosvjetljujuće i rasvjetljujuće za razumijevanje povijesnog života čovječanstva. Razmatranja koja smo prekopali trebala bi pokazati kako se iz prethodnih zemaljskih razdoblja, ono što ljudi doživljavaju u ovim prethodnim zemaljskim razdobljima razvija, apsorbira i prenosi kroz same ljude u kasnije zemaljske epohe. I pokazale su se veze koje nam omogućuju da razumijemo kako izvjesna odlučujuća djela ljudi imaju svoj korijen u moralnim uzrocima koje smo sami stvorili tijekom vremena.

Ali ne samo da nam ova, mogu reći, uzročna veza može pasti na pamet kroz takva razmišljanja usmjerena na karmu, nego se neke stvari mogu rasvijetliti, koje se u početku čine nejasnim, neshvatljivim za vanjsko promatranje svijeta.

Ali ako se želi ići uz veliku transformaciju u tom pogledu koja je nužna u odnosu na osjećanje i mišljenje u bliskoj budućnosti, ako civilizacija želi ići gore, a ne dolje, onda je prvo potrebno, takoreći, razviti osjećaj za ono što je neshvatljivo u običnim okolnostima i čije razumijevanje zahtijeva uvid u dublje, i odnose među ljudima i odnose u svijetu. Tko god smatra da je sve razumljivo, ne mora, naravno, ništa razumjeti o ovom ili onom dubljem uzroku. Ali ovo nalaženje shvatljivosti je samo prividno, jer pronaći sve shvatljivo u svijetu zapravo znači samo biti površan prema svemu. Jer zapravo je većina stvari neshvatljiva običnoj svijesti. A biti u stanju stajati začuđeno pred neshvatljivošću i najobičnije egzistencije, to je u biti tek početak prave težnje za znanjem.

Poziv koji je često odlazio s ove govornice je da bi antropozofi morali imati entuzijazma u svom traganju, oduševljenje za ono što je svojstveno antropozofiji. A taj entuzijazam zaista mora početi shvaćanjem divnog u svakodnevnom životu. Tada će, kao što sam rekao, prvo doći u iskušenje posegnuti za uzrocima, za dubljim silama koje su u osnovi postojanja koje nas okružuje. Ova stanja čuđenja u odnosu na svakodnevnicu mogu se u čovjeku pojaviti iz povijesnih razmatranja, ali i iz onoga što se može promatrati u sadašnjosti. S povijesnim razmatranjima često se moramo zaustaviti pred povijesnim događajima koji se javljaju iz prošlosti i koji izgledaju kao da je tu i tamo ljudski život doista završio besmisleno.

Pa, ljudski život ostaje besmislen ako ga gledamo samo na način da svoj pogled usmjerimo na povijesni događaj, a ne pitamo se: kako iz tog povijesnog događaja nastaju ljudski likovi, kako izgledaju kada se pojave u svojoj kasnijoj inkarnaciji? - Ako se o tome ne pitamo, onda se i pojedini povijesni događaji čine potpuno besmisleni, jer se ne ostvaruju, jer gube smisao, ako se ne mogu proživjeti, ako ne postanu daljnji impulsi duše u kasnijem zemaljskom životu, ako ne nađu ravnotežu i onda nastave raditi u daljnjim zemaljskim životima.

Svakako postoji nešto što povijesno nema smisla u pojavi ličnosti kao što je Neron, rimski cezar Neron. O njemu se još nije govorilo unutar antropozofskog pokreta.

Uzmite u dušu sve što povijest bilježi o rimskom cezaru Neronu. U usporedbi s osobom kao što je Neron, život se čini kao nešto što bi se moglo nekažnjeno prezirati, kao da bi se moglo ismijavati, kao da to nema posljedica ako netko potpuno neozbiljan u sebi dolazi do autoritativnog položaja.

Morao bi biti glupan kad vidiš što Neron radi, i ako se nekako ne bi mogao zapitati: što će biti s takvom dušom, poput Nerona, koja se ruga cijelom svijetu, gledajući živote drugih ljudi, postojanje gotovo cijelog grada, kao nešto za igru? - 'Kakav je umjetnik izgubljen sa mnom!' - Kao što je poznato, to je izreka koja se Neronu stavlja u usta i koja barem odgovara njegovim uvjerenjima. Dakle, sve do samopriznanja, krajnje lakomislenosti, krajnje destruktivnosti i nagon za destrukcijom, i to sve na takav način da se ovoj duši ugodi.

Čovjeka može odbiti sama priča, jer ovdje je osoba koja doslovno zrači uništenjem. I nameće nam se pitanje: što biva s takvom dušom?

Mora nam biti jasno: sve što je bačeno u svijet, reflektirano je u životu između smrti i novog rođenja. Do određene mjere, to se reflektira na samu dušu; jer sve što je takva duša uništila sada je tu u životu između smrti i novog rođenja. Sada, nekoliko stoljeća ili relativno kratko vrijeme nakon toga, Neron je ponovno došao na svijet u beznačajnom postojanju, a tijekom tog utjelovljenja došlo je do određene ravnoteže u odnosu na maniju za destrukcijom, entuzijazam za destrukciju kojem se prepuštao kao vladar, jednostavno iz unutarnjeg nagona. U sljedećem zemaljskom životu nešto od ovoga već se uravnotežilo, jer je ista individualnost sada bila u položaju da mora uništiti, bila je podložna naredbama. I tada je ova duša morala osjetiti kako je to kada se to ne radi iz slobodne volje, ne suvereno.

Sada se kod takvih stvari zapravo radi o tome da se na njih gleda bez emocija, da se na njih gleda sasvim objektivno. Takva sudbina, mogu reći – jer biti okrutan kao Neron, biti destruktivan kao Neron je sudbina – zapravo je jedna sudbina u određenom smislu. Ne treba imati mržnju, niti vršiti bilo kakvu oštru kritiku; tada se u svakom slučaju ne bi doživjele stvari koje su potrebne za razumijevanje stvari, jer je moguće sagledati sve ono o čemu se ovdje govorilo samo ako se gleda

objektivno, ako se ne optužuje, već se razumije sudbina ljudi. Ali stvari govore na jasan način, ako ih se može razumjeti. A činjenica da je sudbina Nerona došla pred moju dušu bila je zapravo posljedica prividne slučajnosti. Ali bila je to samo prividna slučajnost da je Neronova sudbina jednom posebno snažno pogodila moju dušu.

Jednog dana, kada se dogodio šokantan događaj, o kojem ću govoriti za trenutak, i koji je u velikoj mjeri imao šokantan učinak u cijelom ovom području, kada sam došao posjetiti osobu koju sam često spominjao u mojoj autobiografiji, Karl Julius Schröer. Kada sam stigao tamo našao sam ga vidno šokiranog onim što se dogodilo, kao i drugi brojni tamo. I progovorio je – naizgled bez nekog motiva – riječ 'Neron' iz mračnih dubina duha. Čovjek bi vjerovao da je to potpuno nemotivirano. Ali kasnije se moglo vidjeti da je zapravo to bilo izgovoreno kao nešto iz Akaša-zapisa. Događaj na koji upućujem bio je sljedeći.

Austrijski prijestolonasljednik Rudolf bio je slavljen kao briljantna ličnost i smatran je osobom koja je budila velike nade u vrijeme kada će jednog dana doći na prijestolje. Premda su se svakakve stvari znale o ponašanju prijestolonasljednika Rudolfa, pa, zapravo su se shvaćale kao 'plemičke'. U svakom slučaju, nitko nije mislio na to da bi to moglo dovesti do tragičnog sukoba. I tako je bilo strahovito veliko iznenađenje, strašno veliko iznenađenje, kada se u Beču doznalo: prijestolonasljednik Rudolf preminuo je na vrlo misteriozan način, u blizini opatije Heiligenkreuz, u blizini Badena kod Beča. Sve više detalja izlazilo je na vidjelo, a u prvi mah se govorilo o 'nesreći'; da, 'nesreća' je čak i službeno prijavljena.

Tada, kada je nesreća već bila službeno prijavljena, doznalo se da je prijestolonasljednik Rudolf u pratnji barunice Vetsere tamo otišao na svoje lovište i da ga je tada s njom zatekla smrt.

Detalji su toliko poznati da ih ovdje ne treba pričati. Sve što je uslijedilo odvijalo se na način da nitko tko je poznao okolnosti nije mogao sumnjati kada se saznalo da je prijestolonasljednik Rudolf počinio samoubojstvo. Prije svega, okolnosti su bile takve da je, nakon što je objavljen službeni bilten da se dogodila nesreća, mađarski premijer Koloman Tisza prvi prigovorio ovoj verziji, a tadašnji austrijski car obećao je da neće biti prihvaćena ako su podaci netočni. Jer Koloman Tisza nije htio tu tvrdnju zastupati pred svojim mađarskim narodom i energično ju je odbio, ali tada je na medicinskom fakultetu bio jedan čovjek koji je zapravo bio jedan od najhrabrijih bečkih liječnika u to vrijeme i koji je također trebao pomagati mrtvozorniku; a on je rekao da nije potpisao ništa što nije potkrijepljeno objektivnim činjenicama.

Pa, objektivne činjenice upućivale su na samoubojstvo. Samoubojstvo je tada službeno priznato, potvrđujući ono što se ranije dogodilo, a ako ništa drugo nije postojalo osim činjenice da je u tako izvanredno katolički nastrojenoj obitelji kao što

je austrijska carska obitelj, priznato samoubojstvo, tada bi i samo ta činjenica sama po sebi značila da se ne može sumnjati. Dakle, svatko tko može objektivno procijeniti činjenice neće sumnjati u to.

Ali treba se zapitati: kako je moguće da netko tko je imao tako sjajne izgled u životu uopće pribjegne samoubojstvu, u okolnostima koje bi se u takvoj životnoj situaciji nedvojbeno lako prikrile? - Nema nikakve sumnje da naravno, nema objektivnog razloga da prijestolonasljednik puca u sebe zbog ljubavne veze – mislim, objektivnog razloga, objektivno nužnog razloga za vanjske okolnosti.

Za to nije bilo objektivnog razloga, već je tu bila osoba u neposrednoj blizini prijestolja kojoj je to bio sasvim bezvrijedan život, a to se naravno, pripremalo na psihopatološki način. Ali i u ovom slučaju psihopatologiju prvo treba razumjeti; uostalom i psihopatologija je nešto što ima veze sa sudbinom. A osnovna činjenica koja je tu djelovala u duši je da je netko, kome se smiješila svijetla budućnost, život smatrao sasvim bezvrijednim.

To je nešto, moji dragi prijatelji, jedna od onih činjenica u životu koja izgleda potpuno neshvatljivo. I koliko god se o tim stvarima pisalo, koliko god se o tim stvarima govorilo, o tome može doista prosuditi samo onaj koji za sebe kaže: Iz ovog individualnog ljudskog života, iz ovog života prijestolonasljednika Rudolfa od Austrije, ne može se objasniti samoubojstvo, a ni prethodna psihopatologija u uzročnosti samoubojstva. Ako se to želi razumjeti, u pozadini mora postojati nešto drugo.

A sada zamislite da Neronova duša – nakon što je prošla ono što sam opisao – samo uđe u ovog samo- uništavajućeg prijestolonasljednika koji povlači posljednicu svojim samoubojstvom: tada je situacija jednostavno obrnuta. Tada imate sklonost u duši, koja dolazi iz ranijeg zemaljskog života, prolazeći kroz vrijeme između smrti i novog rođenja, koja odmah vidi da su iz nje zapravo proizašle samo destruktivne snage, i koje također vode do mudrosti, sada se mora doživjeti preokret.

Kako se doživljava ovaj preokret? Upravo tako što se život koji izvana sadrži sve što je vrijedno, reflektira unutra, na način da ga nositelj ovog života smatra toliko bezvrijednim, da se prazni. Osim toga duša postaje bolesna, postaje napola luda. Uz to, traži vanjsku zapetljanost s odgovarajućom ljubavnom vezom i tako dalje. Ali sve je to samo rezultat težnje duše, mogu reći, da sve strijele usmjeri na sebe, koje je ranije ova duša okrenula prema svijetu. I onda, kada pogledamo iznutra takve odnose, vidimo kako se razvija velika tragedija, ali pravedna tragedija, izvanredno pravedna tragedija. Obje ove slike spadaju zajedno.

Često sam govorio: male stvari su u osnovi stvari koje, s punom ozbiljnošću, čine mogućim istraživanje u ovom području. Mnogi faktori u životu moraju biti uključeni.

Kao što sam rekao, kada se ovaj događaj, koji je bio tako šokantan, upravo dogodio, bio sam na putu do Schröera. Nisam išao tamo zbog ovog incidenta, bio sam na putu do Schröera. On je bio, da tako kažem, prva osoba s kojom sam o tome razgovarao. Rekao je sasvim nemotivirano: 'Neron' – tako da sam se zapravo morao zapitati: zašto sada misli na Nerona? - Odmah je započeo razgovor s Neronom. Tada me potresla riječ 'Neron'. No, tim me je više potreslo kada je ova riječ 'Neron' izgovorena pod posebnim dojmom, jer je dva dana prije, to je javnosti dobro poznato, bio *soire* s tadašnjim Njemačkim veleposlanikom u Beču, s princem Reussom. Bio je tu i austrijski prijestolonasljednik, a i Schröer, koji je vidio kako se prijestolonasljednik ponaša u to vrijeme, dva dana prije katastrofe. I ovo čudno ponašanje dva dana prije katastrofe na toj večeri, koju je Schröer vrlo dramatično opisao, a potom i samoubojstvo nakon dva dana: to u vezi s činjenicom da se tu izgovorila riječ 'Neron', to je bilo nešto što je imao takav učinak da se moglo reći samom sebi: sad je prilika za istražiti stvari. - Ali zašto sam istraživao toliko stvari koje su sišle s usta Schröera? Nije to da sam sve što je Schröer rekao uzeo kao pokazatelj, on to naravno nije mogao znati. Ali neke stvari, pogotovo one nemotivirane, bile su mi važne, važne zbog nečega što je jednom na neki čudan način izašlo na vidjelo.

Ušao sam u razgovor s Schröerom o frenologiji, a Schröer je ispričao priču, ne zapravo duhovito, ali s određenom unutaršnjom ozbiljnošću s kojom je takve stvari izražavao – ozbiljnost se mogla zaključiti samo iz sofisticiranog jezika kojim je govorio i u svakodnevnom životu ako je htio nešto ozbiljno reći – Schröer je rekao: jednom me pregledao frenolog, lupkao po glavi i pronašao onu uzvisinu o kojoj je rekao: u tebi sjedi teozof! - U to vrijeme nije bilo govora o antropozofiji, jer je to bilo osamdesetih; dakle, ne odnosi se na mene, nego na Schröera. On ga je pregledao i rekao: Tu sjedi teozof.

Pa, bilo je doista ovako: Schröer je izvana bio sve prije nego teozof, to se vidi iz moje biografije. Ali upravo tamo gdje je govorio o stvarima bez očiglednog motiva, upravo tamo su njegovi iskazi ponekad bili izuzetno duboki. Tako da su se te dvije stvari već mogle spojiti: da je izgovarao riječ 'Neron' i vanjska potvrda njegovog teozofskog trenda. Bio je osobnost na čije ne nemotivirane iskaze obraća pažnja.

I tako je doista došlo do toga da je istraživanje Neronove sudbine tada imao prosvjetiteljski učinak na daljnju sudbinu, za sudbinu Mayerlinga, te se pokazalo da je to doista slučaj s Neronovom dušom u austrijskom prijestolonasljedniku Rudolfu.

Meni je ova istraga bila, koja je dugo trajala – jer čovjek je jako oprezan u takvim stvarima – posebno teška jer su me, naravno, uvijek zbunjivale razne vrste ljudi – vjerovali ili ne, tako je – koji su tvrdili da su oni 'Neron' i koji su to predstavljali s puno fanatizma. Dakle, protiv subjektivne snage koja je proizlazila iz ovakvih ponovno rođenih Nerona, prirodno, prvo se moralo boriti. Tu ste morali prolaziti kroz šipražje.

Ali ono što vam sada govorim, moji dragi prijatelji, mnogo je važnije jer je povezano s povijesnom činjenicom – Neronom, naravno – i to je puno važnije od, naprimjer, razumijevanja Mayerling katastrofe. Jer sada možete vidjeti kako stvari koje sada izgledaju nečuveno, moglo bi se reći, poput postojanja Nerona, žive s punom svjetskom pravdom, kako je svjetska pravda doista ispunjena i kako se nepravda vraća, ali na takav način da je sama individualnost uključena u uravnoteženje. To je velika stvar u vezi s karmom.

A onda se još nešto može pokazati kada se takva nepravda uravnoteži kroz pojedinačne zemaljske živote, kao što će vjerojatno ovdje biti gotovo uravnotežena. Jer morate znati da ravnoteža uključuje cjelokupno ispunjenje – promislite sami – koje proizlazi iz života koji je bezvrijedan, koji je toliko bezvrijedan da je odbacio veliko carstvo – a Austrija je u to vrijeme bila veliko carstvo – predao vlast nad velikim carstvom! Ovo dizanje ruke na sebe u takvim okolnostima, a nakon toga, nakon što je prošao kroz vrata smrti, nastavlja živjeti u neposrednoj duhovnoj viziji, sve to na užasan način ispunjava ono što se može nazvati pravdom sudbine: to jest uravnoteženje nepravde.

Ali s druge strane, ako ovaj sadržaj duše zanemarimo, opet je u Neronu bila ogromna moć. Ova moć ne smije biti izgubljena za čovječanstvo; ova moć mora biti pročišćena. Razgovarali smo o pročišćenju.

Ako je takva duša sada pročišćena, tada će prenijeti moć koja je pročišćena na zdrav način i u kasnijem vremenu u kasnijim zemaljskim epohama. I upravo tada, kada percipiramo ovu karmu kao pravednu kompenzaciju, nećemo propustiti vidjeti kako karma ima učinak testiranja na ljude, testirajući čak i ako uđe u život na nečuven način. Pravedno uravnoteženje se događa, ali ljudska snaga nije izgubljena. Dapače, kada se proživi toliko pravedne naknade, onoga što je počinio ljudski život, pod određenim okolnostima, također se pretvara u snagu za dobro. Stoga je sudbina kakva je danas opisana, prilično šokantna.

Ali ovime smo izravno došli, dragi prijatelji, do razmatranja onoga što se može nazvati dobro i zlo u svijetu karme: dobro i zlo, sreća i nesreća, radost i tuga, dok ljudi gledaju svoj individualni život i vide kako zasjaju.

Ranije zemaljske epohe, ranije povijesne epohe, bile su mnogo prijemčivije s obzirom na osjećaj moralne situacije neke osobe. Današnje čovječanstvo zapravo uopće nije prijemčivo za pitanje sudbine. Svakako, povremeno se susretne osoba koja osjeća da se sudbina poigrava; ali stvarno razumijevanje velikih pitanja sudbine, to je za današnju civilizaciju, koja individualni život smatra nečim zatvorenim za sebe, to je nešto uvijeno u mrak i neshvatljivo. Stvari se jednostavno događaju. Nesreća te pogodi i ti raspravljaš o tome da te nesreća pogodila, ali više ne razmišljaš o tome. Konkretno, o tome se više ne razmišlja ako neka naizgled vrlo dobra osoba koja nije učinila baš ništa loše, propadne, ili možda čak i ne propadne,

ali pretrpi dosta toga, zbog nečega što ima vanjski učinak pretrpi neku ozljedu ili nešto slično. Ne razmišlja se kako se to može dogoditi u nekom, takozvanom, nedužnom životu.

Pa, čovječanstvo nije uvijek bilo tako neosjetljivo na pitanje sudbine. Ne morate se vraćati u jako daleka vremena, tada ćete otkriti da su ljudi osjećali da su udarci sudbine došli iz drugih svjetova, čak i da je sudbinu čovjek sam sebi donio.

Odakle je to došlo? To je bilo zbog činjenice da u ranijim epohama ljudi nisu imali samo instinktivnu vidovitost, a kada instinktivne vidovitosti više nije bilo, plodovi su još sačuvani u tradicijama, a vanjske institucije su bile takve da narod zapravo nije trebao gledati na svijet tako površno, banalno, kao što se na svijet gleda u materijalističko doba. Danas se mnogo govori o štetnosti pukog materijalističkog-naturalističkog shvaćanja prirode, koje je konačno zahvatilo sve krugove, koje je zahvatilo i najrazličitija vjerovanja u vjerskom životu. Jer su i religije postale materijalističke. Vanjska civilizacija zapravo više ne želi ništa znati o duhovnom svijetu u bilo kojem području, a ljudi govore o borbi protiv nečeg takvom samo u teoriji. Ali to nije najvažnije; teoretska borba protiv materijalističkih pogleda nije toliko važna. Ali najvažnije je da kroz intuiciju, koja je čovjeka zasigurno dovela do slobode i želi ga voditi još dalje, i koja čini prijelazno razdoblje u povijesti čovječanstva, da su u odnosu na koncepciju svijeta određeni načini liječenja bili dostupni u ranijim epohama a sada su izgubljeni.

Naravno, u prvim stoljećima Grčke – trebalo je dosta vremena – Grci su vidjeli i vanjski svijet pojava u prirodi oko sebe. Kao i ljudi danas, gledali su u prirodu. Oni su prirodu vidjeli malo drugačije, jer su i osjetila prošla kroz razvoj, ali to sada nije bitno. Međutim, Grci su, imali lijek za štetu koja se organski javlja u čovjeku jednostavnim pogledom u prirodu.

Mi stvarno ne postajemo fiziološki dalekovidni samo u starosti kada puno gledamo u prirodu, već jednostavnim pogledom u prirodu naša duša dobiva određenu konfiguraciju. Ona zapravo gleda u prirodu i vidi prirodu na takav način da nisu zadovoljene sve potrebe vida. Potrebe vida ostaju nezadovoljene. A to se zapravo odnosi na sve opažanje, slušanje, osjećaje i tako dalje; za njih je to isto: određeni elementi ostaju nezadovoljni percepcijom ako samo gledamo u prirodu. A samo gledanje u prirodu je nešto kao kad je osoba htjela živjeti cijeli život u fizičkom, a da ne jede dovoljno. Naravno, kada bi čovjek želio živjeti a da ne jede dovoljno, bivao bi sve više degradiran u fizičkom smislu. Ali ako čovjek samo gleda u prirodu, on se duševno spušta u odnosu na percepciju. Dobiva vrstu 'potrošnje' duše u fizičkom svijetu. To se znalo u starim misterijima.

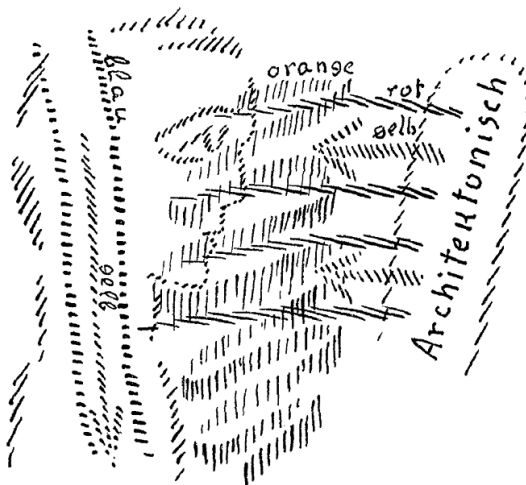
Ali znalo se i kako se to iscrpljivanje nadoknađuje. Znali ste ako pogledate simetriju nosivosti i tereta u hramskoj arhitekturi ili, kao na Orijentu, u oblike koji zapravo predstavljaju moralne snage u vanjskoj plastici, ako pogledate ono što se

oku, percepciji, uopće predstavilo u arhitekturi, ili ono što se stvarno glazbeno predstavilo u arhitekturi, vidjeti će te da u tome leži lijek protiv iscrpljenosti osjetila kada samo gledaju u prirodu. A kad su Grka uveli u hram, gdje je vidio nosivost i teret, stupove, iznad arhitrava, i tako dalje, kada je uočio unutarnju mehaniku i dinamiku s kojom je bio suočen, tada je pogled bio zatvoren. U prirodi pak, ljudi bulje van, pogled zapravo ide u beskonačnost, nikad nema kraja. U prirodnim znanostima možete se baviti bilo kojim problemom bez kraja, to ide dalje i dalje. Ali pogled se zatvara kada se pred njime nađe neko pravo arhitektonsko djelo koje ima za cilj uhvatiti taj pogled, denaturalizirati ga. Vidite, tu imate jednu stvar koja je bila tamo u starim danima: to hvatanje vanjskog pogleda.

I opet, kada čovjek danas promatra nutrinu, zapravo ne prodire u nutrinu. Odnosno, kada ljudi danas žele prakticirati samospoznaju, vide kako tinjaju svakakve senzacije i vanjski dojmovi. Tu ni na koji način ništa nije jasno. U određenom smislu, čovjek ne može dohvatiti sebe iznutra. On ne može doći do svog unutarnjeg bića jer nema snage zahvatiti to imaginativno, kao što bi morao da stvarno želi doći do svog unutarnjeg bića.

Tamo se kult i ritual odigrava sa žarom. Sve prirode kulta, međutim, ne samo ono što je kultno izvana, već i shvaćanje svijeta u imaginacijama, djeluje tako da čovjek dolazi u svoje unutarnje biće. Sve dok želite doći do samospoznaje s apstraktnim konceptima i idejama u sebi, to neće uspjeti. Čim čovjek uroni u svoje unutarnje biće sa slikama koje čine da njegova duša konkretizira iskustva, dolazi se u ovo unutarnje biće. Dohvaća unutarnju jezgru njegovog bića.

Pa koliko sam često morao reći: čovjek mora meditirati u slikama kako bi stvarno mogao ući u svoje unutarnje biće. O tome se dovoljno govorilo, čak i na javnim predavanjima.

I tako, gledajući raniju osobu, imamo ovo u ovoj ranijoj osobi: s jedne strane, njen pogled i njena senzacija kada su usmjereni prema vani je, da tako kažemo,

zatvorena arhitektonskim, uhvaćena u sebi [vidi crtež]; iznutra, pogled presreće činjenica da čovjek zamišlja svoj život duše iznutra, kao što se može zamisliti izvana u slikama kulta [plavo].

S jedne strane silazite unutra, s druge strane susrećete se s pogledom prema van na ono što ima u arhitekturi, u arhitekturi hrama, u arhitekturi crkve. I nastaje čudna veza. Između onoga što živi unutra i onoga na što je pao pogled, nalazi se srednje polje [narančasto] koje ljudsko biće u običnoj svijesti uopće ne vidi, jer ne dopušta da njegov vanjski pogled sada presretne forme arhitekture rođene iz dubokog, unutarnjeg znanja, i zato jer ne dopušta da njegovu introspekciju uhvati imaginativno, slikovito. Ali to što je između: hodajte s tim u životu, hodajte uokolo s unutarnjim znanjem produbljenim imaginacijom i s osjećajem za vanjske arhitektonske oblike koji su sada stvoreni i nadahnuti stvarnim poznavanjem čovjekove prirode, tada ćete dobiti osjećaj koji su oni stari imali za udarce sudbine. Ako se razvije ono što se nalazi između to dvoje, između osjećaja istinski arhitektonskog i osjećaja istinski simboličkog kretanja prema unutra, tada postajemo osjetljivi na udarce sudbine. Za ono što se događa, osjeća se da dolazi iz prethodnih zemaljskih života.

Ovo je opet uvod u daljnje kontemplacije karme koje se trebaju poduzeti u bliskoj budućnosti i koje tada također uključuju razmatranje *dobra* i *zla* u vezi s karmom.

Ali vidite, to je doista stvar ozbiljnog razmišljanja u antropozofskom pokretu. Arhitektura primjerena današnjem suvremenom čovjeku, koja može na pravi način presresti njegov pogled i koja bi njegovu naturalističku viziju, koja zamagljuje i zamaćuje njegovu karmu, mogla potpuno uvesti u percepciju, ona je tu stajala u određenom obliku. I činjenica da su se unutar ovih oblika vodile antropozofske rasprave, bila je vidljiva iz introspekcije. I između svega ostalog što je već naglašeno, ovaj Goetheanum, to Goetheansko obraćenje s načinom na koji bi se u njemu prakticiralo sve više antropozofije, to je bio odgoj za uvid u karmu. Ovo obrazovanje za karmički uvid, mora ući u modernu civilizaciju.

Ali neprijateljima onoga što mora ući u ovu modernu civilizaciju prirodno je stalo da ono što u pravom smislu privlači ljude, ono što je nužno civilizaciji, izgori. I tako je i tu moguće zaviriti u dublji kontekst. No, nadajmo se da će u bliskoj budućnosti pred nama opet stati oblici koji pobuđuju karmički uvid!

To je ono što sam danas, kada su s nama još mnogi strani prijatelji, htio reći kao završnu riječ.

KARMIČKA RAZMATRANJA POJEDINAČNOG LJUDSKOG ŽIVOTA

Predavanje 4 svibnja 1924

VI

Nakon što smo razmotrili brojne karmičke veze koje su se dogodile u povijesnom razvoju čovječanstva, i nakon što smo kroz ta razmatranja vidjeli kako ova ili ona veza teče iz jednog zemaljskog života u sljedeći zemaljski život, sada ćemo prijeći na razmatranja karmičkih veza s druge točke gledišta, s gledišta koje još više vodi u neposredni ljudski život. Jer kontemplacija karme zapravo ima stvarnu vrijednost jer se ta kontemplacija može uliti u naš živi etos, u cijelo naše stanje života i duše, tako da zauzimajući naše mjesto u svijetu kao ljudska bića dobivamo snagu i istovremeno se produbljujemo kroz karmičku kontemplaciju života. Život ima mnogo zagonetki, a ne mogu se sve životne zagonetke promatrati na način da ostanu neriješene. Jer bi kroz to čovjek postupno bio istrgnut iz vlastitog bića. Bez upoznavanja zagonetki samog čovjeka, živio bi kao nesvjesno biće. Ali zadaća je čovjeka da postane sve svjesniji i svjesniji. To može učiniti samo ako u određenoj mjeri može stvarno prozreti sve što zapravo ovisi o njemu, njegovoj duši i njegovom duhu. A budući da je karma dio cijelog našeg života i postojanja, podrazumijeva se da su karmička razmatranja neposredna razmatranja u osnovi našeg ljudskog života.

Sada je, međutim, izuzetno teško napraviti karmička razmatranja u izravnoj primjeni na život, posebno za današnju ljudsku svijest. Jer svako razmatranje karme u životu koji nas okružuje, u životu kojem smo i sami dio, zahtijeva da se sa životom možemo suočiti mnogo, mnogo objektivnije nego što je to moguće za svijest koja je izvan sadašnjih uvjeta života, izvan sadašnjih uvjeta obrazovanja.

Toliko toga u sadašnjim životnim uvjetima u koje čovjek ulazi, zamagljuje karmičke veze, čini ih nevidljivima, tako da je izuzetno teško čak i pogledati ono što život čini razumljivim u smislu karme i sudbine.

Čovjek sadašnjosti zapravo je toliko malo sklon da se odvoji od sebe i prepusti nečemu drugom. Čovjek sadašnjosti živi izvanredno mnogo u sebi, a posebno je to što danas, pogotovo kad teži duhu, kad upija nešto duhovno, riskira da još više živi u sebi. Pomislimo dragi prijatelji, kako je to često slučaj s uranjanjem u antropozofski život. Neki ljudi koji su tijekom života ušli u antropozofski pokret moći će sebi reći: kad sam još bio vani, imao sam ovaj ili onaj odnos prema životu s kojim sam bio zaokupljen, koji sam prihvaćao kao nešto s čime sam bio u intimnoj vezi. Cijenio sam ovo ili ono, vjerovao sam da je ovo ili ono neophodno za život. Imao sam i prijatelje s kojima sam mogao biti blizak izvan navika i okolnosti svakodnevice. Sada sam ušao u antropozofiju. Mnogo toga je zapravo potpuno prestalo. Izvukao sam se

iz starog konteksta, barem mi ove stare veze nisu više vrijedne kao što su bile. Mnoge stvari koje sam volio raditi postale su mi odbojne. Više to ne doživljavam kao nešto s čime želim biti povezan.

Ali kada osoba tada, nakon što napravi takvo razmatranje, dalje razmisli o tome što je zauzelo mjesto ovih stvari, tada vrlo lako otkrije: zapravo, da njegov egoizam nije smanjen. Ne želim to izraziti prijekorom, niti s nijansom prijekora, nego jednostavno predstaviti kao činjenicu koju čovjek lako može uočiti u sebi; njegov egoizam se zapravo povećao! Sada mnogo više pažnje obraća načinu na koji je sastavljeno njegovo unutarnje biće, njegov um. Sada traži više nego kad je pitao: kakav dojam druga osoba ostavlja na mene?

Prije je bio navikao uzimati ono što drugi rade zdravo za gotovo, u određenoj mjeri naravno. Sada to više ne radi. Sada pita kakav dojam ostavlja na njega. Ili je inače bio uključen u neki životni kontekst koji mu je bio posve uvjerljiv. Obavljao je svoje dužnosti i tako dalje. Sad su mu te dužnosti odbojne, sad bi želio izaći iz tih dužnosti jer misli da nisu dovoljno duhovne i tako dalje. Dakle, duhovna težnja unutar antropozofije vrlo lako vodi u svojevrsni egoizam, u shvaćanje sebe puno ozbiljnije nego je to bilo ranije.

Ali cijela stvar počiva na tome da se u tom slučaju životni interesi nisu širili prema van, već su se životni interesi vraćali natrag unutra. Mnogo sam puta spomenuo da se netko tko stvarno izrasta u antropozofski život ne zanima manje za vanjski život, nego se upravo kroz antropozofiju mnogo više zanima za ovaj vanjski život, da mu sva druga bića postaju beskrajno zanimljiva, postaju mnogo vrijednija. Ali za to je potrebno da se čovjek ne povlači iz vanjskog života, nego da duhovnost vidi u vanjskom životu.

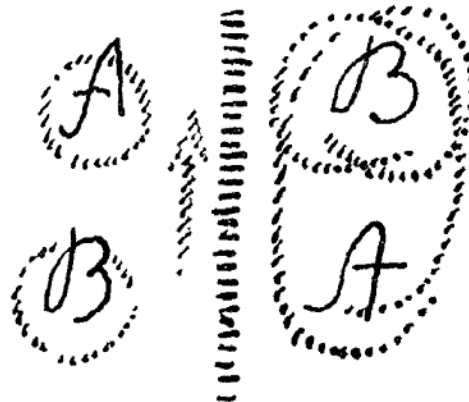
Tamo će sigurno iskrsnuti stvari koje prije niste primijetili. Ali tada se mora imati hrabrosti i primijetiti ih, a ne gledati preko njih. Za promišljanje karmičkog života apsolutno je potrebno steći određenu mjeru dara izlaska iz sebe, ulaska u drugoga. To je naravno posebno teško kada drugi postane oruđe za karmičku ravnotežu u životu, što je neugodno ili možda čak i bolno. Ali bez mogućnosti izlaska iz sebe čak i sa stvarima koje su neugodne i bolne, karmičko, uistinu valjano karmičko života zapravo nije moguće. Jer samo razmislite kakvi su uvjeti potrebni na svijetu da nastane karma.

Nalazimo se unutar određenog ljudskog života. U ovom ljudskom životu radimo, mislimo i osjećamo jedno ili drugo. Mislimo, osjećamo, želimo stvari koje zahtijevaju karmički kompenzaciju. Ulazimo u odnose s ljudima, uslijed čega se događaju stvari, koje zauzvrat zahtijevaju karmičku ravnotežu. Samo pogledajte ljudski zemaljski život s ove točke gledišta, a zatim pogledajte činjenicu da na kraju zemaljskog života čovjek ulazi u duhovni svijet kroz vrata smrti.

On sada živi u duhovnom svijetu. U duhovnom svijetu nije isto kao u fizičkom. U fizičkom svijetu, vi ste izvan drugih ljudi. Također ste izvan onih kojima ste se približili. Uostalom, između dvoje ljudi u fizičkom svijetu postoji barem zrak i kod svakog njegova koža. Dakle, ljudi u fizičkom svijetu, bez obzira koliko bili bliski, mogu se u određenom smislu suzdržati u sebi.

Ali to nije moguće ako je netko prošao kroz vrata smrti i živi u duhovnom svijetu. Uzmimo jedan eklatantan slučaj. Nekome ste nanijeli nešto što zahtijeva karmičku kompenzaciju. Nastavljate živjeti s njim nakon što oboje prođete kroz vrata smrti. Tada ne živite u drugoj osobi kroz svoju dobronamjernost ili svoje unutarnje savršenstvo – to jest, ne samo u sebi, nego stvarno u drugoj osobi – već ste primorani živjeti, ako se tako mogu izraziti, u drugoj osobi.

Pretpostavimo da čovjek A i čovjek B prolaze kroz vrata smrti. Poslije ste u duhovnom svijetu. B i A stoje jedno nasuprot drugome u duhovnom svijetu. Da, dakle, dok je B živjela u sebi i A živjela u sebi, nakon smrti A živi u B kao i u sebi, a B živi u A kao i u sebi. U duhovnom svijetu ljudi žive potpuno jedni u drugima, podržani upravo onim silama koje su se nakupile u zemaljskom životu. Nakon smrti ne dolazimo u odnos sa slučajnim ljudima, već s onim ljudima s kojima imamo dobre i loše odnose. Ali ti odnosi čine da živimo ne samo u sebi, nego i u drugome.

Sada zamislite da ste nekome nešto učinili, ili reći ćemo da je B učinio nešto A, što zahtijeva karmičku kompenzaciju. Dok B sada prolazi kroz vrata smrti, on živi nakon smrti, dok prolazi kroz svijet između smrti i novog rođenja, u A. On unutar A doživljava ono što je nanio A. I u ovom životu izvan sebe on uzrokuje da se dogodi karmička kompenzacija. Dakle, ono što će se dogoditi u karmičkoj ravnoteži u sljedećem zemaljskom životu kroz osobu A, vi sami sebi uzrokuje svojim življenjem u A. Tek kada se osoba A poslije ponovno spusti u fizički zemaljski svijet, ona čini ono što ste vi zapravo stavili u nju kao njegovo vlastito djelo. A onda će vas u vašem sljedećem zemaljskom životu susresti ono što zapravo želite učiniti sebi kroz njega.

Dakle, ako dobijem nešto od druge osobe u sljedećem zemaljskom životu kao karmičku kompenzaciju, to je tako da sam, dok sam bio u njemu u vremenu između smrti i novog rođenja, to malo po malo stavio u njega. To uopće nije bilo njegovo djelo, ali ono ponovno postaje njegovo djelo tek kada siđe u ovozemaljski život. Tako da su uvjeti karme u tijeku svijeta, oni koji postoje u vremenu između smrti i novog rođenja kroz suživot karmički povezanih ljudi.

Pa, ako gledamo običan zemaljski život, onda zapravo ne vidimo izuzetno duboko u ovom običnom zemaljskom životu. U osnovi, iznimno smo malo svjesni druge osobe. Primjerice, jedva primjećujemo određenu razliku u ponašanju druge osobe prema nama. Netko nas susreće u životu; recimo da se ponaša na određeni način. Sada ćemo teško primijetiti da se osoba doista može na određeni način odnositi prema nama i da se u njoj mogu pronaći vrlo različiti motivi i porivi za takvo ponašanje. Osoba može biti neprijateljski raspoložena prema meni. To neprijateljsko ponašanje može biti takvo da sam mu provokativan jednostavno svojim postojanjem, da je on u ljudima prilagođen nečemu sasvim drugom od onoga što mu ja donosim. Kao rezultat toga, on me tretira na određeni način. Ali ovaj tretman može biti takav da se karmički uravnoteži tek u sljedećem životu. To može biti nešto sasvim originalno, nešto što uopće nije uvjetovano prethodnim zemaljskim životima.

S druge strane, vrlo sličan, možda isti tretman može mi dati osoba u koju sam, dio po dio, usadio ono što iz tog tretmana slijedi u životu između smrti i novog rođenja.

Osjećaj koji može razlikovati dva takva tretmana, koja su izvana ista, taj je osjećaj izuzetno nerazvijen kod ljudi sadašnjice. Inače bi se u životu pojavilo nešto što se danas gotovo ne pojavljuje, ali što se mora pojaviti kako bi etos života postao puno čišći, kako bi moralni osjećaji postali puno jači. U životu se jednostavno mora ponovno pojaviti nešto što je bilo u ljudskoj percepciji u ranijim vremenima, ne tako daleko u prošlosti, naime da čovjek ima osjećaj prema drugoj osobi: on me mrzi i radi ovo ili ono iz mržnje prema meni; dok s drugom osobom čovjek ima osjećaj: mora učiniti nešto protiv mene jer jednostavno ne može ništa drugo. Prvi, mogao je drugačije; drugi jednostavno ne može drugačije, iznutra je predodređen da se tako ponaša.

Taj osjećaj, koji može fino razlikovati životne činjenice, mora opet postati općenit. Taj će osjećaj životu dati mnoge nijanse koje su iznimno važne.

A postoji još nešto. Lako ćete priznati da čovjek ulazi u odnose s drugim ljudima i da je za te odnose vezano mnogo toga što ga ne zanima na isti način kao i sami ti odnosi. Želim konstruirati očigledan slučaj. Pretpostavimo da se pridružite društvu – ne mislim sada na ovo antropozofsko, ja to isključujem iz razloga koji će se otkriti tijekom ovih predavanja o karmi – ali se pridružite društvu. Razlog zašto ulazite u

ovo društvo može biti taj što imate karmičku vezu s jednom ili dvije osobe, možda samo s jednom osobom u ovom društvu. Ali pri ulasku u ovo društvo morate se što više približiti osobi o kojoj se radi, koliko je to potrebno zbog vaših karmičkih odnosa, ali sav ostatak društva morate 'nositi' sa sobom. Dok je samo odnos s tom jednom osobom karmički važan, sa sobom nosite sve ostalo što vam dolazi u ovom društvu preko ljudi koje upoznate i tako dalje.

Ovdje se radi o tome da također moramo znati da se život suočava s nama na takav način da ima nijansirane odnose s nama na najrazličitije načine, od najpravnodušnijih odnosa do najvažnijih odnosa u najdubljem smislu, koji su neposredno jedni uz druge.

Ali sada ima nešto drugo s tim. Osim toga, vanjski život je često maya, velika iluzija. Tako da može biti – opet ću konstruirati slučaj – da uđete u društvo, ali odnos s jednom osobom, koji je karmički dobro uvjetovan, ispada vrlo težak. Prvo morate uspostaviti odnose s velikim brojem drugih ljudi da biste došli do jednog. Dakle, prolazite kroz sve vrste drugih ljudi da biste došli do jednog. Na taj način ulazite u odnose s drugim ljudima koji se, pokazu izvanredno učinkoviti pred robusnim promišljanjem života, da, koji se snažno afirmiraju, koji su tu jaki, dok možda odnos kojemu vi težite, što može biti karmički značajno, odvija se nježno, tiho, neprimjetno ili gotovo neprimjetno.

Tako da doista može biti tako da se ono što je karmički značajno u bilo kojem kontekstu života pojavljuje poput malog brežuljka pored divovskih planina, koje su, međutim, od male važnosti. Međutim, tek tada se mali brežuljak pojavljuje u svom pravom značenju pred duhovnim promatranjem. Stvarno događaji koji dolaze u naše životu izazivaju mnogo, mnogo zabluda. U pravilu ih ne znamo ocijeniti ako razmatramo samo jedan zemaljski život. Ako pogledamo druge zemaljske živote u pozadini, onda možemo ispravno procijeniti jedan zemaljski život u njegovim događajima.

Naprimjer, želim samo nešto spomenuti. Nije li istina da su se u naše vrijeme pojavile čudne ličnosti. Osim onih koje sam već karmički stavio ispred vas, tu i tamo bile je raznih vrlo čudnih ličnosti. A vanjsko razmatranje često ne vodi u karmički kontekst, već samo razmatranje koje može ući u istaknute točke u životu. I baš tada, mogu reći, s najvećom jasnoćom isplivaju te činjenice koje nam skreću pozornost na

to kako je vanjski život u mnogočemu iluzoran, ako ga ne razmatramo na temelju duhovnog. Nedavno sam ovdje naveo primjer koji vam se možda učinio vrlo čudnim, primjer alkemičara, starog alkemičara iz škole Bazilija Valentina, koji se ponovno pojavio kao Frank Wedekind.

Moja početna točka za promatranje ove čudne karme – početna točka nije uvijek značajna, ako početna točka onda vodi do unutarne jasnoće, onda će, naravno, stvari biti drugačije – je činjenica da jedva da sam ikada vidio ruke kao Franka Wedekind-a, i vidio sam kako Frank Wedekind glumi ovim rukama u Münchenu u svojoj 'Hidalli'. Cijeli prividni kaos ovog djela, koji je užas za filistarsku nastrojenost, kao što sam nedavno rekao, u vezi s dojmom koji sam imao o njegovim rukama od ranije, samo je prizvao da se pojave alkemijski zadaci koje je radio. I na temelju 'Hidalle' u vezi s tim čudnim rukama, pojavila se ova ranija inkarnacija, koja se potom mogla pratiti.

Tu vidite da se mora razviti oko za ono što može biti izvanredno značajno u biću. Ima ljudi kojima je lice karakteristika. Ali ima i ljudi kojima to uopće nije lice nego su to, naprimjer, ruke; iz lica se ništa ne vidi, samo nešto iz ruku. Ako prijedete od pojedinačnog do općeg, posebno koristeći primjer koji sam naveo, tada ćete, mogu reći, svojim rukama shvatiti kako stoje stvari. Upravo su alkemičari ovog tipa u Srednjem vijeku morali steći izvanrednu spretnost ruku.

U ranijim predavanjima sam objasnio kako ništa ne ostaje od onoga što čovjek ima kao glavu. Ali ono što ima u ostatku svog organizma tada se izražava u glavi. Ali kad je čovjek dijete, cjelokupno čovjekovo obrazovanje proizlazi iz glave. Konkretno, organi izražajni poput ruku nastaju po najintimnijim impulsima glave. Gotovo se može očekivati da će se kod nekoga tko je radio kao alkemičar, nešto posebno karakteristično pojaviti ili u rukama ili u nogama. Ali sve to treba samo pokazati koliko je važno uzeti ovo ili ono kao značajno, a nešto uzeti kao beznačajno, što se u osjetilnom svijetu često pojavljuje kao najživlje, kao najbitnije, kao najveće i tako dalje.

U naše vrijeme, rekao sam, pojavile su se svakakve čudne ličnosti koje tu stoje, a da se ne može u potpunosti razumjeti kontekst. Tada se radi o mogućnosti sagledavanja onoga što je očito i značajno u takvim ličnostima. Činjenica da se, naprimjer, postane veliki umjetnik, nešto je što treba uvjetovati najmanjim dijelom karme. Ali ono što on radi u toj umjetnosti, kako se ponaša u toj umjetnosti nešto je što je posebno uvjetovano karmom. Naprimjer, stvari koje život čine poetskim, otkrivaju se karmičkoj kontemplaciji.

Vidite, može se osvrnuti na nečije ranije zemaljske živote. Za razliku od sadašnjeg, u pojedinim su trenucima vrlo čudno ilustrativni. Ali čovjek ne razumije kako se snaći u tim stvarima ako uzmemo uobičajene uvjete razumijevanja,

shvaćanja života. Jer u potpuno drugačijem smislu, život postaje stvarnost kada se čovjek ozbiljno upusti u karmička razmatranja.

Jedan primjer. Prije svega, želim to vrlo jednostavno ispričati. Šetao sam ulicom, ispred sebe imao sliku – sliku brodolomca. Brod s kojeg je došao bio je daleko, ali je tonuo. Bio je u čamcu za spasavanje i kretao se prema umjereno velikom otoku. Dok je još bio u nedoumici hoće li svojim čamcem uspjeti stići tamo kako bi se uspio spasiti, držao je pogled čudno usmjeren – opisujem sliku – na pjenušave valove, tako da je postojao osjećaj: još uvijek ima smisla gledati u valove, premda će zapravo svakog trenutka potonuti. Potresena, ali potresena, dakle na neki način oslobođena tijela, duboko povezana s prirodom.

Isti put na kojem sam pred sobom imao ovu sliku, koja nije imala nikakve veze s okolinom, doveo me do umjetničke izložbe na kojoj sam prvi put vidio Böcklin-ov 'Otok mrtvih'.

Ovo želim spomenuti samo kako biste vidjeli da se suočavanje sa životom mora proširiti kada dođete do ovih stvari. Ne radi se samo o gledanju onoga što bi se sada moglo osjetiti ili zamisliti u odnosu na Böcklina, ako netko ima mogućnost promatrati svoju karmu sa svog 'Otoka mrtvih' dok već stoji ispred njega. Ne mora biti tako, ali pod određenim okolnostima, ako želite znati iz čega morate vući pretpostavke, morate se vratiti na ono što ste prije proročki vidjeli, i to morate povezati s tim.

I zato je važno kada sretnete osobu u životu kako biste pronašli karmičke veze, ne samo da pogledate ono što proživljavate kada ste je sada upoznali, već može biti prosvjetljujuće, poput onoga što ste prethodno doživjeli u intimnoj nutрини duše i od čega svjetlost tek poslije svane, povezana s onim što se u njoj vidi poslije, ili percipira od nje ili kroz nju.

Upravo ono što osvjetljava karmu baca svoju sjenu, ili recimo također svijetlo, ispred sebe. Ako netko nema osjećaj za te intimnosti u životu, zbog kojih je ponekad potrebno ne samo povezati budućnost s prošlošću, već obrnuto, vidjeti prošlost kao nešto što daje informacije o budućnosti, ako ne naučimo gledati intimnost života, neće se lako razviti okretnost duše koja je neophodna da bi se živjelo u karmičkim kontekstima.

Može se čak reći: kada se u životu osobe događaju posebno značajni karmički događaji, to su takvi događaji, ako su vanjski, da su povezani s nekim unutarnjim događajima koji su možda prethodili godinama. Mora se steći tako proširen pogled na život. Jer uzmite u obzir sljedeće: kada pogledate ljudsko mišljenje u običnoj svijesti, ono je povezano samo s prošlošću. To je stvarno Epimetej, razumijevanje, ono ima odnos samo s prošlošću. Ali ako pogledate ljudski osjećaj, kako prima svoje nijanse iz dubina uma, dolazite do čudnih tajni života. Može se reći da se prema onome što osoba misli, vrlo malo može mjeriti kako joj se odvija život; ali mnogo po

onome što osjeća. A ako pogledate takav, recimo Goetheov život, pa se zapitate: kako se Goethe, recimo 1790. godine osjećao – onda kroz posebnu fizionomiju Goetheova osjećaja 1790. dobivate cijelu kasniju nijansu njegova života, jer to leži u klici osjećaja iz 1790. godine. Čim se spustimo u dubinu ljudske duše, u osnovi opažamo – ne u detaljima, naravno, nego u nijansama – kasniji život ljudskog bića. I sam bi čovjek mogao dobiti mnogo informacija o svom životu kada bi bio više pažljiv prema neobjašnjivim nijansama osjećaja koji se ne donose izvana, već nastaju iznutra.

Čovjek će se posebno naviknuti da obraća pažnju na ove stvari kada uđe u sve stvari koje sam danas spomenuo i koje ću i dalje spominjati kao važne za promišljanje života, koji želi postati pozoran na karmičke veze, bilo da se radi o karmičkim vezama vlastitog života, bilo o karmičkim vezama, koje su jednako važne, s ljudima koji su vam bliski. Vidite, poanta je stvarno, ako želite gledati na karmu, gledati kroz osobu na određeni način. Sve dok u vidnom polju, rekao bih, običan fizički čovjek stoji neproziran, sve dok se isprva gleda samo njegova fizionomija, način na koji djeluje, način na koji govori, ili čak način na koji razmišlja – što je uglavnom samo šablonski odraz onoga kako je odgojen i što je doživio – dokle god gledate sve to, karmička motivacija se ne pojavljuje. Ova karmička motivacija pojavljuje se samo kada osoba postane transparentna u određenom smislu.

Ali kad čovjek postane proziran, najprije postaje tako da se zapravo ima osjećaj da lebdi u zraku. U početku se naviknete vjerovati da ljudi hodaju ili pomiču ruke i šake: prvo ih izgubite, da tako kažem. Shvatite me ispravno, dragi moji prijatelji: u običnom životu izuzetno je važno ono što ljudi rade sa svojim rukama i nogama. Ali to gubi smisao ako želite pogledati što je dublje u ljudima. Uzmite ovo u ekstremnoj mjeri. Možete li zanemariti ono što čovjek radi rukama i šakama, vidite ga kako lebdi, da tako kažem – molim vas da to ne zamišljate previše prostorno i figurativno, već više u skladu sa životom – pa ga vidite kako lebdi, da tako kažem, odnosno ne cijenate putovanja koja je napravio, šetnje koje je napravio, što radi nogama, ne cijenate vanjski rad koji radi rukama, već pogledajte kako je raspoložen, kakav je njegov temperament, što je sve ono u čemu ruke i noge nemaju udjela: onda je to prva transparentnost koju možete imati za ljude. Zamislite da ovdje imate neki predmet, isprva je ovaj objekt sve što vidite. [crtanje na ploči] Dobro. Ali onda ovdje nešto nacrtate. Sada to opet izbrišite. Isto je i s ljudima kada dođete do prve transparentnosti, kada zanemarite osobu u životu, kada zanemarite njegove ruke i noge. Dakle, morate ga istrgnuti iz konteksta u koji je ušao kroz manipulaciju rukama i nogama. Onda kada ga pogledate, nešto od toga postaje prozirno. Ono što je prije skrivala aktivnost ruku i nogu, sada postaje transparentno.

Ali što onda vidite? Tada počinjete shvaćati da se iza čovjeka pojavljuje Mjesec. Skicirat ću trostruko ljudsko biće; pretpostavimo da ovdje [vidi crtež, eliptični obris, podijeljen na tri dijela] u početku postaje transparentan; zanemarimo ruke i noge.

Tada nam se čovjek više ne čini odvojenim od svemira kao što nam se obično čini, nego se tu počinje pokazivati Mjesec iza sa svim impulsima koji na čovjeka djeluju s Mjeseca. Počinjemo govoriti: da, čovjek ima određenu maštu, razvijenu ili nerazvijenu maštu. Ne može si pomoći. Mjesečeve sile su iza toga. Skriveno su od nas samo onim što proizlazi iz aktivnosti njegovih ruku i nogu. [donji dio je precrtan] Sada toga nema, a u pozadini nam se pojavljuje kreativni Mjesec. [nacrtan je Mjesec]

Nastavljamo. Pokušavamo čovjeka napraviti još više transparentnim, a i o tome misliti. Recimo da sebi sugeriramo, odagnamo u mislima sve što ljude čini emotivnim, sve što ih obdaruje određenim temperamentom, što je emotivni izričaj svakodnevnog života. Još više osobe nestaju, osoba postaje više transparentna. I možemo ići dalje, možemo zanemariti sve što je u čovjeku zato jer on ima osjetila. Prvo smo zanemarili sve što je u čovjeku jer ima ruke i noge. Sada se pitate što ostaje od osobe ako zanemarim činjenicu da je nešto percipirala svojim osjetilima? Ostaje određeni smjer misli, određena impulzivnost njegova mišljenja, određeni smjer njegova života. Ali tu cijeli ritmički sustav, grudi, postaju transparentne. Sada je i ovo nestalo, a sve što postoji u smislu solarnih impulsa pojavljuje se u pozadini [vidi crtež, centar]. Gledate kroz ljude i zapravo gledate u Sunce, ako zanemarite sve što su percipirali svojim osjetilima. To možete pokušati na sebi. Možete se zapitati: što imam kroz svoja osjetila? - Ako se suzdržite od toga, pogledate kroz sebe i vidite sebe kao stvorenje Sunca. A ako sada zanemarite misli, način razmišljanja, onda i glava nestaje. Cijela osoba je nestala. Gledate i konačno vidite Saturn u pozadini. Ali u tom trenutku imate ljudsku karmu, ili svoju vlastitu karmu, upravo tu. Jer u trenutku kada promatrate učinke Saturna u čovjeku, kada vam je čovjek postao potpuno transparentan i gledate ga tako da ga vidite na pozadini cijelog planetarnog sustava, na pozadini Mjeseca, Sunca, Saturna, u tom trenutku je karma čovjeka tu za vas. A kad se već govori o praktičnim vježbama karme – rekao sam vam da sam to želio raditi na početku osnivanja Antropozofskog društva, da u to vrijeme to još nije bilo uspješno – stvarno treba početi ovako, treba reći: riječ je o tome da u početku sve zanemarimo, kod sebe ili kod drugih, sve što smo u životu, utoliko što smo bića

obdarena rukama i nogama. Odsijecite to od misli. Sve što ste ikada postigli kroz činjenicu da ste bića obdarena rukama i nogama, to morate zanemariti.

Dakle, sve što ste ikada postigli time što ste bili bića obdarena rukama i nogama, to morate odagnati. Sada ćete reći: Da, ali svoju karmu ispunjavamo upravo time što imamo ruke i noge! To je to! Dokle god gledate u ruke i noge, ne vidite što ispunjavate time što imate ruke i noge. Ono što ispunjavate rukama i nogama vidite samo ako više ne gledate svoje ruke i noge. Ali ako smatrate da je ono što dolazi od mjesečevih impulsa djelotvorno u aktivnosti ruku i nogu, onda je riječ o tome da idete dalje i zanemarite ono što ljudsko biće unosi svojim osjetilima, ono što ima u duši kroz svoja osjetila, bilo kod sebe ili kod drugih. Vidimo ga kao sunčevo biće, vidimo solarni impuls u njemu. A onda je poanta da zanemarimo činjenicu da on ima određeni smjer misli, da ima određeni smjer duše i tako dalje. Tada vidimo kako je on Saturnovo biće.

Ako stignemo tako daleko, onda opet imamo ljudsko biće pred sobom, ali sada kao duh. Sada i noge hodaju, sada i ruke rade, ali duhovno, i pokazuju nam što rade; ali pokazuju nam prema snagama koje su na djelu i vladaju njima. To je ono što morate saznati.

Ako učinim i najmanju stvar, ako ovdje uzmem kredu – sve dok vidim samo ovu činjenicu, uzimanje krede, ne znam za karmu. Moram sve to maknuti. Moram to dovesti do točke da se može ponovno stvoriti na slici, tako da se pojavi unutar slike. Ne kroz silu koja je sada u mojim mišićima – iz toga se ništa ne može objasniti – već na slici koja zauzima mjesto čina, ono što se pojavljuje iz prethodnih inkarnacija tjera ruku da se pomakne da uzme kredu.

I to je tako kada postupno uklonimo vidljivo ljudsko biće na opisani način i vidimo iza njega njegove lunarne impulse, njegove solarne impulse, njegove impulse Saturna. Tada mi iz kozmosa ponovno dolazi slika čovjeka. Ali to sada nije ljudsko biće u njegovoj sadašnjoj inkarnaciji, to je ljudsko biće u bilo kojoj od njegovih prethodnih inkarnacija ili u nekoliko prethodnih inkarnacija. Najprije moram doći do toga da mi osoba koju vidim kako hoda tu pored mene postaje prozirna, sve više transparentna i prozirna, zanemarujući cijeli njen život. Zatim, dolazi na istom mjestu, ali izranjajući iz dalekih svjetova, čovjek kakav je nekad bio u ranijim zemaljskim životima.

Možda vam danas neće biti potpuno transparentno i razumljivo što je rečeno o tim vezama. Danas sam želio ukazati na ono čega ćemo se doticati u bliskoj budućnosti, gdje želimo ulaziti u sve preciznija i preciznija razmatranja prirode karme, kako ona teče u ljudskom životu, od zemaljskog postojanja u zemaljsko postojanje.

Predavanje 9 svibnja 1924

VII

Danas bismo trebali početi raspravljati o unutarnjim aktivnostima duše koje mogu dovesti do postupnog dobivanja ideja i misli o karmi. Te misli, te percepcije mogu rezultirati samo na takav način da osoba također može vidjeti iskustva koja imaju karmički uzrok u svijetlu karme.

Sada, kada pogledamo naše fizičko okruženje, zapravo vidimo samo ono što je u fizičkom svijetu na fizički način uzrokovano fizičkom silom. A kada vidimo nešto u fizičkom svijetu što nije uzrokovano fizičkim silama, vidimo to kroz vanjske fizičke supstance, vanjske fizičke objekte percepcije. Svakako, ako osoba nešto čini iz svoje volje, to nije uzrokovano fizičkim silama, fizičkim uzrocima, jer to na mnogo načina proizlazi iz slobodne volje osobe. Ali sve što vidimo izvana potpuno je apsorbirano u fizičko- osjetilne pojave unutar svijeta koji promatramo na ovaj način. U cijelom rasponu onoga što možemo promatrati na ovaj način, ne može nam se otvoriti karmička povezanost iskustva kroz koje sami prolazimo. Budući da cijela slika ove karmičke povezanosti stoji u duhovnom svijetu, zapravo je upisana u ono što je eterski svijet, ono što je u osnovi eterskog svijeta kao astralnog vanjskog svijeta, ili u svijetu duhovnih bića koja borave u ovom astralnom vanjskom svijetu. Ništa od ovoga se ne vidi ako samo svoja osjetila okrenemo prema ovom fizičkom svijetu.

Sve što opažamo u fizičkom svijetu, percipiramo našim osjetilima. Ova osjetila rade, a da mi ne možemo puno učiniti po tom pitanju. Naše oči primaju dojmove svijetla, dojmove boja, a da mi ne možemo puno učiniti oko toga. Najviše možemo – i to također polu nehotice – namjestiti oči u određenom smjeru, možemo gledati, možemo skrenuti pogled. Čak i u tome ima dosta nesvjesnosti, ali barem malo svijesti. A posebno ono što oko mora učiniti iznutra da bi vidjelo boju, ta neizmjerena mudrost, velika unutarnja aktivnost koja se provodi kada nešto vidimo, mi kao ljudska bića to ne bismo mogli postići ako to svjesno radimo. O tome ne može biti govora. Sve se to u početku moglo dogoditi nesvjesno, jer to je previše mudro da bi čovjek mogao išta učiniti po tom pitanju.

Da bi se steklo ispravno stajalište u odnosu na znanje o čovjeku, potrebno je proniknuti u sve što mudročću ispunjeno postoji na svijetu, što je izvan sposobnosti čovjeka na proizvede. Ako čovjek uvijek samo razmišlja o tom što se može učiniti, zapravo blokira sve puteve do znanja. U osnovi, put do znanja počinje tako da se na najskromniji način, shvati sve ono što ne možemo napraviti, a što se mora dogoditi u svijetu. Oko, uho, čak i ostali osjetilni organi su toliko mudri, tako temeljito konstituirani, da će ih ljudi morati dugo proučavati prije nego naslute i malo toga

dok su na Zemlji. Toga stvarno morate biti svjesni. Ali promatranje duhovnog ne može se odvijati tako nesvjesno. U starim vremenima ljudske evolucije to je također bio slučaj za promatranje duhovnog; postojala je instinktivna vidovitost. To je ono što je nestalo u ljudskoj evoluciji.

Čovjek sada svjesno mora postići položaj u odnosu na kozmos kroz koji čovjek može vidjeti duhovno. A nešto duhovno se mora vidjeti kroz karmičke veze za bilo koje iskustvo koje imamo.

Sada je važno da, barem za promatranje karme, počnemo obraćati pozornost na ono što se može dogoditi u nama kako bismo otkrili promatranje karmičkih veza. Zatim moramo malo učiniti kako bismo ova promatranja osvijestili. Moramo učiniti više nego što činimo za oko, naprimjer, da osvijestimo boju, dragi moji prijatelji, ono što prije svega treba naučiti sažeto je u jednu riječ: *čekati*. Mora se znati *čekati* na unutarnja iskustva.

Već sam govorio o ovoj sposobnosti čekanja. Bilo je to oko 1889. godine – o tome ću vam također morati ispričati u svom 'Životnom putu' – kada mi se prvi put približila unutarnja, duhovna struktura Goetheove '*Bajke o zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani*'. I tu mi se prvi put, da tako kažem, približila intuicija šireg konteksta nego što je dat u samoj bajci. Ali znao sam i tada: ono što ću jednog dana moći s ovom vezom, sada to ne mogu. I tako mi je u duši ostalo ono što mi se tada otkrilo kroz bajku.

Zatim je to izašlo, 1896. godine, sedam godina kasnije, ali još ne na način da bi se moglo oblikovati. Zatim opet sedam godina kasnije, oko 1903. Čak i tamo, iako se pojavilo s velikom sigurnošću u kontekstu, još se nije moglo osmisлити. Preoblikovano na način da se može oblikovati na potpuno plastičan način, pojavilo se tek kada sam osmišljavao svoju prvu misterijsku dramu, 'Vrata inicijacije', ponovno sedam godina kasnije.

Dakle, takve stvari zahtijevaju pravo *čekanje*, sazrijevanje. S vlastitim iskustvima morate prijeći na ono što također postoji u svijetu. Kada je samo klica prisutna, biljku ne možete imati. Morate dovesti klicu u odgovarajuće uvjete, morate je natjerati da raste, i morate čekati da klica postane cvijet i opet plod. I tako to morate ostvariti iskustvima kroz koja prolazite. Ne smije se zauzeti stajalište: jer imate nekakvo iskustvo, zato jer je ono tu, za to imate osjećaj, a onda na to opet zaboravite. Tko se s iskustvima bavi na takav način, da samo želi da budu prisutna, moći će zaista malo učiniti u vezi promatranja duhovnog svijeta. Mora se moći čekati, mora se moći pustiti da iskustva sazriju u duši.

Sada postoji mogućnost relativno brzog sazrijevanja za poimanje karmičkih veza ako se, dugo strpljivo, energično, pokuša dopustiti da se to događa u svijesti, i sve jasnije i jasnije u svijesti, što se inače događa na vanjski način, ali se ne shvaća pravilno i jednostavno nestaje u životu. Uostalom, tako je to s događajima. Što

čovjek radi s događajima, sa svojim iskustvima koja mu dolaze tijekom dana? On ih zapravo doživljava polu- promatrajući. Možete dobiti predodžbu o tome kako se iskustva napola promatraju kada sjednete – a savjetujem vam da to učinite – poslijepodne ili navečer i zapitate se: što sam zapravo doživio danas u 9:30 ujutro? - Ali sada pokušajte jednom, u svim detaljima, dozvati takav događaj u svoju dušu, kao da je sada opet za mene, u pola osam navečer, kao da je tu, kao da ste to misaono- umjetnički predstavili pred vama. Vidjeti ćete koliko vam nedostaje, koliko toga niste primijetili, koliko će to biti teško. Ako uzmete olovku da to zapišete, vrlo brzo ćete početi gristi olovku jer se ne možete sjetiti detalja i želite ih prizvati grizući olovku.

Da, ali prije svega važno je postaviti zadatak da svom jasnoćom stavite pred svoje duše – ne kad je tu, nego poslije – kao da želite mentalno oslikati, staviti pred dušu na način da, naprimjer, ako postoji u iskustvu nešto gdje je netko nešto govorio, to učinite potpuno objektivnom: zvuk njegova glasa, način na koji je vješto ili nespretno slagao riječi i tako dalje, snažno, energično, ukratko, da se prenese ono što je netko doživio. Ako se takvi iskustvo dana unese u sliku na ovaj način, onda se sljedeće noći, kada astralno tijelo bude izvan eterskog tijela i fizičkog tijela, astralno tijelo bavi ovom slikom. Ono je zapravo samo nositelj ove slike, ono tu sliku sada oblikuje izvan tijela. Ponese je sa sobom kada izađe prvu večer. Oblikuje je vani izvan fizičkog i eterskog tijela.

Dakle, imamo prvu, želimo vrlo precizno uzeti ove faze: usnulo astralno tijelo, izvan fizičkog i eterskog tijela, pravi sliku iskustva. Gdje to radi? To radi u vanjskom eteru. Sada je u vanjskom eterskom svijetu.

Sada zamislite ljudsko biće: njegovo fizičko tijelo i njegovo etersko tijelo su u krevetu, vani je astralno tijelo. Želimo zanemariti ego. Astralno tijelo je vani, rekreira ovu sliku koju je netko napravio za sebe; ali to čini u vanjskom eteru. Kao rezultat, događa se sljedeće.

Zamislite da je astralno tijelo vani (vidi crtež, žuto). Sada je vani i stvara ovu sliku koju želim nacrtati crvenom bojom - sve je shematski, naravno. Ono stvara ovu

sliku. Sve se to događa u vanjskom eteru; vanjski eter, koji, takoreći, oblaže svojom vlastitom supstancom ono što se oblikuje kao slika u astralnom tijelu. Dakle, vanjski eter ovdje posvuda tvori eterski oblik [plavo] kao sliku tako oštro zahvaćenu duhovnim okom.

Sada se ujutro vraćate u fizičko i etersko tijelo, nosite u njega ono što je potkrijepljeno vanjskim eterom. Dakle: usnulo astralno tijelo tvori sliku iskustva izvan fizičkog i eterskog tijela; vanjski eter impregnira sliku vanjskom supstancom.

Možete zamisliti da to čini sliku jačom i da sada, kada se astralno tijelo vrati ujutro s ovom jače potkrijepljenom slikom, može ostaviti dojam na etersko tijelo u čovjeku. S onim što potječe kao sile iz vanjskog etera, ono sada ostavlja dojam na etersko tijelo čovjeka. Tako da imamo drugo: slika je od astralnog tijela utisnuta u etersko tijelo čovjeka.

Ovo su događaji: prvi dan, prva noć [vidi sliku naprijed]. Sada se približavamo drugom danu. Tijekom drugog dana, dok ste u punoj budnoj svijesti zaokupljeni svim malim stvarima života, to se događa ispod praga svijesti, u nesvjesnom, slika se spušta u etersko tijelo. I sljedeće noći kada je neometano, etersko tijelo razvija ovu sliku, kada je astralno tijelo opet vani. Tako se u drugoj noći razrađuje slika od vlastitog eterskog tijela ljudskog bića. Drugo: slika je od astralnog tijela utisnuta u etersko tijelo čovjeka, a etersko tijelo razrađuje sliku sljedeće noći.

Dakle, imamo: drugi dan i drugu noć [vidi dijagram].

Sada, ako prođete kroz ovo, ako to stvarno ne prezirete, nastaviti ćete se zaokupljati slikom koju ste stvorili prethodnog dana – i možete se nastaviti zaokupljati iz razloga koji ću vam reći za trenutak – ako ne prezirete nastaviti se baviti ovom slikom, onda ćete jednostavno nastaviti živjeti s ovom slikom.

Što znači okupirati se time? Vidite, ako se stvarno trudite da takvu sliku čvrsto formirate, da je razradite vrlo živo s karakterističnim, snažnim linijama prvog dana nakon što ste doživjeli iskustvo, onda ste već uložili duhovni napor. Tako nešto zahtijeva duhovni napor. Oprostite, to ne bi trebala biti aluzija – prisutni su uvijek isključeni iz svih ovih stvari – ali mora se reći: većina ljudi uopće ne zna što je duhovni napor, jer se duhovni napor, pravi duhovni napor, odvija samo kroz aktivnost duše. Ako dopustite svijetu da djeluje na vas na ovaj način, pustite da misli idu svojim tijekom bez da ih uzmete u svoje ruke, tada nemate duhovni napor. Umor ne znači da ste izvršili duhovni napor. Možete se umoriti i npr. čitajući. Ali ako na neki način niste produktivni dok čitate, ako samo pustite da misli utonu u knjigu, tada se ne naprežete. Naprotiv, onaj tko se doista duhovno naprezao, tko se naprezao iz unutarne aktivnosti duše, tada može posegnuti za knjigom, vrlo zanimljivom; onda najbolje spava od duhovnog napora čitanja. Naravno, možemo zaspati i nad knjigom ako smo umorni. Taj umor uopće nije znak duhovnog napora.

Ali znak duhovnog napora je da se osjeća da se koristio mozak, baš kao što se osjeća kada se nešto često diže: korišteni su mišići ruku. Obično mišljenje ne utječe na mozak na takav način. Pa, to vas prati, a čak ćete primijetiti kada nešto učinite prvi put i kada to učinite drugi put, treću put, deseti put, osjetit ćete laganu glavobolju. Nije da se umorite ili zaspate, naprotiv: ne možete zaspati, veća je vjerojatnost da ćete od toga dobiti laganu glavobolju. Samo ne trebate ovu glavobolju smatrati za nešto štetno, već naprotiv, onu koja je zapravo svjedočanstvo činjenice da ste napregnuli glavu.

Pa to vas prati, to vas prati dok ne zaspate. Ujutro, ako ste to stvarno učinili prethodnog dana, probudit ćete se s osjećajem: Ima nešto u meni! Nisam siguran što, ali ima nešto u meni, to nešto želi nešto od mene. Da, nije stvar ravnodušnosti što sam jučer napravio ovu sliku, to zapravo nešto znači: ova se slika promijenila. Ova slika uzrokuje da danas imam vrlo različite osjećaje nego što sam zapravo imao prije; zbog slike se osjećam vrlo specifično.

To vam ostaje za sljedeći dan kao preostali unutarnji doživljaj za sliku koju ste sami napravili. A ono što tamo osjećate, čega se ne možete riješiti cijeli dan, svjedoči da se slika sada spušta, kako sam je opisao, u etersko tijelo i da je etersko tijelo apsorbira.

Sada, kada se sljedeće noći probudite – ako ponovno skliznete u svoje tijelo nakon ova dva dana ovdje [vidi sliku] – vjerojatno ćete naći da ćete unutra pronaći ovu sliku donekle preuređenu, donekle transformiranu. Ponovno ćete je pronaći, kada se probudite trećeg dana, ponovno ćete je pronaći u sebi; izgleda kao vrlo stvaran san. Ali to je prošlo kroz promjenu, nije tako ostalo, to je sada nešto drugo. Zaodjenut će se u mnogobrojne slike sve dok ne bude nešto drugo. Poprimiti će oblik kao da na neki način postoje duhovna bića koja vam sada donose ovo iskustvo. I doslovno stječete dojam: da, ovo iskustvo koje sam tamo doživio, da sam u sebe donio sliku, zapravo mi se dogodilo. - Ako je to iskustvo bilo s osobom, imate osjećaj nakon što se ovo dogodilo: zapravo, ne samo da smo to doživjeli kroz ljudsko biće, već nam je to doneseno. Postoje i drugi, tu su uključene duhovne snage, one su to donijele.

Sada dolazi sljedeći dan. Sljedećeg dana slika se prenosi iz eterskog tijela u fizičko tijelo. Sljedećeg dana etersko tijelo utiskuje ovu sliku na fizičko tijelo, zapravo na živčane procese, procese krvi. Trećeg dana slika se utiskuje u fizičko tijelo. Stoga moramo reći, treće: slika eterskog tijela utisnuta je u fizičko tijelo čovjeka.

A sada dolazi sljedeća noć, nakon toga tijekom dana – dok se vi opet bavite uobičajenim sitnicama života – važna stvar se događa dolje, ova slika se nosi dolje u vaše fizičko tijelo. To se događa u podsvijesti. Zatim, kada ponovno dođe sljedeća noć, ova slika se obrađuje u fizičkom tijelu. Jer slika je produhovljena u fizičkom tijelu. Isprva se ova slika danju spušta u krvne i živčane procese, no noću se produhovljuje. Oni koji imaju viziju, vide kako ovu sliku sada obrađuje fizičko tijelo,

ali se pojavljuje kao duhovno potpuno promijenjena slika. Može se reći: fizičko tijelo razrađuje sliku sljedeće noći.

- prvi dan i prva noć

Izvan fizičkog i eterskog tijela, usnulo astralno tijelo pravi sliku iskustva. Vanjski eter impregnira sliku vlastitom supstancom.

- drugi dan i druga noć

Slika je od astralnog tijela utisnuta u etersko tijelo čovjeka. Etersko tijelo razrađuje sliku tijekom sljedeće noći.

- treći dan i treća noć

Slika je od eterskog tijela utisnuta u fizičko tijelo čovjeka. Fizičko tijelo razrađuje sliku tijekom sljedeće noći.

Sad je to nešto što jednostavno morate ispravno zamisliti. Fizičko tijelo doista duhovno razrađuje ovu sliku. Ono je produhovljuje. Tako da, kada ste stvarno prošli kroz sve ovo, dogodi se da kada osoba sada spava, fizičko tijelo razradi cijelu stvar, ali ne na način da ostane u fizičkom tijelu. Svugdje se iz fizičkog svijeta javlja preoblikovanje, snažno, prošireno preoblikovanje slike. I kada sada ustanete, postoji ta slika u kojoj zapravo lebdite, koja je kao neka vesta oblaka u kojem smo unutra. S ovom slikom se budite.

Dakle, ovo je treći dan i treća noć. S ovom slikom koja je potpuno preobražena, četvrti dan ispužete iz kreveta. Ustajete zatvoreni u ovom oblaku [vidi crtež, crveno]. I ako ste prvi dan stvarno formirali sliku potrebnom snagom, ako ste drugog dana bili pažljivi prema onom što vam je dalo osjećaj, sada ćete primijetiti: vaša volja se nalazi u njoj. Volja tu sjedi, ali ova volja se ne može proživjeti, kao da je vezana. Zapravo, ekstremno rečeno: to je kao da je netko odlučio – poput nevjerojatno hrabrog trkača velike brzine koji će izvesti neko bravurozni komad: trčim, trčim u Oberdornach sada, već to zamišljam, to je u meni. To je moja volja, ali u tom trenutku kada želim krenuti, kada je volja najjača, netko me veže tako da stojim ukočeno, volja je razvijena, ali je ne mogu izvršiti. Takav je, približno, proces.

Kada se ovo iskustvo razvije da se osjećate kao da ste u škripcu – jer je osjećaj kao da ste u škripcu nakon treće noći – kada se ponovno probudite i osjećate kao da ste u škripcu, volja je skroz vezana gore, onda, kada netko može obratiti pozornost na to, to će se promijeniti: to će postati viđenje. To ne može ništa, ali čini da nešto vidite. Postaje oko duše, a slika s kojom se budite postaje objektivna. A onda je to događaj prijašnjeg zemaljskog života, ili prethodnog zemaljskog života, koji je zauzvrat uzrokovao ono što smo oblikovali u sliku prvog dana. Kroz ovu transformaciju kroz osjećaj i volju dobiva se slika uzročnog događaja iz ranijeg zemaljskog života.

Sve ove stvari izgledaju pomalo nejasno kada se prikažu. To i ne čudi jer danas ljudi s njima uopće nisu upoznati.

Ali ljudima u ranijim kulturnim epohama to nije bilo toliko nepoznato. Samo, po mišljenju suvremenih ljudi koji su pametni, cijeli su život bili glupi. Ali ti su glupi ljudi već imali ta iskustva u ranijim kulturnim epohama. Današnji čovjek sve to samo zamagljuje svojim intelektom koji ga čini pametnim, ali ne baš mudrim.

Pa, to izgleda pomalo burno tako to reći. Ali takve riječi morate koristiti. Budući da su stvari danas potpuno nepoznate, kad bi se blaže govorilo, uopće ne bi izgledale tako karakteristično. Moraju izgledati upečatljivo. Ali cijelo iskustvo, od početka do kraja, kako sam ga prezentirao kroz tri dana, cijelo ovo iskustvo, mora biti iznutra intimno, mora se odvijati u potpunoj smirenosti i spokoju. Jer takozvana okultna iskustva – a ova su takva – ne odvijaju se na način da se njima može hvaliti. Ako se počnete hvaliti, ona odmah prestanu. Zaista se trebaju odvijati mirno i spokojno. A najbolje je da nitko ne primijeti nešto od takvog niza iskustava osim onoga koji to ima.

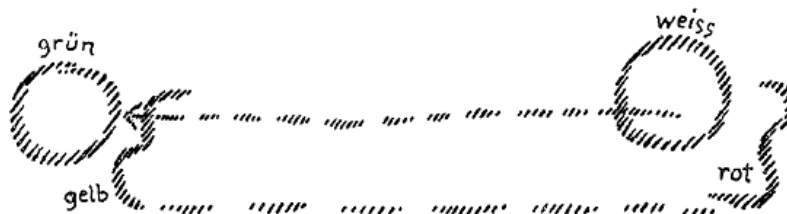
Sada ne smijete vjerovati da će stvar uspjeti iz prve. Uvijek se sazna da se ljudima sviđa kada se nešto ovako opiše. To je sasvim razumljivo – prekrasno je! Što sve možete tamo saznati! I ljudi to rade s puno marljivosti. Počnu: ne ide. Sada postajete malodušni. Onda možda probaju još nekoliko puta – opet neće. Ali zapravo, ako ste to probali četrdeset i devet puta, ili netko šezdeset devet puta, onda pedeseti ili sedamdeseti put radi. Jer ono o čemu se kod svih tih stvari radi jest da se prvo stječe navika duše. Prije svega, morate se naviknuti na te stvari. Steknete navike duše. Ali to je nešto što zapravo treba pažljivo promatrati u Antropozofskom društvu, koje bi od Božićnog zasjedanja trebalo biti puni izraz antropozofskog pokreta.

U Antropozofskom društvu doista je dano mnogo. Čovjek može dobiti laganu vrtoglavicu kada jedan iza drugoga vidi sve cikluse koji su ispisani. Ali ipak, uvijek iznova, pojedini ljudi dolaze i pitaju pojedinosti. U većini slučajeva to uopće nije potrebno, jer ako se obradi ono što se zapravo nalazi u ciklusima, većina pitanja će se sada odgovoriti na mnogo sigurniji način. Samo treba imati strpljenja, stvarno samo treba imati strpljenja. Također je slučaj da u mnogim stvarima u

antropozofskoj literaturi postoji mnogo toga što može djelovati u duši. Mora nam biti pri srcu sve što treba postići i vrijeme će biti ispunjeno sa svime što treba napraviti. Ali s druge strane, za mnogo toga što ljudi žele znati, mora se istaknuti da postoje stari ciklusi, postoje stari tečajevi koje nisu prošli, sada nakon što su održani, nekim je stalo do te mjere da sada žele 'novo'. Samo ostavljaju staro za sobom. Te stvari su takve da su potpuno povezane s onim što danas moram reći.

Ne dobiva se unutarnja postojanost u praćenju onoga što klija i zrije u duši, ako se želi juriti od novoga ka sve novijemu, već je stvarno važno da stvari sazriju u duši. Morate prekinuti naviku, što je danas zapravo uobičajeno u mnogim stvarima. Treba se naviknuti na unutarnje aktivno djelovanje duše, na rad u duhu. To je ono što nam onda pomaže da ostvarimo stvari o kojima sam upravo danas raspravljao, kako bi nakon trećeg dana, imao unutarnji stav duše za neko iskustvo koje se želi karmički vidjeti.

I općenito ovako morate postupiti ako želite saznati nešto duhovno. Od početka morate sebi reći: u prvom trenutku kada se približimo duhovnom u mislima na neki način, to je tek početak. A ako želite odmah imati nekakav rezultat, to jednostavno nije moguće – morate biti u stanju čekati. Nije li istina, ako danas imam iskustvo koje je karmički uzrokovano u prethodnom zemaljskom životu, možemo ga nacrtati shematski na sljedeći način: Ovo sam ja, to je moje iskustvo, današnje iskustvo [vidi crtež, bijelo, crveno]. To je uzrokovano potpuno drugačijom osobnošću u istom egu u prethodnom zemaljskom životu [zeleno, žuto]. To je ovo. Odavno je prestalo pripadati mojoj osobnosti ali je utisnuto u eterskom svijetu, odnosno u astralnom svijetu koji stoji iza eterskog svijeta. Sada se prvo moram vratiti, ići natrag.

Rekao sam vam da mi se isprva čini kao da mi netko zapravo pripisuje iskustvo. Tako je konkretno drugi dan. Ali nakon trećeg dana postaje tako da se oni koji su mi to pripisali, ta duhovna bića, povlače, i tada postajem svjestan toga kao nečeg vlastitog, što sam postavio kao uzrok u prethodnom zemaljskom životu. I zato što toga više nema u sadašnjosti, jer je to nešto na što moram gledati u svom prijašnjem životu, zato se pojavljujem samom sebi kao sputan. Sputanost ne prestaje dok ne pogledam stvar, dobijem sliku onoga što je bilo u prijašnjem zemaljskom životu, pa se opet osvrnem na događaj, koji nisam izgubio iz vida tijekom tri dana, i opet pogledam unatrag. Ponovno postajem slobodan vraćajući se, jer sada se mogu kretati s učinkom. Ako sam samo unutar uzroka, ne mogu se kretati s uzrokom. Tako da se vraćam u prethodni zemaljski život, vezan sam uzrokom, i tek kada sama odem u ovaj zemaljski život, stvar će se ponovno riješiti.

Uzmimo primjer. Pretpostavimo da u određeno vrijeme određenog dana netko doživi da mu prijatelj govori nešto što mu nije sasvim ugodno; možda to nije očekivao. Dakle, govori mu nešto ne baš ugodno. Pa, on se udubi slušajući ono što prijatelj govori, stvara živu sliku onoga što je doživio: kako je doživio lagani šok, kako se malo iznervirao, možda se uvrijedio i tako dalje. Postoji unutarnji rad, i unutarnji rad se mora unijeti u sliku.

Sada neka prođu tri dana. Drugog dana idete okolo i kažete: ova slika koju sam jučer napravio ostavila je čudan dojam na mene. Cijeli dan danas imam nešto u sebi kao nešto kiselo, kao nešto što me nervira iznutra – ovako nešto kao ova slika još nije bilo. Na kraju cijelog procesa, nakon trećeg dana ujutro, ustajem, a ovo, ono što točno osjećam, proizlazi iz ove slike, koja me sputava. Sada ostajem u toj sputanosti. Tada mi postaje poznat ovaj događaj iz mog prijašnjeg zemaljskog života: vidim ga pred sobom. Prelazim na iskustvo koje je još vrlo svježije, koje je još uvijek tu. Onda opet prestaje sputanost i ja sebi kažem: Aha, tako je bilo u prijašnjem zemaljskom životu! To je ono što je uzrokovalo: sada je tu živ učinak. Opet mogu živjeti s tim, sada se stvar vratila.

Sve se to mora često prakticirati, jer nit obično pukne već prvi dan. I ne dolazi ništa.

Osobito je dobro ako pustite da se stvari odvijaju jedna uz drugu, ako se ne držite jednog događaja, već na taj način unesete niz iskustava iz dana. Reći ćete: onda ću sutradan morati živjeti s najrazličitijim osjećajima. - Ali to možete učiniti. To ne škodi. Samo probajte, jako dobro idu zajedno. I zar moram biti tako sputan nakon trećeg dana? - Ni to ne škodi. Ništa od toga nije važno. Stvari se opet raspadaju. Ono što pripada sadašnjem iz prijašnjeg zemaljskog života, naći će svoj put.

Ali neće uspjeti odmah, nit puca. Čovjek mora imati strpljenja da to radi iznova. Tada osjetite da je u duši nešto ojačano. Tada čovjek osjeti da se u duši nešto budi, da si zapravo kaže: do sada si bio ispunjen samo krvlju, osjećao si kako krv i dah pulsiraju u tebi. Sad još ima nešto u tome, još nešto osim krvi, nečim si ispunjen.

Možete čak dobiti osjećaj da ste ispunjeni nečim o čemu možete jasno reći: to je poput metala koji je postao prozračan. Zapravo osjećate nešto poput metala, osjetite to u sebi. Drugačije se to ne može opisati, to je tako. Osjećate da je metal prodro, da je prodro u cijelo tijelo, kao što se može reći za neku supstancu koji pijete, da ima metalni okus, tako da cijelo tijelo ima okus kao da je iznutra prožeto metalom, kao da je u njega prodrlo nešto suptilno, supstancijalno, što je zapravo duhovna stvar.

To osjećate kada naidete na nešto što je naravno uvijek bilo u vama, ali čega tek sad postajete svjesni. A onda opet dobijete hrabrost kada osjetite ovako nešto. Jer ako se nit uvijek kida i sve je isto kao prije – htjeli biste dotaknuti karmičku vezu, ali ona pukne – mogli biste klonuti duhom. Ali kada osjetite tu unutarnju ispunjenost, onda opet dobijete hrabrost i kažete si: bit će dobro.

Ali dragi moji prijatelji, stvari se moraju doživjeti mirno i staloženo. Onaj tko to ne može doživjeti mirno i staloženo, tko je uzbuđen, tko postaje emotivan, širi unutarnju maglu na ono što se zapravo trebalo dogoditi, od toga ne dolazi ništa.

Moglo bi se reći sljedeće: danas u svijetu postoje određeni ljudi koji antropozofiju poznaju samo iz druge ruke, a možda nisu ništa pročitali ili samo ono što su napisali protivnici. Sad je užasno smiješno: neki suprotstavljeni spisi – pojavljuju se, da, stvarno izlaze kao gljive poslije kiše – citiraju literaturu, ali među literaturom koju navode uopće nisu moji spisi, samo suprotna literatura. Ljudi priznaju da izvorima baš i ne pristupaju, već poznaju samo literaturu protivnika. Danas ima takvih stvari. Pa, takvi ljudi koji su vani, pričaju o tome i kažu: Ma, antropozofi su ludi! - Pa, ono što je najmanje dopušteno biti da bi uopće bilo što dobili iz duhovnog svijeta, to je upravo biti lud. Jer čovjek ne smije biti niti malo lud ako želi doći do nečega u duhovnom svijetu. Biti malo lud je prepreka da se dođe do nečega. To treba izbjegavati. Treba čak izbjegavati i lagano 'gundanje', čak i blagu neraspoloženost. Jer sve to, prepuštanje raspoloženjima dana, neobičnostima dana, sve to ne stvara ništa osim prepreka i smetnji na putu da se nekako napreduje u duhovnom svijetu. Ne preostaje vam ništa drugo nego imati besprijekornu glavu i besprijekorno srce ako želite napredovati na antropozofskom polju. Uz zanesenost (*Schwärmerei*), koja je već početak ludila, ništa se ne može učiniti.

Stvari kao ove koje sam danas rekao, koliko god izgledale čudne, moraju se doživjeti u svijetlu apsolutne razboritosti, apsolutne besprijekornosti glave i srca. A ako ih ispravno doživite, doista, ništa vas neće sigurnije izvući iz svakodnevnog ludila nego antropozofija. Sva ludila bi se izliječila kroz antropozofiju, ako bi joj se čovjek intenzivno prepustio. Dakle, ako bi netko i htio biti lud kroz antropozofiju, to bi svakako bio pokušaj neprikladnim sredstvima.

Ali ne kažem to da bih se našalio, to kažem jer to također mora biti dio duha znanosti duha. Morate se pozabaviti stvarima kako sam to sada napola ironično objasnio, ako ćete stvarima pristupiti na pravi način s pravom orijentacijom. Morate biti što je više moguće besprijekorni, onda dolazite s pravim stavom. Ali to je ono čemu barem treba težiti, a posebno u odnosu na male ludosti života.

Jednom sam bio prijatelj s vrlo pametnim profesorom filozofije koji je davno preminuo, a on je u svakoj prilici koristio riječ: 'Svi imamo nešto čudno!' - Rekao je da je svatko pomalo čudan. Ali on je bio vrlo pametna osoba - uvijek sam vjerovao da iza toga stoji nešto: da samo ne iznosi tu tvrdnju koja je potpuno neutemeljena! Nije postao antropozof.

Pa, nastaviti ćemo ovo razmatranje sutra.

Predavanje 9 svibnja 1924

VIII

Danas ćemo napraviti svojevrсно razmatranje koje izvana ukazuje na razvoj čovjekove karme. Izvana, velim, dakle sa strane ljudske vanjske forme, kakvu susrećemo u fizionomiji čovjeka, u igri gesta, u svemu što je izvanjska objava čovjeka i fizičkog svijeta. Jer gledajući pojedinačne karmičke veze, već sam istaknuo kako se karmičke veze mogu uočiti gledajući naizgled beznačajne sitnice kod ljudi. I tako je također da vanjski izgled čovjeka često daje sliku o tome kakav je čovjek bio u svom moralnom ponašanju, u svom duhovnom ponašanju u prethodnom zemaljskom životu ili u nizu prijašnjih zemaljskih života. Zapravo se mogu promatrati određeni tipovi ljudi u ovom smjeru, i gledajući te tipove otkriti ćemo kako se određeni tip vraća na vrlo specifično ponašanje u nekom od prethodnih zemaljskih života.

Kako ne bismo apstraktno zaobilazili, pogledajmo stvar kroz primjere. Recimo, naprimjer, da je netko proveo zemaljski život proučavajući stvari u životu koje su mu bliske, da se za mnoge stvari intimno, dosta zanimao, da ništa nije zanemario, da ni pored ljudi niti pojava nije samo prolazio. Također imate priliku to promatrati kod ljudi u sadašnjem životu.

Mogu se upoznati ljudi koji, recimo, na primjer, bolje poznaju starogrčke državnike nego sadašnje državnike. Ako ih pitate o nekome poput Perikla, Alkibijada ili Miltijada i tako dalje, znat će jer su to naučili u školi. Ako ih pitate o bilo čemu što se na sličan način događa u sadašnjosti, oni jedva da znaju.

Ali to se također može pronaći u odnosu na sasvim obično promatranje života. S tim u vezi već sam spomenuo niz stvari koje se svakako čine čudnima, onima koji često vjeruju da su na vrhu idealizma. Spomenuo sam, naprimjer, da ima ljudi, muškaraca, koji vam, popodne kada razgovarate s njima kažu da su tog jutra vidjeli gospođu na ulici. Ako ih pitate kakvu je haljinu nosila, neće znati! To je ipak nevjerojatno, ali je istina: takvih ljudi ima.

Pa dobro, takva stvar se može svakako protumačiti. Može se reći: čovjek je tako visoke duhovnosti da mu se, kada je u ovakvoj situaciji, čini previše beznačajnim obraćati pažnju na ovako nešto. Ali to stvarno nije sveprisutna duhovnost. Možda je visoka duhovnost, ali sama visina nije bitna; ono što je bitno je da li je prodorna ili površna. Ovo nije prodorna duhovnost jer je već vrlo značajno čime se čovjek obavlja, a u određenom smislu jednako je značajno kao što je npr. kakvu vrstu nosa ili usta ima. Postoje ljudi koji obraćaju pažnju na sve u životu. Oni prosuđuju svijet

prema onome što od njega nauče. Drugi ljudi hodaju po svijetu kao da ih ništa ne zanima. Oni samo kao kroz nekakav san upijaju ono što im se približi, koji se odmah rasprši.

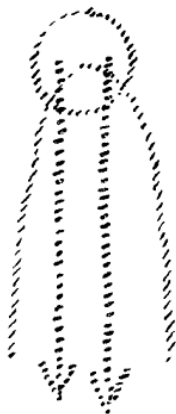
To su dvije, rekao bih, polarne suprotnosti. Ali kako god vi to procijenili, dragi moji prijatelji, da li mislite na osobu koja ne zna kakvu je haljinu imala gospođa koju je vidio tog jutra, da li je visoka ili niska, nije u tome stvar, već danas želimo raspraviti kakav to utjecaj ima na čovjekovu karmu. I velika je razlika da li je osoba pozorna na stvari u životu, zanima li je sve pojedinačno, ili je nepažljiva prema stvarima u životu. Upravo su detalji iznimno važni za cjelokupnu strukturu duhovnog života, ne zbog tih detalja, već zato jer takva pojedinost upućuje na vrlo specifično stanje duše.

Sjetite se samo profesora koji je uvijek držao vrlo dobru prezentaciju i uvijek gledao u jednu točku, naime, koji je uvijek fiksirao pogled na gornju polovinu grudi slušatelja. Nikada nije izgubio koncept, već je uvijek bio u stanju dati prilično dobru prezentaciju. Jednog je dana izgubio pojam: gledao je, morao je uvijek iznova skrenuti pogled – a potom je prišao osobi u publici i upitao je: zašto ste prišili gumb koji je uvijek bio otkinut? To me potpuno izludilo! - Uvijek je gledao gumb koji nedostaje, to mu je dalo koncentraciju. Uvijek gledati u mjesto na kojem nedostaje gumb, izgleda nevažno, zar ne, ali za cjelokupan stav duše važno je čini li se to ili ne. A ako želite promatrati karmičke veze, onda je to od izuzetno velike važnosti.

Pogledajmo prvo ove dvije vrste ljudi o kojima sam govorio. Trebate se samo sjetiti onoga što sam često govorio o prelasku čovjeka iz jednog zemaljskog života u drugi: u jednom zemaljskom životu čovjek ima glavu, zatim ostatak tijela, ovaj dio tijela ima određenu konstelaciju sila. Fizičko tijelo čovjeka konačno je predano elementima. Naravno, čovjek ne prenosi fizičku supstancu iz jednog zemaljskog života u drugi. Ali veze sila koje čovjek ima u svom organizmu osim glave, koje nosi kroz život između smrti i novog rođenja, i koje postaju glava sljedećeg zemaljskog života, dok je glava sadašnjeg zemaljskog života napravljena od sustava udova i ostatka organizma prethodnog zemaljskog života. Dakle, uvijek ako smijem upotrijebiti izraz, ono izvan- glave transformira se iz jednog zemaljskog života u glavu drugog zemaljskog života. Glava je uvijek rezultat onoga izvan- glave iz prethodnog zemaljskog života. To se sada odnosi na cijeli kontekst sila u strukturi ljudskog bića.

Ako je netko išao kroz život s velikom pažnjom i nije imao isključivo sjedilački način života, morao se, po prirodi stvari kretati. One koji vode sjedilački način života – takve je ljude danas jako teško karmički promatrati, u ranijim vremenima ih nije bilo. Kako će se ljudi sa sjedilačkim načinom života pojaviti u svom sljedećem ovozemaljskom životu, prvo treba pričekati, jer takvi načini života u kojima se samo sjedi zapravo postoje samo u sadašnjosti – pa, kad je čovjek pazio na stvari koje su u blizini, uvijek je morao ići do tih stvari, morao je oživiti udove, staviti udove u

pokret. Cijelo tijelo bi došlo u aktivnost, ne samo osjetila koja pripadaju sustavu glave, već je cijelo tijelo bilo aktivno. Sve u čemu cijelo tijelo sudjeluje, kada je ljudsko biće pozorno, prelazi u formaciju glave sljedećeg zemaljskog života, i to ima vrlo specifičan učinak. Tada u sljedećem zemaljskom životu glava čovjeka postaje takva da ima jak poriv da pošalje takve sile u ostatak organizma, koji se onda veže u sljedećem zemaljskom životu, tako da zemaljske sile imaju vrlo jak učinak na ovaj organizam.

A sada morate uzeti u obzir: ako je ovo, shematski nacrtano, glava osobe, a ovo je ostatak organizacije, onda u prvih sedam godina života sve što je u tom ostatku organizacije, mišići, kosti, i tako dalje, postaje formirano od glave. Glava šalje te sile unutra. Svaka kost se formira onako kako bi trebala biti formirana od glave. Ako, zbog vrste zemaljskog života koji sam opisao, glava ima tendenciju da razvije jak odnos prema silama Zemlje, što se onda događa? Tada, kroz naklonost glave, ako tako mogu reći, zemaljske snage su favorizirane u razvoju čovjeka već u životu embrija, ali posebno u životu do promjene zuba. Sile Zemlje su snažno zaštićene glavom, a rezultat je da kod takvog ljudskog bića postoji posebno favorizirano sve što zavisi o snagama Zemlje. To znači da dobiva velike kosti, jake kosti, naprimjer, izvanredno široke lopatice, rebra su dobro razvijena. Sve ima karakter dobrog razvoja. Ali u svemu tome vidite kako se pažnja iz prethodnog zemaljskog života prenosi u sadašnji zemaljski život, kako se tamo formira organizam. Sve to proizlazi prostorno iz glave, a zapravo iz duše i duha. Jer duša i duh su uključeni u sve te formativne sile, i stoga iz nečega takvog uvijek možemo gledati na duševno-duhovno. Stoga kod takvih ljudi vidimo: glava je postala povezana sa Zemljom kroz okolnosti u prethodnom zemaljskom životu, kako sam ih opisao. Vidimo da čelo nije posebno visoko – jer visoka čela nisu povezana sa Zemljom – ali je oštro i dobro razvijeno i slično.

Dakle vidimo da se čovjek razvija na način da su mu kosti snažno razvijene. A neobična stvar je: ako takve zemaljske sile iz prethodnog života djeluju snažno, tada kosa raste vrlo brzo. Tako da kod djece čija kosa raste vrlo brzo, to uvijek moramo povezati s njihovim životom pažnje u prijašnjem zemaljskom postojanju. Slučaj je

da čovjek formira svoje tijelo u sljedećem zemaljskom životu iz svog moralno-duhovnog ponašanja u jednom zemaljskom životu.

S druge strane, uvijek ćemo naći potvrđeno kako duša i duh sudjeluju u ovoj formaciji ljudskog bića. S takvom osobom, čija je karma onakva kakvu sam je opisao – da od posebno jake sklonosti obraćanju pažnje na život u sljedećem zemaljskom životu dobije jake kosti i dobro razvijene mišiće – vidjeti ćemo da takva osoba ide kroz život hrabro. Kroz tu pažnju stekao je prirodnu snagu hrabrog života.

Sada je već slučaj da je u vrijeme u kojem se odstupilo od opisa uzastopnih života Zemlje, još uvijek bilo znanje koje zapravo imamo samo kada pogledamo ponovljene zemaljske živote, naprimjer, u vrijeme Aristotela je to još bio slučaj. U njegovoj 'Physiognomie' Aristotel je još uvijek mogao divno opisati kako je vanjska konfiguracija lica povezana s moralnim stavom, s moralnom konstitucijom osobe.

S druge strane, pogledajmo kukavice, plašljive ljude. To su oni koje u prethodnom zemaljskom životu ništa nije zanimalo. Vidite, gledanje na karmu također ima određeno značenje za stav prema životu s obzirom na budućnost. Na kraju krajeva, to je zadovoljenje žeđi za znanjem, ali ne samo 'žeđi za znanjem', ako pratimo sadašnji zemaljski život do ranijih. Jer ako svoj sadašnji zemaljski život uzmemo s nekom samospoznajom, onda se možemo pripremiti za sljedeći zemaljski život. Ako tako površno letimo kroz život, da nas ništa ne zanima, onda možemo biti sigurni da ćemo u sljedećem životu postati strašljivi zec. Zauzvrat dolazi ovo: u tome što se nepažljivo ljudsko biće, koje nije baš suosjećajno, malo povezuje s okolinom, organizacija glave u sljedećem životu ne dobiva nikakav odnos sa zemaljskim silama. Kosti ostaju nerazvijene, kosa raste sporo; ljudi vrlo često imaju O- ili X-koljena.

To su stvari koje vrlo intimno pokazuju vezu između duhovnog i duše s jedne strane te prirodnog i tjelesnog s druge strane. Da, dragi moji prijatelji, iz detalja konfiguracije glave i cijele osobe može se pogledati u prethodne zemaljske živote.

Ali te se stvari ne govore da bi ih promatrali. Sva zapažanja koja sam vam priopćio u pripremi za kontemplaciju karme nisu se dogodila na vanjski način, već na unutarnji način kroz metode znanosti duha. Ali upravo te metode znanosti duha pokazuju kako se čovjek izvana ne smije prihvatiti na način na koji ga uzimaju današnja fiziologija i anatomija. Uglavnom, nema smisla jednostavno upoznati organe i njihovu međusobnu povezanost. Jer čovjek je slika. Dijelom je slika sila između smrti i novog rođenja, dijelom slika njegovog prijašnjeg zemaljskog života, i nema apsolutno nikakvog smisla prakticirati fiziologiju ili anatomiju kako se trenutno prakticiraju: uzeto je ljudsko biće i onda se proučava jedan po jedan organ. Zato što je glava, naprimjer, mnogo više povezana s prethodnim zemaljskim životom nego što je povezana s tijelom koje osoba dobiva u ovom zemaljskom životu.

Tako da se može reći: određene fizičke procese razumijemo tek kada se osvrnemo na prijašnje zemaljske živote. Osoba koja je upoznala svijet u ranijem zemaljskom životu, slučaj je da mu kosa brzo raste. Osoba koja je u prethodnom životu na zemlji malo upoznala svijet – možete to vidjeti – kosa joj raste vrlo sporo. Tada leži duž površine tijela, dok oni koje je intenzivno zanimao prethodni život na Zemlji, koji su bili pretjerano zainteresirani, koji su zabijali nos u sve, imaju čupavu kosu. To je sasvim ispravna veza. Na taj način možemo povezati najrazličitije tjelesne konfiguracije s iskustvima u nekoj od prethodnih zemaljskih egzistencija. To se stvarno svodi na detalje konstitucije. Uzmimo, naprimjer, osobu koja puno razmišlja u zemaljskom životu, puno misli. Da, vidite, u sljedećem životu na Zemlji ona će biti mršava, delikatna osoba. Tko malo razmišlja u bilo kojem zemaljskom životu, već više živi u shvaćanju vanjskog svijeta, sklon je udebljati se u sljedećem zemaljskom životu. To pak, ima značenje za budućnost. Duhovne 'kure mršavljenja' ne mogu se proizvesti za jedan zemaljski život; tu će morati priskočiti 'fizičke kure', ako budu od pomoći; ali za sljedeći život na Zemlji definitivno se može uzeti 'kura mršavljenja' tako što ćete puno razmišljati, posebno puno razmišljati o stvarima koje su problematične, kakve sam jučer opisao. Ne mora to biti meditacija, potrebno je samo puno razmišljanja, puno volje za donošenje unutarnjih odluka. Doista postoji takva povezanost između duhovnog i moralnog načina na koji osoba živi u jednom zemaljskom životu i njene tjelesne konstitucije u sljedećem zemaljskom životu. To se ne može dovoljno naglasiti.

Uzmite druge slučajeve. Uzmimo, naprimjer, slučaj da u zemaljskom životu čovjek, da tako kažemo, živi tako da je mislilac. Pritom ne mislim na profesora – ovo nije vic – već na osobu koja možda može hodati iza pluga i još uvijek puno misliti. Nije bitno u kojoj situaciji razmišljate u životu, već mislilac možete doista biti i kad ste za plugom ili se bavite nekim drugim radom. Ali takav mislilac postaje takva osoba da je u svom razmišljanju zaokupljen uglavnom onim što otpada od zemaljskog života i ostavlja neiskorištenim ono što šalje sile u sljedeću inkarnaciju i sudjeluje u formiranju glave, takva će se osoba pojaviti u novom zemaljskom životu s mekim tijelom, s nježnim, mekim tijelom. Ali neobična stvar je ovo: ako puno razmišlja, njegova će koža biti vrlo dobro oblikovana u sljedećem zemaljskom životu, cijela površina tijela, koža, bit će vrlo dobro oblikovana. I opet, ako nađete ljude na čijoj se koži pojavljuju mrlje, naprimjer, osobe s mrljama na koži, odatle uvijek možete zaključiti – naravno, moraju postojati i drugi razlozi, ne može se nužno zaključiti iz jedne karakteristike, ali općenito tvrdnje koje danas iznosim o povezanosti između duševno- duhovnog i fizičkog su točne – da su to ljudi koji su malo razmišljali u ranijem životu na Zemlji. Dakle, ljudi s puno pjega definitivno nisu bili mislioci u prethodnom životu na Zemlji.

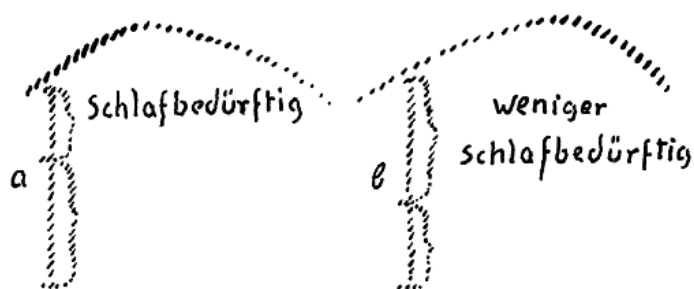
To su stvari koje ujedno pokazuju kako se znanost duha brine ne samo za apstraktno- duhovno, nego i za rad duhovnog u tjelesnom. Često sam naglašavao da nije toliko šteta što materijalizam gleda samo na materiju, nego je šteta, tragedija

materijalizma u tome što ne može znati ništa o materiji jer ne prepoznaje duhovno u djelovanju na materiju. Posebno treba gledati na materiju gledajući ljude, jer u materiji, posebno u ljudskom obliku, u cijelom čovjeku, dolazi do izražaja djelovanje duhovnog. Materija je vanjska objava duhovnog.

Već možete vidjeti u *'Mislina vodiljama'* koje su dane na kraju biltena koji je priložen uz *'Das Goetheanum'* da se glava osobe, ispravno razmatra samo ako je netko već stekao imaginativno znanje. Jer ljudska glava u svom dizajnu, u obliku ušiju, ali posebno u obliku nosa i očiju, zapravo je dana prema obrascu imaginacije. Sastoji se od izvanjski vidljivih imaginacija.

Ali to vrijedi i za način na koji je osoba građena. Ima ljudi kod kojih je donji dio trupa duži od gornjeg, tj. od dijela od donje točke trupa do prsiju, a zatim je gornji dio, od središta prsa do vrata, kraći.

Ako je ovaj dio od sredine prsa do vrata kraći od donjeg dijela trupa, onda je riječ o osobi koja je proživjela takav duhovni život u vremenu između smrti i novog rođenja da je vrlo brzo došla do sredine. To je prošla vrlo brzo. Zatim se udobno i polako sputa u novi zemaljski život.

Ali ako imate posla s osobom čiji je gornji dio od vrata do sredine prsa duži nego donji dio od sredine prsa do početka trupa, onda imate posla s osobom koja je polako, polako došla do sredine života između smrti i novog rođenja, i onda se brže spustila u zemaljski život. Tako da u fiziognomiji, da, u dimenzijama ljudskog srednjeg tijela, postoji posljedica načina na koji je ljudsko biće prošlo prvu polovinu prijelaza od smrti do novog rođenja, u odnosu na drugu polovinu.

Ono što je tjelesno u osobi zapravo je odraz onoga što je duhovno u osnovi osobe. A to sada ima posljedice za život. Jer ako uzmete ljude, 'A' s kratkim gornjim dijelom prsa i dugim donjim dijelom prsa, i ljude 'B' s dugim gornjim dijelom prsa i kratkim donjim dijelom – to je naravno nacrtano karikirano – to je ovako: Ovi ljudi ovdje s dugim donjim dijelom torza i kratkim gornjim dijelom torza, to su oni koji od početka pokazuju da im je jako potreban san. S ostalim to nije slučaj; manje im je potreban san. Tako možete vidjeti na čovjeku, ovisno o tome treba li mu spavati ili ne, što se pak izražava u dimenzijama njegovog srednjeg tijela, da li je brže ili sporije

prošao prvu polovinu života između smrti i novog rođenja, ili je brže ili sporije prošao drugo poluvrijeme.

Ali to je pak povezano s prethodnim zemaljskim životom. Osoba koja je u svom prethodnom zemaljskom životu bila dosadna u životu, nije bila toliko dostupna zbog obrazovanja i načina života, ne mislim da mu je potpuno nedostajao interes, ali bio je tup, nije mogao ništa učiniti pravilno, nikad se nije uhvatio u koštac sa stvarima, mogao je čak zabadati nos svuda ali to je bilo iz radoznalosti i površnog razumijevanja, ostao je tup – takva osoba tada nema interesa za prvu polovinu života između smrti i novog rođenja. Zainteresira se tek kada prođe ponoćnu razinu tog života i počne silazak.

S druge strane, osoba koja se navikne svugdje prodrijeti svojim umom, također svugdje prodre svojim osjećajem, takva osoba ima veliko zanimanje u prvom poluvremenu, u usponu, i brzo prolazi kroz silazak. Tako da se opet može reći: ako se u životu naiđe na osobu koja je uspavanko, onda je to zbog tako dosadnog prethodnog života. Osoba koja je aktivna, koja nije uspavanko, koja čak nešto treba učiniti da bi zaspala – postoje knjige, zar ne, koje mogu poslužiti kao tablete za spavanje – osoba koja to treba nije bila tupa, već aktivna, svojim razumijevanjem, umom, bila je uporno aktivna.

Može se nastaviti. Ima ljudi – da, kao da ih nazovem?, recimo dobro jedu, vole jesti; drugi ne vole toliko jesti. Ne želim reći proždrljive ljude i neproždrljive ljude, zar ne, to nije vrijedno razmatranja; ali želim reći da postoje ljudi koji vole jesti i oni koji ne vole jesti.

I to je na neki način povezano s onim što čovjek doživljava prolazeći kroz život između smrti i novog rođenja, prije i poslije ponoćnog vrhunca postojanja. Sredina je ponoć.

Ima ljudi koji se, rekao bih, penju jako visoko u duhovno, i ljudi koji se ne penju jako visoko, kojima ponoć nije tako visoko. Takvi ljudi, koji se penju vrlo visoko, jesti će da žive. Ljudi, koji se ne penju visoko, žive da bi jeli.

To već ukazuje na razlike u životu. A može se reći i način na koji se čovjek ponaša upravo tijekom onih aktivnosti koje su povezane s promicanjem ili nepromicanjem

njegovog fizičkog postojanja, iz čega se vidi kako njegov karmički život nastaje iz prijašnjeg zemaljskog postojanja.

Svatko tko je stekao sposobnost promatranja u ovom smjeru može jednostavno vidjeti u načinu na koji netko nešto uzima za stolom, tj. hvata, gestu koja posebno snažno vodi natrag na način na koji svijetli prethodni zemaljski život.

Danas govorim o tjelesnom; sutra ću više govoriti o moralnoj strani, ali svakako treba paziti na fizičku stranu, inače će suprotno postati manje razumljivo. Ljudi koji strašno žestoko hvataju, kad vidite da samo dotaknu krušku dok jedu, čine to s entuzijazmom – takvi ljudi, to su oni koji su u prethodnom zemaljskom životu više držali do trivijalnosti života, koji nisu mogli ići dalje od trivijalnosti života, koji su bili čvrsto držani u onome što se ne uzdiže do moralnog shvaćanja života, do onog što ostaje u uobičajenom, u konvencionalnom i tako dalje. To je pak od velike važnosti za sam svakodnevni život. Ovakva razmišljanja nam nisu poznata, često su čak i čudna, pa im se smijemo. Ali na njih se mora gledati s najvećom ozbiljnošću, jer možete vidjeti da danas postoje određene društvene klase koje su potpuno zaokupljene trivijalnim životnim navikama; oni ne žele usvajati ništa što izlazi iz uobičajenih životnih navika.

Uzged, ne biste to, dragi moji prijatelji, trebali primijeniti samo na habitus ponašanja, već to možete primijeniti i na, primjerice, jezik. Postoje jezici u kojima se ne može ništa proizvoljno reći, jer je sve strogo propisano u strukturi rečenice, ne može se subjekt premjestiti na drugo mjesto i tako dalje. Postoje jezici u kojima se subjekt može staviti gdje god se želi, a također i predikat; tada imaju inherentnu sposobnost koju ljudi mogu individualno razviti unutar takvih jezika.

Pa, ovo je samo jedan primjer kako se jako mogu steći trivijalne navike, a čovjek ne može izaći iz trivijalnosti. Jedan zemaljski život koji se provodi u takvoj trivijalnosti vodi u sljedeći u kojem je proždrljiv. Tada se ne popnete dovoljno visoko u životu između smrti i ponovnog rođenja – postajete proždrljivi.

Danas počinje vrijeme kada ljudi stvarno ne računaju samo s jednim zemaljskim životom, kao što je to slučaj u materijalističkoj epohi ljudskog razvoja, već kada ljudi gledaju na cjelokupni zemaljski razvoj i znaju da ono što se čini i postiže u jednom zemaljskom životu, prenosi se u sljedeći zemaljski život, ljudi sami prenose događaje iz jedne epohe u drugu; tamo gdje će se pojaviti ta svijest, već je potrebno da se i u odgojnim načelima odrastanja djece, kao i kod odraslih, takve stvari uzimaju u obzir.

Sada bih vam želio skrenuti pozornost na dvije vrste ljudi. Postoji jedna vrsta ljudi koja sve može shvatiti ozbiljno, a ovdje ne mislim samo na vanjsku ozbiljnost. Možete zamisliti ozbiljne ljude koji imaju puno tragedije u duši, i koji se još uvijek mogu smijati, jer kad se uopće ne možete smijati – a u životu ima smiješnih stvari – kad vas sve prođe tako da se ne možete smijati, tada mora biti tup. Ali iako ste osoba

koja se smije smiješnim stvarima, ipak možete biti ozbiljna osoba u osnovnoj konstituciji duše.

Ali tu je i druga vrsta osobe koja ne radi ništa osim što se smije, kojoj je sve smiješno, koja se smije kad nešto kaže, bez obzira je li smiješno ili ne. Možete upoznati ljude koji, kad počnu pričati, imaju nasmijano lice i odijevaju i najozbiljniju stvar u neku vrstu smijeha. Ovdje opisujem krajnosti, ali te krajnosti postoje.

Vidite, ovo je osnovna osobine duše. Sutra ćemo vidjeti kakva je to moralna strana. Danas se uglavnom želim dotaknuti fizičke strane. To zauzvrat vodi natrag u karmički tijek razvoja. Osoba koja ima ozbiljnost u svom životu, čak i ako se može smijati, ima jake snage, čvrste snage, rekao bih, iz prethodnog zemaljskog života u ovom zemaljskom životu. Kada sretnete tako ozbiljnu osobu, osobu koja ima smisla za ozbiljnu stranu života, koja zastane da razmisli o ozbiljnoj strani života, tada se može reći: na toj osobi možete osjetiti da ona, da tako kažem, nosi svoj raniji zemaljski život u svom biću. Čovjek postaje ozbiljan u svojoj koncepciji života činjenicom da raniji životi na Zemlji imaju naknadni učinak, rade ispravno. Postanete brbljavac koji se vječno smije čak i najozbiljnijim stvarima kada ih kaže, ako raniji zemaljski životi nisu nastavili djelovati. Ako je osoba prošla niz zemaljskih života ili barem jedan zemaljski život u kojem je živjela kao u polusnu, onda u sljedećem životu postaje netko tko ne može zadržati ozbiljnost, ne može pristupiti stvarima s potrebnom ozbiljnošću. Tako da se po ponašanju čovjeka vidi da li je koristio svoje prijašnje zemaljske živote ili ih je više-manje tupo prespavao.

Ali sve to dovodi do toga da si kažemo: dok smo s njime suočeni, čovjeka uopće ne smijemo gledati mehanički ili čak samo prema obrascu običnog organizma. To se ne smije činiti, već čovjek mora promatrati ljudsko biće u njegovoj formi i sve do njegovih mogućnosti kretanja, kao sliku duhovnog svijeta.

Prvo imate organizaciju glave. Ova organizacija glave u biti je posljedica ranijih zemaljskih života. I već sada možemo reći: najbolji način da pogledate ljudsku glavu je naučiti sve što se može o imaginativnoj predodžbi. Nigdje drugdje, samo u odnosu na ljudsku glavu, ne može se koristiti imaginativna predodžba u svijetu osjetila, ono što nam inače uvijek treba kao imaginativna predodžba da bi se zagledali u duhovni svijet. Morate početi s imaginacijom ako želite pogledati u duhovni svijet; tu se najprije pojavljuju duhovno- eterske slike duhovnih bića. U fizičkom svijetu, osim ljudske glave, ne postoji ništa što podsjeća na imaginaciju, ali na ljudskoj glavi, do njezine unutarnje organizacije, do čudesne strukture mozga, sve je zapravo fizičko-osjetilna slika imaginacije.

Kako idete dalje, dolazite do toga da gledate nešto u ljudima, što je zapravo mnogo teže gledati – premda se obično misli da je lako – to jest, steći predodžbu o tome kako ljudi dišu, kako uzimaju zrak, kako pokreću svoj ritmički sustav, kako

zatim prenose dah u krvotok. Ova strašno živa igra koja prožima cijelo tijelo zapravo je puno kompliciranija nego što mislite, jer u početku je tako, zar ne: čovjek upija dah [crtanje, žuto], dah se pretvara u cirkulaciju krvi [crveno], ali s druge strane dah opet prelazi u glavu, i to je u određenom odnosu prema cjelokupnoj aktivnosti mozga [zeleno]. Mišljenje je samo istančano disanje. I opet se cirkulacija krvi mijenja u ono što su impulsi pokreta udova [plavo- zeleno].

Ako uzmete ovaj ritmički sustav ljudskog bića, koji se ne izražava u mirnom položaju već u stalnoj pokretljivosti, ako uzmemo ovaj ritmički sustav čovjeka, moramo obratiti veliku pozornost na tu razliku. Najbolji način da pogledate nečiju glavu je da je pogledate kao samostalnu, kako miruje, da također pogledate njenu unutrašnjost, na primjer mozak, dio po dio, kao da jedan dio leži pored drugog. Čovjek ne uči ništa o glavi ako, naprimjer, uči o cirkulaciji krvi u glavi kroz anatomiju ili fiziologiju; jer ono što cirkulacija krvi ostvaruje u glavi uopće se ne odnosi na glavu, već samo na ono što glavi treba u smislu ritma. U tom pogledu glava je isto kao i cirkulacija krvi. Ono što se može vidjeti kada se podigne dio kostura s glave i pogleda cirkulacija, uopće se ne odnosi na glavu, glava se mora promatrati kao organ koji miruje, gdje jedan dio leži pored drugog.

To ne možete napraviti ako prijedete na ritmički sustav, koji se prvenstveno nalazi u grudima. Sve morate gledati u pokretu, u pokretu krvotoka, disanja, mišljenja, kretanja. Ovaj proces se mora razmatrati mnogo dalje na fizičkoj razini.

Pogledajte proces disanja. Prelaskom u proces krvi, zatim u mozak, nastaje ugljična kiselina, odnosno, kiselina je formirana u ljudskom organizmu. Ali budući da proces disanja prelazi u mozak, općenito u živčani sustav, iz kiselina nastaju soli; tu se talože soli.

Tako se može reći: kad čovjek misli, zemaljske stvari se odvajaju. U samoj cirkulaciji živi tekućina. U dahu je nešto plinovito. A u pokretu, kad se to spoji u pokret, ima nešto vatreno živo. Elementi su sadržani u svemu tome, ali elementi u agilnosti, u neprestanom nastajanju i nestajanju. Taj se proces zapravo ne može shvatiti promatrajući ga osjetilima. Oni koji žele razumjeti anatomiju gledajući je osjetilima zapravo je nikada ne razumiju. Čovjek mora biti u stanju učiniti mnogo iz unutarnje produktivne snage duha da bi razumio ovaj proces. Kad se na redovnim predavanjima iz anatomije i fiziologije, čuje argumentacija vezana uz ritmičke procese, onda je doista tako da se iz mrtvog opisa koji se daje – oni koji su to prošli mogu posvjedočiti – zapravo ima osjećaj da je to daleko od stvarnosti. Da, tko to sluša nepristrano i onda pogleda publiku, zapravo ima osjećaj da bi ti slušatelji zapravo trebali umrijeti od jalovosti koju primaju, kao da bi trebali biti prikovani za stolice, ne bi se mogli kretati, ne bi mogli niti otpuzati. Jer upravo taj sustav kruženja treba opisati u svoj živosti sa svih strana, tako da se uvijek prelazi od osjetilnog u nadosjetilno, i natrag od nadosjetilnog u osjetilno i da tim opisom dođe u svojevrsno glazbeno raspoloženje.

Zatim, kada netko ima tako nešto, također ulazi u unutarnje navike duše kroz koje se može razumjeti karma. O tome ćemo morati razgovarati sutra. Ali ono što tamo imate je osjetilna slika *inspiracije*.

Kao što netko ima osjetilnu sliku *imaginacije* kada gleda u glavu, tako ima sliku *inspiracije* kada gleda u ritmički sustav ljudskog bića, ako se to promatranje obavi kako treba.

A ako prijedete na metabolički sustav udova - da, s onim što danas ima za reći anatomija i fiziologija o metaboličkom sustavu udova, ne dolazi se do sila ovog metaboličkog sustava udova, već samo do onog što ispadne, što se odbaci. Sve što je sadržano u metaboličkom sustavu udova s današnjeg znanstvenog stajališta ne pripada strukturi i organizaciji ljudskog bića, već se izbacuje van – crijevni sadržaj je samo najekstremniji – ali općenito sve što je fizički uočljivo u metaboličkom sustavu udova, ne pripada čovjeku, već je odvojeno od čovjeka, samo što jedno leži duže, drugo kraće. Crijevni sadržaj ostaje kraće; ono što se luči u mišićima, žilama i tako dalje ostaje duže. Ali ono što se fizički i osjetilno može pokazati u metaboličkom sustavu udova ne pripada ljudima, već je izlučevina, taloženje. S druge strane, sve što pripada sustavu metaboličkih udova je nadosjetilne prirode, tako da u metaboličkom sustavu udova, kada se gledaju ljudi, treba prijeći na ono što živi čisto nadosjetilno u osjetilnom.

Stoga treba zamisliti metabolički sustav udova kod ljudi na takav način da su fizičke ruke i tako dalje u stvarnosti duhovne i u ovom duhovnom razvijaju ego. Kada pomaknem ruke, noge, uvijek dolazi do eliminacije i vidite tu eliminaciju. Ali to nisu bitne stvari. Ako želite objasniti hvatanje rokom ili šakom, ne možete apelirati na fizičko, već se morate pozvati na duhovno; ono što je duhovno uz ruku je ono što je važno za čovjeka. Ono što vidite je samo izlučivanje u odnosu na metabolički sustav udova [vidi crtež, tamno sjenčanje: vidljivo; svijetlo sjenčanje: 'duhovno'].

Da, kako netko uopće može uzeti u obzir karmu ako vjeruje da je ono što vidi u metaboličkom sustavu udova ljudsko biće? Nije uopće. Kontemplirati karmu možete samo kada znate što je osoba. A ono što treba imati u vidu je slika *intuicije* koja je sada u svijetu osjetila, ali još uvijek nadosjetilna.

Tako da, moji dragi prijatelji, možete reći: kontemplacija glave zapravo se *imaginativno* projicira u svijet osjetila. Ritmička kontemplacija zapravo mora biti *inspirativna*, djelotvorna unutar osjetilnog promatranja, djelotvorna u osjetilnom svijetu. Razmatranje metaboličkog uda čovjeka mora biti *intuitivno*, nadosjetilno u svijetu osjetila.

Ovo je vrlo zanimljivo jer vam gledanje ljudi daje slike za *intuiciju*, *inspiraciju*, *imaginaciju*. A iz pravilnog promatranja metaboličkog čovjeka može se naučiti što je zapravo *intuicija* u nadosjetilnom. Iz pravilnog promatranja ritmičke osobe može se naučiti što je *inspiracija* u nadosjetilnom. Iz pravilnog razmatranja glave može se naučiti što je *imaginativna* kontemplacija u nadosjetilnom.

Kontemplacija glave: imaginacija, projicirana u osjetilni svijet.

Ritmička kontemplacija: inspiracija, djelatna u osjetilnom.

Razmatranje metaboličkog, sustava udova: intuicija, nadosjetilno u osjetilnom svijetu.

To je ono što se nagovještava u 'Mislama vodiljama' i ono je što svatko tko pažljivo proučava ovaj ciklus može zapravo sam pronaći.

Danas smo, dragi moji prijatelji, pokušali razmotriti karmičke odnose u odnosu na tjelesno. Sutra želimo prijeći na bliže sagledavanje karmičkih veza u odnosu na moralne i duhovne aspekte ljudskog bića.

Predavanje 11 svibnja 1924

IX

Danas ćemo se neko vrijeme pozabaviti redovitim odnosima unutar razvoja ljudske karme, a danas ću se prvo pozabaviti unutarnjom konfiguracijom u formiranju karme, odnosno onim dijelom karme koji je prvenstveno moralni i etički i koji se odnosi na duhovnu stranu ljudskog života.

Samo morate uzeti u obzir da u trenutku kada gledate iz fizičkog svijeta – a to činite gledajući u karmu, a karmičke veze su duhovne, čak i ako su u fizičkom, recimo, naprimjer, u bolestima – onda je ono što pripada karmi u slučaju bolesti uzrokovano duhovno. Dakle, u ovim okolnostima čovjek dolazi u duhovno kada se približi kontemplaciji karme. Ali danas se želimo posebno osvrnuti na etičko-duhovni, duševni dio karme.

Već sam skrenuo pažnju na to da je karma, formiranje karme, povezano s onim bićima koja su bila prisutna na Zemlji u vrlo drevnim vremenima razvoja Zemlje, a koja su potom otišla sa Zemlje kada je Mjesec izašao, kako bi nastavili imati prebivalište u kozmosu kao neka vrsta lunarnih stanovnika, bića Mjeseca.

Ono što zovemo Mjesec, čiji je fizički dio, kako se obično opisuje to je ništa više od indikacije, moramo promatrati Mjesec kao nositelja određenih duhovnih bića, od kojih su najvažnija ona koja su nekoć nastanjivala Zemlju kao veliki pra- učitelji, koji su uspostavili tu iskonsku mudrost među ljudima na Zemlji, o kojoj sam često govorio. Dakle, ova bića su nekada bila na Zemlji. Ta bića su bila na Zemlji prije nego što se Mjesec odvojio. Kao što sam to jednom opisao, oni su ljudima ulili izvornu mudrost, tako da su do te izvorne mudrosti došli kroz neku vrstu unutarnjeg prosvjetljenja. A način na koji su ta bića radila sasvim je drugačiji od načina na koji danas ljudi mogu raditi na Zemlji.

Vidite, aktivnost ovih drevnih, prvobitnih učitelja među ljudima mora se opisati kao svojevrsni magijski učinak, kao takav učinak, jer je ljudska volja imala daleko veći utjecaj, nego može imati danas. Danas volja može djelovati samo kroz fizički prijenos u vanjskom svijetu. Ako želimo gurnuti predmet, moramo razviti svoju volju; moramo šakom i rukom gurnuti predmet. Izravno djelovanje volje na vanjske procese, koje bismo danas nazvali prirodnim procesima, to je još bilo prisutno u staro vrijeme na način koji bismo danas nazvali magijskim učincima. Može se reći nešto poput sljedećeg: Posljednji ostaci takvih učinaka ljudske volje još su do prije relativno kratkog vremena stršili. Rousseau nam, naprimjer, govori kako je u nekim toplijim krajevima mogao paralizirati, čak i usmrtniti, žabe koje su mu se približile,

jednostavno ih oštro fiksirajući svojim očima. Ova djelotvornost ljudske volje, koja je u toplijim krajevima dopirala do 18. stoljeća, sve je više blijedjela. Još u staroegipatskim vremenima bila je prisutna kao utjecaj ljudske volje na rast biljaka; volja je još mogla potaknuti rast biljaka. A kad su drevni učitelji bili na Zemlji, bilo je sasvim moguće nežive procese prirode dovesti pod moć ljudske volje.

Ove stvari ovise, naravno, o pravom instinktivnom uvid u međuodnose svijeta, koji su, naravno, potpuno skriveni od današnje grube znanosti. Da, primjerice, utjecaj topline igra veliku ulogu u učincima ljudske volje, vidljivo je iz činjenice da je isti Rousseau koji je u toplijim krajevima mogao svojim pogledom ubijati krastače, isto je pokušao u Lyonu buljiti u žabe na isti način, pomislivši da će je barem paralizirati. Ali žaba nije bila paralizirana; on je pogledala njega i on je bio na neki način paraliziran i liječnik ga je morao vratiti pomoću zmijskog otrova. Ovaj način razvijanja volje u cijelosti je zavisao o instinktivnom znanju o čovjekovu okruženju.

Ali čak su i drevni izvorni učitelji imali potpuno drugačije, intenzivnije, prodornije znanje o prirodi temeljeno na duhovnim osnovama, nego je to u doseg današnjih ljudi. Ukratko, ti su izvorni učitelji zapravo bili obdareni nečim što se ne može dokučiti zakonima prirode. Niti onda, kada su drevni učitelji bili na Zemlji, nije bilo potrebno dokučiti prirodne zakone, jer današnja prirodna znanost u to vrijeme naravno, nije postojala. U to vrijeme ljudima bi se to činilo krajnje bezvrijednim, nisu mogli shvatiti što se želi s time. Jer sva aktivnost se temeljila na mnogo većoj unutarnoj spoznaji i znanju o stvarima nego što to može biti danas.

Ovi izvorni učitelji, kao što sam rekao, promijenili su scenu svog rada sa Zemlje na Mjesec i sada, budući da je sve povezano u svemiru, imaju veliki zadatak u kontekstu svih svjetskih događaja. I oni su ti koji imaju mnogo posla s karmom, s formiranjem karme čovjeka. Zato što je važna komponenta u formiranju karme ona koju možemo promatrati kada osoba živi nakon smrti, nakon što je za par dana odbacila svoje etersko tijelo – sada ne živi kroz svoj budni život, već život u snu. Dakle, kada je čovjek prošao kroz vrata smrti, u početku postoji retrospektiva u velikom prikazu kroz što je čovjek prošao u životu. Ali to je slikovit pogled unatrag. Nakon nekoliko dana etersko tijelo se otapa u općem svjetskom eteru, i onda to polako nestaje. Ali onda počinje pravi pogled unatrag.

Nije li istina, naš život tijekom našeg zemaljskog postojanja teče tako da čak i ako ga shvatimo kao cjelinu u sjećanju, to je naravno iluzija; jer život ne teče neprekinuto, nego uvijek doživljavamo svjesno dan, nesvjesno noć, svjesno dan, nesvjesno noć, i tako dalje. Kada se onda sjećamo života, zaboravljamo da uvijek između leže noći. U ovim se noćima mnogo toga događa s našom dušom, astralnim tijelom i egom, samo čovjek o tome ne zna ništa. Ono što se događa, ono kroz što čovjek nesvjesno prolazi tijekom zemaljskog života, prolazi sada kada se vraća unatrag, na način da mu se vrijeme nakon smrti doista čini kao da ide unatrag; tada pri punoj svijesti proživi noći.

Taj povratak stoga doživljavate jer prespavate otprilike trećinu života, čak trećinu života. Dakle, kada netko napuni šezdeset godina, prespavao je dvadesetak godina, i onda to povratno putovanje traje dvadesetak godina. Zatim ide u stvarno područje duha, i osoba tada živi na drugačiji način. Ali ovaj povratak, gledajući ono što se događa noću, čovjek doživljava prvo nakon smrti. Ali on to doživljava na način da se mora primijetiti koliko se to ponovno iskustvo bitno razlikuje od uobičajenih doživljaja tijekom noći.

S izuzetkom snova koji izranjaju iz sna, koji ne odražavaju baš vjerno ono što se doživljava u zemaljskom životu, već to često reproduciraju na vrlo iluzoran, fantastičan način, s izuzetkom onoga što se pojavljuje kao snovi iz noćnog života, da, čovjek ima malo svijesti o svim raznovrsnim stvarima koje se s njim događaju. Ranije sam također opisao što se događa tijekom spavanja; ali nakon smrti čovjek to doživljava s izvanrednom jasnoćom, s izuzetnom živošću. Tako da se može reći da je ovaj život u svijetu duše nakon smrti zapravo impresivniji od života na Zemlji. Slike koje netko doživljava, način na koji stojimo unutar tog iskustva, izvanredno je intenzivan, uopće ne nalik snu, već izvanredno intenzivan. A čovjek zapravo sve doživljava na način da to doživljava, mogu reći, sa stajališta svojevrsnog fotografskog negativa. Dakle, ako ste nekome nanijeli patnju tijekom zemaljskog života, tada ste sami doživjeli nanošenje patnje. Tijekom svog zemaljskog života doživjeli ste i učinili ono što proizlazi od vas. Ali živeći u tom povratku, onda ne doživljavate ono što ste doživjeli tijekom zemaljskog života, nego, kao da ste se prebacili u onog drugog, u ono što je doživio onaj drugi kojemu ste to prouzročili.

Dakle, ako odaberem drastičan primjer, doživjet ćete, kada ste nekoga ošamarili, ne ono što doživljavate tijekom zemaljskog života u namjeri tog šamara, u davanju tog šamara, u bezbolnosti tog šamara koji nije izazvao bol u vašoj ruci zbog napora, već umjesto toga, što ste doživjeli kada ste davali taj šamar, sada doživljavate sve što je doživjela druga osoba kojoj ste dali šamar, na putu dok se vraćate. Vi to doživljavate kao svoje iskustvo, i doista izvanredno živopisno, doživljavate to u većoj mjeri.

Tako da zapravo, kada osoba napravi ovaj povratak, sama sebi kaže: Oh, ovo što doživljavam je izvanredno impresivno! I nijedan dojam na Zemlji zapravo nema tako snažan učinak kao dojmovi ovog unatrag gledanog života nakon smrti u trećem dijelu života. Tako da za to vrijeme zapravo doživite cjelokupno karmičko ispunjenje onoga što ste radili u životu. Sve to doživljavate iz perspektive druge osobe. Dakle, doživljavate cjelokupno karmičko ispunjenje svog života, samo još ne kao zemaljski život – to ćete učiniti u sljedećem životu – ali to doživljavate kada nije tako intenzivno u smislu činjenja kao što će biti kasnije u zemaljskom životu, doživljavate to s obzirom na dojam jače nego što bi to mogao biti slučaj u bilo kojem zemaljskom životu.

To je upadljiva činjenica, dragi moji prijatelji. To je stvarno, mogu reći, zasićenost, snažno iskustvo, nešto vrlo neobično, nešto čudno.

Ali kad bi čovjek samo mogao razviti ovu moć u svom egu i astralnom tijelu koju ima kada prođe kroz vrata smrti, doživio bi cijeli ovaj put unatrag najviše kao vrlo živ san. Moglo bi se zapravo očekivati u početku nakon zemaljskog života, ako se samo pogleda zemaljski život, i ono što zemaljski život može napraviti od čovjeka nakon što umre, da se ovaj put natrag doživi kao vrlo, vrlo živ san. Ali to uopće nije tako. To nije živi san, to je vrlo intenzivno iskustvo, puno intenzivnije od zemaljskih iskustava.

Sada netko nema fizičko tijelo, nema etersko tijelo kroz koje ima svoja iskustva na Zemlji. Zamislite samo što biste uopće doživjeli na Zemlji s običnom sviješću da nemate fizičko i etersko tijelo. Sada nemate fizičko tijelo, jurite po Zemlji tako da se svako malo javi san; zatim biste opet zaspali, i tako dalje.

Sada je lako zamisliti da se san koji ima šezdesetogodišnjak nakon što je dvadeset godina sanjao na Zemlji nastavlja; ali to nije san, to je vrlo energično, intenzivno iskustvo. A odakle to dolazi? Vidite, to dolazi iz činjenice da u trenutku kada je čovjek prošao kroz vrata smrti, otpustio svoje etersko tijelo, u tom trenutku kada započne ovo povratno putovanje nakon smrti, ovi stanovnici Mjeseca odmah mu prilaze, i svojom starom magijskom moći, ulaze u njega, u njegova iskustva, i impregniraju njegove slike sa kozmičkom supstancom.

Vidite, ako smijem koristiti analogiju, ono što se događa je kao da krenem nacrtati sliku. Isprva samo slikam – nikome ne škodi osim ako nije previše odvratna, a i onda je to samo moralni dojam – pa nikome ne škodi. Ali zamislite, recimo, da nacrtam sliku vas trojice ovdje, i dogodilo se da je ova slika prožeta magijskom silom, da ta trojica izađu iz slike i naprave sve što mogu protiv nekoga ovdje. Reagirali biste snažnije i življe nego što su antropozofi navikli. To je tako. Čitav doživljaj povezan je s ogromnom živahnošću, jer ta mjesečeva bića cijelim svojim bićem prodiru u slike koje se tamo doživljavaju, mogu reći, prodiru i zasićuju ih 'nad- stvarnošću'.

Tako da nakon smrti prođemo kroz oblast ovih mjesečevih bića. Kao rezultat, međutim, ono što na ovaj način doživljavamo kao kompenzaciju za vlastita djela, kao što sam upravo opisao, vrlo je snažno fiksirano u svjetskom eteru. I upravo je to vraćanje, ako ga ne opišete samo načelno, kao što sam to učinio u svojoj '*Teozofiji*', nego ako ga pokušate opisati konkretno, kao što to želim učiniti sada, upravo je taj život u retrospektivi izvanredno zanimljiv, općenito je ljudski život neposredno nakon smrti iznimno važan dio života.

U naše vrijeme iskustva koja osoba može imati doista su komplicirana u posebnom stupnju. Razmislite samo o tome koliko je cijela konstitucija duše ovih mjesečevih bića zapravo vrlo različita u usporedbi sa stanovnicima Zemlje. Ova

mjesečeva bića, s kojima imamo toliko posla nakon smrti, kao što sam opisao, dala su čovjeku onu iskonsku mudrost koja je nestala u našem dobu, zapravo je tek malo intenzivnije trajala do 3. ili 4. stoljeća nove ere, zatim je postojala u tradiciji, potom je potpuno izbljedila. Često sam govorio kako ljudi ne bi mogli postići svoju slobodu da su zadržali veliku, moćnu iskonsku mudrost ovih drevnih učitelja. Pa, izbljedjela je. Zamijenjena je nečim drugim, njeno mjesto je zauzelo apstraktno mišljenje. Danas čovjek razmišlja u pojmovima koji zapravo više nemaju puno veze s duhovnim svijetom. Želio bih opet upotrijebiti usporedbu koju sam ovdje već koristio: Aristotel je postavio deset pojmova koji su zapravo još uvijek bili ostaci stare mudrosti: bitak, količina, kvalitet, odnos, lokacija, prostor, vrijeme, posjedovanje, imanje, djelovanje, patnja. Nazvao ih je kategorijama. To je deset jednostavnih pojmova. Ovih deset jednostavnih pojmova obično se nalazi u našoj školskoj logici. Srednjoškolci ih moraju naučiti napamet, znaju ih profesori filozofije. Ali znate samo ovih deset pojmova: biti, imati, lokacija, prostor, vrijeme i tako dalje. Ali što znate kada znate ovih deset pojmova? Ovih deset pojmova je naravno nešto dosadno za ljude danas, ali za one koji mogu prozreti njihovo značenje nisu dosadniji od trideset slova abecede.

Da o abecedi ne znate ništa osim: a, b, c, č, ć, d, dž, i tako dalje do ž, zamislite što bi za vas bio Goetheov Faust! Otvorite knjigu i nađete ova dvadeset i dva znaka razbacana po cijeloj knjizi, pomiješana na najrazličitije načine. Inače *Faust* ne sadrži ništa osim ovih trideset znakova, samo su uvijek sastavljeni na različite načine. Ali da ništa više niste znali, da niste nikad naučili čitati, nego ste samo otvoriti knjigu i vidjeli ova slova, pomislite kako bi to bilo drugačije nego sada, kada možete čitati, i uzmete *Fausta* u ruku! To je nešto drugo. Ali nijedna knjiga na svijetu koju možete pročitati ne sadrži ništa osim ovih trideset znakova, i opet promislite što ona znače kada možete čitati! Cijeli svijet uma otvara vam se načinom na koji žonglirate i načinom na koji koristite ovih trideset slova.

Ali logičari koji su danas prihvatiti deset kategorija: bitak, kvantitet, kvalitet, odnos, prostor, vrijeme, mjesto, posjedovanje, djelovanje, patnja, više ne znaju gdje te kategorije pripadaju kao i netko tko nikada nije naučio čitati, već samo vidi a, b, c, č, ć, d i tako dalje u svim knjigama svijeta. To je ista stvar. Ovih deset osnovnih koncepata, ovih deset Aristotelovih logičkih koncepata, moraju se znati tako da se mogu koristiti na najrazličitije načine, baš kao što se slova sastavljaju na najrazličitije načine u fizičkom svijetu. Zatim se može čitati s ovih deset pojmova u duhovnom svijetu. To su slova!

Ali u našem dobu je postupno došlo do toga da se poznaju samo pojmovi, što je isto kao da se zna samo redoslijed slova abecede. Razmislite što bi vam nedostajalo da ne znate čitati, već da smo vidite a, b, c, č. Prema tome, ljudi bježe od svega u duhovnom svijetu, ako ne mogu koristiti Aristotelove pojmove na razne načine kako bi mogli čitati u duhovnom svijetu.

S tim u vezi, ima već dugo vremena čak i filozofima se dogodilo nešto primitivno. Sredinom Srednjeg vijeka bio je jedan vrlo pametan čovjek, Raimundus Lullus, koji je još znao ponešto iz tradicije o ovom premještanju logičkih kategorija, osnovnih logičkih pojmova, i objavio je ono što je znao, ali po običaju tog vremena, na slici. Ali da je izrazio stvarnost, rekao bi: moji su suvremenici svi šuplje glave, jer znaju reći samo a, b, c, č, a ne čitati s osnovnim pojmovima, temeljnim pojmovima. Mora se razumjeti kako povezati ove osnovne pojmove svojom glavom na isti način kao što bi inače povezali slova s riječima i rečenicama. Tada se može čitati u duhovnom svijetu. - Ali nije to rekao izravno, nije to bio običaj tog vremena. Umjesto toga, rekao je: zapišite osnovne pojmove na komadiće papira, a zatim uzmete neku vrstu ruleta, zatim zavrtnite, onda ti pojmovi padaju jedni na druge i onda čitate. Onda iz toga nešto izađe.

Ali to je bila samo usporedba, jer zapravo nije mislio na mrtvi rulet, već na duhovnu glavu koja bi trebala pomiješati ove pojmove. Ali oni koji su čuli ovu priču, shvatili su je ozbiljno i od tada joj se smiju. Mislili su da ima nešto krajnje djetinjasto u Raimundus Lullus-u. Ali djetinjasto je to od moderne filozofije, koja ne zna o čemu se radi.

Vidite, gotovo sve je zapravo izgubljeno od onoga što su čovječanstvu u ranija vremena donijeli ti iskonski učitelji, kojima se danas moramo obraćati kao stanovnicima Mjeseca. A s tom različitom vrstom znanja čovjek se zapravo na poseban način upoznaje tijekom ove retrogradne migracije neposredno nakon smrti. On doista na neki način zna onako kako su ti iskonski mudraci mislili i znali. Otuda tako živo, konkretno iskustvo u tom periodu.

Ali u naše vrijeme stvari su postale malo kompliciranije. Zapetljane su iz razloga što postoji neka vrsta nerazumijevanja između ljudi koji sada žive na Zemlji – otkako je iskonska mudrost izbljedila – sa svojim apstraktnim pojmovima, i između onoga što kakvo sada ti iskonski učitelji, nakon što su egzistencijom povezani s Mjesecom, imaju stanje duha.

Kada takav moderni prirodoslovac prolazi kroz ovaj život, on govori drugačijim jezikom od ovih iskonskih učitelja, koji zapravo, kao što ću detaljnije pojasniti, imaju puno veze s formiranjem njegove karme. Ovi iskonski učitelji i današnji ljudi koji su prožeti modernom kulturom, ne razumiju se sasvim.

Izuzetno je teško dobiti predodžbu o takvim stvarima, jer nije osobito lako promatrati što se događa s ljudima. Ali u karakterističnim slučajevima može se dobiti predodžba. I tako, naprimjer, možete dobiti ideju, dragi moji prijatelji, ako pogledate dvije osobe koje su, recimo, umrle u novije vrijeme i koje su na ovaj način prošle put unatrag nakon smrti, koje su uronjeni u modernu kulturu i koje se ipak međusobno razlikuju u visokom stupnju.

Vidite, možete uzeti genija, genija na svoj način, ili barem desetak modernih prirodoslovaca, poput Du Bois-Reymond-a ili nekog sličnog, i pogledajte ovaj povratak. Ali možete pogledati i drugačiju osobnost. I vrlo zanimljiva osobnost za ovaj povratak kroz svijet duše je osobnost koju sam jednom imao na umu kad sam pisao svoje *Misterijske drame* kada sam formirao lik Stradera. Strader u *Misterijima* je slika vrlo konkretne ličnosti koja je zapravo ušla u monaštvo u mladosti, ali je kasnije napustio monaštvo i potom radio kao profesor moderne prosvjetiteljske filozofije na sveučilištu.

Pa ta osobnost – koja je napisala mnogo spisa – zapravo je apstraktna u svom cjelokupnom konceptualnom razvoju, pravi apstraktni moderni mislilac, ali prodoran, izvanredno prodoran, vrlo srčan. Zapravo je to nešto dobro kada se kod suvremenom mislioca susretnete s nečim srčanim.

Naravno, koliko god srčan bio, naprimjer, Hegel, koji je s ogromnom emocijom, ali i ogromnom živošću, predstavio najapstraktnije od svih stvari, to više nije moguće za modernog čovjeka; Hegel je zapravo bio osoba koja je mogla cijepati drva pojmovima, koja je pojmove mogla spustiti tako čvrsto, tako konkretno, da je pojmovima mogla cijepati drva, ali naravno, moderni čovjek to više ne može tako konkretno. Ali onaj na kojeg mislim imao je nešto srčano u korištenju apstraktnih pojmova. Pa, bilo mi je prirodno jer, kao što sam rekao, imao sam na umu ovaj život kada sam dizajnirao Straderov lik u *Misterijskim dramama*, posebno me zanimalo putovanje unatrag ove osobnosti. Bilo je vrlo važno da je ta ličnost sve što je mislila, mislila s određenom teološkom crtom, sasvim apstraktno, poput suvremenog prirodoslovca ili barem prirodnog mislioca s jedne strane, ali da s pomalo teološkom crtom barem nešto posvuda zablista – to dolazi prirodno iz ranijih inkarnacija ove osobnosti – iz svijest da se barem može govoriti o stvarnom duhovnom svijetu.

Stoga koncepti ove osobnosti imaju odnos u širem smislu s onim što je ustroj duše u slučaju mjesečevih bića, nego što to ima običnih desetak znanstvenika kao što je Du Bois-Reymond. Kada takav čovjek prolazi kroz svijet duše, kroz sferu Mjeseca, može se opaziti značajan nedostatak razumijevanja, kao da netko živi u stranoj zemlji i tamo nikada ne nauči jezik: drugi ga ne razumiju i on ne razumije druge. Otprilike tako je ljudima koji u potpunosti izrastu iz moderne civilizacije kada započnu ovo putovanje unatrag kroz život.

Ali za ovu osobnost, želim reći za 'arhetip' mog Stradera, bilo je malo drugačije. I upravo se na njemu, na povratnom putovanju, mogli uočiti kako su bića koja pripadaju Mjesecu – naravno da moram koristiti krajnje neadekvatne izraze kada ovo opisujem – razvila određeni interes za način na koji je svoje misli, svoje apstraktno misli donio u svijet duša. A on je pak, doživio čudno, vrlo čudno buđenje, kada je gledao sebe kao da sam sebi govori: O, sve ono protiv čega sam se ja borio – a on se borio protiv mnogo toga što je bilo tradicionalno – to je zapravo potpuno drugačije. To je tek postupno postalo tako jer je dobra stara mudrost postala

apstraktne riječi, a ja sam se zapravo mnogo puta borio protiv vjetrenjača. Ali sada vidim stvarnost.

Nešto se izuzetno zanimljivo događa ovdje – a u modernom životu može se nacrtati cijeli niz takvih osobnosti – u ovom putovanju unatrag nakon smrti gdje se polažu temelji karme.

Još upadljivija ličnost u tom smislu je filozof koji je napisao '*Mašta kao temeljni princip procesa svijeta*', spomenuo sam ga više puta, Jakob Froschhammer. On je zapravo još uvijek imao mnogo unutarnje zasićenosti apstraktnim pojmovima u sebi, ali je također bio, poput ovoga kojega sam upravo opisao, svojevrsni apstraktni mislilac. Ali on sam nije mogao tolerirati apstrakcije modernizma – ne mislim na modernizam u katoličkoj terminologiji – nije želio prihvatiti pojmove kao sile koje oblikuju svijet, nego maštu. Posvuda je vidio maštu na djelu: rast biljaka, životinje su tu kroz mašti i tako dalje. U tom pogledu izuzetno je zanimljiva knjiga Froschhammer-a.

To je apsolutno divno; takva osobnost, koja još uvijek ima mnogo od onoga što je bilo u razvoju civilizacije prije nego se pojavio cijeli moderni filistarsko- apstraktni način mišljenja, srasta na intimniji način sa supstancom mjesečevih bića. A takve su studije iznimno zanimljive jer daju precizniji uvid u zakonitosti razvoja karme. I kada se za takvu osobnost veže sa određenom simpatijom, kao ja u vezi s arhetipom Stradera u *Misterijskim dramama*, to je toplina, toplina duše, s kojom se povezujete s takvom osobnošću što čovjeku omogućuje da doživi upravo ovo značajno putovanje nakon smrti.

Činjenica da su dojmovi tako jaki za onoga koji tako prolaze nakon smrti, ima naknadni učinak, na one koji ih slijede sa znanjem. I tu je nešto vrlo čudno. Upravo u takvom praćenju postaje očito koliko su ta iskustva nakon smrti impresivnija od zemaljskih.

Naprimjer, danas se ozbiljno pitam: da sam želio dodati petu Misterijsku dramu na četiri već napisane, bili bilo moguće da opet uključim lik Stradera, sada nakon što sam dugo gledao slike koje je arhetip Stradera prošao nakon smrti? To nikako ne bi bilo moguće, jer u trenutku kada želim prikazati zemaljski lik, koji je mnogo manje intenzivan po dojmovima, preda mnom su slike dojmova koje dotični arhetip proživljava nakon smrti. One su puno intenzivnije, brišu ono što postoji u zemaljskom životu.

I to sam mogao vidjeti u sebi. Kao što možete zamisliti, imao sam izniman interes za život ovog čovjeka, jer je on prototip Stradera. On je otada umro, i dojmovi koji su mu dolazili nakon smrti, neusporedivo su zanimljiviji nego bilo što, što mogu saznati o ovoj osobnosti, ili mogu opisati i slično, dok je bio živ.

Da, moram reći kad se prisjetim svojih *Misterijskih drama*: kroz žive impresije ovog arhetipa mog Straderova lika u njegovom životu nakon smrti – lik Stradera je onaj koji mi najpotpunije izblijedi. To ne vrijedi u istoj mjeri za ostale likove u *Dramama*. Tamo vidite kako je, zapravo, stvarno promatranje, onog što je na Zemlji i onog što je izvan Zemlje, stvarno suprotstavljene stvarnosti, i kako se po učincima takvih stvari može vidjeti ogroman intenzitet života nakon smrti na putovanju unatrag. Ovaj intenzitet potpuno briše utiske zemaljskog života.

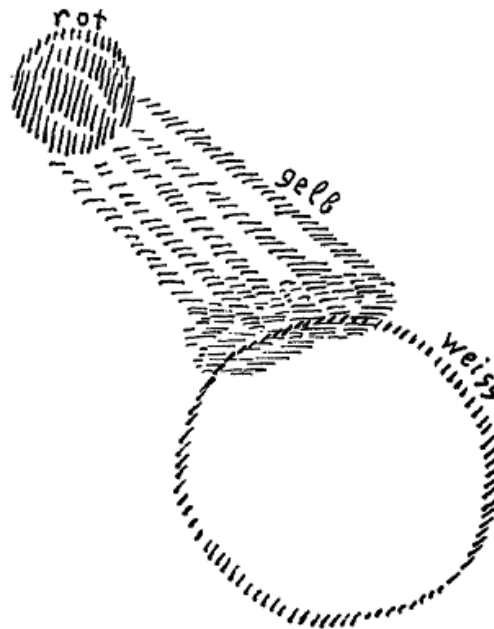
O ovim stvarima može se još reći. Naprimjer, može biti sljedeće – ništa ne konstruiram o ovim stvarima već govorim stvarnost –: poznajete osobu ovdje na Zemlji jako dobro, doživljavate što mora proći na putovanju unatrag, kako sve poprima drugačiji oblik, jer su slike ovog putovanja unatrag tako nesvakidašnje intenzivne. I može se čak reći da ako je netko bio iznimno zainteresiran, kao što je slučaj sa mnom s osobom koja je umrla prije nekoliko godina, za čovjekov zemaljski život, onda cijeli odnos prema ovom zemaljskom životu poprima drugačiji oblik kada se kasnije doživi što dotična osoba doživljava nakon smrti u putovanju unatrag. Poprima potpuno drugačiji oblik! A neke stvari u zemaljskim odnosima tek tada se pojavljuju u svojoj punoj istini.

To je još više slučaj kada odnosi u zemaljskom životu nisu duhovne prirode. Gdje su duhovne prirode, gdje su zasićeni duhovnim, postoji neka vrsta kontinuiranog daljnjeg razvoja. Ali ako su takvi da, recimo, postoji, naprimjer, ljudski odnos bez podudaranja u pogledima, onda se odmah nakon smrti taj ljudski odnos može pod određenim okolnostima preobraziti u nešto sasvim drugo, u sasvim drugu vrstu života osjećaja i tako dalje. To je zapravo uzrokovano živahnošću slika koje se pojavljuju.

Opisujem ove stvari kako bih vam, dragi prijatelji, mogao dati konkretnu ideju o načinu na koji postoje druge stvarnosti osim onih koje postoje na Zemlji. Postoje svakakve stvarnosti. A da se djela mjesečevih bića prelijevaju u slike koje čovjek sam oblikuje, ta stvarnost je zapravo divna za kontemplaciju od one kasnije, kada čovjek prolazi kroz duhovni svijet, i u uniji s hijerarhijama elaborira učinke svog zemaljskog života, što je mnogo lakše razumjeti jer je to nekakav nastavak. Ali ova radikalna promjena u čovjeku nakon smrti, u tome što on dolazi u odnos s bićima koja su odavno napustila Zemlju i osnovala svojevrsnu kozmičku koloniju na Mjesecu, to je nešto što je izuzetno snažno povezano sa stvarnošću koja je bliska zemaljskoj – jer to učinite odmah nakon zemaljskog života – a opet obznanjuje bitno drugačiju stvarnost od zemaljske.

Ako su ljudi previše vezani za zemaljske stvari, onda će im možda čak biti teško pronaći put u ovo područje gdje se nalaze mjesečeva bića. Zatim se događa sljedeće, što bih želio okarakterizirati na ovaj način: zamislite da bi Zemlja bila ovdje [vidi crtež, bijela], a tamo Mjesec [crvena]. Sada je tako da reflektirani efekti Mjeseca, koji su zapravo reflektirani sunčevi efekti, još uvijek djeluju toliko daleko na Zemlju,

a onda prestaju djelovati [žuto]. Mjesečevi efekti ne idu jako daleko u Zemlju, već onoliko koliko se korijenje biljaka širi u Zemlji. Ispod sloja korijena biljke – a to je vrlo tanak sloj – efekti Mjeseca zapravo ne dolaze.

To je zapravo vrlo plitak sloj gdje zahvaćaju efekti Mjeseca. Učinci Sunca zalaze duboko u Zemlju. Sunčeva toplina tijekom ljeta je sačuvana; kada krumpire položite u tlo, sunčeva toplina još je tu zimi. Velik dio utjecaja Sunca ide u Zemlju, utjecaj Mjeseca samo do korijena biljke - tanak sloj.

Ali može se dogoditi da ljudska bića nakon smrti, kada bi trebala ući u mjesečevu oblast, u svijet duša, a ne mogu se slagati s mjesečevim bićima, budu uhvaćena ovim tankim slojem mjesečevog djelovanja, koji tada kao da se dižu iz Zemlje, i onda zapravo za osjetilnu/nadosjetilnu percepciju lutaju poput utvare, kao sjene utvara.

Legende i pjesme koje postoje o takvim stvarima u potpunosti se temelje na stvarnosti. Da biste mogli suditi o takvim stvarima, morate biti potpuno oslobođeni praznovjerja, posvuda postupati kritički, uzimati samo ono što se može ispitati.

U ovom putovanju unatrag, koje traje trećinu ljudskog života, priprema se karma. Zato jer se mjesečeva bića miješaju u negativne slike koje čovjek stvara svojim djelima, također i svojim misaonim djelima, a ta mjesečeva bića imaju dobro pamćenje, budući da sve što doživljavaju s ljudima unose u kozmički eter.

Sada idemo dalje kroz život između smrti i novog rođenja, i vraćamo se opet. Kad se vratimo u lunarnu regiju, naći ćemo sve to zabilježeno. Sve to nosimo u svoj zemaljski život da bismo to zemaljskom voljom izvršili.

Ovo je prije svega ono, što bih vam danas želio ponuditi kao temeljno razmatranje, dragi prijatelji.

OBLIKOVANJE KARME NAKON SMRTI

Predavanje 16 svibnja 1924

X

Prošli puta smo raspravljali o tome kako se klica karme, da tako kažemo, formira u vremenu koje neposredno slijedi nakon prolaska čovjeka kroz vrata smrti. I pokušao sam pokazati kako uz veliku živost, s jakom unutarnjom snagom, upravo iskustva kroz koja čovjek prolazi u ovom vremenu, koje čini oko trećinu njegovog života, kako ta iskustva utječu na njega s ogromnom snagom i kako utječu na onoga koji u tom trenutku prati ljudski život. Sada moramo razmotriti kako zemaljski svijet, unutar kojeg se zapravo odvija ispunjenje i formiranje karme, utječe na ljude i kako drugačije funkcionira izvanzemaljski svijet.

Ako pogledamo, da tako kažem, scenu naše karme, a to je Zemlja, tada ćemo otkriti da ono što pripada Zemlji – sva bića raznih carstava prirode – ima stvarni utjecaj na ljudsko biće, koji se potvrđuje u životu čovjeka, a potvrđuje se i kada čovjek ne usmjerava svoju spoznaju na ono što je u zemaljskom okruženju. Čovjek se mora hraniti, čovjek mora rasti; da bi to učinio mora apsorbirati tvari Zemlje. Te tvari rade kroz svoja svojstva, djeluju na njega kroz svoje unutarnje snage, i rade na njemu sasvim neovisno o njegovoj spoznaji. I može se reći, čak i ako je ovo donekle radikalno: bez obzira kako se čovjek u svom duševnom životu odnosi prema raznim oblastima koje su oko njega u zemaljskom postojanju, on dolazi u odnos, dolazi u odnos prema tim činjenicama svog fizičko- zemaljskog okruženja.

To se može primijetiti u najrazličitijim područjima života. Naprimjer, treba reći: kako bi bilo da o unosu hrane ovisimo o onome što znamo o učincima ljudske hrane na organizam? Ne možemo čekati da saznamo išta o tome, već nas pokreće odnos prema zemaljskom okruženju koji je potpuno neovisan o našem znanju, i u određenom smislu, potpuno neovisan o našem duševnom životu. Ali samo pomislite na potpuni kontrast sa svijetom zvijezda. Ne može biti govora o utjecaju zvjezdanog svijeta unutar iste instinktivne osnove unutar koje se govori o utjecaju zemaljskih oblasti. Čovjek se može diviti svijetu zvijezda. Iz svijeta zvijezda može primiti sve vrste podražaja. Ali razmislite samo na trenutak koliko je ovisan o svom duševnom životu za sve što se tiče svijeta zvijezda, kako te zvijezde moraju utjecati na njegov život duše. Uzmite najbliže nebesko tijelo koje je povezano s ljudima, uzmite Mjesec. Iz trivijalnog života znate da Mjesec ima određeni utjecaj na ljudsku fantaziju. Pa čak i oni koji žele poreći sve ostalo o utjecaju zvijezda na ljude, neće poreći da ono što je sasvim nesvjesno – citiram poznatu romantičnu izreku – 'čarobne noći mjesečine', da ima utjecaj na ljudsku maštu.

Ali ne može se zamisliti da se čak i ovaj najgrublji učinak, koji na čovjeka ima zvjezdani svijet, događa uz isključenje čovjekovog duševnog života, da bi mogao nastati odnos kakvog čovjek ima prema njegovom zemaljskom okruženju, gdje stvarno ne ovisi puno o tome što čovjek zna o učinku kupusa na njegove organe, divi li se kupusu ili ne – samo ga mora jesti. Zapravo se cijelo znanje dodaje kao nešto što svakako uzdiže život ljudske duše iznad života prirode; duhovni život tome samo pridonosi. S druge strane, isključujući duhovni život, ne može se niti zamisliti utjecaj nebeskog svijeta na čovjeka, a kamoli onaj svijet koji stoji iza nebeskog svijeta kao svijet hijerarhija, svijet viših duhovnih bića. Pa, na najnižoj stepenici hijerarhije, da tako kažem, ona su bića za koja sam vam prošli put rekao da zapravo stvaraju ljudska iskustva nakon smrti živeći u njima tako intenzivno, tako snažno. Da ta mjesečeva bića, koja su nekoć bili veliki iskonski učitelji čovječanstva na Zemlji, nisu živjela u onome što čovjek doživljava nakon što je prošao kroz vrata smrti, iskustva nakon smrti bila bi slična snovima. Ali ona su sve osim snolika. Ta su iskustva jača od takozvanih normalnih iskustava zemaljskog života. U tim iskustvima se priprema karma jer tako intenzivno živimo u drugima, a ne u sebi, i to moramo kompenzirati. Mi doživljavamo stvari onako kako ih doživljava onaj drugi kome smo ih nanijeli, i doživljavamo ih ogromnom snagom. Tako pripremamo svoju karmu tijekom ovih iskustava. U vremenu između smrti i novog rođenja, događa se prijelaz od doživljaja ovih mjesečevih bića do onih bića koja nikada s ljudima nisu bila na Zemlji. Mjesečeva bića, o kojima sam govorio prošli put, bila su tamo unutar zemaljskog postojanja. To sam okarakterizirao. Ali onda, u kasnijem vremenu između smrti i novog rođenja, ljudsko biće se uzdiže do bića koja nikada nisu bila na Zemlji.

Prije svega imamo skupinu bića unutar viših hijerarhija kojoj smo dali ime Angeloi. Ova bića su, da tako kažem, naši vodiči iz jednog zemaljskog života u drugi. Ona nas vode od jednog zemaljskog života do drugog. Oni su bića kojima smo najbliži prema gore, kojima smo zapravo uvijek vrlo bliski u zemaljskom životu. To je ovako: kada razmišljamo o vanjskim okolnostima, kada razmišljamo o onome što smo vidjeli, što smo čuli, što smo preuzeli iz svijeta prirode ili povijesti, ili što su nam drugi ljudi upravo rekli kada govorimo o stvarima koje nam dolaze izvana tijekom zemaljskog života, ako se samo prepustimo ovim izvana unesenim mislima, tada biće iz hijerarhije anđela kojem pripadamo nema mnogo veze s našim mislima. Zato što ova bića iz hijerarhije anđela nikada nisu i sama bila zemaljski stanovnici poput ljudi ili poput prvobitnih učitelja, koji su bili prisutni u eterskom tijelu, ali su barem bili stanovnici Zemlje. Takvi zemaljski stanovnici nisu bića koja označavamo imenom anđeli, tako da je naš odnos prema njima već drugačiji nego prema mjesečevim bićima o kojima sam upravo govorio.

Ali barem kada prođemo stazama nakon smrti koje u određenom smislu vode pored planeta i dođemo u carstvo mjesečevih bića, mi smo u isto vrijeme unutar mjesečeve oblasti u carstvu anđela. Tako da čak i u vrijeme kada živimo s iskonskim

učiteljima čovječanstva koji su postali stanovnici Mjeseca, živimo zajedno na svjestan način sa bićima koja zovemo angeloj. Onda idemo dalje. I kako idemo dalje, dolazimo u ono što se naziva područjem Merkura, u znanosti duha kakva je ikada postojala. Tamo, u ovim oblastima, više ne žive bića koja su nekada bila na Zemlji. Zatim dolazimo u carstvo arhanđela ulaskom u oblast Merkura u vremenu između smrti i novog rođenja, a zatim ulaskom u oblast Venere u carstvo arhaja.

Prolazeći kroz oblasti treće hijerarhije na ovaj način, približavamo se onome što duhovno biće Sunca zapravo jest. A duhovno biće Sunca tijekom ovog prolaska kroz život između smrti i novog rođenja zapravo je, u najvišem smislu, stanište onih bića koje smo označili kao Eksuzije, Diname i Kiriotete, u nizu bića viših hijerarhija. Dakle, druga hijerarhija je zapravo duša, duh solarnog života. Ovdje provodimo većinu vremena između smrti i novog rođenja.

Pa, ta bića, ona se doista mogu razumjeti samo ako uzmemo u obzir kako imaju svoje postojanje potpuno odvojeno od svega što nas čini ljudima na Zemlji, što nas ljude vezuje u okruženje zakona prirode. Zakoni prirode, kakve prepoznajemo na Zemlji, ne postoje u području stvarnog solarnog života. U oblasti stvarnog djelovanja Sunca, duhovni zakoni, dakle i zakoni volje, naprimjer, i zakoni prirode su isti, apsolutno isti. Tamo prirodni zakoni ni na koji način ne proturječe duhovnim zakonima, tamo su prirodni zakoni i duhovni zakoni potpuno jedinstvo.

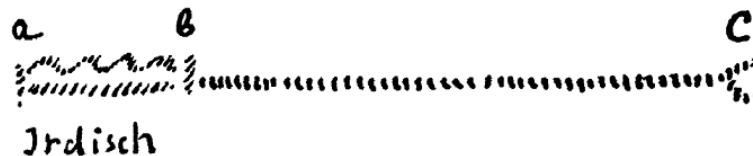
Neka nam budu jasne, dragi moji prijatelji, posljedice takvog nečega. Živimo ovdje na Zemlji. U zemaljskom životu doživljavamo ovo i ono. Tijekom zemaljskog života doživljavamo kako se trudimo ostvariti ovo ili ono, kako možda nastojimo ne skrenuti s nekog puta za koji smatramo da nam je moralno prikladan. Iz takvih namjera činimo određena djela. Vidimo nekog drugog kome ne možemo pripisati takve namjere, jednostavno mu moramo pripisati loše namjere. Čekamo nekoliko godina nakon što radimo na onome za što vjerujemo da su dobre namjere, usporedo sa lošim namjerama drugog. Vidimo da naše dobre namjere, nisu prošle, da ne samo da nisu imale učinka, nego da smo možda imali nesreću, dok drugi kojemu smo pripisali loše namjere, živi pored nas, naizgled u dobroj sreći.

To je nešto što tjera tolike ljude koji gledaju samo zemaljski život da se bune protiv njega, da kažu da se ne otkriva sila koja u ovozemaljskom životu tretira dobro i zlo u odgovarajućem smislu. I nitko tko nepristrano promatra život neće moći reći da je onaj tko to kaže apsolutno pogriješio. Uostalom, tko može reći, da je sve što čovjeka pogađa u životu nekako povezano sa zaslugom ili krivnjom, s onim što je proizašlo iz njegovih namjera u ovozemaljskom životu? Imamo ovaj ovozemaljski život i stvarno ne možemo reći drugačije, kada gledamo tijekom ovozemaljskog života, nego da nikako ne možemo naći ravnotežu za ono što duhovno i moralno teče iz naše duše. Zašto ne?

Da, jer nismo u položaju da potpuno slobodnom voljom kontroliramo svoje namjere, unutarnje sile koje vladaju našim moralnim i duhovnim životom, jer ih nismo u mogućnosti izravno prenijeti u stvarnost u kojoj živimo na Zemlji. Vani, u vanjskom svijetu vladaju zakoni prirode, i odvijaju se događaji pod utjecajem različitih ljudskih bića. Mora nam biti jasno da postoji ponor u zemaljskom životu, između impulsa volje u našim dušama i onoga što vidimo kao sudbinu ostvarenu u vanjskom životu.

Trebate se samo jednom zapitati: koliko toga u ovom vanjskom životu, koliko onoga što je sudbina, dakle značajno za ljudski život, proizlazi izravno kao spoznaja iz namjera koje nosite u svojoj duše? - Ovaj svijet, ovozemaljski, nije onaj u kojem su duhovni zakoni, prema kojima se ljudsko biće može upravljati, također i izravno prirodni zakoni; oni nisu zakoni prirode, oni samo rade unutar ljudskog bića. A ako na svijet gledate otvorenog uma, možete reći samo ovako: ako netko moje dobre namjere reinterpreтира kao loše, ako zna moje dobre namjere i unatoč tome sudi ih po tome kakva sudbina može biti za par godina, ako netko tumači moje dobre namjere kao da su loše, i nakon što me zadesi nesreća nakon par godina kaže: Vidi što se dogodilo, rekao sam da su tvoje namjere loše! – onda bi to bio nemoguć način življenja. Duhovno mora raditi od duše do duše. Ali u vanjskom svijetu duhovno još nije na djelu u smislu sudbine.

I zato moramo imati na umu činjenicu da postoji ponor u zemaljskom životu između moralno i duhovnog, i prirodnog i tjelesnog. Ovaj ponor postoji jer se zakoni duha ne spajaju sa zakonima prirode.

Kada ljudi potpuno zanemare onaj svijet, koji se sada spaja sa zemaljskim, od B do C, od smrti do novog rođenja – ne gledajući u ovaj svijet, misleći da zbog granica spoznaje o tom svijetu ne možemo znati ništa – što sada mogu takvi ljudi reći? Mogu reći: da, zakoni prirode i ono što ljudi rade i doživljavaju jer su dio zakona prirode, to je stvarnost, to je ono stvarno, naša spoznaja, naše znanje može to obuhvatiti; ali što se događa s namjerama koje su u nama kao iskustva duše i duha, ne može se znati. - Ako ne pogledate 'od B do C', ne možete znati ništa o tome. Dakle, može se samo vjerovati da će se i ove stvari koje žive u našim dušama nekako materijalizirati. U istoj mjeri u kojoj je znanje izbljedilo, od B do C, od davnih vremena ljudske evolucije, tako je nestala i ova podjela između znanja i vjerovanja.

Ali u istoj mjeri u kojoj se govori o znanju i vjerovanju, više se ne može govoriti o karmi. Jer karma izražava zakon, a ne nešto u što se samo vjeruje, kao što svaki prirodni događaj izražava zakon.

Ali ako se sada, vratimo u čovjekov život između smrti i novog rođenja, nakon najranijeg perioda kojeg sam vam već opisao, tada ulazimo u svijet u kojem sada bića druge hijerarhije, Eksuziji, Dinami, Kirioteti, žive, a umjesto zemaljskog postojanja imamo postojanje Sunca; jer čak i ako idemo dalje od oblasti zvijezda, Sunce ostaje sjati, ne u fizičkom smislu, ali ostaje sjati dok prolazimo kroz vrijeme između smrti i novog rođenja. Dok nas ovdje na Zemlji Sunce obasjava svojim fizičkim učincima, tada nas u životu između smrti i novog rođenja Sunce obasjava, da tako kažem, bićima Sunca, Eksuziji, Dinami, Kirioteti, koja nas nose. Ali u svijetu u kojem smo tada, prirodni zakoni zemaljskog života više nemaju nikakvog smisla, nego se sve događa u smislu duhovnih zakona, u smislu zakona koji su posve duhovno- duševni. Tamo ne treba ni trava rasti, niti krava jesti travu, jer tamo nema krave ni trave. Tamo je sve duhovno. A unutar ove duhovne oblasti leži mogućnost da možemo ostvariti namjere koje imamo u duši i koje se ne mogu ostvariti ovdje na Zemlji, toliko se malo mogu ostvariti da ono što je dobro može voditi u nesreću, a loše čak i u sreću. Jer budući da se tamo sve ostvaruje i ispunjava prema svojoj unutarnjoj vrijednosti i prema unutarnjem biću, nije moguće da dobro ne djeluje po mjeri svoje dobre moći, a svako zlo prema mjeri svoje zlonamjerne moći, i da na vrlo poseban način, vidite da u egzistenciji Sunca – to jest, onoj egzistenciji koja sadrži drugu hijerarhiju, Eksuzije, Diname, Kiriotete – nailazi na ugodan prijem sve što imamo u svom duševnom životu u smislu dobrih namjera ovdje na Zemlji.

Stvar bi se mogla izraziti i na način da se kaže: sve što čovjek doživi s nijansom dobra u svojoj duši u ovoj sunčevoj egzistenciji, s užitkom se prihvaća, ali se zlo općenito odbacuje. Ono ne može ući u ovu sunčevu egzistenciju.

Na ciklusu predavanja koji sam mogao održati tamo u kasnije spaljenom Goetheanumu, takozvanom 'francuskom ciklusu', istaknuo sam kako čovjek mora ostaviti svoju lošu karmu prije nego uđe u određeno vrijeme između smrti i novog rođenja. Zlo ne može ući u Sunce. Postoji jedna izreka koja se u svijesti ljudi danas odnosi samo na fizičke učinke Sunca. Ova izreka kaže da Sunce jednako obasjava i dobro i zlo. To je zaista tako; ali Sunce ne pušta zlo u svoju oblast. Kad duhovno vidite ono što je dobro u čovjekovoj duši, to je svijetlo poput sunčeve svjetlosti, ali svijetlo na duhovni način. Ali kad vidite ono što je zlo u čovjeku, mračno je kao mjesto do kojeg sunčeva svjetlost ne može doprijeti. I tako svo zlo čovjek mora ostaviti iza sebe kada uđe u egzistenciju Sunca. Ne može ga ponijeti sa sobom.

Ali samo razmislite: ljudsko biće u svom zemaljskom životu je jedinka. Njegovo fizičko i duševno- duhovno postojanje međusobno je povezano, čine jedinstvo. U žilama osobe koja njeguje zlo – čak i ako se to ne može dokazati grubim

instrumentima – krv ne samo da teče drugačije, ona je čak drugačijeg sastava nego u osobe koja ima dobro u duši!

Sada zamislite, stvarno loša osoba dolazi prije egzistencije Sunca u životu između smrti i novog rođenja. Za sobom mora ostaviti sve što je zlo. Da, ali to znači da ostavlja dobar dio sebe, jer je s njim povezano zlo. S njim je jedno. Barem u onoj mjeri u kojoj je zlo jedinstvo s njime, on mora ostaviti ono što je u njemu živjelo kao zlo.

Pa, ako čovjek ovdje mora ostaviti nešto iza sebe, od vlastitog bića, koja je posljedica toga? Posljedica je da je zakržljao, da dolazi u sunčevu egzistenciju kao duhovni bogalj, da tako kažem. A egzistencija Sunca može početi sa onim što ljudsko biće donosi u ovu egzistenciju Sunca. Ono drugo mora ostaviti iza sebe.

Sada će mu se u egzistenciji Sunca približiti ona bića koja mogu raditi zajedno s njim, koja rade zajedno s njim između smrti i novog rođenja.

Ako uzmete vrlo ekstreman slučaj, dragi moji prijatelji, uzmite slučaj u kojem je osoba bila toliko loša, toliko neprijateljska da je svima u sebi poželjela loše stvari. Pretpostavimo da je bio toliko loš, da toliko zlo stvarno ne postoji, ali hipotetski pretpostavimo da je bio potpuni negativac. Što će se dogoditi s potpunim negativcem koji se potpuno poistovjetio sa zlom, što će se dogoditi s njim kada stigne ovdje u ovom trenutku, recimo Alfa [vidi crtež kasnije], i mora ostaviti za sobom sve što je s njim povezano sa zlom? Morat će cijelog sebe ostaviti iza! Dakle, on će proći ono vrijeme između smrti i novog rođenja, koje sam vam nedavno opisao, prošao je kroz svijet u oblasti mjesečevih bića, također će susresti to biće iz hijerarhije anđela koje pripada posebno njemu, također i druga bića iz hijerarhije anđela, koji pak s njime surađuju. Ali sada dolazi na kraj ovoga svijeta. On se približava Suncu preko Merkura i Venere, ali mora sebe ostaviti prije nego što može ući u Sunce, jer je u potpunosti bio negativac. Što iz ovoga slijedi? Ne počinje ni živjeti na Suncu. Ako uopće ne želi nestati iz svijeta, mora se odmah pripremiti da se ponovno utjelovi, da ponovno započne život na Zemlji. Dakle, ovo biste pronašli: on započinje novi život na Zemlji vrlo brzo nakon svoje smrti.

Pa, takvih zlikovaca stvarno nema. Opet, na neki način, svi su ljudi pomalo dobri. Stoga svi ljudi dolaze barem na određenu udaljenost u egzistenciju Sunca. No, ovisno o tome koliko je osoba zakržljala kao duhovno- duševno biće, ona stiže daleko ili ne tako daleko, u sunčevu egzistenciju, a ovisno o situaciji također dobiva od sunčeve egzistencije snagu da izgradi svoj kasniji zemaljski život, jer ono što taj čovjek nosi u sebi može se postaviti samo iz sunčeve egzistencije.

Iz drugog dijela *Fausta* znate scenu u kojoj Wagner stvara homunkulusa u bočici. Stvar je u tome da bi Wagner, da bi stvarno napravio nešto poput homunkulusa, morao imati znanje o solarnim bićima. Pa, Goethe baš i ne prikazuje Wagnera u svom *Faustu* kao da ima znanja o solarnim bićima, inače ne bi bio 'suhi ulizica', zar

ne, kako ga Goethe prikazuje. Wagner je svakako vrlo pametna osoba, ali nema znanja o solarnim bićima. Stoga mu pomaže Mefisto, duhovno biće koje već ima znanje o sunčevim bićima; samo kroz to nešto izlazi. Goethe je to jako dobro osjetio, da samo tako iz retorte može izaći nešto poput homunkulusa, koji onda također može nešto razviti.

Treba biti potpuno jasno: *ljudsko* ne nastaje iz zemaljskog, nego samo iz sunčevog. Ono što je zemaljsko u čovjeku samo je slika. Čovjek u sebi nosi solarnu prirodu. Zemaljsko je kod čovjeka samo slika.

Dakle vidite, mi smo u određenoj mjeri predani visokim bićima Sunca za vrijeme između smrti i novog rođenja. I ova visoka bića Sunca tretiraju s nama ono od nas što uopće možemo unijeti u egzistenciju Sunca. Drugo je ostavljeno. I tako ono što preostane mora se ponovno pokupiti, takoreći, kad se čovjek vrati u zemaljski život.

Čovjek odlazi u kozmičku egzistenciju – prekосуtra ću opisati kako se događa ostalo – ali se opet vraća. Kad se vrati, opet prolazi kroz mjesečevu oblast, gdje pronalazi zlo koje je ostavio iza sebe. On to mora reintegrirati. Prima to u formi u kojoj je to doživio odmah nakon što je zakoračio kroz vrata smrti. To integrira na takav način da se to sada ostvaruje u zemaljskoj egzistenciji.

Zato se zadržimo na pomalo odbojnom primjeru koji sam nedavno spomenuo: ako sam nekome dao šamar u ovozemaljskom životu, onda odmah kad se vraćam unatrag nakon prolaska kroz vrata smrti, osjetim kako ga je boljelo, drugog. Kada se vraćam to ponovno nalazim, i težim za razrješenjem. Dakle, ako bi me trebalo nešto pogoditi, to proizlazi iz onoga što je drugi doživio, težio sam tome kad sam išao tamo; opet tu sklonost nosim u zemaljski život kada se vratim. Ali zanemarimo to zasad; o ovom ispunjenju karme govorit ću prekосуtra. Ali vidite: ono što tamo nalazim nema prolaz kroz solarni život, nije prošlo kroz solarni život. Uostalom, kroz solarni život nosio sam samo ono što je bilo povezano s dobrim.

Sada kada sam zapravo izgradio zakržljalu osobu unutar solarne oblasti, vraćam u sebe ono što sam ostavio iza sebe. Ali ovo što sada uzimam je osnova moje zemaljsko tjelesne organizacije. Donoseći samo dio sebe, odnosno onaj dio koji je mogao ući u solarnu oblast, mogu vratiti samo onaj dio svog ljudskog bića kojim sam prošao kroz solarnu oblast, koji je oplodjen tom solarnom oblasti, produhovljen u oblasti Sunca.

Taj dio ljudskog bića je prvi dio. No, imamo ova dva dijela:

1. Na Zemlji se pojavljuje dio čovjeka koji je prošao kroz solarnu oblast.
2. Na Zemlji se pojavljuje dio čovjeka koji nije prošao kroz solarnu oblast.

Ovo se vidite, odnosi na čovjekov život između smrti i novog rođenja i njegovih posljedica na zemaljskom životu. Ali Sunce utječe na ljude i dok su na Zemlji. Ali i druge oblasti, posebno oblast Mjeseca, također ima utjecaj na ljude koji se nalaze na Zemlji. Uvijek imamo dvije vrste učinaka na čovjeka: prvo, učinak sunčevog života između smrti i novog rođenja, i drugo, učinak sunčevog života tijekom ljudskog života na Zemlji. Isto tako, imamo učinak Mjeseca, recimo kombinacijom Mjeseca, Merkura i Venere, imamo učinak mjesečevog života na čovjeka između smrti i novog rođenja, i drugo, učinak mjesečevog života na čovjeka kada je čovjek na Zemlji.

Tijekom zemaljskog života potrebno nam je Sunce kako bi nam život glave kao zemaljske osobe uopće bio moguć. Ono što nam Sunce donosi u svojim zrakama zapravo iz našeg organizma stvara život glave. To je isto onaj dio čovjeka koji je uvjetovan boravkom na Suncu. To je dio čovjeka koji se duguje učincima glave. Govorim 'glave', tu zapravo sažimam život osjetila i život ideacije.

Drugi dio, onaj koji u zemaljskom životu ovisi o egzistenciji Mjeseca, Merkura, Venere, to je onaj dio u čovjeku koji nije vezan za život glave nego, naravno, u širem smislu, za reproduktivni život.

Sada imate nešto čudno. Vi imate solarni život koji djeluje na čovjeka između smrti i novog rođenja, u tome što ga zapravo čini čovjekom, razvija u njemu ono što je povezano s dobrim. Međutim, tijekom zemaljskog života to može utjecati samo na sve što je povezano s glavom. I u osnovi to nema puno veze s dobrim, ovaj život glave, jer život glave također možete koristiti da postanete opaki zlikovac. Čovjek može biti vrlo pametan da svojom pameću postane negativac.

Sve što se razvija unutar zemaljskog života temelji se na reproduktivnom životu. Ovaj reproduktivni život, koji je pod utjecajem Mjeseca, i za vrijeme života između smrti i novog rođenja povezan je s dijelom čovjeka koji nema udjela u egzistenciji u kozmičkim sferama.

Ako ovu vezu iznesete pred svoju dušu, tada ćete također moći lako shvatiti kako ono što je sa svime tim povezano izlazi na vidjelo u čovjeku kada čovjek stoji na Zemlji.

Najprije imamo onaj dio čovjeka koji se pojavljuje na Zemlji i koji je prošao kroz solarno područje. Solarna oblast ima utjecaja samo na glavu u zemaljskom životu, ali ono što je povezano s ovom solarnom oblašću ostaje u cijelom čovjeku, a to ostaje kao njegov sustav zdravlja. Dakle, ovi sustavi zdravlja također su povezani sa životom glave. Glava postaje bolesna samo kada život probave ili život ritmike potisnu bolest u nju.

S druge strane, ono što čini dio čovjeka koji ne prolazi kroz egzistenciju Sunca povezano je s predispozicijom za bolest.

I tako vidite da je bolest utkana u čovjekovu sudbinu ispod egzistencije Sunca, i da je bolest povezana s učincima zla koji su doživljeni čim čovjek uđe u život između smrti i novog rođenja. A sama oblast Sunca povezana je sa sustavom zdravlja. I tek kada učinci prodru iz oblasti Mjeseca u oblast Sunca, ono što je povezano sa sunčanom oblasti na Zemlji, organizacija glave, može doživjeti bilo kakva bolesna stanja. Možete vidjeti kako je stvarni uvid u ove velike karmičke veze moguć jedino kada ljudsko biće pratimo u oblast gdje su zakoni duha prirodni zakoni, a prirodni zakoni, zakoni duha.

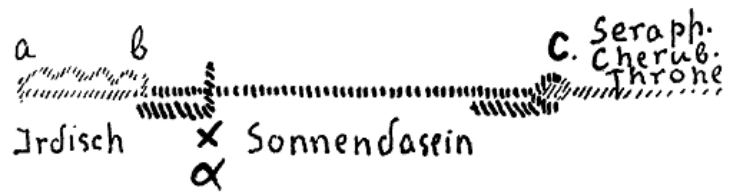
(1) Na Zemlji se pojavljuje dio čovjeka koji je prošao kroz solarnu oblast.	}	To je onaj dio čovjeka koji zavisi o učincima glave.	}	Predispozicija za zdravlje.
(2) Na Zemlji se pojavljuje dio čovjeka koji nije prošao kroz područje Sunca.	}	To je dio čovjeka koji je vezan za reproduktivni život.	}	Predispozicija za bolest

Dopustite mi da se izrazim, rekao bih, svakodnevnim riječima, u oblasti koja nije nimalo svakodnevna, i što govorim kao što se govori u životu. To nije nimalo neprirodno za one koji su u duhovnom svijetu. Kad razgovarate s ljudima ovdje, vidite, po načinu na koji govore, možete zaključiti da su u oblasti prirode. Njihov jezik to otkriva. Ali ako dođete u oblast koju sam opisao na prošlom predavanju, oblast u koju čovjek dolazi čim prođe vrata smrti, i ako govorite s bićima koja su nekad bila iskonski učitelji čovjeka, ili s bićima hijerarhije anđela, onda je nešto čudno u tom govoru, jer – kako da to kažem – ljudi govore kao da govore o zakonima prirode, ali koji imaju magijski učinak, kojima ujedno vlada duh. Ova bića razumiju magiju. Ali oni poznaju zakone prirode jedino na način da znaju da ljudi imaju zakone prirode na Zemlji; ti zakoni prirode nemaju nikakve veze s njima.

Ali ono što se događa još uvijek se pojavljuje na slikama koje su slične procesima na Zemlji. Stoga duhovni učinci još uvijek izgledaju kao učinci prirode na Zemlji, ali su još jači, kao što sam opisao.

Ali kada izađete iz ove oblasti i dođete u oblast Sunca, ne čujete ništa o prirodnim zakonima Zemlje. U jeziku tih bića čuje se samo o duhovnim učincima, o duhovnim uzrocima. Nema ništa od zakona prirode.

Vidite, dragi moji prijatelji, tako nešto se s vremena na vrijeme može reći. Jer kada ovdje na Zemlji ljudi stalno govore o univerzalnoj valjanosti zakona prirode ili čak na blesav način o vječnosti zakona prirode, uvijek bi se željelo odgovoriti: Da, ali postoje područja u svijetu, područja kroz koja čovjek prolazi između smrti i novog rođenja, gdje se na zakone prirode uglavnom gleda sa podsmijehom, jer tamo nemaju nikakvo značenje, jer su najviše, da tako kažem, najviše kao poruke sa Zemlje a ne nešto u čemu se živi. A kada čovjek tada prođe ovom oblašću između smrti i novog rođenja i živi dovoljno dugo u svijetu u kojem nema prirodnih zakona, već postoje samo duhovni zakoni, onda se zapravo navikne i prestane misliti o prirodnim zakonima kao o nečem ozbiljnom. To ne činite između smrti i novog rođenja. Živite u oblasti gdje se mogu ostvariti duhovne namjere, gdje je ostvarenje uvid.

Ali, vidite, ako bi postojalo samo to, ako bi postojala samo ova druga hijerarhija u solarnoj oblasti, i ako smo doživjeli vrstu realizacije u ovoj solarnoj oblasti koju tamo možemo doživjeti, onda nakon što smo prošli kroz ovaj život i želeći se opet vratiti u zemaljski život (c), samo bismo stajali tamo, opterećeni svojom karmom. Znali bismo da uopće možemo napredovati samo ako sada također možemo prenijeti u fizičko ono što je duhovno u potpunosti ostvareno. Jer duhovno naša karma se ostvaruje kada siđemo tamo. U trenutku kada dođemo do zemaljskog postojanja, duhovni zakoni i duhovni aspekti moraju se pretvoriti natrag u fizičke. Ovdje je oblast u kojoj Serafini, Kerubini i Prijestolja pretvaraju duhovno natrag u fizičko.

Tako da se u sljedećem zemaljskom životu ono što je ostvareno duhovno, također ostvaruje fizički u karmi. To je napredovanje karme.

Predavanje 18 svibnja 1924

XI

Ako netko želi razumjeti bit karme, to je prije svega pitanje mogućnosti sagledavanja svega što je iz kozmosa uključeno u ljudski razvoj.

Kako bi sagledali bića iz duhovnog kozmosa koja su uključena u ljudski razvoj, pogledajmo najprije malo vezu između ljudskih bića i zemaljskih bića kako bismo podržali svoje razumijevanje.

Vidimo čovjeka na Zemlji okruženog bićima iz mineralnog, biljnog i životinjskog carstva, a znamo da čovjeka moramo gledati na način da sva tri carstva prirode zapravo žive u njemu i u njemu poprimaju viši oblik. U određenom smislu, čovjek je povezan s mineralnim carstvom kroz svoj fizički organizam. Samo on na viši način elaborira ono što je inače u mineralnom carstvu. Povezan je s biljnim carstvom kroz svoje etersko tijelo. Opet on ono što je inače u biljnom carstvu obrađuje na viši način. Isto je i s odnosom koji čovjek ima kroz svoje astralno tijelo s bićima životinjskog carstva. Dakle, možemo reći: ako pogledamo prostor čovjeka, nalazimo da čovjek u sebi ima mineralno, biljno i životinjsko carstvo.

Kao što čovjek u sebi nosi ova vanjska carstva prirode u prostoru, on u sebi nosi – samo u terminima vremena, a ne u smislu prostora – područja viših hijerarhija. A cjelokupni rad karme na ljudskim bićima možemo razumjeti samo ako razmotrimo kako različita carstva hijerarhija utječu na ljudsko biće tijekom zemaljskog života.

Ako razmotrimo kako mineralno carstvo djeluje u ljudima, suočeni smo s procesima unutar kojih ljudi uzimaju hranu. Jer sve što se uzima iz viših oblasti u usporedbi s mineralnom, u početku se mineralizira. Kada pogledamo biljno carstvo, vidimo kako čovjek u sebi ima vitalne snage. Pogledamo li opet životinjsko carstvo, vidimo kako čovjek iz svog astralnog tijela podiže goli život u višu sferu, u područje osjeta. Ukratko, možemo pratiti niz procesa u tri carstva prirode kao i njihov učinak u ljudskom organizmu.

Ali također možemo pratiti što se u ljudima događa u odnosu na duševno-duhovni život. Čovjekovu vlastitu mineralnu prirodu, biljnu prirodu, životinjsku prirodu, možemo razumjeti iz djelovanja tri carstva prirode u prostoru. Isto tako, moramo razumjeti što vlada u čovjeku – prvo razmotrimo što vlada u čovjeku kao sudbina – od utjecaja iz područja hijerarhija. Ali sada moramo razmotriti, ne ono što je simultano prisutno u čovjeku – fizičko tijelo, etersko tijelo, astralno tijelo, simultano su u čovjeku – već moramo, za područja hijerarhija, razmotriti ono što je

u čovjeku, jedno za drugim u zemaljskom životu, te ga moramo promatrati kao ono što se može razumjeti sukcesivno, gledajući naravno duhovni odraz.

U našim antropozofskim studijama uvijek smo razmatrali strukturu osobe prema njenom životnom ciklusu: od rođenja do oko sedme godine, do promjene zuba, od promjene zuba do spolne zrelosti, od spolne zrelosti do 21. godine, kada diferencijacije više nisu toliko vidljive, zatim od 21. do 28. godine, od 28. do 35. godine, od 35. do 42. godine, od 42. do 49. godine, od 49. do 56. godine i tako dalje. Sljedeći put ću govoriti o onome što leži iza 56. godine; sada ćemo gledati ciklus do 56. godine.

Imamo jasnu strukturu od tri faze života do 21. godine, zatim tri daljnje faze i tako dalje.

Čovjek sam sebi kaže 'Ja'. Ali ovo 'Ja' sadržano je u zbroju učinaka. Gledano izvana, postoje učinci minerala, biljaka, životinja, iznutra, promatrano duhovno-duševno, učinci treće hijerarhije: anđela, arhandela, arhaja, učinci druge hijerarhije: Eksuzija, Dinama, Kirioteta, učinci prve hijerarhije: Serafina, Kerubina, Prijestolja.

Ali ova bića ne utječu na život na isti način. Već sada možemo reći: čak je i vanjska strana ljudskog bića na određeni način prožeta različitim učincima prema tijeku života. Ako, naprimjer, promatramo dijete na samom početku njegova ovozemaljskog života, moramo reći: ono što inače nalazimo u životinjskom carstvu tu je posebno izraženo, rast, napredovanje, izgradnja.

Ako uzmemo u obzir posljednju fazu života, gdje se već ide u starost, onda imamo sklerotičnost, u krhkosti organizma nešto mineralizirajuće, mnogo jače mineralizirajuće, mnogo suptilnije i intimnije mineraliziranje od onog koje je prisutno kod životinja, s izuzetkom viših životinja, za koje se to temelji na uvjetima koje ovdje ne treba raspravljati, o tome se može raspravljati nekom drugom prilikom. Dok kod životinja opadanje vitalnih snaga zapravo počinje čim nema više izgradnje, ljudi nose razne faze svog razvoja u razdoblje sloma, koje zapravo počinje već u tridesetim godinama. I mnogo toga u ljudskoj evoluciji ne bi bilo da su se ljudi razvijali kao životinje, da zapravo ništa ne donose u starost. Životinje starosti ništa ne dodaju. Ali ljudi mogu puno toga donijeti u starost, i za mnoga važna postignuća u ljudskom kulturnom životu zaslužno je ono što se može donijeti u starost, u život degradacije.

Dakle, tu je stvar mineralizacije. Tako da možemo reći: izvana, jasno vidljivo, na početku zemaljskog života dominira životinja, na kraju života mineralno, a između biljka.

Ali sada, mnogo jasnije, mnogo konkretnije, javlja se ova razlika kada više hijerarhije utječu na ljude. Može se reći da rano djetinjstvo ima posebno snažan

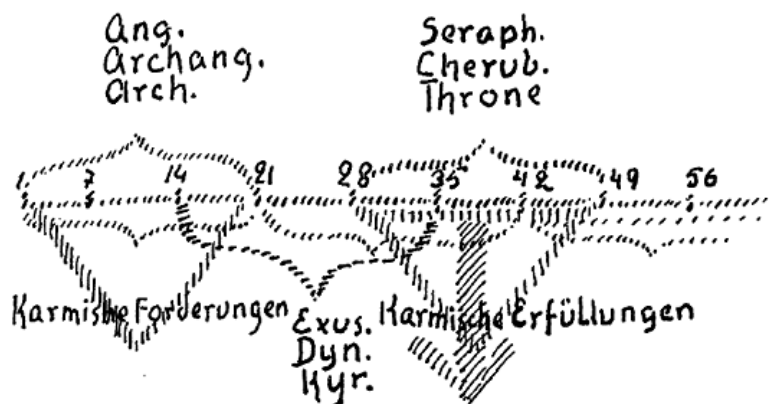
utjecaj na život duše i duha od strane treće hijerarhije, anđela, arhanđela, arhaja. Ovaj učinak treće hijerarhije, zapravo obuhvaća prve tri faze života.

U prve tri faze života imamo utjecaj anđela, arhanđela, arhaja. Kod djece i mladih u svemu što ima konstruktivan učinak na njihov organizam iz duše i duha – a to je jako puno, to je gotovo sve – to je ono što može djelovati u smislu svijeta sila iz svijeta treće hijerarhije, anđela, arhanđela, arhaja.

U dobi od 14 godina počinje djelovati druga hijerarhija: Eksuziji, Dinami, Kirioteti. Tako da ovdje moram opet zabilježiti kroz tri faze, dakle između 14. i 35. godine: Eksuziji, Dinami, Kirioteti. Vidite, dragi moji prijatelji, u razdoblju od 14. do 21. godine, treća i druga hijerarhija zajedno odlučujuće djeluju na ljude. Tek u dobi od 21 godine događa se ono što je samo učinak druge hijerarhije.

Budući da sa spolnom zrelošću nešto od svjetskih procesa, od kozmičkih procesa, intervenira u ljudsko biće, što do te dobi spolne zrelosti nije bilo u ljudskom biću.

Samo trebate uzeti u obzir da postaje sposoban za razmnožavanje, čovjek postaje sposoban apsorbirati one sile iz kozmosa koje su uključene u prokreaciju, u fizičku prokreaciju ljudskog bića. Do spolne zrelosti čovjeku su te sile kozmosa nedostajale. Tako se u njegovom fizičkom organizmu događa ona promjena koja šalje, da tako kažemo, u fizički organizam moćnije snage nego što su bile prije. Dijete još nema te moćnije, veće snage. Još uvijek ima slabije sile koje u ovozemaljskom životu u početku djeluju samo na dušu, a ne na tijelo.

Ali sada u dobi od 35 godina, za ljude počinje vrijeme u kojem oni postaju slabiji u odnosu na unutarnje snage duše, manje mogu izdržati nalet sila raspada njihovog organizma. Prije ove 35 godine organizam nas podržava. Ima tendenciju da bude konstruktivan. A ta tendencija konstruktivnosti zapravo traje do tridesetih godina. Ali tada počinje vrlo jaka, prevladavajuća tendencija degradacije. Čak i one sile koje dolaze od suštine druge hijerarhije ne mogu se suprotstaviti ovoj dominantnoj tendenciji opadanja. Naša duša mora i dalje biti podržana iz kozmosa na način da ne umremo s 35 godina u normalnom životu. Jer kad bi bića treće hijerarhije radila

samo do 21. godine, a bića druge hijerarhije od 14. do 35. godine, onda bismo zapravo bili zreli za smrt u sredini našeg stvarnog zemaljskog života, ako ne bi, mogu reći, fizičko tijelo izdržalo zbog inercije. To nije tako, jer sada, zapravo, ne od 35. godine pa nadalje, nego od 28. godine pa nadalje, opet kroz tri epohe, do 49. godine života, bića prve hijerarhije, Serafini, Kerubini, Prijestolja, djeluju na čovjeka.

Opet imate razdoblje između 28. i 35. godine života, gdje prva i druga hijerarhija sada rade zajedno. Tako da je stvarna isključiva djelotvornost druge hijerarhije prisutna od 21. do 28. godine.

Kao što sam rekao, sljedeći put ćemo razmotriti ono kasnije. Međutim, možete pitati: ako netko ima više od 49 godina, jesu li ga sve hijerarhije napustile? - Ali kao što sam rekao, to ćemo razmotriti drugi puta. Stoga se ono što danas treba reći ne odnosi samo na mlade od 49 godina, već i na druge. Prije svega, međutim, moramo se pozabaviti tijekom ljudskog života na način da hijerarhije ulijevaju svoju posebnu moć i svoju posebnu snagu u taj životni tijek.

Naravno, gledajući ovako nešto, ne smijete misliti da stvari treba gledati samo shematski. To nije moguće nigdje gdje se dolazi u područje višeg oblika života.

Već niz godina govorim o čovjeku kao trostrukom biću, čovjeka nerva i osjetila, čovjeka ritma, metaboličkog čovjeka udova. Profesor je jednom izveo zaključak iz ovoga – što profesori neće zaključiti! – da sam podijelio čovjeka na troje: glavu, grudi i želudac, jer je o svemu mislio shematski, jedno do drugog. Pa, uvijek sam naglašavao: živčano- osjetilni sustav je uglavnom koncentriran u glavi, ali on zauzvrat prožima cijelu osobu. Isto je i s ritmičkim sustavom. Stvari se ne smiju prostorno suprotstavljati. I zato ovdje također morate uzeti u obzir ovaj slijed: uglavnom je učinak anđela, arhandela, arhaja, ograničen na prve tri epohe života, ali oni su opet uključeni u cijeli životni ciklus, baš kao što je živčano- osjetilni sustav uglavnom sadržan u glavi, ali se javlja u cijelom ljudskom organizmu. Osjećamo i nožnim palcem, unutra je život živaca i osjetila. Ipak, ovo trostruko preklapanje je ispravno. I trostruka struktura o kojoj vam danas govorim je ispravna.

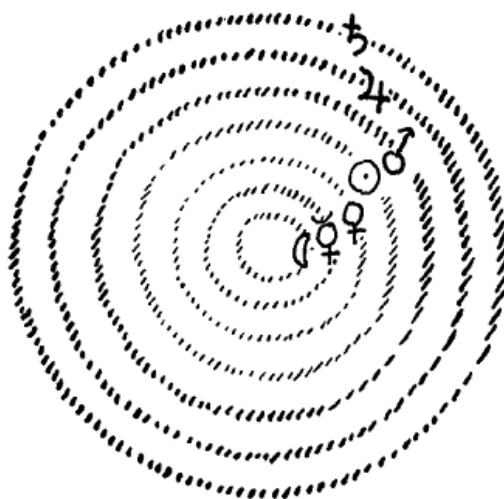
Ali sada, ako pogledate strukturu ljudskog tijeka života na ovaj način, možete sebi reći: s duhovne strane, ljudski ego je isto tako podložan učincima koji dolaze iz duhovne oblasti kao što je s fizičke strane podložan nizu učinaka koji dolaze od životinjskog, biljnog i mineralnog carstva. Mi kao ljudska bića stojimo sa svojim egom u onome što na nas utječe na kompliciran način iz kozmosa. I u toj aktivnosti koja se duhovno širi iz kozmosa, od hijerarhija, do čovjeka, leži formiranje karme tijekom fizičkog zemaljskog života.

Zapravo anđeli, arhandeli, arhaji, nas dovode iz duhovnog svijeta u fizički svijet, i uglavnom nas prate kroz prve tri epohe života. Ono na što oni najjače djeluju je, pak, naš živčano- osjetilni sustav. I u sve što se događa na tako kompliciran, divan način

do 21. godine života u razvoju našeg osjetilnog i intelektualnog života, našeg života glave, uključena su bića, anđeli, arhanđeli, arhaji.

Beskonačno mnogo toga se događa, da tako kažem, iza kulisa obične svijesti. I upravo u ono što se događa iza ovih kulisa obične svijesti ta bića su uključena.

I opet, dosežući u ritmički sustav, od spolne zrelosti, otprilike od 14. godine, interveniraju one snage koje imaju veće moći od anđela, arhanđela, arhaja. Bića treće hijerarhije, anđeli, arhanđeli, arhaji, utječu na naš život duše. Za prve tri epohe života od pred-zemaljske egzistencije sa sobom donosimo tako jake sile koje i dalje djeluju da duša može intenzivno raditi na tijelu. Potrebne su samo manje snage treće hijerarhije da priteknu ljudima u pomoć.

Ali vidite, te sile koje su anđelima, arhanđelima, arhajima, potrebne da usmjere i vode naš ljudski život na pravi put do 21. godine, te sile pritječu tim bićima iz onoga što duhovno zrači sa Saturna, Jupitera, Marsa. Istina je da kozmička tijela ne emitiraju samo one učinke o kojima govori fizička znanost. Ova fizička znanost je zapravo prilično prostodušna u pogledu opisa bića svijeta. Od Saturna, Jupitera i Marsa, zrače sile koje najbolje razumiju anđeli, arhanđeli, arhaji. A kad čovjek prođe kroz život između smrti i novog rođenja – već smo to opisali – on najprije dolazi u oblast Mjeseca do onih bića koja su nekoć bila na Zemlji, koja oštro prosuđuju ono dobro i loše što nosi sa sobom. Prije svega mora ostaviti iza sebe sve zlo koje je s njim sjedinjeno. Ne može ga odnijeti u područje Sunca.

Zatim prolazi kroz solarno područje i dalje u svemir. Na njega tada djeluju sile Marsa, Jupitera i Saturna. Zatim prolazi kroz cijeli život između smrti i novog rođenja, vraća se ponovno, i teka tada potpuno dođe u mjesečevu oblast, tada ga sretnu anđeli, arhanđeli, arhaji i kažu mu, takoreći: Saturn, Jupiter i Mars su nam rekli da ste obogaljeni u određenim smjerovima – kao što je opisano na prošlom predavanju ovdje. Rekao sam da se zlo mora ostaviti iza sebe, ali čovjek pri tome

ostavlja nešto od sebe. On dolazi kao obogaljena osoba u solarnu oblast i također gore u vanjsku oblast. Tamo gleda Saturn, Jupiter, Mars.

O, moji dragi prijatelji, ovaj život između smrti i novog rođenja vrlo je kompliciran! Život između smrti i novog rođenja počinjemo prolazeći kroz vrata smrti. Ono što se događa je ono što sam opisao u vezi s lunarnom regijom. Čovjek mora iza sebe ostaviti sve s čime se poistovjećivao sa zlom u sebi, u svom biću. Kao da je fizičko tijelo moralo ostaviti članove iza sebe. Čovjek dolazi, da tako kažemo, osakaćen zbog onoga što je morao ostaviti za sobom jer se poistovjećivao za zlom, u solarno područje i u ostatak kozmosa. A kada čovjek zakorači kroz solarno područje u područje Marsa, Jupitera, Saturna, tada osjeća: gledaju ga prodornim pogledom kroz tkanje pravde svijeta, gledaju ga da vide koliko svog ljudskog bića smije ponijeti gore. Tamo ga gledaju. Svatko od nas osjeća koliko se dobra sjedinilo s njim, što smije ponijeti gore, a što mu nedostaje, što je ostavio, koliko se poistovjećivao za zlom. To mu nedostaje. A po načinu na koji ga gledaju bića Marsa, Saturna i Jupitera, osjeća koliko je manjkav čovjek.

A onda, kada se on vrati, Saturn, Jupiter i Mars su u međuvremenu vidjeli ono što su vidjeli i doživjeli u osobi koja je nesavršeno prošla pokraj njih, to kozmički priopće trećoj hijerarhiji – anđelima, arhandelima, arhajima. Ta bića sada to isprepletu s čovjekom tako da on u sebi sadrži ono što mora učiniti, što mora nadoknaditi.

I može se reći: u ove prve tri epohe života, kada anđeli, arhandeli, arhaji, imaju poseban učinak na ljude, karmički zahtjevi se upisuju u nervni i osjetilni sustav, u sustav ljudske glave.

Kada smo prošli kroz našu 21. godinu – kako je s ljudima koji su umrli ranije, o tome ću također govoriti na kasnijim predavanjima – imamo utisnuto sve što su karmički zahtjevi za život. U dvadeset-jedno-godišnjaku se može vidjeti, ako se to može pročitati, kakvi su karmički zahtjevi u njemu upisani. Tamo se u tom trenutku u osobi oblikuju karmički zahtjevi. Nosimo ih uglavnom u okultnom, u skrivenom podzemlju našeg nervno- osjetilnog sustava, u onom što leži u podlozi našeg nervno- osjetilnog sustava u smislu duha i duše.

S druge strane, ako gledamo više daljnji tijek života, ako gledamo ljude od njihove 28. do 49. godine života, onda imamo mnogo manje posla s utiskivanjem karmičkih zahtjeva, a više s onim što je sada ispunjenje karme, rasterećenje karme. Upravo u tom razdoblju života događa se ono što je karmičko ispunjenje, ono što moramo rasteretiti od onoga što je utisnuto u prve tri epohe života.

Dakle ovdje mogu napisati [vidi crtež]: od 28. do 49. godine, '*karmičko ispunjenje*'. Između su godine od 21. do 28., kada je oboje u ravnoteži – karmički zahtjevi i karmička ispunjenja.

Ali sada postoji nešto neobično što se mora promatrati, posebno u našem dobu. U današnjoj epohi ljudskog razvoja jako je mnogo ljudi koji su prošli svoju posljednju odlučujuću inkarnaciju – ne znači da nijedna nije slijedila, ali je bila manje odlučujuća – u prvim stoljećima nakon osnivanja kršćanstva do 8., 9. stoljeća. Pogledamo li oko sebe veliku većinu ljudi koji žive u sadašnjosti i sudjeluju u kulturi, otkriti ćemo da je većina tih ljudi svoju odlučujuću inkarnaciju doživjela u prvih sedam do osam stoljeća od utemeljenja kršćanstva.

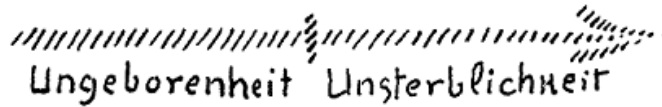
Ali to je bilo vrijeme koje je na ljude imalo poseban učinak na sljedeći način – to vam sine kada na određene ljude pogledate karmički. Uvijek iznova postavljam sebi zadatak da mnoge ljude sagledam karmički s ove točke gledišta, ljude koji su stekli određeno obrazovanje, koje je danas uglavnom obrazovanje mozga, ljude koji su zapravo naučili mnogo toga.

Treba samo razmisliti kolika je danas vojska onih ljudi koji su postali srednjoškolski profesori, državni službenici i tako dalje. Naučili su relativno mnogo, išli u gimnaziju ili srednju školu, čak i na fakultet – stvarno, ne mislim to ironično, ali uzmite to u vezi sa svime što sam rekao o takvim slučajevima – zapravo su postali izuzetno pametni.

U tom smislu danas imamo zaista izvanredno velik broj pametnih ljudi. Zamislite samo da je većina ljudi danas toliko pametna da im teško možete išta reći; već sve znaju. Svatko ima svoje gledište. Svatko prosuđuje ono što čuje.

Tako je samo u naše vrijeme, nikako nije bilo tako u ranijim epohama. Bilo je pojedinaca koji su nešto znali; ostali su slušali one koji su nešto znali. Tada nije bio običaj da toliko ljudi bude pametno kao danas. Nije li istina, danas se postaje inteligentan u vrlo ranoj mladosti; pomislite koliko ljudi ispod 21. godine već danas, ne želim reći da pišu poeziju, to su oduvijek radili, ali imaju rubrike, čak pišu kritike.

Dakle, razvoj intelektualnosti je danas izvanredno snažan. No, većina ljudi je bitno pod utjecajem onih inkarnacija koje su se dogodile u prvih sedam do osam stoljeća od uspostave kršćanstva. Osjećaj u ljudskoj duši za ono što dolazi iz predzemaljskog života u zemaljski život postajao je sve manji. Ljude je sve više počinjalo zanimati ono što slijedi nakon smrti, a sve manje ih je zanimalo ono što je prethodilo zemaljskom životu. Često sam to izražavao govoreći: nemamo odgovarajući termin za vječnost, već samo za pola vječnosti, koja ima svoj početak ali nikada ne prestaje. Tu, za ovaj dio vječnosti [vidi crtež, strijela] imamo riječ besmrtnost; ali nemamo za drugu polovicu vječnosti koja nema početka, kao što su to imali stariji jezici. Mi to nemamo. Ali cijela vječnost uključuje besmrtnost i nerođenost.

Na svijet smo došli kao bića za koja rođenje znači samo preobrazbu, kao što iz zemaljskog života izlazimo prolazeći kroz smrt, koja opet ne znači kraj nego preobrazbu.

Dakle, možemo reći: ova snažna svijest, koja je bila djelatna u ljudima još u prvim kršćanskim stoljećima: spustio sam se iz duhovnog svijeta u fizičko postojanje – toga je bilo sve manje i sve je više ljudi bilo ograničeno na: sada sam ovdje; ne zanima me što je bilo prije, to je ono u što sam siguran. Ne zanima me što je bilo prije; zanima me što slijedi nakon smrti. - Ova se svijest sve više javljala. A taj se razvoj dogodio u prvim kršćanskim stoljećima. Takoreći, taj prigušeni osjećaj za pred-zemaljski život bio je da tako kažemo, prigušen u ljudima koji su tada prošli svoju odlučujuću inkarnaciju. I stoga je intelekt usmjeren samo prema zemaljskom. Velika je to pamet, ali ima smjer samo prema zemaljskom. Nevjerojatno upečatljive, iznimno značajne stvari se susreću na ovom području kada se razmatraju karmičke stvari.

Izdvojit ću dva slučaja: osobu koja je bila profesor povijesti u srednjoj školi, vrlo pametnu osobu koja je kao profesor povijesti zapravo mogla ostaviti dojam svojom prirodom. Ako pogledam njegov život do trenutka kada su karmički zahtjevi djelovali kroz ovu neutralnu zonu [vidi crtež ranije], to jest do početka tridesetih, moglo bi se reći: njegova je pamet izašla na vidjelo. Bio je jedan od mnogih bistrih ljudi, čak i danas briljantno bistrih ljudi. Ali u trenutku kada je došao u ovu fazu, njegova pamet mu više nije pomagala, a moralni porivi postali su upitni. Dakle, ostala je samo intelektualnost. Kada su nastupile sile, koje sada nisu vezane za nervno- osjetilni sustav, već pred kraj života za metabolički sustav udova, niža priroda metaboličkog sustava udova, potisnula je ono što je prije sasvim lijepo izlazilo u nervnom- osjetilnom sustavu. Dotična osoba, koja je zapravo intelektualno dobro započela svoj život, u osnovi je završila u moralnoj degeneraciji, s moralnim debaklom. To je jedan primjer.

Drugi primjer: osoba koja je zapravo bila čak i pametnija od ove koju sam upravo opisao, za koju se čak smatralo da je izuzetno inteligentna, ali koja je veliku inteligenciju razvila iz izrazite kratkovidnosti.

Ova ličnost je pak, ako je pogledate do tridesete godine, razvila snažan utjecaj na svoje bližnje svojom inteligencijom. Kada je imala više od trideset ili čak trideset pet godina, kada nervno-osjetilni sustav više nije radio tako snažno, a kako je metabolički sustav udova proradio pred kraj života, ovaj je čovjek koji je prije smatran vrlo pametnim, postao krajnje trivijalan i banalan, i onda završio u banalnom, tulumarskom životu. Pratio sam životopis ove osobe. Moram reći da mi

je bilo nešto jako čudno, budući da sam poznavao tu osobnost u njegovim mlađim godinama, da sam tu osobnost pronašao kasnije među ljudima koji su bili zadubljeni u vrlo trivijalni stranački život. Put od karmičkih zahtjeva do karmičkih ispunjenja pokazao je na taj način da inteligentne snage u ljudima sadašnjice, koje je pripremao prethodni zemaljski život u prvim kršćanskim stoljećima do 8. ili 9. stoljeća, nisu bile dovoljno stabilne da dopru do prve hijerarhije u vrijeme kada duša sada slabi, kada tijelo pruža veći otpor.

A onda mi se ukazalo ovo: oni brojni ljudi u sadašnjosti koji su tako pametni, koji iznad svega mogu tako pametni postati kroz školovanje, razvijaju u ovoj prvoj životnoj epohi mogućnost dosezanja do treće hijerarhije, anđela, arhandela, arhaja, sa svojim snagama inteligencije. Oni to postižu. To su perspektivne ličnosti.

Ulaskom u drugu hijerarhiju oni su predani toj hijerarhiji. Ona doseže do ljudi, skoro svi ljudi postaju sposobni za prokreaciju. Ova kozmička hijerarhija se spušta. Ne postoji, da tako kažem, ponor između ljudi i više hijerarhije.

Ali ako sada dođe do točke u 28. godini da osoba sada mora pronaći odnos prema višoj hijerarhiji, prema prvoj hijerarhiji, onda se to mora dogoditi kroz cijelu njegovu osobu sve do metaboličkog sustava udova. Potrebne su mu jače unutarnje snage da ga podrže u duhovnom. Jednostavno nema dovoljno onoga što je stvoreno da klija u čovjeku iz ranijeg zemaljskog života iz tog doba, gdje se više nije mislilo na pred-zemaljski život.

Ako se želi ukazati na karmički razvoj, može se reći: upozorenje pravim odgajateljima čovječanstva, pravim pedagogima, mora biti nužno da se toliko duhovnih snaga usadi u intelektualnost da kada osoba prođe kroz svoj kasniji život, ono što je prožeto moralom u njegovom intelektu mora moći održati ravnotežu prema silama koje ga odvlače od prve hijerarhije.

Zaista nije od malog interesa, pogotovo u naše doba, usporediti drugi dio ljudskog života s prvim. Prema ovom smjeru, ljudi koji imaju osjećaj za promatranje života trebali bi zapravo promatrati stvarni život. Jer so to, dragi moji prijatelji, pojavljuje u običnom životu. Ovo što sam sada naveo kao primjere su primjeri iz svakodnevnog života, primjeri koji se mogu pomnožiti sa sto, s tisuću, koji se mogu naći posvuda. No, moglo bi se pronaći i nešto drugo gdje se ista stvar pokazuje, mogu reći, u višem području života. Kad ja, koji sam oduvijek bio zainteresiran za duhovni život ljudi, pogledam niz ljudi koji su produktivno ušli u život, koji čak ostavljaju veliki dojam na svoje bližnje, recimo, kao mladi pjesnici ili na neki drugi način kao što su to učinili mladi umjetnici, i onda pogledate one o kojima se još govorilo kada su imali 24, 25, 26, 27 godina: golem, veliki talent! - ostarjeli su, sve se osušilo, ostalo je s mladenačkom poezijom, mladenačkom umjetnošću. Kasnije je sve presušilo. Više nisu bili prisutni na polju na kojem su nekada bili važni.

Ako prođete kroz imena onih koji su postali poznati kao mladi pjesnici ili umjetnici, a zatim su prekriženi iz žive povijesti književnosti ili povijesti umjetnosti, onda ćete uvidjeti da je ovo što govorim istina. Ali ovo što govorim također će vam ukazati na to kako različite epohe ljudskog života na najrazličitije načine pokazuju kako karma i karmički impulsi interveniraju u ljudski život.

Sve što je samo intelektualno i materijalističko može zapravo zahvatiti čovjeka samo u mladosti. Samo ono što je pomiješano s intelektualnim kao duhovno može trajati kroz cijeli ljudski život, mislim karmički kroz zemaljski život.

Dakle, kada vidimo da se događaju takve sudbine kao što je opisana, onda se moramo osvrnuti na ranije zemaljske živote, gdje ljudsko biće nema pogled na ono što je zapravo duhovno, što se može ispravno imati samo ako je pogled usmjeren na život prije rođenja, ne samo na ono nakon smrti.

U našem dobu ima zapravo mnogo životnih tragedija, imamo toliko toga što ne izdrži cijeli ljudski život. U našem dobu imamo puno mladenačkih ideala, ali malo starih ideala. Stariji se puno više oslanjaju na državu i mirovinu nego na život jer im je potrebna podrška izvana, jer ne mogu pronaći ono što ih povezuje s prvom hijerarhijom.

I tako se događa da, ako želimo ispravno karmički razmatrati, moramo obratiti pozornost na različite članove ljudskog bića, koji se ipak međusobno isprepliću. Ne želim sada reći da je nakon 49. godine život dan; kao što rekoh, to ćemo kasnije pogledati. Ali kad čovjek prođe kroz tri epohe života [vidi crtež ranije], ove prve tri, ove druge tri i onda ove, onda prvo živi tako da ima odnose sa trećom hijerarhijom. Zatim uspostavlja odnose, unutarne, nesvjesno, s drugom hijerarhijom, zatim s prvom hijerarhijom. Tek tada se može prosuditi u kojoj mjeri osoba daje priliku karmičkim impulsima da se razviju. Jer samo to, to znanje o odnosima prema višim hijerarhijama, daje konkretan ljudski život.

Andeli, arhandeli, arhaji, nam govore u našoj podsvijesti, da tako kažem, u prve tri epohe života. Sve ste to prenijeli iz ranijih epoha, iz ranijeg zemaljskog postojanja, to morate preuzeti na sebe. - To nam je rečeno u nesvjesnom dijelu našeg sudbonosnog života. I to zapravo uvijek zvuči u nama sudbinski u ove tri životne epohe, naime iz hijerarhije anđela: Saturn, Jupiter, Mars su vam nametnuli ovo ili ono. Čitamo to iz njihovih snaga.

Tada sve što dolazi iz druge hijerarhije slijedi iz oblasti Sunca. I konačno ono što slijedi od prve hijerarhije na ovaj način dolazi iz carstva Venere, Merkura i Mjeseca. I kao što su nas anđeli imenom dozivali u prve tri epohe našeg života: Saturn, Jupiter, Mars su nam govorili s čime se moramo nositi u životu – pa će se od 28. godine u našem nesvjesnom naći Serafini, koji govore u nesvjesnom: i sve to ostaje s tobom jer to ne možeš ispuniti, jer ne možeš doprijeti do nas, to ostaje s tobom i

moraš to nositi u svoj sljedeći život na Zemlji; ne možeš to nadoknaditi, nemaš snage za to.

Karmičke moći, moći koje oblikuju sudbinu, govore ispod nivoa svijesti. Govore od sve tri više hijerarhije. A ako imamo osjećaj za ono što sudbinski intervenira u naš život, onda iza ovog uvida u našu sudbinu možemo shvatiti sa svetim strahopoštovanjem, kako tijekom našeg života bića sve tri hijerarhije tkaju u našoj sudbini. Tek tada zapravo stvarno gledamo na svoj život.

Jer vidite, tko bi bio sretan da nas netko pita za osobu o kojoj želi nešto znati u vezi s njenim ovozemaljskim životom, jer pretpostavlja da mi nešto o njoj znamo – a mi mu kažemo: zove se Josef Müller. - Ne znamo mu ništa reći osim imena. Čekao je da o toj osobi nešto sazna što je uistinu više od imena: događaji iz njegova ovozemaljskog života, informacije o impulsima koji su na njega utjecali u ovozemaljskom životu. Ako netko želi nešto znati o osobi ne može se zadovoljiti samo imenom. Ali danas u našem materijalističkom dobu, nažalost, ljudi se zadovoljavaju onim što se krije iza obične svijesti. U odnosu na ono što je iza obične svijesti gdje djeluju anđeli, arhanđeli, arhaji, Eksuziji, Dinami, Kirioteti, Kerubini, Serafini, Prijestolja, ljudi su zadovoljni s općem oznakom 'čovjek'. Ne gledaju konkretno. Ali mora se dogoditi da ljudi počnu opet gledati konkretno.

Predavanje 29 svibnja 1924

XII

Prošli put sam vam rekao kako se čovjek odnosi prema raznim hijerarhijama višeg svijeta tijekom svog života, i želio bih napomenuti da će sve što se iznese u konačnici voditi do sve boljeg razumijevanja učinka karme u ljudskom životu i ljudskom razvoju. Dakle, sve su ovo zapravo pripreme za razumijevanje karme.

Spomenuo sam kako od rođenja osobe do otprilike dvadeset i prve godine, treća hijerarhija ima poseban odnos prema čovjeku, kako se zatim u spolnoj zrelosti javlja druga hijerarhija, Eksuziji, Dinami, Kirioteti. Ove hijerarhije nastavljaju raditi od puberteta do 21. godine u prvom periodu njihova utjecaja; u drugom periodu rade do 28. godine, i u trećem periodu do 35. godine. Ali već u dvadeset osmoj godini postoji unutarnji odnos s prvom hijerarhijom, Serafinima, Kerubinima, Prijestoljima, koji zatim nastavlja djelovati u svojoj prvoj fazi do trideset i pete godine, gdje rade zajedno s drugom hijerarhijom, zatim u drugoj fazi do četrdeset i druge godine, i u trećoj fazi do četrdeset i devete godine života.

Sada, želio bih reći, ono što izravno intervenira u hijerarhijski poredak u ljudskom životnom ciklusu, stječe se s onim što se pojavljuje u ljudskom životnom ciklusu kao odraz duhovnih bića planetarnog sustava.

Znamo da je svaki od planeta, ako pogledamo njegov vanjski fizički izgled, zapravo samo znak da je kolonija duhovnih bića prisutna u smjeru iz kojeg nam se pojavljuje planet, zvijezda općenito. Gledamo u zvijezdu; ali ono što vidimo u zvjezdanom sjaju, vanjski je znak da u tom smjeru pogled naše duše nailazi na kozmičku koloniju duhovnih bića. Naša konstitucija kao ljudi je takva da u svom fizičkom tijelu nosimo etersko tijelo. U trenutku kada se čovjek uzdiže do imaginativnog nadosjetilnog znanja, on percipira sve što može percipirati kroz svoje etersko tijelo.

I često sam ukazivao kako se čovjek osvrće na prizore svog ovozemaljskog života od svog rođenja, i kako u isto vrijeme svi događaji i sile koje je doživio i koje su intervenirale u njegov razvoj i odredile organizaciju njegovog tijela, duše i duha, leže manifestirani pred okom duše u moćnoj panorami, u moćnoj slici, kao da je vrijeme postalo prostor. Čovjek uči promatrati život na ovaj način kada je upućen u *imaginativno* znanje.

Ali sada, kada se dosegne *inspiracijsko* znanje, viša otkrivenja su dodana sjećanjima za zemaljski život. Ovo više otkrivenje je moguće jer su u *inspiracijskoj* svijesti *imaginacije* potisnute, i slike događaja zemaljskog života, čak i ako su percipirane kroz etersko tijelo, više nisu tu.

Dakle, ako shematski naznačim ovo osvrtanje unatrag – umjesto pogleda duše crtam fizički pogled – do rođenja kao struju, onda se ova struja gasi u *inspiracijskom* znanju, i pojavljuju se razne druge strukture.

Isprva se unutar ove struje događa nešto poput otkrivenja [vidi crtež dalje, ljubičasto], a kad se naučite orijentirati u *inspiraciji*, onda primijetite što se tu zapravo pojavljuje.

Dakle, dobro me shvatite: gledate u *tableau* cijelog zemaljskog života. Dio te tablice je izbrisan, zamrljan takoreći, kada je putem inicijacije postignuta *inspirativna* svijest, u ovom slučaju faza od rođenja do sedme godine. To je izbrisano, a na mjestu gdje je *tableau* sjećanja izbrisan, pojavljuju se djela koja proizlaze iz činjenice da mjesečeva bića, o kojima sam govorio, imaju veze s ljudima nakon njihove smrti.

Ono što sam vam rekao, naprimjer, o iskustvu života nakon smrti s osobom koja je model za Stradera u mojim *Misterijskim dramama*, doživite tako da prvo pogledate *tableau* sjećanja, a zatim se *tableau* sjećanja u *inspiracijskom* znanju gasi. Ako se ugasi dio koji odgovara vremenu od rođenja do sedme godine, tada se pojavljuju ovi efekti o kojima sam vam pričao i koji predstavljaju interakciju mjesečevih bića [ljubičasta] s čovjekom nakon smrti.

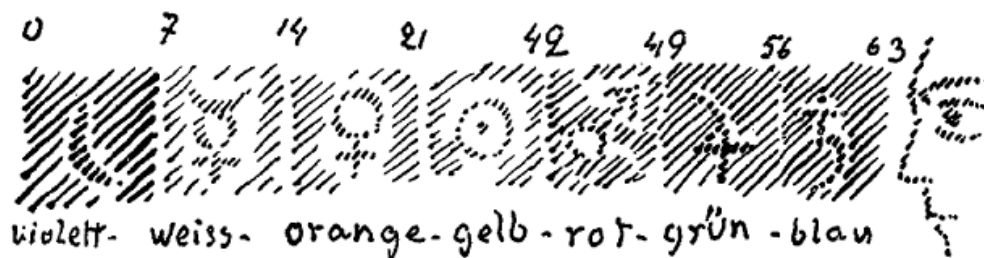
Ova iskustva koja se mogu ostvariti kroz činjenicu da tijekom života čovjeka od rođenja do sedme godine postaje transparentan i kroz to postaju transparentna mjesečeva bića, djela mjesečevih bića. Ono što tamo postaje vidljivo, što se tu može doživjeti, najlakše može vidjeti bilo koji inicirani.

Jer, kao što ćete razumjeti, inicijaciju se može doživjeti u bilo kojoj dobi, samo ne kao vrlo malo dijete; djeca do sedam godina obično se ne iniciraju. I ako netko želi razumjeti ovo što sada opisujem, morao je prerasti ovo doba u zemaljskom životu. Sada, svi koji su inicirani prirodno su prerasli svoju sedmu godinu. Zato je ono što se može vidjeti kroz životni tijek do sedme godine – odnosno kroz što čovjek može proći tijekom povratnog putovanja, koje nakon nekog vremena čini trećinu životnog vijeka, u životu između smrti i novog rođenja – relativno lako shvatiti.

Drugi dio postaje očigledan tada kada u *inspiracijskoj* inicijaciji učinimo vidljivim onaj dio retrospektive koji odgovara godinama života od sedam do četrnaest godina, dobu spolne zrelosti. Postaje vidljivo što čovjek doživi nakon smrti uzdizanjem iz oblasti Mjeseca u oblast Merkura [bijelo].

Čovjek se uspinje u područje Merkura nakon što je prošao kroz oblast Mjeseca. Ali ako želite prepoznati i uspostaviti odnos s ljudima koji se nalaze u ovoj oblasti Merkura, onda morate izbrisati razdoblje između sedme godine života, promjene zuba, i spolne zrelosti u *tableau* sjećanja.

Ako se onda kroz *inspiracijsko* znanje ugasi sljedeće razdoblje i pusti da zasja ono što može zasjati kada se ovaj dio ugasi, onda su to iskustva i činjenice kroz koje čovjek prolazi u oblasti Venere nakon smrti [narančasta].

I tako takoreći, kada se s *inspiracijskom* inicijacijom osvrnete na ovu prvu epohu, gledate što se događa u makrokozmosu, a također i u duhovnom makrokozmosu s umrlima, takozvanim umrlima.

Istovremeno iz ovoga što ovdje govorim možete vidjeti koliko je drevna znanost beskrajno duboka u svojim nazivima. Jer kod Venere obično osjetite element ljubavi već u imenu. Ali gledanje na Veneru odgovara dobu ljudskog života u kojem je nastupila spolna zrelost.

Zatim slijedi razdoblje koje traje od dvadeset prve do četrdeset druge godine života [žuto]. Ako pogledate u ovo razdoblje s *inspiracijskom* inicijacijom, tada iskusite – barem to možete doživjeti – kroz što umrla osoba prolazi u daleko najvećem razdoblju svog života između smrti i novog rođenja, kroz što prolazi kada je s bićima Sunca. Kroz ovo vrijeme egzistencija Sunca između smrti i novog rođenja postaje jasna.

Sunce je toliko moćno nebesko tijelo, sadrži toliko duhovnih sila i duhovnih bića, koje da bi se čovjeku omogućio pregled svega što na njega utječe, proizlazeći od duhovnog bića Sunca, između smrti i novog rođenja, to mora uključivati brisanje razdoblja tri puta dužeg od ostalih, to jest razdoblja od dvadeset prve do četrdeset druge godine života. U isto vrijeme, međutim, vidjeti ćete da se posvećenici mogu osvrnuti na cjelokupnu vezu između smrti i novog rođenja, tek kada prođu četrdeset drugu godinu života. U prošlosti ta veza zapravo nije bila transparentna. A za duhovni pogled, starenje puno znači. Određene stvari nisu vidljive samo na određenoj inicijaciji, već jednostavno u određenoj zrelosti.

Dakle opet imamo razdoblje u životu od četrdeset druge do četrdeset devete godine života [crveno]. Kroz samu stvar, dragi moji prijatelji, približavamo se onome na što sam ciljao na prošlom predavanju, jer s četrdeset devetom godinom prestaje mogućnost da budemo u izravnoj vezi s hijerarhijama. To ste vidjeli iz mojih primjedbi.

Sada ćemo razmotriti kako je s onima preko četrdeset i devet godina u bliskoj budućnosti. Ako još dopuštamo da ono što se prepliće s tadašnjom strukturom utječe na naše današnje duše – čovjek mora navršiti pedeset ili više godina – ako se osvrnemo na razdoblje života od četrdeset druge do četrdeset devete godine, onda vidimo sve što čovjek može proći nakon smrti, bića koja naseljavaju Mars.

Ali tu počinje područje gdje duhovni svijet omogućuje značajnu individualizaciju ljudskog bića na Zemlji u karmi. Vidjeli ste kako se priprema karma u onom životu kroz koji čovjek prolazi nakon smrti neposredno nakon zemaljskog života, u trećini vremena između smrti i novog rođenja. Ali karma se razrađuje malo po malo. I već sam nagovijestio kako se karma razrađuje: ona se razrađuje u suradnji s višim bićima.

Sada postoje ljudi koji elaboriraju svoju karmu posebno u oblasti Merkura, u oblasti Venere, u oblasti Sunca, ali i bića koja je elaboriraju u oblasti Marsa.

Takva bića, takvi ljudi, koji donose nešto u duhovni svijet svojim ranijim zemaljskim životima, što se posebno mora razraditi u oblasti Marsa, takvi ljudi onda pokazuju ono što je razrađeno u oblasti Marsa u njihovom sljedećem životu na Zemlji. I za to ću vam dati primjer, dragi moji prijatelji.

Vidite, postojala je osobnost u vrijeme kada je muhamedanstvo već bilo na djelu, kada je muhamedanstvo već zračilo svojom civilizacijom preko Azije i Sjeverne Afrike do Španjolske, osobnost čiji je duhovni razvoj počeo u sličnoj školi u Sjevernoj Africi – koja je već bila u dekadenciji – poput one koju je nekada mnogo ranije prošao sveti Augustin. Proučavanja u koja je ova osobnost bila uključena u Sjevernoj Africi bila je sličnog karaktera i trenda.

Sada morate zamisliti da je to studiranje u to vrijeme bilo nešto drugačije od onoga što je danas. Danas se ne može mnogo čuti o onome što seže toliko stoljeća u prošlost kao što je proučavanje svetog Augustina, ili proučavanje te osobnosti u Sjevernoj Africi o kojoj ovdje govorim. Ali u to vrijeme, posebno u Sjevernoj Africi, još uvijek je bilo moguće proučavanje misterija, premda misterija koji su već propadali. A osobnost na koju mislim prošla je kroz takve studije misterija, kroz sve što se moglo doživjeti, o neovisnosti ljudske duše, o oblastima koje ljudska duša percipira oslobođena tijela i tako dalje. Ali ta se osobnost potom preselila u Španjolsku s muhamedanskim obilježjima, apsorbirala je veliki dio muhamedansko-azijskih učenja, koje je u to vrijeme već bilo transformirano u Španjolskoj, također je upila mnogo toga što su Židovi posvuda širili, ne kabalističke studije koji su se

kultivirali mnogo kasnije u Srednjem vijeku, već stariji oblik kabalizma. I tako u ranim godinama nakon muhamedanskih pohoda nalazimo ovu osobnost uronjenu u muhamedanstvo, ali na poseban način: aritmetički, računski, na kabalističkim principima.

Zatim se to isto proživljavalo u kasnijoj, ženskoj inkarnaciji, gdje se produbljavalo iznutra, gdje se primalo manje kroz glavu nego kroz srce.

Tada je, međutim, u 18. stoljeću ista individualnost prešla u osobnost koja je danas svjetski poznata za Francuze, u Voltaire-a. Tako vidimo da se ova individualnost ponovno pojavljuje kod Voltaire-a.

Ako se sada pogleda kroz što je Voltaire prošao prije nego što je postao Voltaire, na temelju njegovih ranijih inkarnacija na Zemlji, u životu između smrti i novog rođenja, onda će se otkriti da je ova individualnost posebno razvila sve što se moglo dobiti kroz sjevernoafričke studije, kroz kabalističku impregnaciju tih studija, u oblasti Marsa u drugoj polovini života između smrti i novog rođenja. A s preradom, s metamorfozom koja može doći iz oblasti Marsa, Voltaire je u 18. stoljeću došao kao Voltaire.

I tako ga mogu navesti kao primjer karmičkog razvoja koji se odvija između smrti i novog rođenja, posebno u oblasti Marsa.

Mars sve što tretira, bilo da se radi o fizičkim, emocionalnim ili duhovnim vrlinama, Mars sve čini agresivnim. Ne samo agresivnim, već samo ratobornim. Ratobornost postoji, inače se ratovi ne bi mogli voditi, ne samo u kretanju naprijed, nego ni u povlačenju. Mislim da je to postalo dovoljno jasno tijekom svjetskog rata.

Pogledajte cijeli Voltaire-ov život: to je život duševne sposobnosti, ali na svakom koraku život napredovanja, agresivnosti i život u povlačenju. Ponekad se gura naprijed gotovo nepromišljeno, ponekad se povlači kao kukavica.

Mnogo je bolje ovakve stvari proučavati na primjerima koji se onda mogu proučavati utisnuti u život, nego u teoriji, zato i navodim ove primjere.

Kada čovjek tada – za ovo mora postati malo stariji nego za ovo prije – kroz svoju životnu fazu od četrdeset devete do pedeset šeste godine života s *inspiracijskom* inicijacijom, dolazi do svega onoga do čega mogu dovesti bića oblasti Jupitera [zeleno] kod ljudi koji prolaze kroz život između smrti i novog rođenja.

Ako upoznate ova bića iz oblasti Jupitera, zapravo ćete dobiti čudan dojam. Prije svega, kao ljudsko biće – morate biti stariji od pedeset šest, naravno, da biste mogli steći takav dojam – začuđujuće je da uopće postoje takva bića koja pripadaju oblasti Jupitera – mislim to kao čovjek na Zemlji a ne kao čovjek između smrti i novog rođenja, jer tada ste naravno, povezani s tim bićima oblasti Jupitera. Oni su bića koja ne trebaju ništa učiti, jer u trenutku kada se formiraju – ne mogu reći 'rode',

uskoro ćete vidjeti zašto – oni su već formirani kao izuzetno mudra bića. Oni nikada nisu glupi, nikad nerazumni, oni su baš kao što ljudi na Zemlji često žele biti obrazovani: ako ne cijene dobrobiti poučavanja, možda će se odmah htjeti roditi mudri. Ali ta bića na Jupiteru uopće nisu rođena, ona nastaju iz cjelokupnog organizma Jupitera. Na isti način kao što se nama oblaci formiraju iz atmosfere, ova bića nastaju iz cijelog Jupitera, i nastaju na takav način da se zapravo mogu promatrati kao utjelovljena mudrost nakon što nastanu. U samoj oblasti Jupitera također ni ne umiru, već se transformiraju. Jupiter zapravo tka mudrost. Predstavite sebi, recimo, da pogledate dolje s Rigija i vidite oblake koji se formiraju, i zamislite da to nije tkanje vodenih oblaka, već tkanje same mudrosti, tkaju se misaone slike koje su, međutim, bića, tada imate dojam Jupitera.

Sada bih vam ponovno htio pokazati primjerom kako se karma može posebno razviti u ovoj oblasti Jupitera.

Postojala je osobnost koja je u posljednjim danima meksičke kulture živjela u meksičkom kultu misterija koji je postao potpuno dekadentan, magično - praznovjerni kult misterija, ova osobnost je sve pažljivo proučavala.

Palo mi je na pamet da sam prije nekoliko godina susreo čudnu osobu koja još uvijek na primitivan način proučava ono što je prisutno u praznovjernim, dekadentnim prikazima meksičkih misterija. To nije važno, jer svatko tko to proučava sada jednostavno proučava praznovjerne stvari: danas je sve to dekadentno. Ali ta ranija ličnost, čak i prije otkrića, takozvanog otkrića Amerike, kada je meksička civilizacija još cvjetala, ali je već umirala kao misterijska civilizacija, tamo je sve proučavala s gorućim entuzijazmom. Danas ne znamo više od imena i nekoliko slika kada govorimo o Taotlu, Quetsalkoatlu, Tetzkatlipokatlu, odnosno tim bićima meksičkih misterija. Ali ova ličnost, koja je još uvijek znaka kako je Taotl biće koje, kao neka vrsta kozmičkog univerzalnog duha, tka u oblacima, viri u vodama, blista u dugi, živi u grmljavini i munjama, ali kojeg se također može prizvati kroz radnje u kultu posvećenom vodom. Ova je osobnost znala i kako je Quetzalcoatl svojevršno božanstvo koje je moglo zahvatiti čovjeka u njegovom krvotoku i njegovom disanju. Živa stvarnost bića je doživljena u meksičkim misterijima od osobnosti o kojoj govorim.

Sada, kasnije se rodio bez inkarnacija između, kao žena. Bio je rođen kao muškarac u Meksiku, i zatim se opet rodio kao muškarac. Ali u životu između smrti i novog rođenja ova osobnost je prošla kroz nadosjetilni svijet na takav način da je u razvoju njegove karme – to je pak uvjetovano ranijim životom na Zemlji, gdje ova osobnost nije bila u Meksiku nego drugdje – nosio kroz oblast Jupitera sve što je doživio u Meksiku. Ono što je tamo nosio prošlo je kroz područje Jupitera, poprimilo je oblik mudrosti, ali oblik mudrosti koja je zapravo automatska, u odnosu na ono što bi čovjek trebao steći kroz vlastitu individualnost. Mudrost, kada se izlije, dok živi i tka na Jupiteru, u karmičkom radu između smrti i novog rođenja,

nad nečim što je čovjek prošao ranije u zemaljskom životu, dopušta toj mudrosti da zasja u sljedećem životu. Ali ta mudrost je onda zasnovana na onome što je netko prošao u zemaljskom životu.

A individualnost na koju mislim je ista koja je kasnije rođena kao Eliphas Levi u novijoj civilizaciji. Tako je Eliphas Levi prošao kroz svoj raniji zemaljski život unutar meksičke kulture, i prošao kroz područje mudrosti Jupitera. Ova dekadentna meksička kultura ponovno je prorađena, da tako kažemo, i ako danas čitate knjige Eliphas Levi-a, naći ćete nešto jako mudro preliveno preko nečeg izvanredno primitivnog. Onaj tko može prodrijeti u takve stvari kaže: sve je to Jupiter, ali inferiorni Jupiter.

I ako sada možete – ja vam sada mogu govoriti o tim stvarima – pogledati svoj životopis od pedeset šeste do šezdeset treće godine života, vidite, vrhom nosa [plavo] dolazite do točke, tada gledate one učinke koji se javljaju na čovjeku između smrti i novog rođenja, od Saturna, od bića Saturna. To je još više iznenađujući prizor, zapanjujući prizor, i zapravo prizor koji uzrokuje bol.

Bića koja su povezana sa Saturnom su ona koja po svojoj prirodi ne mare za ono što trenutno rade; ona to čine sasvim nesvjesno, da tako kažem, pod vlašću mnogo viših bogova, u čija su se krila smjestili u dubokoj starosti. Ali čim nešto naprave, ostaje strašno snažno sjećanje.

Samo se stavite u poziciju: što god radili, ne želim nabrajati pojedina zanimanja, ali zamislite: što god da radite, nećete ni primijetiti dok to radite, nego čim ste to napravili, to stoji pred vašim vrlo živim sjećanjem kao neizmjereno živa slika. Pa, zamislite pjevača: on pjeva, ali o tome ništa ne zna, samo ga bogovi koriste da pjeva. Zamislite veliku publiku koja sluša: ne primjećuju ništa dok pjeva; svi oni ne znaju ništa, ni o sebi ni o onome što proživljavaju. U trenutku kada je koncert gotov, cijela stvar je tu i ne nestaje, ostaje, čini sadržaj života. Na Saturnu, čovjek je prošlost, samo prošlost.

Kao da ideš Zemljom kao osoba – promislite, hodate, ne primjećujete ništa od sebe kada se pogledate, ali ako napraviš korak dalje, tu stoji snjegović gdje si bio. Sada opet ništa ne primjećuješ, nastavljaš: iza je još jedan snjegović. To traje i traje, sve više malih snjegovića stoji iza tebe, svima njima kažeš 'Ja'. A sada to prevedite u duhovno, imate bit bića Saturna. I s tim bićima, koja dakle sa svojim bićem potpuno žive u prošlosti, s tim bićima se čovjek mora suočiti između smrti i novog rođenja. I postoje ljudi koji su u elaboriranju svoje karme posebno povezani s tim bićima Saturna.

Sa sudbinom takvih bića možemo se uhvatiti u koštac samo ako se osvrnemo na razdoblje koje leži između pedeset šeste i šezdeset treće godine života. I ovdje bih vam želio dati jedan primjer, tako da možete vidjeti kako se stvari koje se karmički

događaju u ljudskom životu odnose na ono što se događa u nadosjetilnom između smrti i novog rođenja.

Nedavno sam uputio na ono što se događalo u vrijednim, ali teško dostupnim – jer vas odbijaju, kao što sam tada rekao – kako je sjajno bilo ono što su nudili hibernijski misteriji Irske. Objasnio sam kako je čovjek vođen, nakon što je upoznao sve sumnje i neizvjesnosti u životu, ispred dva kipa. Jedan kip je bio napravljen od materijala koji je bio prilično elastičan, i morali ste stalno pritiskati i dodirivati ovaj kip. Ostavljalo je strahovito užasan, zastrašujući dojam, kada se na kipu probuše rupe: bilo je to kao da se stalno mora – što je također nešto strašno za osjetljivu osobu – u živim bićima, ne mogu reći u lešu, rezati živo meso. To je bila jedna stvar.

Drugi je bio kip, koji bi zadržao sve što bi u njega bilo utisnuto, a koji se dopunjavao i popravljao u međuvremenu između dvije osobe koje bi trebalo inicirati.

Sada ću vam opisati velike stvari koje su ljudi inicirani u misterije Hibernije doživjeli u odnosu na mikrokozmos, samog čovjeka, kao i u odnosu na veliki svijet, makrokozmos. Bili su to sjajni, ogromni dojmovi, dojmovi neopisive veličine.

Jedan od onih koji su u tome sudjelovali s posebnim unutarnjim žarom i koji je doveden do visokog stupnja inicijacije u ovim misterijima Hibernije tada je – nakon svojih ranijih zemaljskih života, koji su pak dali uvjete za ovaj zemaljski život – morao posebno proći kroz područje Saturna. Bile su to senzacije neopisive veličine; dok sam vam opisivao te stvari, pokazao sam vam kako su misteriji Hibernije sudjelovali u duhovnoj percepciji misterija Golgote, a da ni na koji način nisu bili fizički i prostorno povezani s njim. Jedan od onih koji je kroz sve to prošao posebno emotivno tada se ponovno rodio u našoj civilizaciji.

Sada zamislite što je ta osoba stekla kada je njegova posljednja karma obrađena u oblasti Saturna. Sve mu se predstavilo u svijetu prošlosti. Vidio je kroz što je prošao u hibernijskim misterijima u svijetlu koje je za njega zasjalo, dok su Saturnova bića bacala svjetlo na sve što seže daleko u prošlost, i grandiozne slike pred-zemaljskih vremena, čak je u njemu oživio i period Mjeseca i period Sunca.

Kad se ponovno rodio, ono što je imalo nijansu, kolorit prošlosti prije zemaljske inkarnacije, preobrazilo se u moćne, idealističke, ali vizionarsko - idealističke slike koje su zasjale u budućnost, koje su naše izražaj u najvišem romantizmu.

Ukratko, ova individualnost, jednom uvedena u misterije Hibernije, ponovno je rođena kao Victor Hugo u naše vrijeme, to jest, u širem smislu u naše vrijeme. Život Victor Hugo-a pokazuje u svojoj romantici, u cijelom načinu na koji je konfiguriran, razradu karme u oblasti Saturna.

Ovo je mali doprinos načinu na koji karma nastaje, načinu na koji se formira. Kao što sam rekao, najbolje se upozna kroz primjere. Jer način na koji je razrađena karma u slučaju Voltaire-a, Eliphasa Levi, Victora Hugo, to je nešto što najzanimljivije i najintenzivnije vodi u spoznaju veze između ljudskog bića i makrokozmičkog duhovnog bića u stvaranju karme između smrti i novog rođenja.

Predavanje 30 svibnja 1924

XIII

Razmatranje karmičkih veza u ljudskom životu doista zahtijeva potpuno razumijevanje zakona i uvjeta postojanja u svijetu, s kojima današnje ljudsko biće više-manje nije upoznato. Jer radi se o tome da u karmičkim vezama koje sežu iz jednog života u drugi, vrijede duhovni zakoni, zakonitosti duhovne prirode, koje čovjek ne uspijeva prepoznati ako samo u najmanjem stupnju smatra da je to uzročnost koja je u nekim aspektima slična onome što inače nalazimo u svijetu kada govorimo o uzroku i posljedici.

Treba zapravo prvo vidjeti što se točno unutar osobe događa iza obične svijesti, ako se želi razumjeti karmičke veze. A razumijevanje onoga što se krije iza obične svijesti doista se može dobiti samo razmatranjem ljudskog bića kako se ono predstavlja nadosjetilnom znanju, znanju inicijacije.

Razmotrimo stoga danas, posebno kako bismo nastavili neke stvari koje su nagoviještene na prošlim predavanjima i koje će onda dovesti do potpunog razumijevanja karme u njihovoj daljnjoj razradi, kako čovjek, kada se uzdigne do *imaginacije*, *inspiracije*, *intuicije*, sve više dobiva priliku vidjeti kako on sam kao osoba zapravo stoji unutar cijelog kozmosa.

Često se, čak i na javnim predavanjima, naglašavalo da se kroz to *imaginativno* znanje pred čovjekom širi prizor sadašnjeg zemaljskog života, da čovjek svoj život promatra u moćnim slikama, da promatra upravo ono što ne može dati obično sjećanje.

Može se reći: s ovim pregledom, koji proizlazi iz težnje za *imaginativnom* spoznajom, ljudsko biće je u početku potpuno unutar svog fizičkog i eterskog tijela. Odgovarajućim vježbama čini se potpuno neovisnim o svemu što prenosi dojmove iz fizičkog tijela. Tako čovjek kroz *imaginativno* znanje postaje neovisan o svojim osjetilnim dojmovima, neovisan o svom intelektualnom znanju. U spoznaju živi samo u eterskom tijelu. To mu daje ovaj *tableau* sjećanja.

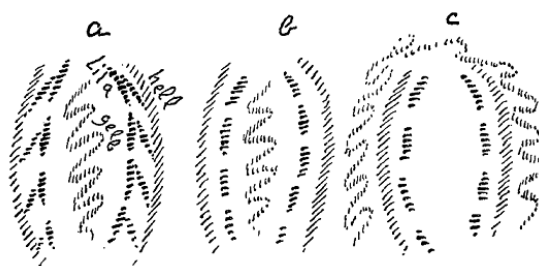
Dakle, možemo reći: čovjek živi u nadosjetilnom, ali živi u nadosjetilnom na takav način da se iznutra odvojio od svog fizičkog tijela. Vidite, ovo *imaginativno* znanje zapravo ne bi bilo tako teško postići kao što je to slučaj, da postoji više sklonosti da se razbije unutarnja kohezija cijelog duševnog života s fizičkim tijelom.

Naravno, relativno se lako može probiti ono što je povezano s neposrednom osjetilnom percepcijom. Ali promislite da je ljudsko biće povezano sa svojim

fizičkim tijelom i kroz konstituciju duše koju stječe u zemaljskom životu. Ali u našem raspoloženju za život na fizičkom planu, također smo ovisni o fizičkom tijelu. Na životna raspoloženja također utječe fizičko tijelo. Ako osoba pripisuje ovo ili ono svojoj sposobnosti, svojim talentima, svom različitom stanju duše, onda sve to ima veze s iskustvom u fizičkom tijelu. Svega toga čovjek se mora osloboditi ako želi postići pravo *imaginativno* znanje. Ako čovjek postane stvarno oslobođen samo na jednu minutu, tada već zna što je *imaginativno* znanje, onda se pred njim postupno širi pregled života.

Sada morate imati na umu razliku između '*biti povezan s fizičkim tijelom i time biti unutar fizičkog tijela*' i '*ne biti povezan s fizičkim tijelom, a ipak biti unutar fizičkog tijela*'. To je razlika, i to je ono što čini imaginativno znanje: zaglavi se iznutra u fizičkom tijelu, uopće ne izlazi van, ali ipak postane neovisno o njemu.

Ako ostanete u fizičkom tijelu sa svojim duševno-duhovnim životom, onda ga ispunite čak i ako niste povezani s njim. Vi ga ispunite. Želio bih ovo shematski nacrtati ovako:

Pretpostavimo uobičajeno stanje života. Pretpostavimo da je ovo fizičko tijelo [vidi crtež A, izvana, svijetlo], da je ovo etersko tijelo [ljubičasto] i da je ovo duhovni i duševni element [žuto]. Sada je to ovako: čovjek je posvuda povezan mišićima, kostima i živcima od svog eterskog tijela do fizičkog tijela. Te su veze posvuda od eterskog tijela do fizičkog tijela. Razmislite o tome, za usporedbu: imate poroznu glinenu posudu i u nju ulijete tekućinu, tekućina ispunjava pore ove porozne glinene posude. Dakle, tekućina je iscurila u poroznu glinenu posudu.

Ali može se dogoditi i da nemate poroznu glinenu posudu, već onu koja ne uzima ništa od tekućine; tada će tekućina biti samo unutar glinene posude i neće imati nikakve veze s unutrašnjosti stijenke same glinene posude. Dakle, u *imaginativnom* znanju čovjek je u svom tijelu, ali etersko tijelo ne ide u mišiće, u kosti i tako dalje. Tako da ga onda mogu nacrtati ovako: fizičko tijelo [vidi crtež B]; ali etersko tijelo sada ostaje samo za sebe, a tu su duh i duša ljudskog bića. Etersko tijelo je samo podignuto unutar ljudskog bića. Posljedicu ovog podizanja, naravno, morate uočiti kada se netko vrati u staro stanje. Stoga je sasvim prirodno da kada se osoba zaista pokuša osloboditi svog fizičkog tijela i dalje ostaje unutra, kao što je slučaj s imaginativnom znanjem, ne samo da je svjestan umora nego se osjeća teško, snažno osjeća svoje fizičko tijelo jer se mora opet uvući u to.

To vrijedi za *imaginativno* znanje, ali ne i za *inspiracijsko* znanje. Inspiracijska spoznaja koja se javlja kad je svijest prazna, kao što sam vam objasnio, ova *inspiracijska* spoznaja uzrokuje da ljudsko biće sa svojim duhom i dušom bude izvan svog fizičkog tijela. Dakle, ovo su [crtež C] duh i duša izvan fizičkog i eterskog tijela.

Vanjska konfiguracija stoga mora biti kao u stanju mirovanja. Sa svojim egom i svojim astralnim tijelom, čovjek mora biti u stanju, potpuno biti izvan eterskog tijela. Tek tada dolazi *inspiracijsko* znanje.

Ali kada se osoba sada vrati svom fizičkom i eterskom tijelu, primjećuje da postoji nešto u ovom fizičkom i eterskom tijelu, da ovo fizičko i etersko tijelo uopće nisu onakvi kako se obično shvaćaju, već da postoji nešto u njima. Ovo je veoma važno. I vrlo je važno jer poznavanje toga zapravo daje indikaciju cijelog procesa inicijacije.

Najprije se osjećaju određene poteškoće pri povratku u fizičko tijelo nakon *inspiracije*, jer se zapravo ima osjećaj da ste uronjeni u nešto potpuno drugačije od onoga u čemu se inače nalazite u svom fizičkom i eterskom tijelu.

Sjetite se da sam vam jučer rekao: kada pogledate unatrag i imate *tableau* sjećanja, onda se ovaj *tableau* sjećanja izbriše inspiracijskim znanjem, tj. kada ste u *inspiracijskom* znanju, percipirate što je to što je prisutno u fizičkom tijelu. Ako izbrišemo ovaj *tableau* sjećanja za vrijeme od rođenja do sedme godine, do promjene zuba, opažamo: u ovom fizičkom tijelu bilo je anđeosko biće. Čovjek zaista tamo percipira treću hijerarhiju. Dakle, činjenica je sljedeća: izlazite iz svog fizičkog tijela, vraćate se ponovno u ovo fizičko tijelo kao svoju ljudsku kuću, i eto, kada se osvrnete unatrag na vrijeme od rođenja do sedme godine života, unutra susrećete svog anđela.

Vidite, takve su činjenice već jednom bile poznate u evoluciji, a u različito vrijeme na različite načine u dnevnoj instinktivnoj vidovitosti, i s tim se činjenicama računalo u određenim događajima u ljudskom životu.

U starim vremenima čovjek je imao svijest da je davanje imena uređeno prema duhovnim činjenicama. Ljudi su općenito danas ravnodušni prema tome koja imena daju njihovoj djeci. Za neke je jedino bitno da zvuči lijepo i slično. Ponekad postoji čak i određena koketnost kod imenovanja. Ljudima se sviđa ime. Postojala su davna vremena kada je davanje imena bilo povezano s onim što se smatralo odnosom između djeteta i duhovnog svijeta. Uzmimo, naprimjer, doba u kojem se obožavalo proročko biće po imenu *Elisa*: postojala su određena ženska djeca po imenu Elisabeth, što znači *kuća Elis*. I tako je izraženo da je ovo dijete doneseno na svijet pod uvjetom da se želi osigurati milost dotičnog proroka. I tako su imena davana s tom namjerom.

Zašto? Jer se znalo da kada je osoba izvan svog tijela i vrati se u svoje tijelo, da tada zapravo postaje nositelj, da sebe vidi kao nositelja duhovnih bića. A cijela ideja da posebno djecu čuva njihov anđeo, temelji se na činjenici da pri inicijaciji, ako se osvrnemo na ovo razdoblje od rođenja do sedme godine, doživimo ono što sam jučer okarakterizirao činjenicom da sam rekao: ako izbrišete ovo vrijeme u *tableau* sjećanja, svijetli hijerarhija anđela, odnosno djela i aktivnosti sfere Mjeseca. - Dakle, vi to vidite kao nešto što je ljudima svojstveno.

I opet, ako netko pogleda unatrag, naprimjer, ono što je između sedme i četrnaeste godine života, a zatim se vrati u svoje tijelo, nalazi se biće arhanđela. Ta prisutnost arhanđela je naravno također tu od rođenja do sedme godine. Jednostavno ga ne možete pronaći ako se samo osvrnete na ovo razdoblje od rođenja do sedme godine. I tako pri povratku u tijelo postajemo svjesni da su sva bića viših hijerarhija unutra. Samo se do ove vrste samospoznaje, da je tijelo nositelj bića viših hijerarhija, ne može doći drugačije nego tako da se prvo bude vani, a zatim se vrati u tijelo.

Ali to se može razumjeti samo u vezi s drugom činjenicom. Vidite, ima mnogo zvijezda na svijetu, a ja sam vam rekao da su te zvijezde samo vanjski znakovi kolonija bogova. Kolonije duhovnih bića su na mjestu gdje blista znak zvijezde. Ali ne smijete zamišljati da su ti bogovi sa svojom sviješću samo, recimo, na Veneri ili na Suncu, ili na Merkur, ili na Sirijusu i tako dalje, ali uglavnom su tamo. Tamo, da tako kažem, imaju fokus. Ali sva duhovna bića kozmosa, koja imaju neke veze sa Zemljom, ne mogu postojati u kozmosu na način da se može reći da nastanjuju samo Mars ili Veneru. Koliko god to paradoksalno zvučalo, moram reći: božanska bića koja pripadaju Zemlji i stanovnici su Marsa, Venere, Jupitera, i tako dalje, uključujući i stanovnike Sunca, bila bi slijepa kada bi nastanjivala samo Sunce, ili Mars, ili Jupiter. Bili bi slijepi kao što bi mi bili slijepi da nemamo oči. Ona bi bila tu, ponašala bi se kao što i mi možemo hodati i hvatati da nemamo oči, ali ne bi vidjeli – naravno, misli se na božji način – ne bi kroz određenu sposobnost opažanja opazili ono što se događa u kozmosu. Ali iz ovoga morate postaviti pitanje, dragi prijatelji: gdje je oko, percepcija bogova? Gdje je to? - I vidite, ova percepcija bogova je, uz druge stvari, Mjesec, koji je naš susjed u kozmosu. Sva božanska bića Sunca, Merkura, Marsa, Jupitera, Saturna, imaju uči u Mjesecu. U isto vrijeme su na Mjesecu.

A sada razmislite što je zapravo ovdje rečeno sa stvarima koje su razmatrane, naprimjer. Uzmite samo jednu činjenicu. Za Mjesec se kazalo da je nekoć bio dio Zemlje i da se tek s vremenom odvojio od Zemlje. Tada je, dakle, oko bogova bilo povezano sa Zemljom, bogovi su sa Zemlje promatrali kozmos. Stoga su u to vrijeme i veliki praučitelji mogli čovječanstvu dati mudrost koju su donijeli. Jer živeći na Zemlji gledali su u kozmos očima bogova, jer je Mjesec bio na Zemlji. A kada je Mjesec otišao, mogli su još neko vrijeme imati sjećanje, mogli su iz sjećanja vidjeti

ono što je viđeno okom čovječanstva, mogli su poučavati bogove, ali su onda morali poći put Mjeseca i osnovati koloniju, gdje su sada iskonski učitelji, kako bi mogli gledati okom bogova.

Razmislite o nečem drugom: Jahve je vladao židovskim srcem, židovskom dušom s Mjeseca, i onima velikih iskonskih učitelja čovječanstva koji su još uvijek sudjelovali u Jahvinu kultu i Jahvinu učenju, koji su se upravo povezali s Jahvom na Mjesecu kako bi svojim očima gledali u kozmos. Mjesec će se ponovno sjediniti sa Zemljom. Tada će čovjek na Zemlji ponovno imati priliku pogledati u kozmos očima bogova. Tada će imati prirodan pogled u kozmos. Sve su to, vidite činjenice koje mogu ljude naučiti pravoj prirodi svemira. Jer samo kada tako gledate na svijet, na pravi način gledate na Mjesec.

A sada također dobivamo razlog zašto se sloboda može razviti na Zemlji. Sve dok je Mjesec bio povezan sa Zemljom, i dok su drevni iskonski učitelji poučavali ljude iz njihovih sjećanja, i dokle god je ono što su poučavali drevni učitelji čuvano u misterijima, koje su trajale do 14. stoljeća, toliko dugo se sva mudrost gledala očima bogova. Tek od razdoblja koje sam vam naznačio, od godine 1413., za Zemlju je postalo potpuno nemoguće vidjeti očima bogova. S razvojem duše svijesti, za ljude počinje mogućnost razvoja slobode.

Ali zapravo je čovjek na Zemlji samo u odnosu na svoju čulnu percepciju i u odnosu na sve što je intelektualno znanje, jer je to povezano s osjetilno-fizičkim tijelom. - U stvari, stvar je ovakva: zamislimo čovjeka, samo u odnosu na svoja osjetila i intelektualno razumijevanje širi se izvan hijerarhija koje su unutar njega – pa bih morao crveno preko osjećaja topline i svega [crveno] – dok je s obzirom na sve što je iza intelekta, on ispunjen trećom hijerarhijom [svijetlozelena]. S obzirom na sve što se krije iza njegovog osjećaja, on je ispunjen drugom hijerarhijom [prsa, narančasta], za sve što je iza njegove volje, prvom hijerarhijom [torzo, žuta].

Dakle, mi smo zapravo unutar hijerarhija i samo svojim osjetilnim organima i svojim intelektom stršimo iz svijeta hijerarhija. Stvarno smo kao ljudi, koji kao da plivaju malo izbačene glave. Tako svojim osjetilima i svojim razumijevanjem stršimo iz mora hijerarhijskih učinaka.

Sve to nalazimo, kada se vratimo u tijelo iz vanjskog stanja percepcije. Tu ćete naći kako je čovjek kuća bogova.

Iz ovoga ćete, međutim, otkriti nešto drugo, dragi moji prijatelji: ako bogovi žele vidjeti kozmički, onda gledaju kroz Mjesec. Ako bogovi još uvijek žele gledati kozmos sa Zemlje, što daje potpuno drugačiji aspekt, onda moraju gledati iz čovjeka. I ljudska rasa je drugo oko bogova.

Na prirodan način, u davna vremena, čovjek je mogao vidjeti okom bogova jer je Mjesec bio sjedinjen sa Zemljom. To će moći ponovno učiniti kada se Mjesec ponovno spoji sa Zemljom. Kroz inicijaciju, kroz činjenicu da pri povratku u tijelo postaje svjestan da su tu bogovi, te kroz upoznavanje tih bogova, čovjek uči promatrati svijet 'okom čovjeka'. Dakle, inicijacija daje isto ono što je ranije bogovima dalo korištenje oka Mjeseca.

Sve što sada činimo običnom sviješću, namjere koje ostvarujemo običnom sviješću, sve to ovisi o nama; ali našu karmu oblikuju hijerarhije koje su u nama. Dakle, imate stvarne kreatore potpuno drugačijeg svjetskog poretka, svjetskog poretka koji proizlazi iz moralnog i duhovnog. To je drugi aspekt ljudi, aspekt hijerarhija.

Dokle god čovjek ostaje s *imaginativnom* spoznajom i osvrće se na vlastiti zemaljski život, potpuno je uvjeren da je kao osoba jedinstvo; također je uvjeren da su određene radnje u životu slobodne jer se provode iz jedinstva ljudske prirode. Također ne primjećujete puno od svoje karme u pukoj *imaginativnoj* spoznaji. Ako dođe *inspiracijska* spoznaja i čovjek se zatim vrati u tijelo, tada se osjeća podijeljen u svijetu bezbrojnih hijerarhija. Vratite se u tijelo i u početku ne znate tko ste. Jeste li anđeo, jeste li biće iz hijerarhije Dinama, Eksuzija i tako dalje? Podijeljeni smo u svijetu bića. Čovjek je zapanjen mnogostrukošću svog bića, jer je jedno sa svim tim bićima.

Zatim kroz odgovarajuće vježbe čovjek može postati toliko jak da može potvrditi svoje jedinstvo nasuprot ove višestrukosti. Ali tada također vidite – ovo je posljedica života između smrti i novog rođenja – kako se karma formira kroz suradnju tolikih bića koja su u vama. Bezbrojna bića uključena su u ono što oblikuje karmu; upleteno je bezbroj bogova. Tako da se zaista može reći: čovjek provodi svoj zemaljski život u pravom smislu samo u odnosu na intelektualnu i osjetilnu aktivnost. U odnosu na aktivnost osjećaja i volje, čovjek živi životom bogova. Doista, čak i u odnosu na udaljenu, skrivenu misaonu djelatnost, čovjek živi životom bogova: u odnosu na skrivenu misaonu aktivnost, život anđela, arhandela, arhaja; u odnosu na skrivenu u

emocionalnom životu, život Eksuzija, Dinama, Kirioteta; što se tiče volje, čovjek živi životom Kerubina, Serafina, Prijestolja. Ono što se naziva ljudskom sudbinom, stvar je bogova i također se mora gledati kao stvar bogova.

Ali što to znači za zemaljski život? Čovjek zapravo, ako nije ugođen da razvije određeni spokoj, posebno u pogledu svoje sudbine, ako je ljut na svoju sudbinu, ako je nezadovoljan sudbinom, kada se petlja u sudbinu sa subjektivnim odlukama, čovjek je zapravo takav da neprestano uznemirava bogove u oblikovanju njegove sudbine. U svojoj sudbini zaista možete živjeti samo ako možete prihvatiti život sa spokojem. I osjetiti kako radi sudbina, to je jedna od stvari koje su povezane s teškim ispitima ljudske prirode. A ako čovjek doista može ozbiljno shvatiti svoju sudbinu, to će mu dati snažne i najjače impulse da živi s duhovnim svijetom, upravo iskustvo svoje sudbine. I tada će osoba prvo dobiti osjećaj, dobiti osjećaj iz života, za veze sudbine.

Moderni ljudi često su izgubili tu delikatnost, delikatnost osjećaja. Osjećaj je postao grub. Ali pretpostavimo na trenutak da se neka osoba upusti s delikatnim osjećajem da iznutra pogleda odnos koji je imao s osobom koja mu je bila uzor, učitelj ili nešto slično, u mladosti. Ne radi se samo o tome da se ljudi samo moraju osvrnuti na one koji su im bili učitelji na način da ih zapravo preziru, već postoji mogućnost i slučajevi u kojima se ljudi s određenim zadovoljstvom osvrću na one koji su im bili učitelji, uzori. Tada se ovo osvrtnje može na određeni način produbiti u intimnom unutaršnjem iskustvu. Može se pronaći kako se netko osjećao, naprimjer, između sedme i četrnaeste godine života: ono što je učinio ovaj poštovani učiteljski autoritet, moralo se također učiniti, nije se moglo drugačije nego to učiniti. Ili se osjećate kada ta individualnost učitelja nešto podučava, govori, kao da ste to već čuli, kao da je to samo ponavljanje. To je zapravo jedno od najljepših postignuća u životu, kada na nešto možete gledati kao na ponavljanje. I onda dolazite do zaključka: mora postojati nešto u osnovi toga. I zdravorazumski možete reći: u ovom životu, naravno, ništa ne može biti osnova. Upućeni ste na ranije zemaljske živote putem zdravog razuma. Mnogi ljudi se također pozivaju na ranije živote na Zemlji kroz njihov zdrav razum.

Pa, što to znači kada je ovako možemo osvrnuti na učitelja ili odgajatelja? Eto, dragi moji prijatelji: u ovom životu čovjek je kroz sudbinu dobio ovog odgajatelja. Uostalom, karma nam je donijela da imamo ovog učitelja. To upućuje na prethodni život na Zemlji.

U pravilu – to sada pokazuje okultno promatranje – nije slučaj da je u ovom ranijem zemaljskom životu učitelj već bio učitelj dotične osobe, već je bio u potpuno drugačijem odnosu prema njoj. Suočen s učiteljem ili odgojiteljem čovjek upija misli – čak i u slici – upija upravo misli, ideje, u pravoj pedagogiji. Ako je to slučaj, to obično vodi u raniji zemaljski odnos, gdje se ne uzimaju misli već osjećaji dotične osobe, gdje je bilo manje mogućnosti ne da se misli nego osjećaji prime od osobe

o kojoj se radi, što se na najrazličitije načine može prenijeti kroz život. I isto može vrijediti i za sadašnji i budući život.

Pretpostavimo da netko ima priliku u ovozemaljskom životu imati mnogo unutarnjeg srdačnog suosjećanja prema ovoj ili onoj osobi s kojom danas nije u posebno dobrim odnosima, s kojom se samo susreće, ali mu je izuzetno simpatičan. Tada se može dogoditi da te simpatije koje se razvijaju u sadašnjem zemaljskom životu dovode do toga da dotična osoba koja razvija te simpatije, u sljedećem zemaljskom životu ima onoga prema kome razvija simpatije kao učitelja, kao odgajatelja.

I što se onda objektivno dogodilo? Ako netko razvije osjećaj simpatije prema nekome, onda to ovisi o tome što razvijaju bića druge hijerarhije, Eksuziji, Dinami, Kirioteti, u njemu i oko njega.

Ako se onda u sljedećem životu utjecaj ne odvija zaobilaznim putem osjećaja, već zaobilaznim putem misli i ideja, tada su bića druge hijerarhije predala ono što su učinila u prethodnom životu, bićima treće hijerarhije, anđelima, arhandelima, arhajima, i oni sada rade u čovjeku.

Tako da je, dakle, prisutno sljedeće: kada se naša karma razvija iz jednog zemaljskog života u drugi, to znači da djela, stvarna djela, prelaze iz jedne hijerarhije u drugu, da se nešto neizmjereno značajno događa u kozmosu, u duhovnom kozmosu.

Dakle, kada gledamo na sudbinu čovjeka, gledamo, takoreći, kroz veo u široki pogled na svjetske događaje. Ako smo toga stvarno svjesni, to u najvišem stupnju može ostaviti snažan dojam na ljude. Zaista to morate samo zamisliti na pravi način.

Zamislite da istražujete sudbinu nečijeg života. Na sudbinu osobe doista ne treba ravnodušno gledati, jer gledajući sudbinu osobe, zapravo se može previdjeti nešto što se slijeva s vrha hijerarhija na dno, i od dna natrag do vrha. Čovjek gleda na tkanje i rad i život u rangu hijerarhija kada gleda na sudbinu osobe. U osnovi treba gledati na sudbinu osobe s ogromnom unutarnjom pobožnošću, s dubokim unutarnjim strahopoštovanjem, jer gledajući sudbinu osobe stojimo pred cijelim svijetom bogova.

Zapravo sam želio potaknuti ljude da nešto osjete dok sam pisao svoje *Misterijske drame*, gdje ćete uvijek pronaći slike koje se događaju u zemaljskom životu, i slike koje se događaju u duhovnim svjetovima. I u svojim *Misterijima* također sam razjasnio kako ne samo više hijerarhije, već i elementarna bića, te kako ahrimansko i lucifersko tkaju u djelima koja teku odozgo prema dolje, i odozdo prema gore, kada se ispunjava čovjekova sudbina.

Razmislite o scenama koje se događaju za Stradera i Capesiusa u nadosjetilnom, gdje se pojavljuju kao potpuno različiti oblici bića, ali su isti. To je samo druga strana koja je stvarno u čovjeku, ona koja je u svijetu bogova, a ne u svijetu zemaljskih carstava, minerala, životinja, biljaka, planina, oblaka i drveća i tako dalje. Kao da sa svetim strahom gledamo na sudbinu ljudi, to je također nešto što moramo steći, što s vremenom moramo steći. Ako danas čitate biografije koje pišu materijalistički nastrojeni ljudi, to je zapravo strašno, jer su napisane bez svetog straha za sudbinu osobe za koju pišete biografiju. Zapravo, biografi bi trebali znati da posežući u ljudski život, čak i portretirajući ga, nevidljivo posežu u sve hijerarhije.

Kroz takva razmatranja dolazi se do emocionalne strane antropozofije, postajemo svjesni kako sve što nam dolazi kao antropozofsko mora utjecati i na naše osjećaje, kako ne samo da nešto učimo, već i kako smo stimulirani da razvijemo osjećaje o svijetu, osjećaje koji nas stvarno postavljaju u životu. A bez takvih osjećaja, ne možemo zapravo razumjeti ni percipirati zakone koji prožimaju karmu.

KOZMIČKI OBLIK KARME
I INDIVIDUALNO RAZMATRANJE KARMIČKIH VEZA

Predavanje 4 lipnja 1924

XIV

Kada razmatramo način djelovanja karme, moramo razmotriti kako ljudski ego, koji predstavlja stvarno biće, najdublje čovjekovo biće, ima tri oruđa, takoreći, kroz koja se manifestira u svijetu: fizičko tijelo, etersko tijelo, astralno tijelo. Čovjek zapravo nosi fizičko tijelo, etersko tijelo i astralno tijelo. On nije jedno od tih tijela, on je zapravo 'Ja'. I to 'Ja' također je ono što je podložno karmu i formira karmu.

Ali sada je to stvar odnosa između čovjeka kao ego-bića prema ove tri instrumentalne forme – ako ih tako mogu nazvati – prema fizičkom, eterskom, astralnom tijelu, kako bi došli do osnova za razumijevanje biti karme. A s obzirom na karmu, dobit ćemo stajalište za razmatranje fizičkog, eterskom, astralnog u čovjeku, u odnosu na karmu, ako razmotrimo sljedeće.

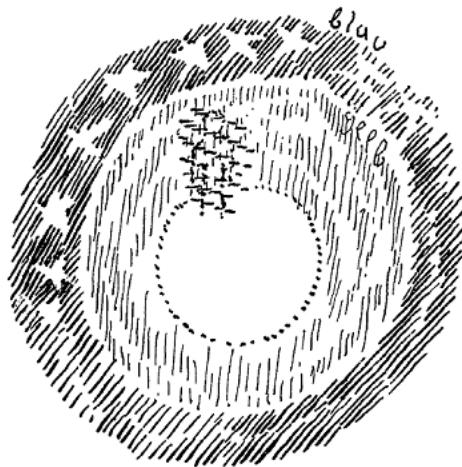
Fizičko kakvo promatramo u mineralnom carstvu, etersko kakvo nalazimo da radi u biljnom carstvu, i astralno kakvog nalazimo da radi u životinjskom carstvu. sve to nalazimo u okruženju čovjeka na Zemlji. U kozmosu koji okružuje Zemlju imamo taj univerzum u koji, ako mogu tako reći, Zemlja se širi u svim smjerovima. Možemo osjetiti izvjesni odnos između onoga što se događa na Zemlji i onog što se događa u kozmičkom okruženju. No, za znanost duha se postavlja pitanje: je li taj odnos, rekao bih, tako trivijalan, kao što ga predstavlja današnji znanstveni svjetonazor?

Današnji znanstveni pogled ispituje fizičke karakteristike svega što je na Zemlji, i živog i neživog. Zatim ispituje zvijezde, Sunce, Mjesec i tako dalje, i onda pronalazi – i posebno je ponosna na to što je pronašla – da su ta svjetska tijela u osnovi iste prirode kao i Zemlja.

Međutim, takvo stajalište može rezultirati samo kroz spoznaju koja nigdje stvarno ne dokuči čovjeka, spoznaju koja otkriva samo ono izvan čovjeka. U trenutku, kada stvarno zahvatimo čovjeka kako on stoji unutar univerzuma, postaje moguće otkriti odnose između različitih instrumentalnih članova čovjekove prirode, fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela i odgovarajućih entiteta, odgovarajućih bića u kozmosu.

Sada nalazimo svijet etera za etersko tijelo čovjeka izvan kozmosa. Svakako, etersko tijelo čovjeka ima određeni ljudski dizajn, određene forme kretanja i tako dalje, koje su različite nego u svijetu etera. Ali je tako da je svijet etera u osnovi sličan onome što nalazimo u čovjekovu eterskom tijelu. Na isti način možemo

govoriti o sličnosti između onoga što nalazimo u čovjekovom astralnom tijelu i određenoj astralnosti, koja djeluje vani u kozmosu kroz sve stvari i sva bića. Pritom dolazimo do nečega izvanredno važnog, nečega što je po svojoj pravoj prirodi čovjeku u svojoj biti prilično strano.

Krenimo od shematskog prikaza: imamo najprije Zemlju i ljude na Zemlji sa svojim eterskim tijelom [vidi crtež, sredina], zatim u okruženju Zemlje svijet etera [žuta], koji ima neku vrstu sličnosti s čovjekovim eterom. Sada imamo astralno tijelo [tamna izlivena unutar žute] kod ljudi. U kozmičkom području je također astralnost, ali gdje je možemo pronaći? Gdje je ona? Naći će se, ali prvo moramo otkriti što je to u kozmosu što otkriva prisutnost astralnog; negdje, mora se reći, postoji astralnost. Ali je li ta astralnost potpuno nevidljiva, potpuno neprimjetna ili je nekako uočljiva? Naravno, i eter je neopaziv za naša fizička osjetila. Ako pogledate mali komadić etera, ako mogu ovako reći, ne vidite ništa svojim fizičkim osjetilima, samo gledate kroz njega; eter je kao ništavilo. Ali ako gledate etersko okruženje kao ukupnost, razlog zašto vidite plavo nebo, što zapravo ne postoji, to je da doživljavate kraj etera. Tako da eter promatrate kao plavetnilo neba. Percepcija plavetnila neba je zaista i stvarno percepcija etera. Tako da možemo reći: opažajući plavetnilo neba [vidi crtež, plavo], opažamo eter oko sebe.

Na prvu, gledamo kroz eter. Isprva to trpi, ali postaje vidljiv u plavetnilu neba. Dakle postojanje plavetnila neba za čovjekovu percepciju je ispravno izraženo kada se kaže: eter doista nije uočljiv, ali se uzdiže do uočljivosti zbog veličanstvenosti s kojom stoji u kozmosu, otkrivajući svoju prisutnost, otkrivajući se u plavetnilu neba.

U fizikalnoj znanosti se materijalistički razmišlja o plavetnilu neba. Sada, fizikalnoj je znanosti teško nešto zaključiti o plavetnilu neba na razuman način, jednostavno iz razloga što mora biti jasno: tamo gdje je plavetnilo neba nema ništa od fizičkog. Ali ipak, čovjek izvrne svoj um kako bi objasnio kako se zrake svjetlosti lome i reflektiraju na poseban način kako bi se stvorilo ovo plavetnilo neba. Ali tu

počinje vladati nadosjetilno. A u kozmosu je tako da je nadosjetilno već vidljivo, samo treba znati gdje je ono vidljivo.

Eter postaje vidljiv kroz plavetnilo neba. Ali sada, negdje je također prisutno astralno kozmosa. Eter zaviruje u osjetilno kroz plavetnilo neba. Gdje astralno kozmosa viri u vidljivo, u perceptibilno?

Vidite, u stvarnosti svaka zvijezda koju vidimo kako svjetluca na nebu je ulaz u astralno, tako da gdje god zvijezde sjaje, unutra svijetli astralno. Dakle, ako vidite zvjezdano nebo u njegovoj raznolikosti – jer su zvijezde nagomilane u skupinama, negdje više raštrkane, postavljene jedna naspram druge – onda morate sebi reći: U ovoj prekrasnoj svjetlosnoj konfiguraciji, nevidljivo, nadosjetilno astralno tijelo kozmosa postaje vidljivo. Stoga se na svijet zvijezda ne smije gledati na neduhovan način. Gledati gore u zvjezdani svijet i pričati o svjetovima gorućih plinova je potpuno isto – oprostite na paradoksalnoj usporedbi, ali je apsolutno točna – kao kada vas netko tko vas voli nježno miluje, držeći prste malo razdvojene, a vi kažete da se to osjeća kao male vrpce koje se povlače preko obraza. Nije više pogrešno da vam se male vrpce povlače preko obraza kad vas netko pomiluje, nego što su oni entiteti tamo gore o kojima govori fizika; to je astralno tijelo univerzuma, koje neprekidno vrši svoj utjecaj, poput milovanja obraza, na etersku organizaciju.

Samo što je organizirano za dugo trajanje. Stoga mirovanje zvijezde, bez obzira što je utjecaj na kozmički eter od strane astralnog svijeta, traje dulje od milovanja. Ljudsko biće ne bi moglo tako dugo izdržati milovanje, ali činjenica je da to u kozmosu traje dulje jer se u kozmosu sve događa u gigantskim razmjerima. Tako da se na zvjezdanom nebu može vidjeti izraz duše kozmičkog astralnog svijeta.

U isto vrijeme kozmosu se donosi nedokučiv, ogroman, duševni život, stvarno život duše. Zamislite samo kako mrtav izgleda kozmos kada pogledate vani i vidite samo goruća plinska tijela koja svijetle! Zamislite kako sve to postaje živopisno kada znate: ove su zvijezde izraz ljubavi kojom astralni kozmos utječe na eterski kozmos! To je vrlo ispravan izraz.

Ali sada razmislite o zagonetnim procesima kada određena zvijezda zasvijetli u određenim trenucima, što je objašnjeno samo fizičkim metodama, o čemu se zapravo ništa ne razumije. Zvijezde kojih ranije nije bilo, zasjaju, pa opet nestanu. U kozmosu su također prisutni kratki udari. U epohama u kojima, mogu reći, bogovi žele djelovati iz astralnog svijeta u eterski svijet, vidi se kako takve zvijezde zasjaju i onda se opet priguše.

Stoga, kroz naše astralno tijelo, u sebi imamo dobrobit na najrazličitije načine; tako i u kozmosu kroz astralno tijelo imamo konfiguraciju neba. Stoga nije čudo što je stara instinktivna vidovita znanost ovaj treći član nazvana astralnim tijelom, jer je iste vrste kao i ono što se otkriva u zvijezdama. Samo se 'Ja' ne otkriva na ovom području. Zašto? Pa, zašto je to tako, saznajemo kada pogledamo da je ovaj ljudski

ego, kakav je na Zemlji – to jest u kozmosu, koji je zapravo trostruki svijet, fizički, eterski, astralni – kako se tu izražava, uvijek je ponavljanje ranijih zemaljskih života. I uvijek se nađe u životu između smrti i novog rođenja.

Ali kada promotrimo ego, eterski svijet koji imamo oko zemaljskog nema nikakvog značenja za ovo 'Ja'; etersko tijelo se odbacuje ubrzo nakon smrti. Samo astralni svijet koji gleda kroz zvijezde ima značenje za 'Ja' u životu između smrti i novog rođenja. I u ovom svijetu koji svjetluca kroz zvijezde, u ovom svijetu tada žive bića viših hijerarhija s kojima čovjek formira svoju karmu između smrti i novog rođenja.

Ali ako uzmemo u obzir ovo 'Ja' u njegovom sukcesivnom samorazvoju kroz život između rođenja i smrti, i kroz život između smrti i novog rođenja, uopće ne možemo ostati u kozmosu. Dva zemaljska života koja slijede jedan za drugim ne mogu biti u istom prostoru, dakle ni u kozmosu koji ovisi o istovremenosti, o prostornosti. Izlazimo iz kozmosa, u vrijeme. I zapravo, čovjek izlazi iz kozmosa, dolazi u čisti tijek vremena kada gleda u 'Ja' u uzastopnim zemaljskim životima.

Ali sada mislite: naravno da postoji i vrijeme u prostoru; ali čovjek uopće nema načina da doživi vrijeme kao takvo unutar prostora. Nema načina. Vrijeme se uvijek mora doživljavati kroz prostor i njegove procese. Ako želiš doživjeti vrijeme, gledaš na sat, naprimjer, ili gledaš hod Sunca, sat je samo zemaljska slika kretanja Sunca. Ali što vidite tamo? Vidite položaje pokazivača lokacije Sunca: prostorno. Budući da se položaj kazaljke ili Sunca mijenja, odnosno da se pred vama mijenja prostorni aspekt, možete naslutiti vrijeme. Ali u prostoru zapravo nema ništa od vremena. Postoje samo različiti prostorni rasporedi, različiti položaji pokazivača, različita mjesta Sunca. Vrijeme doživljavate samo u svojoj duši. Tamo stvarno doživite vrijeme, a tamo i izađete iz prostora. Vrijeme je tamo stvarnost. Vrijeme uopće nije stvarnost unutar Zemlje.

Dakle, što netko mora doživjeti ako želi iskoračiti iz prostora u kojem živi između rođenja i smrti, u neprostorno u kojem živi između smrti i novog rođenja, što treba doživjeti? Da, dragi moji prijatelji, mora se umrijeti! I uzmite ove riječi točno i duboko, to da čovjek doživljava vrijeme na Zemlji samo kroz prostor, kroz prostorne lokacije, kroz položaje stvari u prostoru, da uopće ne doživljava vrijeme na Zemlji u njegovoj stvarnosti, tada ćete u osnovi pronaći drugu riječ za nešto što postoji kada kažete: da bi se ušlo u vrijeme kao stvarnost, treba izaći iz prostora, ukloniti sve prostorno – a to znači: umrijeti!

Sada okrenimo pogled na ovaj kozmički svijet, koji nas okružuje u zemaljskom području, kojemu smo slični kroz naše etersko tijelo, kojemu smo slični kroz naše astralno tijelo, i pogledajmo duhovno u tom kozmičkom svijetu. Bilo je naroda, bilo je skupina ljudi koji su gledali samo u duhovno ovog prostornog kozmičkog svijeta. Time su izgubili priliku da razmišljaju o ponovljenim zemaljskim životima. Jer samo

su oni ljudi i skupine, razmišljajući o ponovljenim zemaljskim životima, oni koji su mogli zamisliti vrijeme u njegovoj čistoći, bez prostora. A ako razmotrimo ono što imamo kao zemaljski svijet i njegovo kozmičko okruženje, ukratko, naš kozmos, naš univerzum, i promatramo njegovo duhovno, imamo otprilike ono za što možemo reći: to mora biti tu da bismo mogli ući u našu egzistenciju kao zemaljski ljudi. Mora biti tu.

Da, u ovoj ideji: sve što sam sada okarakterizirao mora biti tu kako bismo mi kao zemaljski ljudi mogli ući u zemaljsku egzistenciju – tu leži mnogo toga. Konkretno, postoji mnogo toga kada zaista dokučimo duhovni aspekt onoga što je pred nama. A ako zamislimo ovo duhovno, rekao bih, kao samodostatnu cjelinu, u njegovoj čistoći samoj po sebi, onda imamo otprilike ono što su oni narodi koji su se ograničili na pogled na svijet prostora nazvali Bogom.

Barem u svojim mudrim učenjima, ti su narodi smatrali da je kozmos prožet i protkan božanskim, te da se ono što je na samoj Zemlji u našem okruženju u fizičkom svijetu može razlikovati od božanskog. Tada se ono što se otkriva kao etersko može razlikovati u ovom kozmičkom, božanskom, duhovnom, kao ono što nas gleda u plavetnilu neba; nadalje, astralno se može razlikovati u ovom božanskom kao ono što nas gleda kroz konfiguraciju zvjezdanog neba.

Dovedimo se stvarno u situaciju da mi, stojeći na Zemlji kao ljudska bića u kozmosu, govorimo sebi: mi ljudi imamo fizičko tijelo – gdje je fizičko tijelo kozmosa? Ovdje se vraćam na nešto na što sam već ukazao. Fizička znanost bi htjela u kozmosu potražiti sve što je također i na Zemlji. Ali sama fizička organizacija neće se naći u svemiru. Čovjek počinje s fizičkom organizacijom, zatim ima etersku, pa astralnu; kozmos odmah počinje s eterskom organizacijom. Fizičkog nema nigdje vani. Fizičko je samo na Zemlji, i jednostavno je mašta govoriti o fizičkom u kozmosu. U kozmosu postoji etersko, i zatim astralno. Treće što ima, pojavit će se danas pred našim dušama. Ali trostrukost vanzemaljskog kozmosa razlikuje se od trostrukosti, kojoj dodajemo Zemlju.

Ali kada stojimo na Zemlji s takvim osjećajem, kada osjećamo naše neposredno fizičko zemaljsko prebivalište; osjećamo etersko koje je i na Zemlji i u kozmosu, kada pogledamo astralno, koje preko zvijezda sija dolje na Zemlju, najintenzivnije sa Sunca; ako sve to pogledamo i stavimo te veličanstvene misli svijeta pred naše duše, onda smatramo opravdanim da je ljudima u onim vremenima, kada se iz instinktivne vidovitosti mislilo ne samo na apstrakcije, nego se osjećala veličanstvenost ideja, čovjek postao razumljiv: o tako veličanstvenoj misli ne može se stalno razmišljati; treba je jednom pogledati i pustiti da djeluje na dušu u svom svojem veličanstvenom sjaju, i onda pustiti da djeluje na ljudsko biće – bez da se pokvari kroz svijest. A ako razmislimo o tome kako je stara instinktivna vidovitost to izrazila, onda iz svega što je poteklo da bi se ta misao ostvarila unutar čovječanstva, nama je u sadašnjem vremenu ostala svetkovina Božića.

Kad čovjek u božićnoj noći zamisli kako stoji na Zemlji sa svojim fizičkim, eterskim, astralnim tijelom, osjeća se vezan za trostruki kozmos, koji mu je tako veličanstven u svom eterskom plavetnilu neba, ali i tako čaroban u noći, dok stoji nasuprot astralnom kozmosa u sjajnim zvijezdama: tada on osjeća u ovoj svetosti okruženja u vezi s onim što je u zemaljskome, kako se transponira u prostor sa svojim stvarnim ego-bićem. A onda može pogledati božićno otajstvo, rođeno dijete, predstavnika čovječanstva na Zemlji, koji se, utoliko što počinje svoje djetinjstvo, rađa u ovom prostoru. I kaže, kad vidi ovu božićnu misao u svojoj punini i u veličanstvenosti u pogledu djeteta rođenog na Božić: *Ex deo nascimur*. - Rođen sam iz božanskog, božanskog koje tka i talasa prostorom.

Ali onda, kada je osoba to osjetila, proniknula u sebe, s tim u sebi, tada se može sjetiti onoga što joj je došlo kao istina o značenju Zemlje kroz antropozofiju. Ovo dijete, u koje gledamo, vanjski je ovoj onoga što se tek rađa u prostoru. Ali iz čega se rađa, da se može roditi u svijetu prostora? Prema onome što smo danas kazali, to može biti samo vrijeme. Rođeno je iz vremena.

A kad onda pratimo život ovog djeteta, njegovo produhovljenje Kristovim bićem, onda dolazimo do zaključka: ovo biće dolazi od Sunca, ovo Kristovo biće. A sad gledamo u Sunce i kažemo sebi: kada gledam u Sunce, na Suncu moram vidjeti vrijeme skriveno u prostoru. Unutar Sunca je vrijeme. I iz ovog vremena, koje je tkalo unutar Sunca, Krist je došao u prostor na Zemlji. I što sada imamo u Kristu na Zemlji? U Kristu na Zemlji imamo ono što se povezuje sa Zemljom od izvan prostora, ono što dolazi izvana.

Sada razmislite na trenutak kako se ideja kozmosa mijenja u odnosu na uobičajenu ideju, ako stvarno uzmemo sve što sada imamo pred našim dušama! Tu u kozmosu imamo Sunce, sa svime što nam se u početku čini u kozmosu povezano sa Suncem, onim što je zatvoreno u plavetnilu neba, u svijetu zvijezda. Tu negdje imamo i Zemlju s čovječanstvom. Ali dok gledamo sa Zemlje prema Suncu, istovremeno gledamo u tijek vremena.

Iz ovoga sada slijedi nešto vrlo značajno. Iz ovoga slijedi da čovjek ispravno gleda u Sunce onda kada, gleda Sunce u duhovnom, zaboravlja prostor i uzima samo vrijeme u obzir. Sunce ne zrači samo svjetlo, već i sam prostor. A kad gledamo u Sunce, gledamo iz prostora. Zato je Sunce veličanstvena zvijezda, jer je gledamo iz prostora. Iz tog svijeta izvan prostora, Krist je došao ljudima. U vrijeme kada je Krist utemeljio kršćanstvo na Zemlji, čovjek je već predugo bio u pukom *Ex deo nascimur*. S time se srodio. Potpuno je izgubio vrijeme. Postao je potpuno biće prostora.

Uz današnju civilizacijsku svijest toliko nam je teško razumjeti stare tradicije jer one zapravo posvuda računaju s prostorom, s ne s vremenom, vremensko gledaju samo kao dodatak prostornom.

Tada je došao Krist i ponovno ljudima donio vremensko. A kada se ljudsko srce, ljudska duša, ljudski duh, povežu s Kristom, zauzvrat dobivaju tijekom vremena iz vječnosti u vječnost. Što drugo mi ljudi možemo nego kad umremo, odnosno kada izađemo iz svijeta prostora, nego prijanjati za ono što nam je opet dalo vrijeme, budući je u vrijeme Misterija na Golgoti čovjek u tolikoj mjeri postao biće prostora da je za njega vrijeme bilo izgubljeno! Krist je donio natrag čovjeku vrijeme.

A ako ljudi ne žele umrijeti svojom dušom kad izađu iz prostora, onda moraju umrijeti u Kristu. Uostalom, možemo biti ljudi prostora, onda možemo reći: *Ex deo nascimur*. - Tada možemo gledati u dijete koje izlazi iz vremena u prostor, kako bi Krista sjedinilo s ljudima.

Ali ne možemo pojmiti granice zemaljskog života, umiranje, od vremena Misterija na Golgoti, ako ne želimo platiti izgubljeno vrijeme gubitkom Krista, ako ne želimo biti prognani u svemir i ostati u svemiru kao duh. Moramo umrijeti u Kristu. Moramo proniknuti u Misterij Golgote. Uz *Ex deo nascimur*, moramo pronaći *In Christo morimur*. Božićnoj misli moramo dodati uskrsnu misao.

I tako *Ex deo nascimur* dopušta da božićna misao dođe pred našu dušu, i tako *In Christo morimur* dopušta da nam uskrsna misao dođe u dušu.

Možemo reći: čovjek ima svoje fizičko, svoje etersko, svoje astralno, na Zemlji. Etersko je također vani u kozmosu; astralno je također vani u kozmosu [vidi crtež, crveno]; fizičko je samo na Zemlji, nema fizičkog vani u kozmosu. Dakle, moramo reći: Zemlja: fizička, eterska, astralna; kozmos: fizičko nije prisutno, nego etersko i astralno.

Ali kozmos je također podijeljen na tri dijela. Ono što nema na dnu, počinje na vrhu. U njemu je etersko najniže; na Zemlji je fizičko najniže. Na Zemlji je astralno najviše; u kozmosu najviše je ono što čovjek danas ima samo u rudimentima, ono od čega će jednog dana biti satkano njegovo duhovno 'Ja'. Možemo reći: duhovno jastvo je treće u kozmosu.

A sada nam se zvijezde pojavljuju kao izrazi nečega stvarnog. Uspoređujem to s maženjem; duhovno jastvo koje stoji iza toga je biće koje miluje. Osim što biće koje miluje nije jedinka, već cijeli svijet hijerarhija. Ako pogledam osobu po obliku, ako pogledam njegove oči, koje svijetle prema meni, čujem glas, onda je to izraz te osobe. Ako pogledam gore u svjetove, ako pogledam zvijezde, onda su to izrazi hijerarhija, izrazi života hijerarhija koji pobuđuju senzacije. Ako pogledam u beskraj plavog nebeskog svoda, tada vidim njegovo etersko tijelo kako se otkriva prema van, što je, međutim, najniža točka cijelog ovog svijeta hijerarhija.

Ali onda slutimo, kada pogledamo kozmos i njegova prostranstva, nešto što sada nadilazi zemaljsko, baš kao što se Zemlja sa svojim fizičkim supstancama i silama spušta ispod kozmičkog. I Zemlja ima pod-kozmičko u fizičkom, kozmos ima nadzemaljsko u duhovnom 'Ja'.

Fizička znanost govori o kretanju Sunca. To može, jer se unutar prostorne slike koja nas okružuje kao kozmos, iz određenih pojava može vidjeti da se Sunce kreće. Ali to je samo slika kretanja Sunca koje strši u kozmosu. A kada se govori o pravom Suncu, jednostavno je besmislica reći da se Sunce kreće u prostoru. Jer prostor zrači od Sunca! Sunce ne samo da zrači svjetlost, Sunce također čini prostor. A kretanje Sunca samo je prostorno kretanje unutar prostora; izvan prostora ono je vremensko. Ono što se pojavljuje od Sunca, naime da juri prema zvijezdi Herkula, samo je prostorna slika vremenske evolucije sunčevog bića.

Da, Krist je rekao svojim intimnim učenicima: "Pogledajte život na Zemlji. Vežan je za život kozmosa. Kada pogledate Zemlju i okolni kozmos, Otac je taj koji živi kroz ovaj univerzum. Bog Otac je bog prostora. Ali moram vam objaviti da sam došao od Sunca, iz vremena, iz vremena koje prima čovjeka samo kad umre. Izvukao sam se iz vremena. Ako me primiš, (rekao je Krist), primit ćeš vrijeme i nećeš pasti u prostor. Ali tu također morate pronaći prijelaz iz jednog trojstva – fizičkog, eterskog, astralnog – u drugo trojstvo: etersko, astralno, duhovno jastvo. Duhovno jastvo jednako se malo može naći u zemaljskome, kao što se fizičko-zemaljsko može naći u kozmosu. Ali ja vam donosim poruku od Njega, jer ja sam od Sunca".

Da, Sunce ima trostruki aspekt. Ako netko živi unutar Sunca i gleda sa Sunca na Zemlju [vidi crtež, crveno], mora vidjeti fizičko, etersko, astralno. Ili ako netko gleda što je na samom Suncu, tada stalno treba vidjeti duhovno jastvo. Vidite fizičke stvari kada se sjetite ili pogledate Zemlju. Ako netko skrene pogled, gleda s druge strane na duhovno jastvo. Čovjek oscilira naprijed-natrag između fizičkog i duhovnog jastva. Između, samo etersko i astralno ostaju stabilni. Ali ako netko pogleda u kozmos, onda zemaljsko potpuno nestaje. Postoji etersko, astralno i duhovno jastvo. To ćete vidjeti kada dođete u solarno vrijeme između smrti i novog rođenja.

Zamislite dakle da se čovjek svojom konstitucijom duše potpuno učahuri u zemaljsko biće: on može osjetiti božansko jer je rođen iz božanskog. *Ex Deo*

nascimur. Zamislimo sada da nije samo ućahuren u svijet prostora, nego da prima Krista koji je u prostorni svijet došao iz svijeta vremena i samo doveo vrijeme u prostor Zemlje. Tada u smrti pobjeđuje smrt. *Ex Deo nascimur. In Christo morimur*.

Ali Krist donosi poruku: kada je prostor prevladan i kada se upozna Sunce kao tvorca prostora, kada sebe osjeti na Suncu kroz Krista, kada se osjeti da je smješten u živo Sunce, tada nestaje fizičko-zemaljsko; etersko, astralno je tu. Etersko oživljava, sada ne kao plavetnilo neba, već kao svijetlo crvenkasto svjetlucanje kozmosa. I zvijezde ne sjaju iz ove jarko crvene boje, već nas zvijezde dodiruju svojim izljevima ljubavi. I čovjek može osjetiti sebe – ako stvarno suosjeća sa svime ovim – kako stoji na Zemlji, fizički ogoljen, kako etersko zrači kroz njega, zrači kroz njega kao ljubičasto crveno; zvijezde nisu sjajne točkice, već zrače ljubav poput ljudskog milovanja.

Ali kada netko osjeti ovo, božansko u sebi, božansku kozmičku vatru kao čovjekovo biće kako izbija iz njega, osjećajući sebe u eterskom kozmosu, doživljavajući duhovne izljeve u astralnom koje sjaji: onda to u čovjeku donosi unutarnje iskustvo onoga koji svijetli duhom, na što je čovjek pozvan u kozmosu.

Kada su oni kojima je Krist to najavio dovoljno dugo prodrli u ovu misao, osjetili su učinak ove misli u vatrenim jezicima Pedesetnice. Tada su osjetili kako umiru kroz pad i isušenost fizičke Zemlje. Ali tada su osjetili: ovo nije smrt već se za fizičku prirodu Zemlje otvara duhovna samobitnost kozmosa: *Per spiritum sanctum reviviscimus*.

Tako se može gledati ova trostruka podjela jedne polovine godine: božićna misao: *Ex deo nascimur*; uskrsna misao: *In Christo morimur*; misao za Duhove: *Per spiritum sanctum reviviscimus*.

I ostaje druga polovina godine. Ako je shvatite na isti način, otvara vam se druga strana vašeg života. Ako netko razumije taj odnos fizičkog prema ljudskoj duši i nadfizičkom, koji uključuje slobodu u koju je zemaljski čovjek uključena na Zemlji, onda u kontekstu Božića, Uskrsa i Pedesetnice razumijemo slobodno ljudsko biće na Zemlji. A ako čovjek razumije ove tri misli, božićne misli, uskrsne misli i misli o Duhovima, i ako se od njega traži da razumije ostatak godine, onda se pojavljuje druga polovina ljudskog života na koju sam ukazao govoreći: ako pogledate ljudsku sudbinu – iza nje se pojavljuju hijerarhije, rad, tkanje hijerarhija. Zato je tako sjajno stvarno zaviriti u ljudsku sudbinu, jer se vidi kako sve hijerarhije stoje iza toga.

Ali u osnovi, to je jezik zvijezda koji čujemo iz misli o Božiću, Uskrsu i Duhovima: iz božićne misli utoliko što je Zemlja zvijezda u kozmosu, iz uskrsnje misli, utoliko što je najsjajnija zvijezda Sunce iza nas, daje nam svoje darove milosti, iz pentekostne misli, u tom što ono što je skriveno iza zvijezda blista u duši i zauzvrat sjaji iz duše u vatrenim jezicima.

Uđite u sve to, dragi moji prijatelji. Rekao sam vam o Ocu, nositelju božićne misli, koji šalje Sina da se kroz Njega ispuni uskrсна misao; dalje sam vam rekao da Sin nosi poruku Duha, tako da u misli o Duhovima čovjekov život na Zemlji može biti dovršen, kao trostrukog bića. Promislite o tome, dobro razmislite; tada ćete dobiti osnovu osjećaja za sve stvari koje sam rekao da shvatite karmu.

Samo pokušajte dopustiti da misli o Božiću, Uskrsu i Duhovima, primijenjene na način na koji smo ih danas primijenili, stvarno utječu na ljudski osjećaj. Pokušajte to, produbite svoj osjećaj. A kad se opet okupimo nakon mog putovanja, na koje sam sada prisiljen krenuti za Duhove zbog poljoprivrednog tečaja, onda sa sobom ponesite ovu senzaciju, koja bi trebala živjeti kao topla, vatrena pentekostna misao, i tada ćemo moći nastaviti govoriti o karmi.

Međutim, tada će vaše razumijevanje biti oplodeno onim što je misao o Duhovima. Kao što je na prvom slavlju Duhova nešto zasjalo od svakog učenika, tako bi se ideja Pedesetnice zapravo trebala vratiti u život, oživjeti za antropozofsko razumijevanje.

Nešto bi trebalo blistati iz vaših duša. Stoga sam vam dao ovo što danas imam za reći o povezanosti misli Božića, Uskrsa i Duhova kao duhovni osjećaj za daljnje misli o karmi, koje su povezane s drugom polovinom godine.

Predavanje 22 lipnja 1924

XV

Razmatranje karmičkih pitanja nikako nije lako, a u raspravi o onome što pripada ljudsko karmi u osnovi je uvijek aktivan snažan osjećaj odgovornosti, barem bi morao biti aktivan. Riječ je zapravo o sagledavanju najdubljih međudnosa postojanja u svijetu. Jer unutar karme, unutar procesa karme, odvijaju se one stvari i procesi koje druge pojave svijeta, pa i prirodne pojave, zapravo nose. Ta da je, bez razumijevanja tijeka karme u svijetu i ljudskoj evoluciji, u osnovi nemoguće razumjeti zašto se vanjska priroda prostire ispred nas, kao što je to slučaj. Naveli smo primjere određenog tijeka karme. Te sam primjere pomno odabrao kako bi stajali na takav način da, ako sada tražimo prijelaz na razmatranje individualne karme, možemo graditi na onome što je izneseno u tim primjerima.

Sada bih želio napraviti općenitu uvodnu napomenu, makar samo iz razloga što će danas, a vjerojatno i na sljedećim predavanjima, biti prisutni prijatelji kojih u razmatranjima, na predavanjima posljednjih nekoliko tjedana i mjeseci o karmi, nije bilo. Poanta je vidjeti koliko se ozbiljno mora shvatiti sve što ima veze s našom Božićnom konferencijom. Doista bi trebala postojati duboka svijest da je ovom Božićnom konferencijom došlo do potpuno nove uspostave Antropozofskog društva. I svakako treba biti tako da se ne vraćamo starim navikama, čak ni starim načinima razmišljanja u svjetlu snažnih promjena koje su se dogodile u novom bavljenju antropozofskom mudrošću. Jer također nam mora biti jasno da ono što je ovdje rečeno u razmatranjima koja se ovdje odvijaju od Božićne konferencije, da se to ne može predstaviti bilo kojoj publici na bilo koji drugi način, ni na koji drugi način, osim, ako postoje preduvjeti za to, čitajući točan tekst kako se ovdje izgovara.

Slobodno reproduciranje ove teme za sada nije moguće. Kada bi se to predložilo, morao bih se tome suprotstaviti. Ove teške i važne stvari traže da svaka riječ i rečenica koja se ovdje izgovori bude pažljivo izvagana. da bi granice između stvari bile jasne. Dakle, ako netko namjerava prenijeti stvari o kojima se ovdje raspravlja bilo kojoj publici u drugom obliku, morao bi prvo stupiti u kontakt sa mnom i pitati je li to moguće. U budućnosti duh jedinstva, pravi, jedinstveni duh, mora ući u cjelokupni antropozofski pokret. Inače ćemo sigurno upasti u one greške u koje je upao jedan broj naših članova koji su smatrali da moraju znanstveno raditi na antropozofskoj mudrosti, a mi smo doista mogli iskusiti koliko je to štetno, koliko je štetno antropozofskom pokretu ono što je 'postignuto' – kažem to pod navodnicima.

Naravno, uvjeti o kojima govorim ne uključuju povjerljivu komunikaciju; ali čak i uz to, dotična osoba treba biti potpuno svjesna svoje odgovornosti. Jer u trenutku

kada su stvari izgovorene na način kako mi govorimo ovdje, počinje se u najeminentnijem smislu od onoga što moram opisati kao osjećaj odgovornosti prema porukama iz duhovnog svijeta. Inače je teško, uopće govoriti o tim stvarima. Ali vrlo ograničena priroda naše sadašnje organiziranosti, ne dopušta ništa drugo osim ovoga što se radi. Teško je o ovim stvarima govoriti jer, zapravo, ova predavanja bi trebala biti održana samo pred onima koji su tu od početka do kraja niza predavanja. Svatko tko dođe kasnije prirodno ima poteškoća s razumijevanjem.

Može se uspostaviti ravnoteža ako u dušama budemo potpuno svjesni da takve poteškoće postoje. Ako je prisutna ta svijest, tada je sve u redu. Ali to nije uvijek tako. A ispravan način razmišljanja ne može obuzdati ove stvari, koje su osjetljive unutar našeg antropozofskog pokreta, ako se, s druge strane, kao što je to bio slučaj od Božićne konferencije, ustraje na običajima koji su postojali ranije: ljubomora, ogorčenost i tako dalje. Za antropozofski razvoj prijeko je potreban određeni stav, određena ozbiljnost.

O takvim sam stvarima govorio kao predavač kad još nisam bio član odbora. Ali sada ih moram iznijeti na takav način da zapravo predstavljaju ono što, na temelju upravnog odbora Goetheanuma, mora živjeti u Antropozofskom društvu.

Pa, mislim da se riječi koje sam izgovorio mogu razumjeti. Govorim ovako jer želim ukazati na potrebnu ozbiljnost u odnosu na niz predavanja kao što je ovo s kojim se ovdje susrećemo.

Karma je nešto što je izravno djelotvorno u cjelokupnom ljudskom iskustvu, ali ona je skrivena iza vanjskih iskustava u svemu što se mora računati kao nesvjesno i podsvjesno ljudske duše. Ako netko čita biografiju, onda, ako se čitanje odvija sa stvarnim unutarnjim doprinosom što se priča, onda bi čitanje biografije trebalo kod čitatelja izazvati vrlo posebne senzacije. Ako bih trebao opisati do čega se može doći čitajući biografiju, to je sljedeće: svatko tko prati biografiju s pravom pažnjom morat će sam sebi reći: u biografijama se uvijek iznova pojavljuju pristupi prikazivanju životnih događaja, koji se zapravo ne temelje na kontinuiranom odvijanju pripovjedi. Kad pred sobom imate biografiju, zapravo imate pred sobom na određeni način nečiji život. Ne igraju ulogu u životu osobe samo činjenice koje doživljava u budnom stanju, to jest: prvi dan – pa dolazi noć; drugi dan – pa dolazi noć; treći dan – pa dolazi noć; i tako dalje. Ali u običnoj svijesti svjesni smo samo onoga što se dogodilo tijekom dana, osim ukoliko ne napišemo antropozofsku biografiju, koja je u okolnostima sadašnje civilizacije, krajnje nemoguća. Tako u biografiju upisujemo ono što se dogodilo danju tijekom budnog stanja osobe o kojoj pišemo biografiju.

Ali ono što zapravo oblikuje život, što usađuje sudbonosne impulse u život, što nije vidljivo u svakodnevnim događajima, to se odigrava kao impulsi između događaja danas u duhovnom svijetu, kada je i sama osoba u ovom duhovnom svijetu

od uspavljivanja do buđenja. U stvarnom životu ti impulsi kod spavanja su definitivno prisutni; ako kazujemo biografiju, njih tu nema. Što znači ispričati biografiju?

To zapravo ne znači ništa manje nego kada uzmemo naprimjer, Rafaelovu Sikstinsku Madonu i objesimo je na zid, zalijepimo određena područja bijelim papirom da se ne vide i ostanu samo određena područja vidljiva. Tko god to pogleda, mora imati osjećaj: moram vidjeti još i drugo ako će to biti cjelina.

Svatko tko čita biografiju trebao bi imati takav osjećaj. U odnosu na današnju civilizaciju to se može samo stilski dati naslutiti, ali i to treba učiniti. Trebalo bi to nagovijestiti u stilu. Trebalo bi sugerirati da u čovjekovu životu igraju impulsi koji u određenoj mjeri proizlaze iz najneosobnijeg dijela iskustva duše i duha. Onda, ako se barem to dogodi, dragi moji prijatelji, onda ćete se istrenirati na osjećaj da karma mora progovoriti iz biografije. Naravno, bilo bi apstraktno kada bi se željelo govoriti na način da se u biografiji ispriča neka scena iz nečijeg života i onda kaže: pa to dolazi iz prijašnjeg zemaljskog života, tako je bilo, a sada se tako oblikuje. - To bi naravno bilo apstraktno. Većima ljudi bi to vjerojatno smatrala vrlo senzacionalnim, ali zapravo ne bi postigla višu duhovnost od one koja se postiže kroz naše filistarke biografije kakve se pišu u današnje doba; jer sve što se radi na ovom području u današnje vrijeme djelo je filistra.

Sada se ono što se treba dogoditi u duši može na poseban način uvući stjecanjem, rekao bih, stanovite ljubavi prema dnevničkim bilješkama ljudi. Zapisi poput dnevnika mogu biti vrlo filistarski, ali ako nisu napisani ili pročitani nepromišljeno, oni koji sami nisu filistri doživjeti će senzacije u takvim zapisima, čak i filistra, dok prelaze iz jednog dana u drugi, koje vode do osjećanja karme, sudbinske veze.

Upoznao sam neke ljude – njihov broj nije tako mali – koji su mislili da su sposobni napisati Goetheovu biografiju. Moglo bi se reći da se ti ljudi, koji nemaju pojma, osjećaju sposobni napisati Goetheovu biografiju. Ali činjenica je da što se dublje gleda u egzistencijalne veze, u karmičke veze egzistencije, to poteškoće postaju veće.

Samo spojite sve što sam ovdje iznio. Posebno predavanje kada sam vas izričito zamolio da ne razumijete intelektualno, nego da uzmete stvari u svoje srce, i kada ću opet govoriti, da i to primite srcem. Prisjetite se da sam ovo rekao, jer karmu ne možete stvarno osjetiti ako joj samo želite pristupiti intelektom. Svatko koga ne mogu iznutra potresti razne karmičke veze koje se ovdje iznose, ne može uopće razmatrati karmu, niti može prijeći na individualno razmatranje karmičkih veza.

I tako sada pokušajmo pronaći prijelaz s prethodnih razmatranja, na ono što nas sada može navesti da o događaju u životu čovjeka kažemo: u njemu se karma izražava na određeni način.

Kada razmislim o tome što sam iskusio u sedam Weimarskih godina u kojima sam radio u Goethe i Schiller arhivu, kroz što sam prošao u vezi s Goetheom – i kada pišem opis svog života, to mi dolazi kao zadatak, prisjetiti se toga – onda sam sebi kažem u vezi s pitanjem karme: jedno od najtežih pitanja u bilo kojoj prezentaciji je opisati što je Goethe prošao u svojoj duši između 1792. i 1800. godine. Napisati ovo poglavlje u Goetheovom životopisu, vidjeti ga na takav način da se u njemu nalazi karma, spada u najteže zadatke.

Sada se prvo mora naučiti percipirati, čak i ako to mora biti viša, okultna vizija, kako karma djeluje u životu čovjeka. Između uspavlivanja i buđenja čovjek živi izvan svog fizičkog i eterskog tijela u svom egu i u svom astralnom tijelu. Živi s egom i astralnim tijelom u duhovnom svijetu. Jednostavno pravilno sagledati te činjenice, koje se događaju između padanja u san i buđenja, jedno je od najtežih istraživanja u znanosti duha. Jer ono što se tamo događa, to je prikazano na sljedeći način, danas ću to skicirati.

Kada uzmete sve zajedno što je došlo pred vašu dušu u antropozofiji, osjetiti ćete da stvari ostavljaju razuman dojam. Ali da bi se to pronašlo, potrebna su iznimno teška istraživanja u znanosti duha.

Ako nacrtam neku vrstu sheme ljudskog bića, onda u ovoj graničnoj indikaciji koju sam nacrtao prvo imamo ono što je ljudsko fizičko tijelo. Etersko tijelo [vidi crtež, ljubičasto] i astralno tijelo [žuto] žive u ovom fizičkom tijelu. I 'Ja' živi u njemu.

Pogledajmo sada padanje u san. Ono što sam ovdje označio ostaje u krevetu. Što se događa s astralnim tijelom i egom? Astralno tijelo i ego, koje opet želim skicirati, oni izlaze kroz glavu ljudskog bića i zapravo kroz sve što je ljudski osjetilni sustav,

dakle u određenom smislu iz cijelog tijela, ali uglavnom iz glave, i zatim su, shematski nacrtano, izvan ljudskog bića. Tako da možemo reći, ako zasad zanemarimo ego: kada zaspi, astralno tijelo napušta osobu kroz glavu. Zapravo je napušta kroz sve što je organ osjetila. Budući da su osjetilni organi uglavnom koncentrirani u glavi, glavna masa astralnog tijela izlazi kroz glavu. Ali u izvjesnom smislu – jer je osjet topline raspoređen posvuda, naprimjer, a isto tako i osjećaj pritiska – posvuda imamo slaba zračenja; ali cijela stvar ostavlja dojam da astralno tijelo izlazi kroz glavu osobe kada zaspi. Isto tako i 'Ja' koje – ako se sada izrazim prostorno – izlazi iz ljudskog bića, nešto veće od astralnog tijela i nije potpuno zatvoreno unutra. To je osoba koja zaspi.

Ali razmotrimo sada budnog čovjeka. Ako pogledamo budnog čovjeka, nalazimo da astralno tijelo prvo dolazi do čovjeka kroz udove, točnije najprije kroz vrhove prstiju ruku i nogu, te se na taj način postupno širi kroz udove. Znači samo dolazi s druge strane. Ego također dolazi s druge strane, samo što ego sada ne okružuje astralno tijelo na ovaj način, već kada se vrati više je zatvoren astralnim tijelom [plavo].

Budimo se, a dok se budimo, astralno tijelo i ego teku u nas kroz vrhove prstiju, kroz vrhove nožnih prstiju. Da biste osobu iznova napunili do glave, zapravo vam je potreban cijeli dan; a kada dođe do glave, onda je zapravo trenutak kada napušta osobu. Iz ovoga možete vidjeti da 'Ja' i astralno tijelo zapravo uvijek teku.

Sada možete postaviti pitanje: da, ali onda, samo pola sata nakon buđenja, imamo svoje astralno tijelo, sada mislim i na 'Ja', samo malo do ovdje (do zapešća) – nismo stigli dalje – i sve do gležnjeva.

To je zapravo tako. Ako se netko – pretpostavljam da je pristojna osoba – probudi barem u sedam sati i ostane budan, onda će u sedam i trideset imati svoje astralno tijelo do gležnjeva, a možda i ovdje do zapešća. I tako to polako ide do večeri.

Možete reći: da, ali kako onda to da se probudimo kao cjeloviti ljudi? Imamo osjećaj da smo se odmah probudili kao cjelovita osoba – a zapravo su nam se prsti na rukama i nogama probudili tek u osam i pet i tako dalje, a u dvanaest sati većina ljudi nije dalje od toga da su unutra svog astralnog tijela kao u kadi za sjedenje. To je tako.

A na pitanje koje se može postaviti mora se odgovoriti skretanjem pozornosti na činjenicu da drugi zakoni prevladavaju u duhovnom nego u fizičkom svijetu. U fizičkom svijetu tijelo je samo tamo gdje jest. To nije slučaj u duhovnom svijetu. U duhovnom svijetu je tako da, čak i ako je naše astralno tijelo prvo zauzelo vrhove prstiju i vrhove nožnih prstiju, ono već radi u prostoru cijelog tijela. To je ono čudno. Već ga možete osjetiti; čim uopće stigne, možete ga osjetiti po cijelom tijelu. Ali njegova se stvarnosti, njegova stvarna supstanca, tek polako širi. Mnogo je toga

povezano s ovom pojavom i njenim razumijevanjem. Prije svega je mnogo toga povezano s prosuđivanjem čovjekove organizacije u njenom zdravom i bolesnom stanju. Morate uzeti u obzir: cijelo vrijeme spavanja u onome što leži u krevetu nije cijelo ljudsko biće u pravom smislu, već samo fizičko i etersko tijelo, svojevrsna biljno-mineralna aktivnost, iako u ljudskoj organizaciji. I to može biti normalno ili abnormalno, zdravo ili patološko.

Kada se astralno tijelo počne uvlačiti u udove, upravo u jutarnjim satima nezdrave pojave zrače za posebnu vrstu percepcije. Stoga je čak i pri procjeni bolesti od iznimne važnosti doživjeti osjećaje pacijenta kada se probudi, kada astralno tijelo potisne ono što je u njemu nezdravo.

Ali sada dalje. Kad zaspimo, idemo sa svojim egom i svojim astralnim tijelom, iz našeg fizičkog i eterskog tijela, u duhovni svijet. Ostaju posljedice onoga što smo prošli tijekom dana. Ali misli ne ostaju u obliku u kojem ih mislimo, čak ni u obliku riječi. Ništa od toga ne ostaje. Mogu reći, to samo prijanja uz ovo astralno tijelo poput ostatka, kad tamo izađe.

I odmah, kada ovo astralno tijelo izađe iz ljudskog bića, odmah se počinje formirati karma, čak i ako je u početku slikovita. Karma se počinje stvarati. Ono što smo postigli tijekom dana, dobro i loše, što u početku zanemarujemo u našim uobičajenim idejama, počinje se čim zaspemo pretvarati u tijek karmičkog razvoja. I to traje neko vrijeme nakon što zaspate. Ovo pretvaranje u karmu zaglušuje sve ostale činjenice koje nam se događaju tijekom spavanja.

Ali onda, ako netko nastavi spavati, čovjek se počinje prvo udubljavati u ona iskustva koja pripadaju prethodnom zemaljskom životu, zatim ona koja pripadaju pretposljednem zemaljskom životu, zatim još u trećem i tako dalje. A kad se čovjek probudi, tada je prošao i svoj prvi individualni zemaljski život. Tu on dolazi u ono iskustvo gdje još nije odvojen od općeg kozmosa, gdje još sudjeluje, gdje se ne može govoriti o individualnom zemaljskom životu. I tek kad je tako daleko, može se vratiti u svoju fizičku organizaciju, u svoju etersku organizaciju.

Sada se postavlja još jedno pitanje, vrlo suvislo pitanje: ali ako samo kratko drijemamo, naprimjer popodneвно drijemanje, kako je to? Ili čak i ako, naprimjer, za vrijeme predavanja kratko kimnemo, ali zapravo spavamo, a cijela stvar traje samo dvije, tri minute, možda samo minutu ili pola minute? Ako je to bio pravi san, tu smo bili pola minute, u duhovnom svijetu između padanja u san i buđenja.

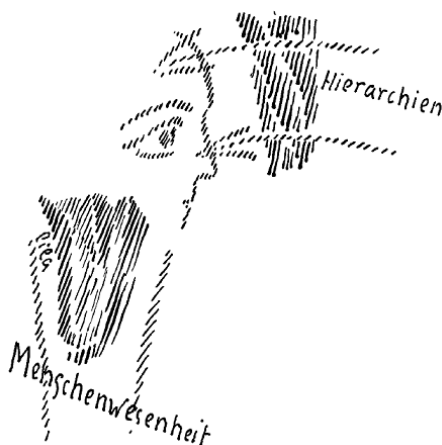
Vidite, dragi moji prijatelji, za ovo kratko drijemanje – također tijekom predavanja – vrijedi potpuno isto što i za noćni san pospanka – ljudskog pospanka mislim.

To je tako da u trenutku kada je osoba zaspala, čak i za najkraći san, cijeli san je jedinstven, a astralno tijelo je nesvjesni prorok, nadzire cijeli san do buđenja,

naravno u perspektivi. Stvari mogu biti nejasne, kao kad je netko kratkovidan i gleda u drvored, i ne vidi posljednja stabla. Tako astralno tijelo u nesvjesnom može – slikovito rečeno – biti kratkovidno. Tada ne vidi gdje počinje prvi zemaljski život. To je posebna stvar. Ali u cjelini, stvar je u tome da s najkraćim drijemanjem prođemo kroz sve naše zemaljske živote ogromnom, mahnitom brzinom. To je nešto izuzetno važno. Naravno, stvari postaju vrlo, vrlo nejasne; ali ako netko zaspi tijekom predavanja, predavač – ili oni koji ga promatraju – imaju stvar pred sobom. Uzmite u obzir da je pred njim cijeli zemaljski razvoj sa svime što je dotična osoba prošla u prethodnom životu. Samo zato jer se to događa vrtoglavom brzinom kada klonete glavom tijekom predavanja, to je nejasno, jedno se brzo stapa s drugim, ali ipak je tu. Ali iz ovoga možete vidjeti da je karma zapravo tu cijelo vrijeme. Tu je. Na neki način, to je zapisano u svjetskoj kronici. I svaki put kad čovjek spava, ima priliku pristupiti ovoj karmi. To je jedna od velikih tajni egzistencije.

Vidite, onaj tko neometano može promatrati te stvari sa stajališta znanosti o inicijaciji, jedne strane gleda s ogromnom predanošću, mogu reći, predanošću znanju, prema onome što može živjeti u ljudskom sjećanju, kakve se misli mogu pojaviti tamo dolje u ljudskoj duši. Ovo sjećanje samo govori o tek doživljenoj zemaljskoj egzistenciji, ali ipak u tim sjećanjima živi ljudsko 'Ja'. A da tih sjećanja nema – o tome sam govorio ranije – tada ljudsko 'Ja' ne bi bilo u potpunosti tamo. Postoji nešto duboko u nama što uvijek iznova može vraćati ta sjećanja.

Ali komunicirajući s vanjskim svijetom kroz naša osjetila i kroz naš um, mi formiramo ideje, ideje o vanjskom svijetu, ideje koje bi nam trebale dati slike onoga što je vani.

Opet to možemo shematski nacrtati na način da kažemo: čovjek gleda u svijet [vidi crtež]. U njegovim mislima nastaju slike [ljubičasto] u kojima mu se predstavlja ono što vidi u vanjskom svijetu. Tu čovjek živi u svom tijelu. Iz njegova tijela izvire misli koje sadrže njegovu vlastitu riznicu sjećanja. Kada pogledamo riznicu sjećanja, kažemo si: mi to predstavljamo najbolje što možemo prema našoj

duhovno-duševno-tjelesnoj organizaciji, ono što smo proživjeli u ovozemaljskom postojanju.

Ali da vidimo što je sada s druge strane. Obično ne smatramo da u onom što je s druge strane imamo samo određeni isječak zemaljske egzistencije, u prvom redu, zemaljskog i nebeskog okruženja. Ako je netko rođen u Gdanjsku, njegove oči i ostala osjetila, opažaju druge procese i druge stvari nego da je rođen u Hamburgu ili Carigradu. Ali to prolazi kroz cijeli život. Možemo reći da nam svijet nudi najrazličitije dijelove, a ti dijelovi kod dvoje ljudi nisu slični, čak i ako su rođeni u jednom selu i umrli u jednom selu, odnosno ako su blizu jedan drugom. 'Dijelovi' koje imaju u životu, potpuno su različiti kod jednog i kod drugog.

I samo da razjasnimo što to zapravo znači. Svijet nam nudi određeni dio sebe koji vidimo. Ništa drugo nikada ne vidimo, nikada to ne percipiramo. Izuzetno je smisleno usmjeriti misao u tom smjeru, kako svijet daje osobi zbroj dojmova o kojima ovisi u iskustvima svog života. Onaj tko ne razmišlja duboko, lako će se nositi s takvim stvarima. Ako duboko razmišljate, nećete to olako ostaviti. Jer u preispitivanju ovoga, dođe se do nečeg vrlo posebnog. Reći ćete: to me toliko zbunjuje da na prvu ne mogu pronaći ni izraz za to. Isprva ne mogu ni izgovoriti što je tu. Jer kako da nađem ispravan izraz za činjenicu da kozmos, svijet, svakom čovjeku predstavlja samo dio koji je više-manje povezan, odnosno specifičan? Kako da to izrazim?

Naravno, kada opisujem tako apstraktno kao sada, samo navodim činjenicu, ali time zapravo nisam ništa rekao. S tim nije rečeno ništa posebno. Najprije moram stvarno izraziti činjenice, prvo ih formulirati. Kako to moram reći?

Vidite, doći ćemo do formulacije, načina da to kažemo, kada ponovno pogledamo sjećanje. Što je to što se podiže iz dubine naše organizacije, kada se nečega sjetimo? Što dolazi gore? Ono što je naše ljudsko biće doživjelo. Naše stvarno biće je dolje; negdje gdje ne možemo zahvatiti. Zrači u sjećanju. Zrači u našu svijest. Što sija unutra? Čovjek je tako malen u početku kad sve to zasja, a sve što je izvan čovjeka, u kozmosu, je tako veliko, tako divovsko! Ali tu uvijek dolaze ovi 'dijelovi'. A ta činjenica je ništa drugo nego: rađaju se misli.

Samo zato jer smo iskusili relevantne stvari znamo da one proizlaze iz naših iskustava. Misli dolaze, baš kao i naša sjećanja, ali dolaze izvana. Kako dolaze? Dolje je čovjek – ovdje je cijeli svijet hijerarhija [vidi crtež]. Vidite, dragi moji prijatelji, to je dojam veličine koji nam dolazi kada s znanošću inicijacije sebi kažemo: ti 'dijelovi' znanja o svijetu šire se oko nas, a iza svega što ostavlja dojam izvana, žive hijerarhije, to je jednako istinito kao što pojedinac živi iza onoga što se pojavljuje kao sjećanje.

I kao što ovisi o tome koliko je stvar živopisno doživljena, hoćemo li nešto izvući iz sjećanja, postoji li razlog da jedna misao izroni iz sjećanja a druga ne, ili sve druge

ne, i tako dalje, tako je i ovdje. Onaj tko nauči prepoznati ovu činjenicu zna: ako se to pojavi, radi se o biću iz hijerarhije anđela; drugi puta je to biće iz hijerarhija Eksuzija i tako dalje.

Tako dolazimo do formulacije: vidimo u našoj zemaljskoj egzistenciji ono što godi duhovnim bićima da nam pokažu [vidi crtež].

Kako nam se određeni 'dio' svijeta otkriva tijekom naše zemaljske egzistencije, učimo prepoznati da su upravo taj 'dio' iz beskonačnog niza mogućnosti koje sadrži kozmos, neki članovi hijerarhija odabrali kako bi nam to pokazali, od našeg rođenja do naše smrti. Jednom se pokazuje ovo, drugom ono. To što je prikazano jedno ili drugo, razmatranje je hijerarhija.

Hijerarhije pamte, baš kao što se sjeća naše biće. Što je osnova za pamćenje hijerarhija? Osvrt na naše prijašnje zemaljske živote daje osnovu za pamćenje hijerarhija. Gledaju unatrag. Ovisno o tome vide li ovo ili ono iz našeg prijašnjeg zemaljskog života, donose 'djelić' kozmosa u našu dušu. Već u onome što vidimo u svijetu, postoji karma, koju nam je dodijelio svijet hijerarhija.

Sjećanje na naš kratki sadašnji zemaljski život u našem ljudskom sjećanju, sjećanje hijerarhija na ono što su ljudi ikad učinili, pojavljivanje misli sjećanja, utiskivanje misli sjećanja u obliku onoga što ljudsko biće u početku previđa iz kozmosa, oblikovanje ljudske karme – misao šokantne jasnoće; jer nas uči da je cijeli kozmos u službi djelovanja hijerarhija u odnosu na čovjeka.

S ove točke gledišta, koja je svrha kozmosa? Taj da bogovi u kozmosu imaju način da čovjeku dodijele prvi oblik karme. Čemu zvijezde, čemu oblaci? Čemu Sunce i Mjesec? Zašto su životinje na Zemlji? Zašto su biljke na Zemlji? Čemu kamenje Zemlje? Čemu rijeke i potoci? Čemu stijene i planine? Čemu sve što je oko nas u kozmosu? Sve je to rezervoar za bogove da bi nam pokazali prvi oblik naše karme, ovisno o našim djelima. Svijet je ostava za demonstracije karme od strane bogova.

Tako smo smješteni u svijetu i tako možemo steći pravi odnos sa stvarnim tajnama našeg postojanja u odnosu na svijet. I tako ćemo pronaći, kako proći kroz različite oblike karme.

Mogu reći: kozmička karma nam prva dolazi. Postajati će sve više individualna. Kako karma radi pronaći ćemo u svom najdubljem biću.

Rasvjetljivanje tih tajni egzistencije već je bilo dio namjera Božićne konferencije i vjerojatno je već bilo pred dušama okupljenih prijatelja. Cijela organizacija Antropozofskog društva, dragi moji prijatelji, tada je bila rizik. Jer kroz ovu dvoranu, u kojoj je bila Božićna konferencija koja je trebala opravdati reorganizaciju Antropozofskog društva, kroz ovu dvoranu prošla je prava, značajna dilema: hoće li biti moguće, ako Božićna konferencija bude istinita u svom daljnjem djelovanju,

stvarno izvlačiti iz duhovnih svjetova i skrenuti pozornost na to? Ili će presušiti izvori na kojima se temelji istraživanje duhovnog svijeta? Ali morala je postojati ta unutarnja kriza u antropozofskom pokretu i morala se shvatiti s punom sviješću. Trebalo je sagledati te dvije mogućnosti.

Danas se može reći: u duhovnom svijetu donesena je odluka da su upravo od te Božićne konferencije izvori duhovnog svijeta otvoreniji nego prije, da su tu temelji, kada ih društvo razumije, kako bi se bitno produbio antropozofski pokret.

I doista se može vidjeti – već sam to spomenuo prošlog petka – kako se sada na različitim mjestima pojavljuje više ezoterični ton, koji je prevladavao kroz sav naš antropozofski rad od Božića; svugdje se može vidjeti da se srca susreću s tim više ezoteričnim tonom.

I sve ovo što sam naznačio u zadnjih nekoliko riječi trebalo bi shvatiti u skladu s tim. Trebalo je samo jednom to reći, a ja sam to već rekao na raznim mjestima.

Predavanje 27 lipnja 1924

XVI

Naše razmatranje karme može samo polako i postupno dovesti do razumijevanja ovog temeljnog i složenog zakona. Danas bih najprije istaknuo kako smo morali naglasiti kako su oni koji rade na oblikovanju karme čovjeka u životu između smrti i novog rođenja prije svega sami ljudi, ljudi koji su u ovom životu između smrti i novog rođenja u stanju koje sam opisao. Ljudi rade zajedno s drugim ljudima, s onim ljudima s kojima su po mogućnosti karmički povezani. Tako da vidimo grupe ljudi, karmički povezane grupe ljudi, u formiranju karme u životu između smrti i novog rođenja, i već možemo reći: u ovom čisto duhovnom životu grupe ljudi koji imaju veze jedne s drugima, jasno su odvojene jedna od druge. To ne isključuje da u životu između smrti i novog rođenja, posebno u tom životu, činjenicu da činimo dio cijelog čovječanstva, da nismo isključeni jer smo unutar grupe ljudi, da pripadamo grupi duša, ne isključuje nas od sudjelovanja u čovječanstvu kao cjelini.

Ali bića viših hijerarhija djeluju u svim tim skupinama, sve do individualne sudbine pojedinog ljudskog bića. I ova bića viših hijerarhija, koja tako zajedno s ljudskim bićem stvaraju karmu između smrti i novog rođenja, sada također djeluju u životu koji provodimo između rođenja i smrti, jer se karma proživljava na moralan način, u sudbinama ljudi. A danas moramo odgovoriti na pitanje: kako rad, učinak hijerarhija zapravo utječe na živote ljudi?

Ako se danas govori o inicijacijskoj znanosti, mora se reći da je ovo pitanje zapravo ključno; jer već možete pogoditi, dragi moji prijatelji, iz onoga što sam rekao iz zadnjih predavanja, da su vanjske prirodne pojave također povezane s pojavom karme čovječanstva.

Onaj tko svoj pogled usmjerava ne samo prema prirodnim pojavama, već koji svoj pogled usmjeri prema cjelokupnoj kozmičko - ljudskoj zbilji, vidi vezu između onoga što se događa na Zemlji unutar grupa, bilo koje epohe, i onog što se događa u drugoj epohi kao procesi prirode. Ponekad možemo vidjeti prirodne događaje koji igraju ulogu u životu na Zemlji. Promatramo razorne vulkanske erupcije, promatramo što je uzrokovano prirodnim elementarnim događajima u poplavama, u sličnim pojavama.

Isprva, shvatimo li te događaje samo na prirodan način, suočeni smo s nečim što je neshvatljivo u odnosu na ukupni dojam koji dobivamo o svijetu. Jer gledamo na događaje koji jednostavno provaljuju u svjetski poredak, a prema kojima čovjek zapravo stoji tako da odustaje od razumijevanja, da jednostavno prihvaća nesreću,

sudbonosne događaje. Duhovno - znanstveno istraživanje, međutim, samo po sebi ide malo dalje. Zato jer nam daje izvanredno gledanje, posebno s obzirom na ovakve elementarne prirodne pojave.

Dopuštamo da naše oči lutaju površinom Zemlje. Nalazimo određena područja zemljine površine prošarana vulkanima. Zatim pronalazimo mogućnost katastrofa sličnih potresu ili drugo, na drugim mjestima na površini Zemlje. A ako onda pratimo karmičke veze s obzirom na takve stvari, kao što smo ih pratili u povijesnom odnosu za neke povijesne ličnosti na prošlim predavanjima, onda se ispostavlja nešto vrlo osebužno. Tada nalazimo čudnu činjenicu: gore u duhovnom svijetu između smrti i novog rođenja, ljudske duše žive u skupinama prema svojoj karmi, razrađujući svoje buduće karmičke veze prema svojim prošlim karmičkim vezama. I vidimo takve grupe ljudi, grupe ljudskih duša, kako silaze iz predzemaljske egzistencije u zemaljsku, lutaju na mjesta koja su blizu vulkana, ili tamo, gdje se mogu dogoditi katastrofe slične potresima, kako bi primile tu sudbinu iz elementarnih prirodnih događaja koji mogu doći na takvim mjestima. Doista, čak nalazimo da u ovom životu između smrti i novog rođenja, gdje ljudsko biće ima potpuno drugačije poglede i osjećaje, takva mjesta ponekad traže duše koje pripadaju zajedno kako bi doživjele sudbinu koja se tako može doživjeti. Jer ono što ima malo odjeka u našim dušama ovdje na Zemlji, kao što je rečenica: biram veliku nesreću da bih postao savršeniji, jer inače bih ostao nesavršen u odnosu na ono što leži u mojoj prošloj karmi – ovaj sud, kao što sam rekao, ima malo odjeka unutar zemaljskog života, on je tu, on je tu kao potpuno valjan sud kada stojimo u životu između smrti i novog rođenja. Tražimo i vulkansku erupciju, tražimo i potres, kako bismo na putu nesreće pronašli put do savršenstva.

Moramo napraviti čistu distinkciju između ta dva različita načina procjenjivanja našeg života, onaj iz duhovnog svijeta i onaj iz fizičkog svijeta.

No, dalje se moramo zapitati u vezi s tim otprilike ovako: u vanjskom svijetu, svakodnevni događaji prirode odvijaju se relativno redovito, utoliko što u njima igra ulogu zvjezdani svijet; jer ovaj svijet zvijezda teče s određenom pravilnošću, posebno što se Sunca i Mjeseca tiče, zaista i što se tiče ostalih zvijezda, s iznimkom svijeta meteora i kometa, koji na misteriozan način upadaju u redovite ritmičke događaje kozmosa.

Ali u onom što zovemo vjetar i vrijeme, samo ono što se u grmljavini i tuči miješa, općenito u klimatološkom i meteorološkom pogledu, to remeti našu prirodnu egzistenciju koja se svakodnevno probija kroz ovaj redoviti ritmički tijek. Vidimo, predani smo prije svega, ovom vanjskom tijeku prirodnih događaja. Zatim, ako imamo poriv za duhovnim razumijevanjem, onda vjerojatno slušamo što nam kaže inicijacijska znanost: Ne postoji samo ovaj izvanjski vidljivi svijet, postoji svijet nadosjetilnog. U ovom nadosjetilnom svijetu žive bića viših hijerarhija. I dolazimo u carstvo ovih viših hijerarhija u životu između smrti i novog rođenja, baš kao što

dolazimo u tri carstva prirode, minerala, biljaka, i životinja, u životu između rođenja i smrti.

Poslušat ćemo to što govori znanost inicijacije. Pokušavamo oblikovati ideju da postoji, da tako kažemo, ovaj drugi svijet, ali tada često ostajemo na jednostavnom suprotstavljanju ta dva svijeta, ne povezujući jednog s drugim u našim predodžbama.

Ali pravi pogled na ova dva svijeta dobijemo tek kada ih možemo gledati zajedno, kada možemo shvatiti njihovu interakciju okom duše. Jer tu interakciju moramo shvatiti ako želimo razumjeti formiranje karma. Ova karma je pripremljena u životu između smrti i novog rođenja. Ali kroz djelotvornost viših hijerarhija, također i u životu između rođenja i smrti, karma se razvija ovdje na Zemlji.

Stoga se moramo zapitati: kako ove više hijerarhije djeluju u zemaljskom životu?

Pa, vidite, ove više hijerarhije djeluju u zemaljskom životu na takav način da koriste zemaljske procese.

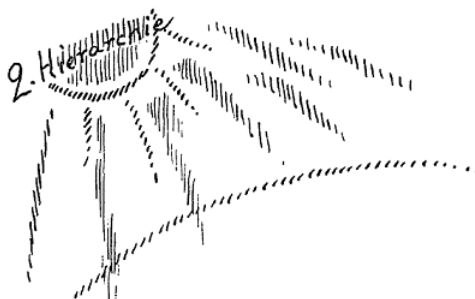
Najlakše ćemo razumjeti što to znači ako najprije okrenemo pogled na ono što je prostrto pred našim osjetilima u zvjezdanom i zemaljskom svijetu. Nad sobom gledamo Sunce tijekom svakodnevnog budnog života. U noćnim satima opažamo sjaj Mjeseca i sjaj zvijezda. Zamislimo, dragi moji prijatelji, kako gledamo u svijet, kako dopuštamo onome što je iznad nas da djeluje na naša osjetila, i onome što je na Zemlji u carstvima prirode. I shvatimo da ovaj svijet osjetila sam po sebi ima jednako malo značenja kao i ljudski leš. Ako u cijelom tom području promatramo ono što postoji na Zemlji u smislu sila osim ljudi, onda doista nalazimo sve sile koje su u lešu, ali ne nalazimo sile živih ljudi. Leš koji leži pred nama je besmislica, ima značenje samo kao ostatak živog čovjeka. A razumnim se ne može smatrati nitko tko vjeruje da bi leš mogao stajati sam za sebe kao neka samoutemeljena povezanost činjenica. Može biti tu samo kao ostatak, može pokazati samo oblik koji je od nečega što više nije u njemu. Kao što smo vođeni od leša do žive osobe, tako u duhovni svijet mora voditi sve što se vidi u okruženju kao fizičko - osjetilno postojanje. Jer ovo fizičko - osjetilno ima jednako malo značenja samo po sebi kao što ima i leš.

Kao što smo u svojim predodžbama usmjereni od mrtvaca do žive osobe, kao što kažemo: ovo je leš osobe – kažemo o prirodi: ovo je objava božansko - duhovnih snaga. - Ništa drugo nije razumno, dapače, nije ni zdravo razmišljati drugačije. Kada se razmišlja drugačije, to je patološko razmišljanje.

Ali kakav je to duhovni svijet na kojeg moramo sumnjati iza ovog fizičko-osjetilnog svijeta? Vidite, duhovni svijet na kojeg moramo sumnjati da je iza ovog fizičkog-osjetilnog svijeta je onaj kojeg smo upoznali kao drugu hijerarhiju: Eksuziji, Dinami, Kirioteti.

Druga hijerarhija, ona je iza svega na što Sunce baca svjetlo. A što to nije osunčano i Suncem obasjano u okolini u kojoj imamo osjetilne utiske? Sve je osunčano i obasjano Suncem.

Ova bića druge hijerarhije borave na Suncu. Od Sunca vladaju vidljivim svijetom, koji je njihovo otkrivenje. Tako da možemo reći: ako ovdje imamo Zemlju, ako negdje imamo Sunce koje gleda dolje na Zemlju, onda iza solarnog rada, u kojem djeluje Sunce, kroz rad Sunca imamo rad druge hijerarhije, Eksuzija, Dinama, Kirioteta.

Na zrakama, koje su djelo druge hijerarhije, nose se svi osjetilni dojmovi koji mogu doći osobi, svi dojmovi koje imamo tijekom budnog dana. Tako da u određenom smislu govorimo ispravno kada kažemo: nadosjetilni svijet druge hijerarhije stoji unutar i kroz i iza djelovanja Sunca u okruženju našeg fizičko - osjetilnog postojanja.

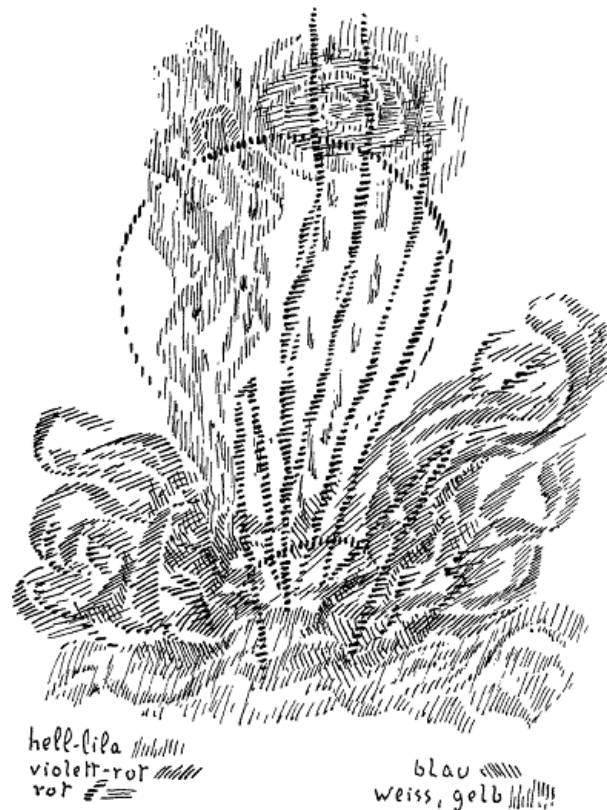
Sada imamo drugačije stanje u našem zemaljskom postojanju. O ovom drugom stanju razgovarali smo prošli puta s jedne točke gledišta. Mi smo u stanju spavanja. Ovo stanje, u kojem spavamo, kako se predstavlja kozmički, kako se predstavlja u kozmičkoj protu - slici? Pogledajmo to.

Tu imamo – ako to nazovemo komadić zemljine površine [vidi crtež naprijed, kružna linija iznad], na kojem živimo na način da imamo svoje fizičko tijelo i svoje etersko tijelo u krevetu [lijevo], naše astralno tijelo i naš ego vani [desno] – u kozmosu moramo misliti o Suncu da stoji iza zemaljskog, da Zemlja mora prvo pustiti sunčeve zrake da prođu kroz nju dok ne dođu do nas. Sve nalik Suncu je prekriveno Zemljom.

Vidite, u svim drevnim misterijima postojala je određena doktrina koja, kada čovjek postane svjestan njenog sadržaja, zapravo ostavlja duboko šokantan dojam. Svatko tko je uveden u drevnu misteriju, postao učenik, postupno je ušao u znanost inicijacije, u određenoj fazi svog unutarnjeg razvoja došao je do toga da je dojmove koje je dobio na ovaj način okarakterizirao – pa, dragi moji prijatelji, obratite pažnju na to kako vam sada govorim monolog starog posvećenika, koji je mogao progovoriti nakon što je dosegao određenu razinu inicijacije – pa bi takav posvećenik govorio otprilike ovako: "kada danju stojim na otvorenom polju, gledam

prema gore pogledom iščekivanja, prepuštam se dojmovima osjetila, vidim Sunce. Opažam ga u njegovoj blistavoj snazi u podne, i osjećam i vidim iza blistave snage Sunca u podne, djelovanje druge hijerarhije na Suncu. Prije moje inicijacije, Sunce bi nestalo s večernjim zalaskom. S pojavom zalaska Sunca nestao bi sunčev sjaj. Prije moje inicijacije prošao bih kroz noć, dok je oko mene bila tama, a ujutro bih se sjećao ove tame, kada bi se Sunce pojavilo u zoru i probilo se do blistavog sjaja u podne. Ali sada, nakon što sam primio inicijaciju, to je ovako: kad doživim zoru, a Sunce se od zore priprema za svoj dnevni hod, u meni se budi sjećanje na noćni život. Znam što sam doživio tijekom noćnog života. Dobro se sjećam da sam vidio kako se plavkasto svjetlucavo svjetlo od sumraka nastavilo kretati od zapada prema istoku, i kako sam gledao, čega se sada točno sjećam, u pomoć Sunce na suprotnoj točki neba, nasuprot točki gdje je bilo u svom blistavom podnevnom hodu, u svom sjaju koji je tako moralno impresivan, iza Zemlje. Vidio sam ponoćno Sunce".

Takav su monolog, u skladu s punom istinom, izgovarali takvi inicirani u svojoj meditaciji. Jer izgovaranje takvog monologa nije bilo ništa drugo do osvještavanje onoga što je tamo bilo. I kada pročitamo u knjizi koju je napisao Jakob Böhme, '*Die Morgenröte im Aufgang*', onda možemo steći šokantan dojam da su ove riječi, koje se nalaze u knjizi '*Die Morgenröte im Aufgang*', ostaci jednog divnog drevnog učenja.

Što je 'dizanje zore' za inicirane? 'Dizanje zore' uzrok je kozmičkih sjećanja na Sunce koje gleda iza Zemlje u ponoć, prekriveno Zemljom, koje svijetli kroz Zemlju.

U običnom gledanju vidimo žuto - bijeli disk kako blista u podne, u iniciranom gledanju, vidimo plavkasto - ljubičasto Sunce na suprotnoj točki neba, u kojem nam se Zemlja čini kao prozirno tijelo kroz koje bjelkasto - žuti podnevni disk, ali s druge strane plavkasto - crvenkaste boje, izgleda da svijetli. Ali ova plavkasto - crvenkasta blistava pojava – moram reći nešto paradoksalno – to nije ono što jest. Doista kao da smo, gledajući ovo Sunce u ponoć, prvi put vidjeli nešto što je u daljini nejasno. I kada se naviknete na inicijaciju, ono što se isprva čini nerazgovijetno u daljini, gledate sve bliže i bliže s iniciranim pogledom, onda će ono što je plavkasto - crvenkasti sjaj sve više poprimiti oblik, prostrto po cijelom okrenutom nebu, koje je prekriveno Zemljom, postati će naseljeno. I baš kao što, kada izađemo iz naše kuće u zvjezdanoj noći, pruža nam se veličanstveni prizor zvjezdanog neba s pojedinačnim svjetlucavim, blistavim točkama, a u sredini se možda pojavljuje Mjesec, inicirani pogled na izokrenutu stranu kroz sada prozirnu Zemlju vidjet će cijeli svijet koji se diže kao iz oblaka koji se oblikuju u životne oblike: sve što živi u drugoj hijerarhiji, u svijetu Eksuzija, Kirioteta, Dinama – tu se pojavljuju ta bića!

A kad sve pažljivije gledamo, kada steknemo mir duše za promatranje – i sve se događa nakon priprema, nakon priprema za meditaciju, jer zapravo postaje svjesno iskustvo tek u zoru, u sjećanju, ali to je ispred nas, tako da znate da ste to vidjeli tijekom noći. To je kao da se pojavljuje na suprotnoj strani Zemlje, ono što ovdje naznačim na crtežu u takvom oblaku [svjetlo ljubičasta, crvena i plava] – to je svakako tkanje, svijet bića druge hijerarhije, kao da svijet drugih bića, takoreći, zrači iz ovog tkanja, iz svijeta druge hijerarhije. Želim shematski naznačiti ono što zrači vani, u početku svijetli kroz Zemlju [žuto]. O, to je doista divan svijet bića, koja tako rade kroz Zemlju noću, lebdeći na nebeskom svodu, sada pristupajući čovjeku, sada se povlačeći, sada mu opet pristupajući! I postupno spoznajemo što se tu zapravo nalazi.

Cijeli dan smo živjeli svjesno, sad spavamo. To znači da su fizičko i etersko tijelo prepušteni sebi, radeći u snu, poput svijeta minerala i biljaka. Ali cijeli dan smo mislili, ideje su cijeli dan prolazile kroz nas, ostavljale su svoje tragove u fizičkom i eterskom tijelu. Ujutro se ne bismo sjećali kakvi su doživljaji našeg ovozemaljskog postojanja da za sobom nisu ostavili tragove dojmova koje potom nosimo u sjećanjima. Eho tih tragova, u onome što ostaje od osobe noću u krevetu, odakle je otišao. U eterskom tijelu događa se čudan događaj: odjek, odjek, odjek, odjek, onoga što je budna osoba mislila od jutra do večeri.

A ako uzmete ono što spava na Zemlji nad zemljinom površinom, što je u ovome – uzmimo sada samo eterska tijela – ono što se plete u tim eterskim tijelima i ostaje kao odjek onoga što su mislili svi ti usnuli ljudi koji spavaju nad površinom Zemlje: pa to su slike onoga što se događalo tijekom dana na Zemlji.

A ona bića koja lebde gore-dolje satima se zaokupljaju tijekom našeg sna onim što je ostalo kao trag u našem eterskom tijelu. To postaje njihov svijet. To je sada

njihovo neposredno iskustvo, koje ih zaokuplja. I svane nam činjenica, pred kojom stojimo sa strahopoštovanjem: ostavio si svoje tijelo u krevetu – tu je. Nosi tragove svakodnevnog života. To je polje vaših ideja tijekom dana. Biće treće hijerarhije, anđeli, arhanđeli, arhaji, ulaze u ovo polje. Tamo oni doživljavaju, dok ste izvan svog fizičkog i eterskog tijela, ono što su ljudi iskusili kao predodžbe tijekom budnih sati dana.

I tako s poštovanjem gledamo u takvu površinu Zemlje, gdje su ljudska tijela uspavana, i kreću tim putem anđeli, arhanđeli, arhaji, prema onome što se događa kao odjeci svakodnevnog života. I vidimo kako se pred nama razvija prekrasan život, koji se odvija između bića treće hijerarhije i tragova naših misli.

Gledamo u ovo polje, postajemo svjesni kako smo mi kao ljudska bića smješteni u duhovnom kozmosu: dok smo budni, dajemo anđelima posao za naše sate spavanja. Da, zaista je tako, u našim budnim satima, dajemo anđelima posao za vrijeme spavanja.

A sada se nešto događa oko naših misli. Da, one misli koje vam prolaze kroz glavu sadrže plodove koje potapate u vlastita eterska i fizička tijela, koje anđeli beru tijekom noći kako bi ih proveli i inkorporirali u kozmos kako bi našle mjesto u kozmičkom poretku.

Vidimo i još nešto. Dok vidimo ova bića treće hijerarhije, anđele, arhanđele, arhaje, kako izlaze iz bića druge hijerarhije i njihova djelovanja, vidimo, kao iza tkanja [vidi crtež raniji, svijetloljubičasta dolje] bića posebno veličanstvena koja uzimaju udjela u radu druge hijerarhije. Gledamo plavkasto - crvenkasto formu bića druge hijerarhije, ali vidimo kako nešto drugo ulazi od pozadi u ovo tkanje i život druge hijerarhije, i ubrzo postajemo svjesni da dio toga, ne samo da udara poput munje [crveno] u tkanje i bit druge hijerarhije, već udara ravno u drugi dio Zemlje, i nema nikakve veze s onim što je ostalo u krevetu, već s onim dijelom koji je otišao, naime, ego - organizacijom i astralnim tijelom.

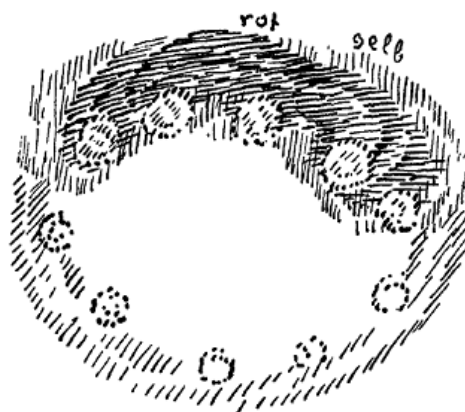
I kao što se može gledati ono što je ostalo u krevetu, kao na polju, gdje misaone plodove ljudske dnevne aktivnosti čupaju anđeli, arhanđeli, arhaji, u svrhu kozmičke aktivnosti, tako možemo vidjeti kako bića druge hijerarhije, Eksuziji, Dinami, Kirioteti, ujedinjujući svoju aktivnost s onom od prve hijerarhije, Serafinima, Kerubinima, Prijestoljima, zaokupljaju se našim astralnim tijelom i našim egom.

Posvećenik u jutarnjem sjećanju kaže sebi: tamo sam živio od vremena padanja u san i buđenja sa svojim 'Ja' i svojim astralnim tijelom. Tada sam se osjećao kao da sam utkan, kao da sam uklopljen u ono što Serafini, Kerubini, Prijestolja rade zajedno s Kiriotetima, Dinamima, Eksuzijima. Tu sam ja, i tamo gledam svoje fizičko i etersko tijelo: tamo vidim žućkasto - bjelkasto djelovanje bića treće

hijerarhije, anđele, arhanđele, arhaje, koji se brinu za plodove mojih misli. Znam da sam povezan s bićima prve i druge hijerarhije. Gledajući u moćne oblake duha iznad svog tijela, koje je ostalo, vidim tkanje i bit treće hijerarhije.

I tako, dragi moji prijatelji, možete dobiti konkretnu predodžbu o tome kako se bića triju hijerarhija pojavljuju imaginativnoj viziji, kako se pojavljuju na suprotnoj strani Zemlje unutar slike fizičkog svijeta, ali tek kada je ovaj fizički svijet obavijen tamom. I možemo zamisliti da je znanje, percepcija ovih uzvišenih činjenica, sve više prodirala u srca i duše onih koji su nekoć bili dio drevne znanosti inicijacije.

I još jednom, ovo znanje može naći svoj put u srca i duše onih koji su upoznati s modernom znanosti inicijacije.

Ali zamislimo da se ta moćna imaginacija pojavljuje pred ljudskom dušom, dakle pred ljudskom dušom da se sada mora izraziti njeno postojanje na sljedeći način. Zamislite ljudsku dušu, oslobođenu tijela, oslobođenu od fizičkog i eterskog tijela, utkanu u emanacije Serafina, Kerubina, Prijestolja, Kirioteta, Dinama, Eksuzija. Zamislimo, u plastičnoj strukturi, u bojama [vidi crtež], ovo bi bilo predstavljeno u drevnom misteriju gomili koja nije inicirana; netko bi pokušao slikovito prikazati ono što je inicirani vidio tako veličanstveno na dalekoj strani Zemlje. A kako bi se pokazalo da je to ujedno i svijet u kojem se razrađuje karma s bićima dviju najviših hijerarhija, ispred ove forme bili su najviši inicirani, oni koji su tijekom svog zemaljskog postojanja već promatrali ono u što ljudi ulaze između smrti i novog rođenja. I tada bi najviši inicirani stao ispred toga [gornji krugovi].

Zatim bi postavili još jednu formu s ljudskim likovima okolo. Tu su stajali nešto niži posvećenici [donji krugovi], oni čiji rad na fizičkom i eterskom tijelu nije bio završen.

I uključivanjem ljudi u ovo predstavljanje, dobili su sliku onoga što su inicirani vidjeli u misterijima. To je bio početak oltara, koji je uokviren naprijed i na kojem čin bogoslužja vrši visoko i niže svećenstvo, kao slika onoga što se može vidjeti o znanosti o inicijaciji. A i danas, kada uđete u katoličke crkve, pogledate li iz lađe

crkve na oltar, imate blijedu sliku onoga što je nekoć inaugurirala znanost inicijacije, i počinjete shvaćati porijeklo kulta. Kult ne nastaje tako da se izmisli, jer onda nije kult. Kult proizlazi iz činjenice da je slika onoga što se događa u duhovnom svijetu.

Ako se mogu poslužiti samo jednim primjerom, hoću reći da, uz ovaj kult, koji je najopsežniji čin posvećenja, o kojem sada ne želim raspravljati, uzmem li samo mali ulomak iz kulta koji je već ušao u *Zajednicu za kršćansku obnovu*, koju većina od vas zna: kad pred vas stavim sjećanje na ono što ste vidjeli kao kult mrtvih – kao kult na kremaciji na kojoj je većina vas bila, ili na pogrebu – taj se kult razvio u smislu naše kršćanske zajednice.

Vidite kako se odvija, ovaj kult. Ispred je lijes, u kojem su smrtni ostaci umrlog. Pred njim se odvija određeni ritual. Svećenik izgovara molitvu. Mogao bi biti i kompliciraniji, ali u svojoj jednostavnosti, kakva je sada, ono što se time treba dobiti to se može dobiti. Što je to?

Dragi moji prijatelji, ako ovdje postoji ogledalo, bilo koji predmet ili biće, vidjet ćete odraz u njemu. Dakle, imate dvije stvari kada se odvija kult umrlog. Ono što svećenik radi ispred lijesa samo je odraz. To je prava refleksija i da nije odraza ne bi bilo stvarnosti. Što se reflektira? Ono što svećenik ovdje radi stojeći ispred umrlog, čineći svoje bogoslužje, ima svoju izvornu sliku u nadosjetilnom svijetu, dok mi činimo zemaljsko bogoslužje ispred fizičkog tijela i eterskog tijela, koje je zapravo još uvijek prisutno, s druge strane se izvodi nebeski kult, od bića s druge strane egzistencije, gdje se duševno - duhovno prima s kultom dobrodošlice, kao što mi ovdje stojimo s oprostajnim kultom ispred umrlog. Kult je istinit samo ako ima ovo pravo podrijetlo.

I tako vidite kako nezemaljski život igra svoju ulogu u zemaljskom životu, nezemaljski život je posvuda. Ako izvodimo pravi kult umrlih, u nadosjetilnom se zbiva ono što odgovara ovom kultu. To funkcionira zajedno. A ako u molitvi za umrle ima pobožnosti, istine, dostojnosti, tada u molitvi za umrle odjekuju i molitve bića viših hijerarhija u nadosjetilnom svijetu. Vibriraju skupa. Duhovni svijet i fizički svijet su ujedinjeni.

Duhovni svijet i fizički svijet posvuda zajedno vibriraju. Postoji međuigra u najstvarnijem smislu kada se pojavi u zemaljskom ono što je utkano u nadosjetilno između smrti i novog rođenja s bićima viših hijerarhija: karma.

Predavanje 29 lipnja 1924

XVII

Nakon što sam prekjučer pokušao, u određenoj mjeri, predstaviti kozmičku kultnu sliku pred vaše duše, koja predstavlja ljudska bića u vezi s bićima duhovnog svijeta, tako da iz te veze ne dolazi samo razrada karme, već i življenje karme tijekom fizičke egzistencije na Zemlji, želio bih danas uzeti misao koja je već odjeknula na prekjučerašnjem predavanju. Rekao sam da sadašnji trenutak u ljudskoj evoluciji u najdubljem smislu te riječi, postavlja povijesno - karmička pitanja u duši onoga koji poznaje znanost o inicijaciji. I prije nego dođemo do razmatranja karme, razmotrimo i karmu s ovog povijesnog stajališta, koje se zapravo odnosi na cijelo civilizirano čovječanstvo.

Zaista je tako, da se danas u svijetu događaju stvari, koje dotiču običnu svijest, rekao bih srce, koje je povezano s običnom sviješću. Teški oblak lebdi nad civilizacijom Europe, i u određenom je smislu zapravo začuđujuće koliko je mali dio čovječanstva općenito spreman se uključiti u ovaj osjećaj, percepciju ovog teškog oblaka koji se nadvija nad civilizacijom.

Trebamo samo misliti na sve što danas proizlazi iz određenog način gledanja na život velikog dijela čovječanstva. Ako samo pogledamo što je od kršćanstva napravljeno u istočnoj Europi, vidimo kako do nas dopire vijest da će Tolstojeve spise zabraniti sadašnji režim Sovjetske Rusije, učiniti nevidljivima za svu budućnost. Čak i ako takve stvari ne izađu na vidjelo dana, onako kako se najavljuju, ne smijemo zanemariti ozbiljnost trenutka, povijesnog trenutka u kojem živimo, i morali bismo čuti upozorenje znanosti o inicijaciji koje ona svakodnevno daje: danas bi trebalo biti vrijeme kada bi male stvari koje zaokupljaju ljude trebalo malo pustiti, i sve više duša se treba okrenuti velikim stvarima. Interes za velike probleme je, međutim, u padu a ne u porastu.

I tako vidimo kako se pogledi na svijet koji se danas pojavljuju kao 'kreativni' – čak i ako se stvaraju u procesu uništenja – rađaju samo iz strastvenog, emocionalnog elementa čovječanstva, iz elementa čovječanstva koji hoda luciferskim putem. I moramo primijetiti kod velikog dijela čovječanstva danas da je sve što je stvarnost odbačeno: jer nije istina da se materija prepoznaje od materijalističkog načina mišljenja. Čovjek prepoznaje materiju samo ako postane svjestan stvaralačkog duha unutar materije. Dakle, tko poriče stvaralački duh u materiji, ne priznaje ni materiju, već je materija prije idol.

Idolopoklonstvo koje nastaje na taj način daleko je odvratnije od idolopoklonstva primitivnog čovječanstva, o kojem se tako često govori kao o djetinjstvu civilizacije. S jedne strane, čovječanstvom dominiraju fantastične ideje nestvarnog.

Svakako da su se takve stvari višestruko pojavljivale u povijesnom razvoju čovječanstva. Ali upravo duhovno - znanstveno razmatranje o tome kako su takve stvari povezane s cjelokupnim svjetskim poretom, skreće pozornost na to koliko ozbiljno razmatranje tih stvari zapravo treba biti.

I zato moramo okrenuti pogled na ono što proizlazi iz činjenice da se društveni poredci u određenoj mjeri stvaraju pod utjecajem materijalističko - fantastičnih ideja, koje su u potpunosti rođene iz zalutale ljudske prirode, koje nemaju nikakve veze s bilo kojom stvarnošću, i nikada nisu bile nigdje osim u samom čovjeku.

Nakon što smo na ovaj način predstavili nešto povijesno, što je međutim, sadašnjost, predstavimo nešto elementarne prirode na što smo se i zadnji puta osvrnuli, prirodno-elementarno, kako izlazi na vidjelo kada grupe ljudi prolaze kroz elementarni prirodni događaj, potres, vulkanske erupcije ili slično, kada su iznenada istrgnuti iz zemaljskog postojanja.

Saznajemo da se u svijetu dogodila takva elementarna katastrofa. Veliki broj ljudi je u tom procesu preminuo ili im je život na neki drugi način bio narušen.

Zatim s takvih elementarnih prirodnih događaja gledamo na ono što je više vezano uz našu cjelokupnu kulturu. Vidimo, naprimjer, kako se karmički učinci razvijaju kroz ovu ili onu željezničku nesreću, gdje se opet, sada kroz kulturne institucije, nit života u karmičkom učinku, takoreći, naglo prekida. A ako razmatranje karme uzmemo ozbiljno, moramo se s jedne strane zapitati: kakav je položaj karme kada ono čisto emocionalno, fantastično, koje postoji samo unutar čovjeka, ne živi izvana, kada se karma sada proživljava među sudionicima takvog društvenog poretka? A kako se oblikuje karma kada se nit života odjednom prekine prirodnim ili civilizacijskim elementarnim događajem?

Ovdje leži jedna od točaka, dragi moji prijatelji, na kojoj znanost inicijacije doista duboko zadire u ljudski emocionalni život i život percepcije. Za običnu svijest se ne postavljaju pitanja: kako tako nešto živi u uzastopnim zemaljskim životima ljudi? - A za običnu svijest, pogotovo ne u slučaju elementarnih civilizacijskih katastrofa, ne postavlja se pitanje ljudske sudbine u širem smislu. Jer u običnoj svijesti se sudbina takve osobe, da tako kažemo, smatra zatvorenom, koju je zadesila takva katastrofa.

S jedne strane, inicijacijska znanost ima ono što se događa među ljudima u prvom planu života na Zemlji, a u pozadini ono što se događa kao djela bogova s ljudskim dušama. I upravo iz onoga što se događa u pozadini znanost inicijacije dobiva preduvjete za svoju procjenu zemaljskog života. Jer u daljnjem razmatranju karme, vidjet ćemo kako se neke stvari u zemaljskom životu treba oblikovati na ovaj

ili onaj način, kako bi se stvari koje stoje iza zemaljskog života mogle oblikovati, i imale učinka u životu ljudi, ali prema volji bogova.

Jer ako pogledate u pozadinu, sigurno vidite sve što karmički oblikuje ljudsku dušu s drugom ljudskom dušom, između smrti i novog rođenja. Također se vidi kolektivni rad ljudskih duša s bićima viših hijerarhija, kao što smo naveli; ali s druge strane posvuda se vidi igra luciferskih i ahrimanskih moći. U božanskom organizmu koji stoji iza zemaljskog organizma vidi se opravdanje za igru s luciferskim i ahrimanskim bićima. Poznato je da Lucifer i Ahriman moraju biti tu zbog dubljeg duhovnog poretka svijeta. I unatoč činjenici da se čovjek suoči s tom nužnošću, ponekad vidi, s užasavanjem, lucifersko i ahrimansko kako strše u zemaljskom svijetu. Da se mnoge stvari moraju promatrati zajedno, kad se pogled proteže preko zemaljskog svijeta u duhovno, a što nije potrebno tako gledati za običnu svijest, to je ono na što treba biti upozoran.

I stoga je također bilo tako da, ako je u davna vremena, kada je inicijacijska znanost bila sveta na način kako je trebala biti, da su u ta davna vremena, kada se postavljalo pitanje da li je netko posvećenik, ljudi znali kako se ponašati u skladu s takvim nečim. A ako je na životnom putu osoba koja je život shvaćala ozbiljno susrela drugu osobu koja je također ozbiljno shvaćala život, ali su imali različita mišljenja o posvećeniku, onda se u ta davna vremena često moglo – ako je u jednom od njih prevladalo neznanje u vezi treće osobe koja je posvećenik – čuti riječ: jeste li ga i vi pogledali u oči? - Jer u davna vremena, u kojima je vidovitost bila dar po cijeloj Zemlji, posvećenici su se prepoznavali po dubokom, ozbiljnom pogledu u njihovim očima. I opet će doći nešto slično. Opet će se morati vratiti ozbiljnost života, a bez da se izgubi humor u životu.

No, iz ovoga što se sada događa, i zaista se događalo u nekom obliku uvijek, doista se može iznijeti puno stvari, ali to sada stoji pred čovječanstvom kao velika zagonetka. Jer pogledajmo činjenice.

Neko područje je pogođeno snažnim potresom. Brojni ljudi ginu zajedno. Ako se stvar promatra sa stajališta znanosti duha, ne može se uvijek reći da je kod ovih ljudi karmička nit koja pripada ovozemaljskom životu potpuno prestala. Potražimo karmički, nit onoga što propada. Za stare ljude koji bi, međutim, uskoro proživjeli svoju zemaljsku karmu za ovaj život, nit života može se skratiti samo za mjesec ili nekoliko godina. Mlađi ljudi, u punoj snazi ovozemaljskog života, koji su puno razmišljali o tome što su htjeli postići u sljedećih nekoliko godina, za sebe, za svoje obitelji, za druge, bit će skraćeni u životnoj niti za mnogo godina. Djeca koja se odgajaju, bit će otrgnuta od zemaljskog postojanja pored starih ljudi. Dojenčad koja je jedva prerasla majčine grudi i ona koja to nije, otrgnuta su sa starim i mladim ljudima. Tada se nameće velika zagonetka: kako karma djeluje kod takvog događaja?

I pogledajmo razliku koja postoji između takvog elementarnog događaja i elementarnog događaja uzrokovanog civilizacijom, naprimjer, velike željezničke katastrofe: to je razlika, razlika koja postaje važna i bitna upravo kada se kontemplacija odvija u odnosu na karmu.

U pravilu će biti da kada ljudi kolektivno stradaju kao posljedica nekog potresa, kao što sam upravo opisao, oni su na neki način karmički povezani – baš kao i ljudi koji žive u nekoj regiji koji su, više-manje karmički povezani, barem imaju veze jedno s drugim – tako da imaju određenu zajedničku sudbinu u koju ih je ponijela činjenica da su se svi spustili na određeno mjesto na Zemlji iz predzemaljskog postojanja u zemaljsko, u ovoj zajedničkoj sudbini kidaju se niti njihovog života.

Ako, s druge strane, vidimo željezničku katastrofu, obično ćemo ustanoviti da samo nekoliko ljudi koji su pogođeni ovom željezničkom katastrofom zapravo pripadaju zajedno. Koga se može naći u vlaku? Obično ne ljude koji imaju ikakve veze jedni s drugima, već su jednostavno okupljeni, a da na neki način uopće nemaju vezu, koja je svakako uvijek tu kada potres pogodi neko područje. Moglo bi se reći da je sudbina na jednom mjestu spojila one koji su zajedno stradali u željezničkoj katastrofi. Zar ne vidimo potpuno drugačije pravilo karme u jednom i u drugom slučaju?

I pogledajmo na tako razornu katastrofu poput potresa očima znanosti inicijacije. Tamo definitivno ne vidimo ljude koji su pri rođenju tako skrojili svoju karmu da je zemaljska nit života morala isteći u vrijeme kada se katastrofa dogodila. Ljudi su, na neki način, takvim događajem istrgnuti iz svoje karme.

Kako to može biti? Prema božjoj uredbi, važno je proživjeti karmu. Vidite, sve što se događa u takvim prirodnim događajima kao što su potresi, vulkanske erupcije, poplave i slično, nije dio kontinuiranog tijeka prirodne evolucije Zemlje, već nešto tu intervenira, iako prema zakonima prirode, u evoluciju Zemlje.

Ono što intervenira u zemaljskoj evoluciji nekada je bilo povoljno, potrebno, korisno za razvoj, u vrijeme kada čovječanstvo nije bilo podložno rađanju i smrti u sadašnjem obliku. A ako želimo zamisliti nešto konkretno u vezi onoga što je upravo rečeno, onda se osvrćemo na vrijeme drevnog Mjeseca. U razdoblju starog Mjeseca, koje je prethodilo zemaljskom vremenu, čovjek nije bio podložan rođenju i smrti na takav način da je vođen u fizičko postojanje iznenadnim prolazom kroz rođenje ili kroz začćeće, i izveden iz fizičkog postojanja kroz smrt. Prijelaz je bio puno glatkiji. Više je to bila transformacija, više preobrazba, nego skok. Zemaljski čovjek, zapravo mjesečev čovjek, nije bio toliko materijalan kao danas. Čovjek u duhovnom svijetu nije bio tako duhovan kao danas.

Ono što je kao čovječanstvo živjelo na Mjesecu trebalo je potpuno drugačije zakone prirode – unutar kojih je život Mjeseca bio u stalnom kretanju, neprekidnom, naglom kretanju. Ono što je tada žuborilo, talasalo, uzdizalo se, danas

je dijelom, ali samo dijelom, zaleđeno u Mjesecu, koji je naš suputnik u kozmosu. Ali otvrdnjavanje Mjeseca, koji je zapravo rožnat, upućuje na staru unutarnju pokretljivost Mjeseca. To se potvrđuje u zemaljskim zbivanjima kada se događaju takvi elementarni događaji, kao što sam spomenuo. Uobičajeni zemaljski zakoni prirode tamo nisu aktivni, tada stari Mjesec počinje tutnjati, u obliku koji je prikladan za danas, ali koji je u Zemlji ostavio sile nakon što je izašao iz nje.

A sada se sjećate, kako sam objasnio da su povezana s karmom čovjeka, bića koja su nekoć bili veliki iskonski učitelji čovječanstva, koja su čovječanstvu donijeli veliku izvornu mudrost, koja nisu živjela u fizičkom tijelu na Zemlji, već u eterskim tijelima, i u određeno vrijeme su se udaljila od Zemlje i sada nastanjuju Mjesec, tako da ćemo ih sresti u to vrijeme, u početnom periodu kroz koji prolazimo između smrti i novog rođenja. To su bića koja unutarnjim duševno - duhovnim zapisom duboko u svjetski eter upisuju ljudsku karmu.

Ali postoji, ako mogu tako reći, zavjera u kozmosu koja kulminira činjenicom da se ne koristi samo ono što prati našu Zemlju s Mjesecom, što je danas opravdano, već i mjesečeve snage koje su zaostale i još komešaju unutar Zemlje. Ali to koriste ahrimanske moći. A onda ahrimanske moći mogu intervenirati u nit ljudskog života. I tako se također može vidjeti kako su ahrimanske snage one koje u tim slučajevima požudno zadovoljno strše iz dubina Zemlje kada se takve prirodne katastrofe dogode.

Stoga se uz pomoć znanosti o inicijaciji u takvom slučaju vidi kako je osoba koja propada podmirila dio svoje karme sve do trenutka kada je nit života iznenada prekinuta. Tada bi još postojao komad života, veći ili manji, ovisno o tome hoće li se starci, odrasli ili bebe otrgnuti od života; tada bi postojala mogućnost da se nit života, cijeli život, nastavi sa svojim događajima – i tada odjednom intervenira, posebno u fizičkoj organizaciji čovjeka, kao da je to ono što se cijelo vrijeme moralo dogoditi.

Zamislite samo, dragi moji prijatelji, što je zapravo pri ruci. Pretpostavimo da takva katastrofa osobu zadesi s trideset godina. Da ga nije zahvatila katastrofa, on bi po svojoj karmi došao do šezdeset i pete godine. Postoji obilje događaja kroz koje bi prošao u životu. Svi su tu ako bi bilo moguće. Ali u njegovoj karmi, u konstituciji njegovog eterskog i astralnog tijela, u konstituciji njegove ego - organizacije, sve to leži unutra. A što bi se dogodilo do šezdeset i pete godine? Osim izgradnje, organizam bi se neprestano razgrađivao; dogodio bi se polagani slom sve dok slom ne bi bio potpun u šezdeset i petoj godini života, slom, suptilan i spor.

Ova polagana demontaža, koja bi trajala još trideset i pet godina, koja bi se odvijala sporim tempom koji odgovara tako dugom procesu, kao da se provodi u trenu, sabija u tren. To se može dogoditi fizičkom tijelu. To se ne može dogoditi eterskom, astralnom tijelu, ni ego - organizaciji.

I za razliku od toga kada je karma proživljena, osoba ulazi u duhovni svijet na sasvim drugačiji način. Na taj se način u duhovni svijet prenosi nešto što inače ne bi bilo u njemu: etersko tijelo koje je još moglo biti na Zemlji, astralno tijelo, ego - organizacija koja je još uvijek mogla biti na Zemlji. Umjesto da ostanu na Zemlji, to se prenosi u duhovni svijet. Ono što je određeno za zemaljske stvari nosi se u duhovni svijet. I tako vidimo kako zemaljski element teče u duhovni svijet iz svake takve elementarne katastrofe. Ljudi koji su u svojoj karmi na ovaj način savijeni od strane ahrimanskih moći, dolaze u ovo stanje u duhovnom svijetu.

Sada si moramo postaviti pitanje koje proizlazi iz ovoga, dragi moji prijatelji, ako duhovno shvaćamo ozbiljno, moramo naučiti pitati s gledišta duhovnog svijeta i duhovnih bića u duhovnom svijetu, kao što se običnom sviješću raspituje o fizičko - zemaljskom svijetu i bićima fizičko - zemaljskog svijeta. Stoga se može postaviti pitanje: kako bića triju hijerarhija reagiraju na činjenicu da im prilaze ljudi koji na taj način nose zemaljske stvari gore u duhovni svijet?

I zadatak tih bića postaje vratiti u svjetski poredak ono što je naizgled okrenuto na krivo, što je naizgled okrenuto protiv svjetskog poretka. Bogovi sada moraju računati s onim što postoji kako bi transformirali ahrimansko zlo u više dobro. Tada dolazimo do ideje na koji se način posebno biraju ti ljudi za svjetski poredak u odnosu na bilo koju stvar koja na takav način stigne u duhovni svijet, kada prođu kroz vrata smrti. Za duhovna bića viših hijerarhija postoji sljedeće.

Takva bića moraju jedno drugome reći: postojala je osoba u svojoj prethodnoj inkarnaciji. Kroz ovu prethodnu inkarnaciju i ono što joj je prethodilo u ukupnom životu čovjeka, pripremljen je određeni svijet činjenica, svijet iskustava u sadašnjoj inkarnaciji. Od onoga što je tamo pripremljeno, izražen je samo prvi dio, drugi dio nije izražen. Stoga ovdje imamo dio ljudskog životnog vijeka koji bi zapravo trebao karmički odgovarati ovom životnom toku ovdje [crtanje na ploči], ali koji mu ne odgovara, ovdje imamo samo dio. Jedan dio ovdje nekako odgovara ranijem zemaljskom životu, ali ne i punom ranijem zemaljskom životu.

Bogovi tada moraju pogledati ovaj raniji zemaljski život i reći: postoji nešto što nije imalo učinaka koji je trebalo imati. Postoje nepotrošeni uzroci. A ono što je tu kao nepotrošeni uzroci, bogovi sada mogu uzeti, donijeti čovjeku i tako ga ojačati posebno s obzirom na njegovu nutrinu za sljedeći zemaljski život. Tako da u određenoj mjeri snaga onoga što je prevladalo kao uzrok u ranijoj inkarnaciji izbija u njemu sve snažnije u sljedećoj inkarnaciji. Zatim dolazi čovjek, dok bi se inače, da ga nije zadesila takva katastrofa, mogao pojaviti na svijetu s inferiornim sposobnostima, ili sa sposobnostima koje bi bile na sasvim drugom polju nego što jesu kada se pojavi u sljedećoj inkarnaciji, jer se osoba pojavljuje kao netko drugi da bi nadoknadio karmu. Ali pojavljuje se i s posebnim sposobnostima. Jer njegovo je astralno tijelo u određenoj mjeri zgusnuto jer su u njega ugrađeni nepotrošeni uzroci.

Možete li biti začuđeni, dragi moji prijatelji, da postoji legenda o filozofu koji se uronio u krater vulkana? Što može biti uzrok takve odluke kod onoga tko je upućen u tajne svijeta? Motiv može biti samo svjesna namjera da se ljudskom voljom postigne nešto što može biti ostvareno samo elementarnim prirodnim događajima: iznenada je pometeno ono što je tek polako trebalo biti pometeno. I stoga ono što se govori o takvom filozofu može proizaći iz namjere da se pojavi u svijetu u sljedećoj inkarnaciji s posebnim sposobnostima. Svijet poprima drugačiji oblik ako se na takav način pozabavimo dubokim pitanjima karme.

Dakle, prije svega, htio bih reći, u principu, vidimo što se događa s takvim elementarnim katastrofama. Ali pogledajmo drugu stvar. Pogledajmo kako su u civilizacijskoj katastrofi od strane ahrimanskog bića, ljudi koji nisu jako karmički povezani, takoreći, sakupljeni u gomilu kako bi pronašli zajedničku propast.

Slučaj je tada sasvim drugačiji. I ovdje imamo u igri ahrimanske snage, ali s ljudima koji u početku nisu povezani karmičkim nitima kao grupa, ali koji su, međutim, ponovno okupljeni upravo zbog toga. A sada se događa nešto što se bitno razlikuje od onoga u elementarnim nepogodama.

Prirodna katastrofa kod osobe koja je pogođena izaziva pojačano sjećanje na sve što je sadržano u njejoj karmi kao uzrok. Jer kada čovjek kroči kroz vrata smrti, samo se podsjeća na sve što je sadržano u njegovoj karmi. Njegovo pojačano, jasno sjećanje nastaje u duši kroz prirodnu katastrofu u kojoj čovjek propada.

Naprotiv, željeznička katastrofa, civilizacijska katastrofa općenito, izaziva zaborav karme. Ali zbog činjenice da je karma zaboravljena, postoji jaka osjetljivost na dojmove koje osoba ima iz duhovnog svijeta nakon smrti. A posljedica toga je da se takva osoba sada mora zapitati: što je s nepotrošenom karmom u meni?

I dok se posebno intelektualna svojstva osobe kondenziraju u njenom astralnom tijelu tijekom prirodne katastrofe, tijekom civilizacijskih katastrofa kondenziraju se i jačaju svojstva volje osobe. Tako funkcionira karma.

Ali sada skrenimo pogled s ovih katastrofa. Pogledajmo ono što je fanatično razvijeno na emocionalan način od strane grupe ljudi, kako sam to okarakterizirao, gdje ima učinak samo ono što dolazi od osobe, gdje osoba živi potpuno u nestvarnom i također ima destruktivni učinak. Pogledajmo tako fantastično iskrivljenu civilizacijsku strukturu, kako današnji istok gleda prema zapadu, i vidimo što se događa kada ljudi koji pripadaju takvim kontekstima prođu kroz vrata smrti.

Tu se nešto prenosi u duhovni svijet, baš kao i kod drugih katastrofa. Ali unese se nešto lucifersko. Unosi se ono što ima pomračujuće i razorno djelovanje u duhovnom svijetu. Jer kod prirodnih katastrofa i civilizacijskih katastrofa, barem je svjetlina ona koja se prenosi iz zemaljskog svijeta u duhovni. Iz civilizacijskih

aberracija i zabluda, u duhovni svijet se prenosi tama. Ljudi ulaze u duhovni svijet kroz vrata smrti kao u teškom, mračnom oblaku u kojem se moraju probiti. Jer svjetlost koju je Lucifer potaknuo u emocijama ljudi na Zemlji, djeluje kao najgušća tama u duhovnom svijetu, kada osoba uđe u ovaj duhovni svijet kroz vrata smrti. I one sile dolaze u duhovni svijet koje, takoreći, u duhovni svijet dolaze iz unutrašnjosti ljudskog bića; strasti koje bi trebale djelovati samo u ljudskom biću prenose se u duhovni svijet i svijetle u duhovnom svijetu.

To su pak one sile koje se mogu transformirati ahrimanskom moći u duhovnom svijetu kako bi se iskoristila upravo evolucija Mjeseca koja je još uvijek prisutna na Zemlji. Ovdje Lucifer zaista pruža ruku Ahrimanu.

Ono što se u duhovni svijet nosi samo emocionalnim kulturnim impulsima, a zapravo samo proizlazi iz zabludjele zemaljske svijesti, to je ono što bukti prema gore iz unutrašnjosti Zemlje, preobraženo u vulkanskim erupcijama, u potresima. I iz takvih preduvjeta učimo postavljati pitanje karme, nacionalne karme, a time i individualne karme, utoliko što je ova individualna karma povezana s nacionalnom karmom, sa zemaljskom karmom. Naučimo postavljati pitanje na način da tražimo sjeme u luciferskim efektima u nekom području Zemlje, gdje je stara kultura uništena iz ljudskih emocija, gdje divlji instinkti žele stvoriti fantastične nove stvari, ali mogu imati samo destruktivni učinak. I moramo se zapitati: gdje će to pobogu, jednom izbiti u plamenu vatre ili u talasanju Zemlje, plamen koji sada bukti u divljim strastima ljudi?

Kada gleda na neki elementarni događaj, znanost inicijacije može i mora postaviti svoje pitanje: kada je pripremljen ovaj elementarni događaj? U ratnim jezama i užasima rata, u drugim strahotama koje su se pojavile u ljudskoj civilizaciji! Jer stvari su tako povezane. To su stvari koje se događaju u pozadini egzistencije. U svijetlu takvog razmatranja, događaji koji se pojavljuju ne pojavljuju se u izolaciji. Pojavljuju se u velikom kontekstu. Ali kako se oni postavljaju u individualnu sudbinu ljudskog bića? Pa, dragi moji prijatelji, tamo su bogovi koji su povezani s evolucijom čovječanstva. Kao što sam već spomenuo, vaša je zadaća transformirati ono što se na ovaj način događa u nešto povoljno, nešto što je dobrobit za ljudsku sudbinu.

Tako nešto događa se neprestano u kontekstu zemaljskog duhovnog svijeta, da se ljudske sudbine otimaju od Luciferovih krila i Ahrimanovih kandži, jer su bogovi dobri. I kakvu god nepravdu radili Ahriman ili Lucifer u svijetu iza kulisa postojanja, to, dragi moji prijatelji, opet dobri bogovi vode na put pravde, i na kraju je karmička veza dobra i pravedna.

I naš pogled je skrenut, što naravno mora biti razumijevanje za ljudsku karmu, mora biti pun razumijevanja, ali naš pogled je skrenut s ljudske sudbine na sudbinu bogova. Jer kada kontempliramo ratne zločine, ratnu krivnju, ratne zlotvore u vezi s

prirodnim i elementarnim nehumanim katastrofama, vidimo sebe kako živimo borbu dobrih bogova s bogovima koji su zli. Gledamo izvan ljudskog života u život bogova i vidimo život bogova u pozadini ljudskog života. I iznad svega, to ne vidimo suhim teorijskim gledištem, već vidimo sa srcem, vidimo na taj način, ovaj pobožni život, da možemo ponovno pogledati što se događa u individualnoj karmi ljudi na Zemlji, jer vidimo ljudsku sudbinu isprepletenu s božanskom sudbinom.

Ali onda, ako gledamo takve stvari, onda nam se svijet koji leži iza ljudskog bića veoma približio. Jer tada nam se otkriva nešto što ne može ne uzburkati sama vlakna naših srca. Tada postaje očito kako je ljudska sudbina ugrađena u božansku sudbinu, kako u određenom smislu bogovi žude za onim što moraju uzeti u ruke dok vode njihovu vlastitu bitku.

Onaj tko je bio iniciran u drevne misterije prvo je uveden u svijet elemenata; ondje je vidio vlastito unutarnje biće, s moralnim atributima, kako se postupno okreće vani. Ali onda je naučio, a to je bila teška, moćna riječ koju je izgovorio učenik drevnih misterija, upoznao 'donje i gornje bogove', ahrimanske i luciferske bogove. Dobri bogovi kreću se u ravnoteži. I dok je stari učenik misterija upoznao ono što novi učenik mora upoznati, osoba je postupno bila inicirana u tajne egzistencije. Jer onda, kada netko prozre ovu vezu, dolazi do čudnog, ali pogleda koji prosvjetljuje svijet: čemu služi zbroj nesreća u svijetu? Tako da bogovi mogu od toga napraviti sreću! Jer puka sreća nije dovela do postojanja svijeta. Sreća koja niče iz nesreće, kada ljudi žive u svijetu osjetila, vodi u dubine svijeta.

Gdje god je u pitanju gledanje na karmu, ne smijemo se pozivati na teorijske koncepte; gdje god je riječ o karmi, moramo se pozivati na cijelu osobu. Zato što se ne može naučiti prepoznati karmu bez srca, cijelog uma, volje osobe koja je uključena u znanje. Ali ako na ovaj način upoznate karmu, onda se i ovaj ljudski život produbljuje. I tek tada su okolnosti života dovoljno važne, koje karmički zbližavaju ljude.

Međutim, postoje trenuci koji također moraju postojati za osobu koja nije površna, kada vas karma može opterećivati. Ali svi ti trenuci ponovno su uravnoteženi onima u kojima karma daje krila, tako da se s dušom uzdizemo iz zemaljskog u božansko kraljevstvo. I moramo osjetiti vezu između svijeta bogova i svijeta ljudi duboko u sebi, ako želimo govoriti o karmi u pravom smislu te riječi.

Jer ono što smo sami, što je u nama u jednom zemaljskom životu, to je prije svega ono što propada na putu između smrti i novog rođenja. Ali ono što ostaje je ono za što nas bogovi, odnosno bića viših hijerarhija, drže za ruku. I nitko neće razviti ispravno raspoloženje duše u odnosu na znanje o karmi, tko znanje o karmi ne vidi kao pomoć bogova.

Zato pokušajte, dragi moji prijatelji, razumjeti znanje o karmi da ovo znanje o karmi izazove osjećaj u vama: dok se približavam sveto duhovnom tlu, na kojem mi o karmi nešto može postati jasno, moram se uhvatiti za ruku bogova.

Naše iskustvo mora postati stvarno ako se želimo približiti stvarnom znanju o duhovnom svijetu – a takvo je znanje karme.